

SMIEKLOJUMI

BRIGITA ZELTKALNE

Brigita Zeltkalne

Smieklojumi

Noskanējis grāmatu un failu izveidojis Imants Ločmelis
imantslochmelis@inbox.lv

Izdevējs – «Alvīne un Alberts»
2000

Brigita Zeltkalne žurnāliste, kuras lielākā darba mūža daļa aizvadīta Latvijas televīzijā. 1990. gada 4. maijā viņa ir to 138. Augstākās Padomes deputātu pulkā, kas balso par Latvijas valsts neatkarību.

Aizejot no aktīvās žurnalistikas tiek sakārtota Elejas Veronikas dzejas grāmata "Baltais zibens" pēc tam seko iepazīšanās un kopdarbs ar 20. gs. ievērojamāko astroloģu, profesoru Sergeju Vronski un latviešu valodā iznāk "Astroloģija māpcticība vai zinātne". Vairāki gadi pāriet īstenojot projektu - avīze, ieslodzījuma vietām, bet savāktais plašais materiāls pārtop izlasē "Pār cielumu pārlaidās Mūza".

Grāmata "Smieklojumi" autore ieskicējusi deputēšanu laikā. Un ne tikai. Tāpat kā dzīvē ir arī mazgājumi un pat asarojumi tad prese publicētais un drusku sodien klat pierakstītais.

UIDK 323 (474.3): 821.174-7

Ze 490

Korektore	Ginta Poriete
Maketētāja	Vija Vāvere
Vāka autore	Andra Grigore

ISBN 9984-19-174-5

iespiests tipogrāfijā "NIPO NT"
Pērnavas ielā 47/3, Rīgā, LV 1009
Tālrunis 7311622

Smieklojumi

Ievads atpakaļgaitā

Tiktāl nu esmu tikusi. Pāri neziņai, sastingumam, neizpratnei, kā to darīt (lasi: kā to rakstīt). Atrisinājums radās pēkšņi, un tas notika naktī. Bija kārtējā negulamā nakts, kad Mēness, konkrēti pilnmēness, laupīja miegu ne vienam vien. Varbūt pa gultu nemiegā vājātos vēl šobaltdien, ja nepieskrietu Mūzis. Lūdzu nejauciet ar Mūzu, jo pie manis nāk tikai un vienīgi viņš – Mūzis. Pedofilijas lietas valstī pašreiz sit visaugstāko vilni, un ej nu sažini, kā iztulkotu draiskošanos ar Mūzu. Vai tas atkal nebūtu jauns skandāls.

Mūzis mani nerausta tikai aiz piedurknes, jo naktskreklam to vienkārši nav! Dauzāmies abi pa lielizmēra gultu "orhideja". Tā ir vēl lielāka nekā savulaik bija rakstnieku jaunrades namā Dubultos. Arī tur, acimredzot, bija kāda vietīņa daiļo mākslu aizgādnei. Un tieši tur un toreiz arī man sakārojās tādu "gulamriku". Nopirku uz nomaksu, un tas prieks maksāja milzu naudu – trīs ar pusi tūkstošus rubļu.

Tā nu tonakt abi ņēmāmies pa skaisto "platformāta" gultu, bet te pēkšņi Mūzis kļūst nopietns un čukst man ausī:

"Neāksties ar to grāmatas rakstīšanu un neiedomājies sākt savu apceri ar piedzimšanu. Tas vienkārši ir banāli."

Kļuvu domīga. Ja tā padomā, tad vai visi apraksti par un ap ievērojamiem ļaudīm tā arī sākas. Sīki un smalki aprakstīts kur un bez maz vai cikos pasaulē nākusi Anna, Marija, Milda, Pēteris, Jānis, Kārlis. Man kā lasītājai ir pilnīgi vienalga, vai Anna piedzimusi sešos vakarā vai piecos no rīta. Ja nu vienīgi, rīta agrumā dzimuši bērni ir čakliši. Un tad vēl tās fotogrāfijas! Ar resniem dupšiem, jūrnieku uzvalciņos, mammai klēpī un brālim pie rokas, ar vecmāmiņu, onkuli un krustmāti.

Kā būtu, ja es sāktu rakstīt no beigām, ar beigām, bet vislabākais pēc beigām. Un pilnīgi bez nevienas portretes. Neņemšos un neatdarināšu "Tās dullās Paulines dēļ" un vispār nekādus ģenerālmēģinājumus nerikošu.

Ha! Ienāca prātā nelaiķe. Bērziņš, Ozoliņš, Kārklīšs? Kaut kāds koks

taču bija! Nē. Tā taču bija Krūmiņkundze, kas skapī visu bija salikusi "ja nu kas..." Arī spilventiņu. Ja jāsaka godīgi, tad es nemaz nezinu, vai to pagalvi dod komplektā, vai kā? Vai tas būtu pildīts ar sasmalcinātu koksni, putnu spalvām vai kādu mākslīgu mikstumu, tas nu patiesi nebūtu svarīgi, bet tai redzamajai daļai gan jābūt glītai, tādai, kas priecē pakalpalicēju acis.

Varētu savlaicīgi izšūt kādu rišlījē vai notamborēt "einzaci", bet atkal rodas maza "baža". Ja nu rokdarbs atstāj paliekošas pēdas vaigā, ko tad? Vai nenāks Rasma Rozīte un neveiks pētījumus, meklējama Lielvārdes jostas vai citas zīmes? Tāpēc spilvendrāniņu apdarināšu ar batista, muslina vai cita viegla, gaisīga auduma volāniņu, mazliet "iekš rozā".

Un tagad pats nopietnākais. To, kas mugurā, jau neredz, bet ir vai nav jāvelk zeķbikses? Plikiem stilbiem taču negulēsi kā jauna meitene. Un kā ar veļu? Ja visu mūžu esmu cītīgi valkājusi krūšturi, tad nu būtu īstais laiks ļaut miesai jeb tās augšdaļai atpūsties.

Es arī nevēlos, lai mani izkrāso ar melnām uzacīm, sarkanām lūpām un košsārtiem vaigiem. Bet tā pavisam bālā ģimī arī negribu uz visiem noraudzīties. Laikam savlaicīgi jāiegādājas noturīga, jo uzkrāsos jau tikai vienreiz, lūpu krāsa, skropstu tuša un vaigiem nedaudz "rūž".

Nu, bet bez rotaslietām zārkā nelikšos un viss. Testamentā norādīšu, ka uz rokas jābūt visiem "motorzāģiem" – kopskaitā astoņiem.

Jūs esat neizpratnē? Te nav ne drukas kļūdas, ne pārteikšanās, tāpat kā testamentu, visu rakstu pie pilna saprāta. Paskaidroju. Vienu dienu mans mīļotais vīrietis saka tā:

"Tev katra rokassprādze maksā tik, cik mans motorzāģis "Ole Mack".

Jā. Nelieģšos tā patiesi ir. Ap 165 latu gabalā. Viens "motorzāģis" tāds dārgāks patrāpijies, kādreiz samaksāju par to 500 rubļus. Tātad, uz mūža māju došos ar... nu jūs jau paši sapratāt. Un te nu lūdzu bez korekcijām no jūsu puses. Pat nemēģiniet kaut ko novilkēt vai kā citādi izdarīties šajā sakarā.

Ar mantu krievu laikā esmu apaugusi, ka pašai bail. Tas ar to trakumu, ka cilvēks jau neko normāli nevarēja nopirkt vai dabūt. Un tad nu ķēra – vajadzēja vai ne. Glāzes vien pa dučiem un pusdučiem, konjakam un šampanietiem, vīnam un liķierim, uz augstām kājām un lēzenas, apaļas un konusveida, ar zelta malu un bez rotājuma, zilās un sarkanās, baltas, zaļās un dzeltenas. Taisni pašai jābrīnās, uz cik grandiozu dzeršanu esmu gatavojusies.

Vispār savlaicīgi jāuzraksta mantinieku saraksts, lai katram ir skaidrs, ko esmu viņam vai viņai novēlējusi. Vai tad mazums dzirdēts, ka saplēšas tieši mantas dēļ.

Trakums ar tiem kažokiem un puskažokiem, jo var gadīties, ka mantotājs saņem kāroto zvērādas izstrādājumu pilnīgi bez nevienas spalviņas. Kā savlaik manu 3 reiz 4 tīrvilnas tepiķi. Kolēģi smējās, ka bijušas 2000 kodes un katra mielojusies pa veselu rubli. Vispār ķēpa liela ar tām lietām, ko rūsa un kodes ēd, tāpēc sīkāk pie šīs problēmas nepakavēšos, jo ievads jau nav nekāds iztirzājums.

Nu neliedzieties. Jūs taču noteikti gribat zināt, kas es esmu. Ja vienā vārdā jeb īsi sakot "pens". Ne Pēteris Pens, bet vienkārši pens – ar mazo burtu. Vēl šobrīd nezinu, kā viņi man to varēja nodarīt. Pie zobārsta, kādreiz slavenajā poliklinikā Dzirciema ielā, man reģistratūrā jautā uzvārdu, vārdu, dzimšanas gadu. Gatavojos atbildēt uz nākošo jautājumu, tāpat, kur un par ko strādā, profesiju u.c., ar amatu saistītās nepieciešamības, bet pēkšņi neviens vairs neko nejautā. Četriem lieliem burtiem uzraksta "pens" un viss.

Kur manas cilvēktiesības? Kāds likums atļauj vieniem otruš pataisīt par tiem, ko vairs rokai neceļas uzrakstīt un mutei atkārtot.

Piedzīvotas jau vēl trakākas lietas, bet tas notika vārda un uzvārda sakarā.

Tieši Ziemassvētku vakarā 1991. gadā man piezvana radi.

"Vai tev ir pareizs vārds un uzvārds?" Nesapratu, kā tik muļķīgi var jautāt. Jā. Tāds raksts ar tādu špāsīgu virsrakstu bijis publicēts avīzē "Zeme". Paliek tā savādi. Un ja nu patiesi arī man nav kaut kas kārtībā ar minēto. Ja nu mans īstais vārds ir Vemstulpānija, Šizofrēnija vai pat Fekālija, ko tad? lespējams, mans vārds nemaz nenozīmē "debesu dieve", kas minēts pirmo reizi Rīgā 1510. gadā vai arī, ka tas darināts no ķeltu valodas un nozīmē – spēks.

Drizāk uz Stradiņa slimnīcu, jo tieši tur kādā pagrabā mit tie vārdu noteicēji. Bez tam nevienam neatsakot, protams, par samaksu. Sirds jau drusku drebēja, teikšu kā ir. Ja nu no tā pagraba iznāku kā Niksija, Zanzija, Pinete vai Šartrēze, ko tad? Varbūt laimēsies un mani turpmāk godās par Flēru? Tas jau nekas, ka šie vārdi ir suņu kalendārā. Bet kas tev deva na- bagam ar lielgabalu šaut.

Vispirms tur bija tā kā lekcija, kā priekšlasījums. Sanākuši bijām cilvēku trīsdesmit, vecumā no piecpadsmit līdz deviņdesmitpieci. Klausījāmie arī magnetofona ierakstu. It kā kāds vaid, kunkst, sten, nu glužu kā radību sāpēs. Vispār atklājās brīnumu lietas. Ha! Romas Pāvestam neesot pareizais vārds. Kur tad nu vēl mums – mirstīgajiem. Pēc tam pārbili skrēju pie Ārijas Iklāvas.

"Nē, nekādā gadījumā tāpat, ja ienāk prātā, vārdus un uzvārdus mainīt

nedrīkst. Arī kāda Valentīna gribējusi būt Patrīcija, cita, Anna lūgusi, lai pārreģistrē par Pmaidari, jo tā to vēloties viņas ekstrasesns.”

Tolaik kādā laikrakstā informācija vēsta, ka 323 Rīgas iedzīvotāji griezušies Dzimtrakstu nodaļās, lai mainītu vārdus, uzvārdus un pat tēva vārdus. Nu gluži kā tagad Igaunijā. Diezin vai tur vēl saglabāties kaut viens Ivanovs, Sidorovs vai Petrovs.

Atcerējos. Toreiz aizdrāzu arī pie mācītāja Jura Rubeņa. Kā nekā esmu taču baznīcā kristīta. Mācītājs nebija ne pārsteigts, ne apmulsis. Viņš šīs izdarības vērtēja kā apšaubāmus eksperimentus ar cilvēkiem. Ticība, lētība un māņticība nebūt nav viens un tas pats.

Atceros vecā Finka brīdinājumu:

“Velns savā tronī ir tikpat liels kā Dievs. Nekas nav pilnība, jo viss ir sajaukts no labā un ļaunā. Tāpēc nevajag ļaunumu novērtēt par zemu un iedomāties, ka tas tāds maziņš un melns ar diviem radziņiem un viņu var paspert sānis. Tā nav. Lai Dievs tevi pasargā no Melnā kunga nagiem.”

Gandrīz aizmirsu pastāstīt, ka tie vārdu licēji man piedāvāja... levu. Cik banāli. Kura sieviete tad nav leva?

Tā dzīvoju un arī nomiršu ar savu vecāku doto vārdu.

Un pasaulē vispār ir tikai divas lietas, par ko uztraukties:
vai esat vesels vai slims.

Ja esat vesels, jums nav par ko uztraukties.

Ja esat slims, jums jāuztraucas tikai par divām lietām:

vai jūs atlabsiet vai nomirsiet.

Ja jūs atlabsiet, jums nav par ko uztraukties.

Ja jums lemts nomirt, jāuztraucas tikai par divām lietām:

vai jūs nokļūsiet debesīs vai arī tai otrā vietā.

Ja nokļūsiet debesīs, jums ne par ko vairs nebūs jāuztraucas.

Ja dosities uz to otru vietu, būsiet tik ļoti aizņemti, sasveicinoties ar veciem draugiem, ka uztraukumam neatliks laika.

Nu par ko gan būtu jāuztraucas?

Ei, piespied man to pogu!

Tagad, kad deputātiem jāsāk tit maksšķeres, jāatceras, ko tik pēdējā laikā viņi nav sarunājuši. (Labi vēl, ka ne sadarijuši.)

Piemēram, Stepičeva kungs no tribīnes prognozēja, lūk ko:

“... Uz Saeimas vēlēšanām mēs iziesim ar plikām pakajām.”

Ziemeļpuse tikusi piesaukta arī citā sakarā. Dibena jautājums bija iekļauts 26. maija dienaskārtībā. Un, proti – “par aizliegumu ievietot jūru un okeānu dibenā un tā dzilēs kodolieročus un citus masveida iznīcināšanas ieročus.”

Kad gan vēl nenotiks līdz Saeimas vēlēšanām, ja Muciņa kungs jau tagad izsaka ļoti konkrētu priekšlikumu: “Jāpanāk, lai katrs upuris par sava salauztā žokļa ekspertīzi maksātu pats.”

Jā. Daži deputāti gatavojas uz to ļaunāko un to iestrādā arī likumprojektos. Traģiskas notis ieskanas arī citu deputātu runās:

“Nāve ir tāda lieta, ko mēs nevaram paredzēt, kad viņa nāks.”

Savukārt Caunes kungs Ēlerta kungam atbild it uzmundrinoši:

“Jūs esat vēl pietiekami jauns cilvēks.”

Patikami, ja vīrieši viens otram izsaka komplimentus.

Mantas dalīšanā jau konkrētākas problēmas. Kāds komentē, ka visa I Meža kapu aleja ir pilna ar tiem, kam pienākas sertifikāti. Bet Silāra kungs grib zināt:

“Par kādām mirušām personām jūs te runājat? Tie ir pīšļi!!!”

Notiek vēl trakākas lietas. Ziediņa kungs Grūbes kungam:

“Tu taču esi kapracis!”

Līdz šim zinājām, ka parlamentā ir gan lopu, gan sieviešu dakteri. Tagad atklājas, ka ir arī kaprači.

Ši tēma tiek izmantota arī citu deputātu runās: apspriežot likumprojektu “Par valsts aizsardzību”, Emša kungs ziņo, ka “ši struktūra ir mironis, ir mironis, kas nespēj elpot...”.

Piedodiet, bet vai tad ir arī tādi mironi, kas spēj elpot?

Runā, ka deputāti nenākot uz plenārsēdēm. Biezā kungs to formulē šādi: "Tik tukša priekša vēl nav redzēta."

Bet tik traki jau nemaz nav. Šad tad kungi amizējas arī ar dāmām. Jaukā Seilēs kundze, apspriežot kādu likumprojektu, grib tribīnē ierūmēties divatā. Andrejs Krastiņš to atbalsta, sacīdams, ka pēc reglamenta to neviens nav aizliedzis.

Daudz prasīgāks pie mikroфона ir Freimaņa kungs un, precēts vīrs būdams, saka: "Man ļoti gribētos Zeiles kundzi!!!"

Gribēt jau nav kaitīgi...

Krastiņa kungs savukārt aizrāda Geidāna kungam:

"Jūs esat izmantojis sievietes labvēlību, lai dabūtu iekšā."

Dažs labs domās ticis jau līdz gultai:

"Sega būs tikpat šaura, bet loģiskāk pārvilksies..."

Arī gultas jautājums netiek apiets. Viens no Bērziņiem apgalvo, ka ārlietu komisija nav gulējusi uz šitā jautājuma.

Kādu rītu, atklājot plenārsēdi, Gorbunova kungs Cilinska kungam:

"Nemiet Zeltkalnes kundzi un ejiet uz citu telpu!"

Berča kungam savukārt, kā jau žurnālistam, patik lietas "papušķot":

"Viens dvīnis apprecēsies un raustīs otru līdzī."

Liepiņa kungs no vietas to komentē kā grupveida seksu. Un tas – apspriežot stabilizācijas programmu! Trakums arī ar orgāniem. Par tiem runā it bieži un konkrēti. Piemēram, Grūbes kungs:

"Banka var ņirgāties par augstāko orgānu." Kāds cits deputāts savukārt saka, ka silto ūdeni var atdalīt. Uz to Grūbes kungs aizrāda, ka nevajadzētu jaukt kopā lauku siltumu ar pilsētas siltumu. Par baznīcas īpašumu strikti iestāj Seiksta kungs:

"Papildināt nevarēs neko, tad viņš būs saucams uz citu vietu."

Cik zinu, uz citu vietu nesauc, tur katrs iet pats.

Vispār jau deputāti ir paškritiski. Ziediņa kungs visiem paziņo, ka viņš drīzāk esot utu ķeramā kantora vadītājs.

Atklājas ne tikai tas, bet arī citas iepriekš nezināmas lietas. Iespējams, ka no darba brīvajā laikā deputāti strādā rokdarbus un labi pārzina visus to veidus. Rodas pat mazs strīdiņš. Kāds saka:

"Man šķiet, ka tā ir tamborēšana."

Bet Freimaņa kungam citas domas:

"Nē, tā nav tamborēšana!"

Par štātēm allaž elegantais Bela kungs:

"Mans viedoklis, ka lāpām veco pufaiku, bet skapī ir labs pirmskara mētelis."

Nav jau noslēpums, ka latvieši ir un paliek zemnieku tauta, jo vai tad Ziediņa kungs izvēlētos tik spilgtu salīdzinājumu:

"Ja Godmaņa kungs atnestu zaķa spiru, tad viņš dabūtu 61 balsi par to, ka tas ir pelēkais zirnīs."

Muciņa kungs lauku sakarā piemin melno un brūno govju krustošanu. Deputāti no vietām sauc, ka esot labi rezultāti. Skaists ir Godmaņa kunga paziņojums, ka "Lauktechnika" turēs traktorus līdz otrai Kristus atnākšanai.

Arī medības dažnedažādā sakarā tiek minētas gandrīz katru dienu. Līdz šim populāras bija raganu medības, bet tagad? Kādā rudens nogalē Birkava kungs ar elegantu smaidu paziņo, ka Līgotņa kungs esot aizgājis deputātu medībās.

Viens otrs deputāts jūtas kā mazs ķeizariņš. Jānis Škapars pie mikroфона: "Škapars pirmais." Bet 15.septembrī, taisni žēl, pats atzistas:

"Es – Škapars 146."

Savukārt viens no Krūmiņiem vienmēr uzsver, ka viņš ir Krūmiņš piektais, kā tas iespējams, ja vispār Augstākajā Padomē ir tikai trīs Krūmiņi?

Lai nu būtu kā būdams, deputāts cilvēks vien ir – milējas un ķivējas, arī ēd un dzer.

Krastiņa kungs viendien paziņo:

"Kritērijs ir tikai viens – vai nākamajā ritā sāp galva vai ne. Un to izšķirs podziņas."

Interesanti, kuras? Vai tās, kuras pogā vajā vai ciet?

Kāds cits aizrāda, ka izdzertais daudzums izšķirs galvas sāpes. Atceros arī Rikarda kunga teikto, ka nevar sajaukt zemeņu zapti ar silķi.

Daudz ko nevar un daudz ko var. Pravietiskus vārdus pateicis arī Simsona kungs:

"Ja mašīna iestigusī dubļos, tad nav jāsāk braukt no garāžas, bet jābrauc tālāk."

Kāds sauc: "Muciņ, atgriezies tēva mājās!"

Jā, tieši tēva mājās, savās vietīnās ar savām podziņām, ar stridiņiem, ar visu, kas mūs vieno līdz Saeimas gaišajai ritausmai.

Bet varbūt tās visas ir muļķības, un taisnība Gorbunova kungam:

"Ieguvēji ir tikai aizgājēji."

Mēs pašas un paši

Tā tīri vai mēle niez reiz parunāt par mums pašām. Cik tad mēs bijām LR Augstākajā Padomē un kā tas izskatījās, salīdzinot ar pirmajām Saeimas vēlēšanām, vai "Sieviete deputāte Latvijā."

Interesanti, bet tik viegls ceļš uz Saeimu nemaz nav bijis.

1922. gada 7. novembrī sanāca 1. Latvijas Saeima. No deviņām sievietēm, kas kandidēja uz Saeimu, ievēlēta netika neviena. Arī 2. Saeimas sastāvā nebija nevienas sievietes. Latvijas 3. Saeimas deputātu pulkā, kas sanāca 1925. gada 6. novembrī, lai stātos 2. Saeimas vietā, nebija nevienas sievietes. (Kaut gan bija 19 kandidātes)

4. Saeimas vēlēšanām jau tika izvirzītas 40 kandidātes. Un tikai ar šo Saeimu, tātad 4., uz politiskās skatuves uznāca pirmā sieviete. Jāprecizē, ka arī vienīgā, kas tika ievēlēta un arī sekmīgi strādāja Saeimā tajā laikā.

Tā ir Berta Pīpiņa – Demokrātiskā centra deputāte Saeimā, trīs bērnu māte. Berta Pīpiņa aicināja sievietes piedalīties politikā, jo viss, gan mātes un bērna aizsardzība, gan tautas veselība un labklājība, vai to visu nediktē politika?

Tagad lasu un brīnos. To, ko Bertas kundze konstatēja 30. gados, nūdien var attiecināt arī uz šodienu. Un, proti, ģimenēs valda nabadzība un alkohols. Bērns ir sāpju nopūta vai pārāk smaga nasta. Daudz ģimeņu pamet tēvi – tekuļi un bēguļi.

Saeimas deputāte presē publicē rakstu sēriju "Par Rīgas krogiem", kas stāsta par alkohola kaitīgo ietekmi uz ģimeni. Berta Pīpiņa aicināja neļaut latviešu tautai iet pretī iznīcībai, nesamazināt dzimstību, jo latvieši pieder veselīgai zemnieku tautai.

Bez tam aktīvā politiķe ieteica latviešu sievietei audzināt bērnus savas tautas tradīciju garā, mācīt pareizu valodu, tautasdziesmas, parunas un sakāmvārdus, teikas un pasakas, cieņu pret vecākiem, darba mīlestību un ne tikai to.

Deputāte kritizējusi valsts budžeta papildināšanu ar ienākumiem no dzērienu realizēšanas. Viņa arī iestājusi par vecmeitas un vecpuīša nodokli.

"Tam būs kādreriz jānāk, jo tāds ir vietā, un būs jānāk kā pilnīgi atsevišķam nodoklim" – teikusi deputāte.

Ne zemē metams arī noteikums par 35–50 procentu lielu nodokli noteikt "izprieclām un izrikojumiem". Tas tā, mazam priekšstatam.

Vai tagad Saeimā ir kaut viena vienīga Berta Pīpiņa. Taču nē!

1992. gada 5.–6. septembrī Rīgā notika Ziemeļvalstu – baltiešu konference par tēmu "Sieviete – ekonomika – politika".

Gatavojoties konferencē, savācu materiālus par sievieti deputāti Latvijā no 1. Saeimas, cauri LPSR Augstākajai Padomei, līdz pat 1990. gadam.

Visinteresantākais, tieši interesantākais, ir pēckara laiks.

1947. gadā, pirmajās Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanās no 120 deputātiem 29 bija sievietes. Te būtu lietderīgi vārdu "ievēlēts" aizstāt ar vārdu "izraudzīts" vai vēl labāk "piemeklēts". Darbības vārds "ievēlēts" liekams ļoti lielās pēdās, jo arī tā viena vienīgā, faktiski jau iepriekš ievēlētā balsošana bija tikai ākstišanās pie urnām. Bija viens vienīgs kandidāts un arī balsošanas rezultāti vienādi – 99,9%, 99,8% utt. Cik bija vēlēšanu apgabalu tik kandidātu.

Bet atgriezoties pie pirmajām 29 deputātēm, kas viņas bija? 8 partijas un komjaunatnes komiteju sievietes un izpildkomiteju priekšsēdētājas, 5 darba zemnieces un tikpat darba strādnieces, viena aktrise, divas skolotājas, skolu direktores, galvenā ārste u.c.

Nākošajā – otrajā sasaukumā – deputātu sieviešu īpatsvars jau lielāks – 63 sievas. Tādu kolhozu, kā "Putj komunisma", "Stajina ērglis", "Tēraud", "Ļeņina karogs" un citu špāsīgu nosaukumu kolektīvo saimniecību – kolhoznieces, strādnieces, slototājas. Jau "ievēlētā" pirmā Socialistiskā Darba Varone (katrs vārds jāraksta ar lielo burtu) – slaucēja. Jo tālāk, jo trakāk. 1975. gadā LPSR Augstākās Padomes 8. sasaukumā ievēlētas 20 slaucējas, 5 teļkopes, 3 cūkkopes, 6 zootehniķes, 1 aitkope, 1 putnkope, 46 strādnieces, (ah, mēs taču bijām varena strādnieku un zemnieku valsts) jau 5 Socialistiskā Darba Varones. 1980. gada deputātu sarakstā atkal 20 slaucējas, 11 lopkopes, 3 zootehniķes, 20 strādnieces, bez kurām 4 šuvējas, 5 audējas, 2 šoferes, 5 montētājas, 16 brigadieres u.c.

Savukārt 1985. gada 10. sasaukuma LPSR AP ievēlētas 115 sievietes vai 35,38% no kopējā deputātu skaita, kas bija 325. Tātad faktiski, tieši šajā sasaukumā, bija vislielākais sieviešu īpatsvars.

Tā jau bija ne tikai iedibināta tradīcija, bet no 1951. gada deputātes sievietes bija viena trešā daļa no kopējā deputātu skaita.

Ja par profesijām, tad gandrīz kā kādā zvēru kopēju dienestā, ne valsts varas augstākajā orgānā. Un kāpēc to sauca par orgānu vēl šodien nav skaidrs. Lai divas reizes (ne vairāk un ne mazāk) gadā piedalītos sesijās, kad visas runas jau uz papīra uzrakstītas, īpaša gudrība nebija vajadzīga. Viss jau tāpat bija gan laikus noteikts, gan izlemts. Un vieglāk ar cūkkopēm un aitkopēm.

1990. gads, kad ar 500 balsīm priekšvēlēšanu sapulcēs tika reģistrēti 388 kandidāti: 360 vīrieši (92,8%) un 28 sievietes. Tikai 7,2%. Un nevienas slaucējas, telkopes vai cūkkopes. Dievs, piedod, negribu nevienu aizskart.

Ja nopietni, tad pēc 1990. gada 18. marta vēlēšanām Augstākajā Padomē strādāja 9 deputātes, vai 4,6% no kopējā skaita, tas ir 196 deputātiem. Divas juristes, matemātiķe, divas ekonomistes, ekoloģe, ģeogrāfe, filoloģe, žurnāliste. 7 latvietes, viena ebrejiete un viena krieviete. (Fakti uz 01.05.1992.)

70 gadu garš ceļš no Satversmes sapulces līdz mums – tām vienpadsmit sievietēm, kuras ievēlēja 1990. gada 18. martā. Šajos septiņos gadu desmitos Latvijā Augstākajā valsts varas institūcijā bijušas 888 sievietes – deputātes. Vai viņas bija politiķes un kāda vieta katrai no viņām bija Latvijas liktenī! Ko gan varēja paveikt deputāte, kas divas reizes gadā, uz divām dienām ieradās parlamentā, lai nobalsotu? Taču neko.

Un tagad caur humora prizmu palūkosimies, kā tad notika deputātēšana.

Mums katram ir trīs podziņas

(Galīgi nepolitisks šaržs par kopīgo deputātēšanu)

"Iedarbiniet, lūdzu, savu podziņu!"

Tā sākas katrs rīts Parlamentā – ar balsošanu, ar zaļo, sarkano un dzeltenu podziņu. Ja kāda ķibelīte atgadījusies, priekšsēdētājs pajautā: "Varbūt jums podziņa iekļējusies?"

Esam 201 deputāts, no tiem tikai 11 daijā dzimuma pārstāves. Intereses dēļ pārlapoju četru pēdējo sasaukumu gadagrāmatas: 1971. gadā no deputātiem 106 ir sievietes, 3 Padomju Savienības Varoņi un 21 Sociālistiskā Darba Varonis. Žēl, toreiz modē vēl nebija frakcijas. Cik lepni skanētu – "Varoņu frakcija".

1980. gada 24. februārī Latvijas PSR 10. sasaukuma Augstākā Padomē no 325 deputātiem 113 bija sievietes. Ar 115 sievietēm lepojies 11. sasaukums. Varbūt tāpēc, varbūt arī ne, mūs tā īsti par cilvēkiem netur, pat nepamana. Kad pasludina pārtraukumu, vīrieši nesas ārā no zāles kā bifeju bars. Es vienam saku:

"Možet vi bi propustili ženšinu, jesli nas vobše tak malo?"

"Nas tože vsevo 10," šis atbild un turpina: "Davaitje sozdamim frakciju!"¹

Tas tik būtu humors. Izrādās – šis desmits ir armijnieki. Bet kā tu pazīsi vīru bez cepures? Pa šiem garajiem gadiem tauta un armija bijušas tik vienotas, ka pat atšķirt nevar.

Vispār vienoti mēs esam visi. Biedrs Aleksējevs pats izvirzīja savu kandidatūru Augstākās Padomes priekšsēdētāja amatam. Vai arī es nevarēju,

¹ "Varbūt jūs palaistu garām sievieti, ja jau mūsu tik maz?"

"Mūsu arī tikai 10. Tad dibināsim frakciju." (krievu val.)

vai Tatjana Ždanoka nevarēja sevi izvirzīt? Bet nē. Bail, kauns vai vēl nezin kas.

Pirmajā sesijas dienā visi bija trakoti uzpucējušies: Bojāra kungs baltā žaketē kā eņģelis. Es jau arī biju savā labākajā kleitā. Bet vai man Bojāra kungs veltīja kaut vienu vienīgu komplimentu? Ne—vie—nu. Es neesmu aizmirsusi, kā viņš kādā avīzē aplaimoja kādu citu sievieti. Paklausieties tikai – daudzsoļošā, šķīstā brīvības ceļvede, briljantā, politikas mesija, spožā utt., u.tjprl.

Man sirds toreiz pa muti vai kāpa ārā. Dvēsele kļiedza sievišķīgā un juridiskā netaisnībā.

Bet te taču ir tik daudz jauku vīriešu! Izvēlēties vien nevar. Kad gaidām balsošanu, pie kabīnes durvīm tā bikli ievaicājos:

“Vai tad nevar iet pa diviem, būtu ātrāk?”

Aleksējeva kungs tūdaļ atsaucās:

“Ar jums – labprāt.”

Pirmā deputēšanas diena iestiepusies jau naktī. Frakcijas sēdē pulksten desmitos vakarā Godmaņa kungs informē, ka dienas kārtībā trīs jautājumi. Kāda vairs diena, ja tūdaļ sākas nakts kārtība? Un, kad deputāti nevar izvēlēties, vai dokumentu, kuru apspriežam, dēvēt par deklarāciju vai manifestu, kāds kungs ierosina to saukt par aktu.

Kāds cits: “Bija taču nolemts, ka aktu zāles jāizmanto tam, kam tās paredzētas. Tātad to mēs pieņemam nevaram, un kur nu vēl naktī.”

Frakcijā visiem jābūt par vienu un vienam par visiem. Kāds čukst: “Ko frakcija liks, tas arī būs jādara.”

4. maijs iezīmējas ar tik kaismīgām runām, ka spēj tik sekot līdzī. Biedrs Žarkovs saka, ka tiek apdraudēti revolucionārie iekarojumi. Biedrs Ščipcovs uzsver: “U nas ješč svoja golova na plečah”.²

Kontrfrakcijas vadonis Dīmanis uzsver, ka pārāk viegli ir pārvilkat svītru 50 kopdzīves gadiem. Kad viņš būs nodzīvojis ar savu zelta sieviņu līdz zelta kāzām ai, ai, kā negribēsies šķirties.

Lēni savas mantas sakravā un aiziet no sesijas Aleksējeva kungs. Žēl. Tāds jauks cilvēks, gandrīz vai prezidents, 20 balsis lai dabūja. Bet 7. maija rīta plenārsēde vēl nav atklāta, taču viņš jau ieņēmis vietu pie mikroфона. Mana sirds iesilst patiesā priekā. Ko mēs bez viņa iesāktu? Ko darītu skatītāji un klausītāji? Viņi vienkārši Aleksējevu pieprasītu. Nav tā kā ar biedru Rubiku.

² Mums ir sava galva uz pleciem. (krievu val.)

Neviens viņu nav ne redzējis tā pa istam, ne dzirdējis. Vispār laikam aizmirsuši.

Tūlīt iezvanis pārtraukumu. Kā viņi visi metīsies pusdienās! It kā savu mūžu nebūtu ēduši. Jūs domājat, ka ir kāds, kas palīdz mēteli uzvilkt? Ja netrāpās Birkava kungs, tad mēs varam kaut vai plikas staigāt.

Pārējie kā velna plēsti vienmēr aiznesas, bet es tad mierīgi eju, jo vēl neviens šajā mājā neēdis nav palicis. Restorānā visiem sarūpētas 3 rubļu pusdienas. Ja siļķīte, tad ēdam visi siļķīti. Ja gurķīši, tad gurķīšus.

Restorānā tik feina mūzika. Varētu mūs dāmas lūgt uz deju. Izdejos, izamizētos, likumus pārspriestu, domām apmītos un ar jauniem spēkiem atpakaļ. Bet, nē! Citur parlamentos iet saunā, spēlē golfu, biljardu un vēl nezin dies ko. Mums – tiklīdz pieci pēcpusdienā – bufete ciet. Viens jokdaris ar zīmuli pierakstījis norādi "Galīgi ciet". Pat ūdeni nevar dabūt. Tā līdz cleviņiem vai desmitiem vakarā mēs kā svētie mocekļi.

Atceros, kā Teikmaņa kungs kopā ar mums visiem Tereškovas ielā ēda torti no "Darba spara" bleķa bļodiņas, un garšoja vēl labāk kā no Meisenes porcelāna. Kad viņš tagad kāpj tribīnē, tad pašu Kurdjumovu pārspēj.

Teikmanis kā nekā baritons un kora "Juventus" ilggadējs prezidents. Bet, kad man garām pie mikroфона drāž svētais tēvs Aleksejs, šķiet ar melno sutanu paraus mani līdz. Viņš ir īsts Dvīnis un precīzi atbilst savam horoskopam. "Kur Dvīnis, tur kaut kam jānotiek, jārisinās, citādi viņam garlaicīgi." Sakiet vēl, ka tā nav? Šodien deputāts Zotovs melnā uzvalkā, baltās korpēs uzcirties kā dendijs. Horoskops neslēpj patiesību. To attiecībā uz viņu ievērojis pat Gorbunova kungs.

Liepājnieku deputātu Einiņu kādu dienu visi aplūkojam kā eksponātu. Pats bāls, zaļš. Nabagam tikko aklo zarnu izgriezuši. Todien pazudis arī Dozorceva kungs. Esot pie zobārsta. Bet cik tad ilgi var būt pie zobārsta? Pievakarē klāt ir. Skatāmies, vai nav ar visu krēslu ieradies.

AP sesijas pirmajās dienās dežūrēja ārste un medmāsa. Čepāņa kungs tā starp citu pavēsta, ka tikko bijis iedurt. Esmu sajūsmā. Tā atrisināts arī mans duršanas jautājums. Pagriežam tik dupšus un, kā smeijies, neatejot no kases, saņemam poti, kādu katram vajag.

Biezā kungs vienrīt man izsaka mīļu piezīmi:

"Jums šodien ausis baltas jāņogas."

"Piedodiet? Jūs neatšķirāt krāsas. Tās ir rozā." Viņš protestē. Tieši tādas izskatoties jāņogas pēc sala. Laucinieks paliek laucinieks. Tikmēr knibinos

ap ausim, kamēr jāņogu ķekars iekrīt klēpī. Iekniebju ausī un eju jaunapstiprinātam ministram pasniegt ziedus.

Vakarā deputātējam par to, kurš brauks uz Daugavpili. Čepāņa kungs saka: "Es tur būšu kā bullis sarkanai lupatai."

Bet varbūt otrādi – sarkana lupata bullim?

Vispār esmu nolēmusi izveidot, nodibināt, radīt vai pasludināt savu prīzi un pasniegt lielākajam asprātim. Manā sarakstīņā jau ir vairāki uzvārdi.

Freimaņa kungs par kādu ministru:

"Viņš ir kauls no mūsu kaula un miesa no mūsu miesas."

Šajā sakarā atcerējos to lielo nesmukumu ar deputātu matiem. Vai tad kāds Jaunums ir, ja Bojāra kungam gluda, labi kopta galva, bet Freimaņa kungam daudz matu? Kā tādi mazi bērni smilšu kastē.

Energiskais Cupruna kungs tādās reizēs izmet:

"Tējiņas jādzer."

Brīvdomātājs, allaž mierīgais Pēteris Laķis, kamēr priekšsēdētājs Padomijas galvaspilsētā, iemanimies izgatavot tieši tādu pašu frizūru kā Gorbunova kungam. Mēs, sievietes, esam mēmā sajūsmā.

Uz manu prīziti varētu cerēt arī Bojāra kungs.

Piemēram:

"Ja es eju labot zobus, tad neeju pie šlosera, bet eju pie zobārsta."

Man pašai vislabāk patik Odiseja Kostandas paustais:

"Milicijas darbinieki ir spējīgi saskatīt kādam vecu pannu uz vēdara, bet neko nedara, ja saplēš karogus."

Vai arī Laķa kunga teiktais par izglītības lietām:

"Absolūta impotence sabiedrisko procesu vadišanā."

Viens teica, ka nevajag skriet pa priekšu lokomotīvei. Un atbilde:

"Un kā es jūtos skrienot pakal aizejošai lokomotīvei? Kā es jūtos, tā es jūtos, tā ir mana darišana!"

Vesels tracis saceljas, apspriežot vēstuli Gorbačovam. Kā viņu godāt? Jūsu augstība, ekselence vai citādi?

Bojāra kungs jauki paskaidro, ka tieši tā vajag, jo Gorbačovs esot milīgs cilvēks. Ir papildinājumi.

Bojāra kungs saka:

"Dodiet šurp, turpat iekomponēsīm iekšā..."

Dinēviča kungs tiepjas:

"Jūs nepaliksiet labāks, ja jūs teiksiet, ka esat labs."

Bojāra kungs uzliek punktu uz "I".

"Mēs esam tās sievietes bērni, kuru izvaroja."

Šis teiciens ir saprotams visiem, un tāpēc Tālava Jundža kungs noapaļo domu, ka mēs esam izvarotāju mantinieki.

Ar to vēl nav gana. Kāds uztraucies sauc:

"Bet tēvs, vienalga, ir!"

Kad pie mikrofoniem sastājusies garu garā rinda, Biezā kungs no vietas diezgan paskaji:

"Nāciet mājās, nāciet mājās!"

Cik mīļi. Kā gotiņas vakarā mājā saūjjina.

Ziediņa kungs nervozāks, pārspēj Biezā kungu:

"Ar sūdainu mietu! Es vairs nevaru izturēt..."

Tāds mazs tracītis izceļas par to, no kura brīža maksāt deputātiem algu. Viens ierosina sākt ar deputātu pilnvaru atzīšanas brīdi, cits no 3. maija.

Man īsti nav pieņemams Zotova priekšlikums – maksāt no deputātu piedzimšanas. Es viņu paraustu aiz sutanas un palabiju, ka labāk no kristībām.

Vienu vakaru līdz pusnaktij ņemamies ar Preses nama atsavināšanu. Iznākot ārā no Prezidija sēžu zāles, pamanu, ka pazudis Stučka. Sienā milzīgi caurumi, kur glezna karājusies. Kārļa dēls nobažījies jautā:

"Diez vai tie divrupmiši pie durvīm vēl ir?"

Uzkāpju līdz zāles durvīm. Jā. Stāv. Varbūt ievietos muzejā, kur vienkopus savāks visus sēdošos, stāvošos, tupošos, ar ziemas, vasaras un bez cepurēm. Bronzā lietus, kokā grebtus un mālā mīcītus.

Sākumā vakaros, kad devos mājup, vai ausis sāpēja no aurošanas. Visi kliez, lamājas, bļauj.

Tagad esmu pieradusi. No rīta kā sadegusi skrienu uz Augstāko Padomi, bet vakarā, pēc divpadsmit darba stundām, neļūtu ne mazāko nogurumu, jo sesijās mūs iezvana viens no LPSR AP (jā, jā vēl Latvijas PSR) darbiniekiem.

Kad es viņu ieraugu, man C vitamīns *saražojas* vismaz visai dienai, jo tas ir "zelta zvaniķis", kas "atsver" vismaz 6,5 pensionārus. Bet tur, mīļie, vajag savu gudrību: precīzi jāuztrāpa pirksts uz pogas un jāspiež. Jūs teiksiet – kas tad tur sevišķs? Nesakiet vis, tad jau šis darbs netiktu uzticēts Valērijam. Jābūt arī augstākajai izglītībai (vēlams – partijas); vai tad nu par velti maksātu 450 rubļus mēnesī tikai par AP sesiju plenārsēžu iezvanišanu vien? Deputātēšana turpinās. Zvans. Skrienu. Valērijs aicina.

Ne tikai deputātiem galvās pavasaris

Motto: *Ak, pavasar, ak pavasar,
Tu mūsu sirdis trakas dar'!*

Tikmēr galvās pavasaris, kamēr Jāņi klāt. Un ne jau tikai tiem četrpadsmit Jāņiem – Augstākās Padomes deputātiem. Nevar saprast – deputāti ir vai nav cilvēki. Laikam jau tomēr ir.

Starpbrīdī, gaidīdama telefona rindā (mums arī tāda rinda ir), dzirdu, ka daži deputātu kungi ļoti iekaisuši un nopietni risina apsēklošanas problēmas. Tā ir tik nopietna lieta, ka pie delverībām jau nu nepieskaitīsi. Tas kuluāros, bet tajā pašā dienā – 8.maijā kāds no tribīnes ziņo, ka šodien pēdējā diena tiem, kas vēlas pierakstīties uz sanatorijām un atpūtas namiem. Manuprāt, ja jau pēdējā diena, tad jau labāk jāpiesakās kaut kur citur, neba jābrauc vēl lustēties.

Pavasara izjūtas tik dažādas! Savējās it skaļi kādu ritu komentē Medņa kungs:

"Galva izkaltusi, brilles krīt nost."

Vēl trakāk ar citu kungu galvām. Pie mikrofona tiek paustas, lūk, kādas lietas:

"Škapars, 148. gadijums. Atvainojiet, nevis gadijums, bet apgabals."

Nebūtu smalki aprakstīt savus tuvākos un nepievērst uzmanību pašam galvenajam deputātam.

Reti, bet gadās, ka Gorbunova kungs kļūst tāds, nu tāds maz, pavisam maz nervozs. Vienreiz kādam deputātam:

"Jūs visu laiku purināt, bet nesakāt, kas jums ir rokā..."

24. aprīli savukārt uz Gorbunova kungu skatos caur puķēm. Nē, nē caur veselu koku. Jā, naktī viens rakaris, laikam kāds no Parlamenta apkalpošanas sektora, lielo puķu podu iestūmis tiešu vidū – priekšā Gorbunova kungam. Cik jauki, bet vislabāk man atmiņā diena, kad

atpriedām PSRS referendumā sagatavošanas lietas. Gorbunova kungs valdzinājumam izvēlējās zoliti:

"Plato dūzi noņem nost. Mēs liekam virsū kalpiņu. Ja zaudējam, neko lielu nepazaudējam. Ja vinnējam – arī neko lielu. Jums vēl žēl šajā stiķī likt kreiceni. Man bija kreicenes variants."

Uzspēlēt ar Gorbunova kungu zoliti, tas tik būtu ko vērts! Četri vīri un viena sieva iziet no zāles un turpat uz "zofā" uzlaiž zoliti. Vai tas nebūtu amizanti? Bērnu bērniem varētu stāstīt tā:

"Tā trakā Zeltkalne, kas krāmējās ar tiem dzīvokļiem, tā tik bija spēlmanis!"

Ja kungi paspēlētu bikses, sēžu zālē nāktu, nu tādi, nu mazliet plikiem stilbiem.

Un vēl viens faktiņš. Te jāuzteic jaukais rakstnieks Bela kungs. Pie kafijas tases iesaka uz centru sūtīt visbūdīgākos. Komandā varētu būt Budovskis, Muciņš, Kinna, no Ministru Padomes paņemtu Bišera kungu. Valdis Birkavs papildina, ka varētu "paņemt" arī no cietumiem. Tie būtu mazliet jāuzbaro. Priekšlikums nav zemē metams. Varbūt pret šādu versiju iebilstu Preinberga kungs, jo viņš reiz teica tā:

"Tam, kam nekas nav, tam nekas nenotiek."

Ak, bet kādreiz jau arī notiek, jo vienreiz pat plenārsēdē uzdod jautājumu: Vai masveidīga vienprātība ir idiotisma pazīme?

Apdrošināšanas likumprojektu Muciņa kungs komentē tā:

"Par daudz sociālisma..."

Interesanti, cik katrā likumā var vai vajag ielikt "sociālisma sistēmas labumus"?

Ar vīriešiem vispār trakums. Kā mazi bērni. Viens reiz skaji visam parlamentam paziņo, ka vispirms jāsakārto apakša.

Vispār deputāti ir interesanti cilvēki. Ko tikai viņi nedara. Citdien viens iet priekšā un saka, ka deputāti veido iekšēju orgānu. Piedodiet, bet es ne iekšējos, ne ārējos orgānus neveidoju.

Nesmuki uzvedas tie, kuri vaimanā par cenām. Un to, ka neko nevar dabūt. Tagad var nopirkt trakoti interesantas mantas. Pat... Nē, nē, ne jau to žāvēto krūtiņu skārnī.

Vienu sieviešu krūti par vienu rubli gabalā piedāvā vai visos avižu kioskos. Mazu galda kalendāriti grezno varena blondīne ar lielu bisti. Klāt pielikta cena – 1 štuka 1 rub. Lēti, ērti, izdevīgi. Cik gabalu gribi, tik arī nopērc. Nenopriecāties arī par citu piedāvājumu. Tagad var iegādāties pilnīgi visu

ko un nemaz nav jāskrien uz komisijas veikalēm. Brīvā pārdošanā bez taloniem un rindām... virieši. Beidzot tirgū arī šito dārgo mantu var dabūt, un pavisam par pieņemamām cenām. Nezinu, cik maksā gabalā, bet komplekts (laikam 1 liels, 1 mazs, 1 mazs vai 2 lieli un 1 mazs) tikai 1200 rbj.

Pirmo reizi redzu, ka viriešus pārdod tikai komplektos, tāpēc svešvārdu vārdnīcā meklēju skaidrojumu. Komplekts – noteiktam uzdevumam paredzētu instrumentu, detaļu, piederumu, priekšmetu pilnīgs sakopojums jeb maksimālais personu skaits, kas vajadzīgs pēc štatiem.

Man pēc noteikumiem vai štatiem vajadzīgs viens virietis, bet no detaļām un piederumiem gan atteikšos.

Viriešu komplektam drēbītes lai dod līdzī, tādas smukas – tā kā tuksneša, kā zelta, kā vaska krāsā uzliktas uz krēsla. Velc tik mugurā un staigā. Tās gan īsti nav manas krāsas, bet nekas, pie mēbelēm piestāvēs. Tātad pārku. "Viriešu komplekts 1200 rubļi." Jauki. Vai stagnācijas gadus kaut ko tādu varēja nopirkt? Taču nē. Un vēl brāķē, ka valdība vainīga un Augstākā Padome slikta. Ak, piemirsu pateikt adresi, kur pārdod viriešu komplektus. Salons "Stils" Rīgā, Brīvības ielā.

Jūs droši vien domāsi, ka līdz ar to man vairāk nav nekādu problēmu. Taču nē. Ir, un tieši darba vietā. Kopš Augstākās Padomes Rūpniecības komisijas darba telpās naktī uz 22. maiju notika zādzības, esmu nobažījies par saviem rakstu darbiem. Varbūt ienaidsnieks jau izokšķerējis, kam tiks piešķirti ordeņi un kam dzīvokļi, jo darba telpu nepietiek, par rakstāmgaldiem nemaz nerunājot. Mūs mierina kā Veidenbaums: "Ak, pacieties, debesīs labāki būs."

Es nezinu, vai man būs debesīs rakstāmgalds, bet par lielu mugursomu cīnīšos konsekventi... Ērti, rokas brīvas, saliek visus dokumentus somā, sarūmē uz muguras un staigā. No darba uz māju, no mājas uz darbu. Ja gribat zināt, kur sēžu, tad vairākiem kungiem rakstāmgaldi ir. Ja vajag, piemēram, zvanīt, tad ieraušos kādam klēpī. Man patīk. Silti, miksti un ērti. Un, ja kāds saka, ka pats vainīgs, nebūt nē. Un dzīve ir tāda, kādu to veido.

Var pievienoties arī Eglāja kunga teiktajam:

"Prasīt, lai cenas nepaaugstinās, būtu tas pats, kas prasīt, lai slimniekam nepaaugstinās temperatūra."

Bieži vien lietā tiek likti ne tikai šādi salīdzinājumi. Deputāti sāk izmantot sava viedokļa aizstāvēšanai pat savus personīgos uzvārdus. Ivars Krastiņš saka, ka tas neies krastā.

Mēs ar maestro Imantu Kalniņu varētu teikt: "Tas neies kalnā," bet Muciņa kungs: "Tas neies mucā."

Pie pavasara trakulibām arī peļņas nodokļa izskatīšana. Daži kārumnieki spriež, kā tad būšot ar visvecāko profesiju? Kā kontrolēs sieviešu sniegtos labumus? Būs atsevišķas personas, kas gribēs slēpt savus ienākumus. Kāda dāma ir dārgāka vai vecāka, ar lielāku pieredzi, vai...? Bet lai šādus smalkumus noskaidrotu, nevar kāpt tribīnē un jautāt. Kā nekā gaumes lieta.

Endeles kungs kādu dienu aizrāda Gorbunova kungam, ka viņš nav nokāpis pie viņa zālē un tur tikai seši pakāpieni. Tas nav daudz. Izskaitām. Jā, tieši seši. Nav ne tālu, ne augstu, tāpēc man ir cits ierosinājums. Ja kādam no tiem, kas sēž mums priekšā, kas sakāms, tad viņš aizlec līdz deputātam. Piemēram, pie manis pielec Gorbunova kungs, iečukst ausī un loc prom.

Bet Augstākajā Padomē, tāpat kā citur, viss sākas ar ienākšanu. Milicis: "Vaš propusk?"

Vai nu visus var pazīt. Varbūt tikko atbraucis. Labrīt un uz redzēšanos, to viņi nesaprot. Sveicināju, bet vai nu kurlam stāsti, vai aklam rādi. Piesitu pie krūts.

"Ja viņu, čto značok, a propusk?"

Nākošā reizē citam milicim kā rauju mēteli vaļā, tā līdz plikumam. Šis apjūk un ne vairs prasa, ne ko grib.

Tikai nedomājiet, ka Augstākajā Padomē strādā šādi tādi. Tur ir visaugstākās klases speciālisti, protams, visās jomās. Piemēram, sviestmaizi uzziest: gramu sviesta (un ne vairāk, bet varbūt pat mazāk), tas ir jāprot, vai, kā Iljičs teica, tas ir jāmacās, jāmacās un vēlreiz jāmacās.

Kā jaušat, tad dzīve rit burvīgā gaisotnē. Darbs, mazas izpriecības, ko pats sev sarūpē plenārsēžu laikā, apcerot un paamizējoties ar kolēģiem.

Un, kad vakarā dodos mājās, kur Valdemāra un Elizabetes ielas stūrī milzīgi burti vai debesis ietraukušies māj sveicienu, jūtos labi. Priekšā atkal mazs jociņš pēc nopietnas dienas.

"Mūsu darbs mieram un dzimtenes uzplaukumam."

Re, kā šie! Kas tas ir "mūsu". Davaiķe, ņi buģem, i oģin raz na vsegdā.

Ak, neskatīsimies tik augstu. Sirdis un galvās gan pavasaris, gan vasara. Pasmaidīsim un labi būs!

Kad aicināja pieteikties uz sanatorijām, arī es pirmo reizi mūžā pieteicos. Nestāstīšu, izlasiet paši:

“Proščai, ljubimij gorod”¹ jeb Lauku kundzes atpūta Rīgas Jūrmalā

Jūs taču noteikti gribat zināt ne tikai to, ko deputāti lemj sesijās, bet arī to, ko viņi ēd, kā dzīvo, kādas viņiem ir privilēģijas un kā viņi atpūšas.

Sanatorijas taču arī ir privilēģija, un tāpēc – šoreiz par to.

Esmu aiz vārtiem, kad bijušās caurlaižu būdiņas uzraugs izmisīgi sauc: “A vi kudā? A putjovka vam v etu sanatoriju?”²

Ne ragu mūzikas, nekā.

Jūs domājat, ka es atpūtos kādā Krievijas kūrortā? Nē, tepat Rīgas Jūrmalā.

Paguvu vēl uz brokastīm. Paņemu “meņū”. Latviski tas būtu ēdienkarte. Pat neviens burts nav valsts valodā. Padomjvīri laikam cerēja uz mūžīgu dzīvošanu, un tāpēc neviens nezina, cik tūkstoši ir pasūtīti. Tie dokumenti ar uzrakstu “Sanatorij “Rižskoje vzmorje” četvjortovo upravļeņija Latvījskoj SSR”³.

Tieši puse no visiem nosaukumiem nevižīgi nosvītota. Lauku cilvēks tā arī nevar neko saprast. Tāpēc es jums labāk uzrakstīšu nevis par to, ko ēdam, bet par to, ko neēdam: pastēti, antrekotu dabīgo, vistas kneļļus, biezpiena pankūkas, vārītu mēli, šašliku no filejas, aknu strogonovu, putukrējumu ar augļiem, pikanto ruleti “Abava”, augļu plovu – un tā tālāk un tā joprojām vienu dienu izsvītroti 20, otru 22, trešo – 23 ēdieni.

¹ Sveika, pilsēta dārgā (kr.)

² Uz kurieni jūs? Bet ceļazīme uz šo sanatoriju? (kr.)

³ Latvijas PSR ceturtais pārvaldes sanatorija “Rīgas Jūrmala”. (kr.)

Bet tikai nedomājiet, lūdzu, ka dzīvojam badā vai pusbadā. Pie visa maltā, piemēram, uz viena šķīvja "garniers" – kāposti sutināti, kāposti zaļi un rutki vai rāceņi. Tā vai katru dienu. Tas saucas "dārzeni". Cītu dienu atnes apšaubāmas kvalitātes zivi ar makaroniem. Kāds pamāca, lai makaronus uzkarinot uz ausīm. Tā arī būs jādara. Sak, kritizēt mēs visi protam. Tāpēc man arī daži konstruktīvi priekšlikumi. Ja jau krievu rokās ir arī virtuve, tad, lūdzu, nākamajā atvaļinājumā lai ēdienkartē obligāti būtu saulpuķu sēklas.

Nopriecājos par oficiantēm. Gariem, nekoptiem matiem līdz plecam, cībās, koši sarkaniem nagiem un lūpām. Domāju – ēdienus pasniedz kurlmēmās. Vēlāk atklājās, ka arī aklas. Sālstrauciņam dupsis aizlimēts, bet saturs pa abiem galiem birst vienādi, salvešu vairāk nav, nekā ir. Maizes šķīvītis – laikam buržuāzijas laika palieka. Vēlāk noskaidrojās – ne viņas aklas, ne kurlas. Kā no ielas pieņemtās, tā "stolovajā"⁴ iekšā. Bet nav jau viss tik traki: piemēram, jaukas klusās dabas uz gleznu fona veido netīro trauku rati.

Labi, pietiks ar gastronomiskām izvirtībām. "Bon apétit" un dodamies uz baseinu.

Tur agrajā rīta stundās visi kopā – abas frakcijas, prominentas personas no impērijas, zēmieki. Kad sabirstam baseinā, visi esam vienādi. Lūk, kur istā līdztiesība! Zaļās cepurītes tā vien zib pa baseina gaiši zilo ūdeni. Priekšsēdis, piemēram, peld kā pats Neptūns. Spalvu kušķis pazodē te parādās virs, te zem ūdens. Kad grasījos slikt (jo nemāku peldēt), pazibēja šķēpīga doma: "Ja nu pretējai frakcijai dots uzdevums katram noslicināt vienu mūsējo? Ko tad?!"

Kamēr kāds jauks kapteinis mani stiepa malā, atcerējos tik simpātiskās Marjaša kundzes ieteikumu: mēs katra varētu izvēlēties vienu deputātu no pretējās nometnes, sadraudzētos, un mūsu frakcija kļūtu par desmit kautfrontiešiem bagātāka. Un otrādi. Bet deputātēšanās sākumā kāds kungs bilda, raugi, kādu nesmuku frāzi: "Ja man nakts jāpavada ar zināmo deputāti, es tūdaļ kļūšu impotents."

Kāda aplama runa! Pirms nav izmēģināts, kā to var apgalvot?!

Un vēl viena skaista atcere.

Brīnumains uzaust 15. augusta rīts, kad piedzīvojām nebijušu gadījumu padomju kūrorta vēsturē. Tu pilniem malkiem baudi saules kvēli un tev par

⁴ Ēdnica (kr.)

20 kap. gabalā pilnīgi klāt pie gultas pienes jaunu avīzi. Lecam augšā, ķeram, pērkam. Vēlāk daži smejamies kā kutināti. Esam iepirkušies! "Jūrmalas Rīts", bet tas taču ir īsts Jūrmalas vakars! Avīžu piegādātāja – platformiste – pametusi savu platformu (lasi – solāriju) un aizdrāzusi uz partkomu pēc avizēm. Lūk, kur patiesās rūpes par komunisma gaišajiem (lasi – tumšajiem) ideāliem!

Bet avīzē – kas par autoriem! Pat Stučkas prēmijas laureāts Antropovs publicējies. Pirms gadiem es savā naivumā viņu smagi kritizēju – viņš krievu mēlē televīzijā gatavoja "visinteresantākos" raidījumus par Zaķusalas jaun-celtnēm. Pateicu visu, ko domāju, bet biedrs Bartkevičs mani gandrīz ar visu tribīni izdzina no zāles. Toreiz kolēģi pamācīja: "Vispirms uzzini, kas ir priekšnieka draugs, un tad recenzē programmu." Notiek jau visādi brīnumi. Arī pludmalē. Kāds atpūtnieks saujoties nāk konsekventi ar diplomātportfeli. Esot deviņu valsts apbalvojumu īpašnieks. "Vai tos ordeņus līdzī nēsā, vai?", smejas pacientes no laukiem. Cits ordeņotais ēd pūzdams, elsdams, svīzdams, bet uz ēdnicu nāk ar žaketi, ka bleķi vien žvadz. Man atvaļinājumā tā vien gribas katram kādu labu vārdiņu pateikt, ko labu ieteikt. Priekšlikumiņš šāds: "Ar pavēli noteikt, ka ordeņus un medaļas vasarā atļauts karināt pie peldbiksēm." Bērniņi varētu mācīties skaitīt.

"Saskaiti, Jānīt, cik onkulim pie biksēm zvaigžņu!"

Bet atpūtas laikā bija arī viens liels nesmukums. Pirms atvaļinājuma mums paziņoja, ka uz sanatoriju varēsim doties kopā ar sievām, vīriem, bērniem no 16 gadu vecuma. Tur, kā atklājās, atpūšas ar māmočkām, pāpočkiem un bābuškām⁵. Piedodiet, aizmirsu, mums tāču ir viena privilēģētā šķira – bērni (lasi – krievu). Mazs piemēriņš. Mans mīļais Mārcītis ļoti gribēja vienu dienu padzīvot pie manis un uzzināt, kā atpūšas sanatorijā. Un uzzināja arī. Vecākai administratorei palūdzu atļauju, bet jau no rīta izcēlās briesmīgs tracis, kad man blakus ēdnicā brīvajā vietā pamanīja bērniņu.

"Čei etot rebjonok!" Tad zālē iedrāzās kāda priekšniece. "Čtobi etot rebjonok nemedļēnno ostavil za."⁶ Ja jau ar bērnu nedrīkst, tad ar kādām tiesībām šeit uzturas citi bērni? Tie visi ar "putjovkām" – brīnumbērni. Skatījos uz šo Gaļinu Vasiljevnu un domāju, ka viņa vispirms būtu jāieliek vannā un jānomazgā. Šaubos, vai ar tik atbaidošiem kāju un roku nagiem drīkst vispār ieiet virtuvē. Ja viņa ir diētas (kāda te vispār diēta?) māsa, tad es esmu vismaz Anglijas karaliene. Kad oficiantei palūdzu glāzi

⁵ Māmiņām, tētiņiem un vecmāmiņām (kr.)

⁶ Kam tas bērns! Lai šitas bērns nekavējoties atstāj zāli (kr.)

piena, viņa skatījās uz mani tā, it kā es kopā ar kāpostiem būtu notiesājusi viņas vecmāmiņu. Kādā veidā sanatorijā, kur nepavisam nevar atpūsties visi, kas grib un to būtu pelnījuši no Latvijas Republikas, ir nokļuvuši tik daudzi cittautieši? Iepazīstināšu ar dažiem, ar kuriem uzturējos vienā maiņā.

... Manikire no Maskavas ar četrgadīgu bērnu. Man kāds no mūsu ministriem apgalvoja, ka šeit esot daži vajadzīgi cilvēki, taču, piedodiet, vai viņa visai Latvijai kopj nagus?

Interesanti, kā ceļazīmes saņēmuši divi no Baku? Vakaros meklēja draudzenes. Atrada. No rīta brokastīs atved savu naktsdraudzeni pabarot.

Atpūšas arī MID (lasi – ārlietu ministrija) trīs personas no Maskavas. Un kāda tēru parāde! Pat ceturtās klases skolniece Juļečka tiek pārgērbta vismaz trīsreiz dienā. No krenčiem arī deputātam kādreiz gribas kādu konjaka lasi. Sanatorijā bija pasakains bārs, bet Parlamentā? Trumuļa kafija un netīri galdauti. Divus mēnešus mums rādīja, ka ir sulu dzesinātāji bez sulas – un tas arī viss. Tāpēc mazs ierosinājumiņš, kur remdēt skumjas. Vai nebūtu jauki Parlamentā pasēdēt "Alkšņos", ieiet "Pie Toļika", bārā "Dzintars" iedzert firmas dzērienu "Asiņainā Mērija", iemalkot "Uz Alfrēda veselību"?

Atvadoties no sanatorijas, aizeju uz administratīvo korpusu, kur gozējas Tautas (!) kontroles ekrāns, komjauniešu starmetis, militāristu ģimietnes, tukša vienas avīze ar "Visu zemju proletārieši, savienojieties!". Parādiat man, lūdzu, šajā sanatorijā proletāriešus, kuriem būtu jāsavienojas!

Tas viss man lika atcerēties vēl vienu amizantu detaļu. Sanatorijā izmantojām kāju dvieļus, kurus grezno uzraksts "SSSR-60"⁷. Sirsnīgi, ja nepatik kājām, var arī kaut ko citu apslaucīt... Sanatorijā ap 60 darbinieku – komunistu. Laikam viņiem nav ko darīt, jo pašā dienas vidū riko sapulci un apspriēž kārtējā PSKP kongresa kārtējos vēsturiskos lēmumus...

Un atkal jauns pārsteigums! Braucot uz Rīgu, šoferītis Ojārs. Latvietis!!! Vismaz viens latvietis vēl saglabājies aiz sanatorijas žoga. Dzīvs un skaists kā pats Apollons. Otrs – Arnolds (ne Petrovičs!), arī brīnišķīgs cilvēks. Ne mani lamā, neko.

Šajā skaistajā braucienā esam tikuši līdz Rīgas Ķeņina rajonam. Jā. Stāv uzraksts un ģimis arī. Paldies Dievam. Domāju, ka arī to būs novākuši. Vismaz vienu Ķeņinekli vajag atstāt. Labāk vienreiz redzēt, nekā septiņreiz

⁷ PSRS-60 (kr.)

dzirdēt. Ko rādisim bērnu bērniem? Bet šie kā tādi mežoni – liek cilpas ap kaklu, ar ceļamkrāniem, visādiem daiktiem stumj tik prom.

Atgādināšu, pat Jērāna enciklopēdija sākas ar dekrētu "Par Rīgas pilsētas apbalvošanu ar ģeņina ordeni". Un turpat līdzās uzzīmētajam ordenim zaļajā plaviņā divās valodās lieli uzraksti "Mūsu darbs mieram". Piedodiet, kādu mūsu, varbūt jūsu? Es, piemēram, karoju.

Kas tagad saimnieko sanatorijā, kurā atpūtās arī daži deputāti? Runā, ka mafija. Runā, ka tie citurienieši, kas atpūtās agrāk, atpūšas arī tagad. Un neba ceļazīmes viņi nozaguši. Jā. Labi dzīvot padomjzemē manā. Tikai – kam?

Klusi dungodama "Proščai, ljubimij gorod", braucu mājās. Vai nevajadzētu izmēzt, kamēr nav pietaisits līdz augšai?

Esmu vai neesmu atpūtusies, esmu bijusi kūrortā vai neesmu bijusi sādžā, to lāgā nezinu, tomēr sūtu gaisa skūpstu mašām, sašām, šurām, ņurām, taņām, maņām, jubām, jenām.

Domāju, ka esmu jums parādījusi ļoti lielu "Jubeznošk i vi mņe dolžni biķ očeņ blagodarni"⁸ par to, ko jums pastāstīju, pavadot atvaļinājuma dienas – kā vērtē ārzemnieki – vienā no skaistākajiem dabas dotajiem pasaules kūrortiem – Jūrmalā.

⁸ Laipnību un jums jābūt man ļoti pateicīgiem (kr.)

Nenopietni krikumi jeb deputātēšanas otrais raunds

Pēc atvaļinājuma 3. septembrī gandrīz visi bijām atkal klāt. Dažs labs atņēmis krūšu nozīmīti, tā sapriecājās, ka vēl šodien nav ieradies Augstākajā Padomē. Mūsu sagaidīšanai jauns pišķis bija iegādāts. Gorbunova kungs tads gādīgs, tūdaļ pajautāja, vai šis skaņas nav par skaļu. Pirmais attrauca Geidāna kungs no Jelgavas: "Nē, nē katrā ziņā pamodina."

Vieni pārsprieda par ārzemju braucieniem, otri par – ražu. Pie pusdienu galda kā pasakā klausījāmie Muciņa kunga stāstījumā par paša piedzīvoto uzjūras zemju slimnīcā. Brīnišķīgo šuvi vēderā vēl ilgi apbrīnojuši pašmāju dakteri. Un aklā zama, gudriniece, zinājusi, ka jāpārplīst nekur citur kā Zviedrijā esot. Ir deputāti, kas vai katra vārda galā piesauc valsti, kur tas vai šitais labāk nekā pie mums. Bojāra kungs manipulē ar citu valstu likumiem un tikušiem kā savulaik slavenais Alfons Virkavs cirkā. Lagzdiņa kungs nozibina ušiņas un, mīļi pasmaidījis, informē, ka meksikāņiem vēlēšanu likums esot kopā ar partijas likumu. Vislielāko nesmukumu piedzīvojām komisijas sēdē. Godātais jurists salīdzina partiju ar suņu audzētāju biedrību. Bet tas taču Čališa kunga iemīļotais teiciens: "Manā suņu audzētāju biedrībā tā un šitā..."

Vai tad var PSKP salīdzināt ar suņu turētāju pulciņu? Dakteris Krastiņš kādu dienu saka tā: "Mēs te runājam par mazajiem zaļajiem vīriņiem, kurus neviens nav redzējis. Vīriņus ne, bet mums ir trīs zaļās draudzenes (Zaļās partijas biedres), un iegūt par draugu zaļo draudzeni – tas būtu pasakaini."

Gadās, ka no tribīnes ne tikai draudzenes, bet pat personīgās sievas tiek piesauktas. Bojāra kungs:

"Nu nevar iet priekšā un teikt: man ir aizdomas, ka jūs esat piekasījies mani sievai." Dažreiz priekšlikumi ir īpaši amizanti.

Par pensijām, piemēram, strīdējās kā negudri. Tad Krastiņa kungs it

noguris bilda, ka viņam vienalga – vai pensijas saņem krievu, turku vai japāņu kara dalībnieki. Čepāņa kungs ar šādu viedokli nebija mierā un no vietas precizēja, ka aizmirsti 1812. gada karavīri.

Jauku pārmaiņu parlamenta ikdienā ienes Seiles kundze.

Valūtas jautājuma sakarā viņa ierosina papildināt likuma punktu, nosakot, ka valūta var piederēt ne tikai fiziskām un juridiskām, bet arī astrālām personām, jo mēs tik maz zinām par NLO.

Tagad mazliet par sadzīviskām lietām. Mazs aizrādījumiņš arī pašam priekšsēdētājam. Kādu rītu tik liksmā balsi, kā lielo vinnestu saņēmīs, Gorbunova kungs saka tā:

“Prieks jūs redzēt, deputāt Šapovālov! Kāpēc jūs ne reizi mūsu kopsēdēšanā neesat priecājies, Marjašu, mani vai kādu citu kundzi redzot?”

Tos, kas formās, tos pamana uzreiz.

Mazs tracītis izcēlās, kad Zaškerinska kungam iekoda blusa. Blusa parlamentā!!! Vai agrāk kaut kas tāda bija dzirdēts? Lucāna kungs gan tūdaļ bilda, ka Maskavā esot daudz lielāki zvēri – prusaki. “Kas tad blusa, tāds siks kukainitis!”

Viss jau pareizi – lielāka pilsēta, lielāki rāpuļi. Savukārt Škapara kungam vēl joprojām miļi ir orgāni. Viņš ar tiem manipulē tāpat kā akadēmiķis Kalnbērzs savā klinikā. Pierakstīju vārds vārdā:

“Vajadzētu sākt no apakšas. Tagad dod tiesības augšām atkraitīties no apakšas. Jārūnā par Republikas mēroga orgānu, lai mums atkal nebūtu augstākstāvošu orgānu.”

Viens pat atbild tā:

“Ja kādu orgānu veido, tad optimālākais variants ir kombinēt abus.”

15. janvāra rītā skatos – pie spoguļa turpat vestibilā (Augstākajā Padomē) kāds dzen bārdū. Skat, lielākais dabas draugs Emša kungs kopj dabu un sevi arī neaizmirst. Jā, tas bija tas trakais laiks, kad vīrieši dzīvoja tepat uz vietas un izvēlējās sev sievietes.

No tribīnes Emša kungs teica tā:

“Cilvēki ir savās darba vietās. Viņiem ir sievietes... kas gatavo ēst.”

Barikāžu laikā par visiem rūpējās arī Simsona kungs:

“Cilvēkiem nedrīkst traucēt caureju.”

Vienmēr labsirdīgais Dinēviča kungs reiz saka tā: “Emerita, esi tik miļa, pabeidz!” Ko viņš ar to domāja?

Nezin kādā sakarā Budovska kungs pamāca tuvumā sēdošo deputātu no laukiem:

"Tev, Caune, vajadzētu pateikt, ka te nav nekāda olu perinātava, bet parlaments."

Viņam laikam miļas olas. Vienu dienu iet man pa priekšu, klusi bubinādams: "Kur lai dabū olas? Sieva teica, lai bez olām mājās nenākot."

Simsona kunga izteikums barikāžu laikā:

"Bija jāapiet visai Rīgai rinķi, kamēr tika iekšā pa vienu vietu."

Lielas nekārtības parlamenta ikdienā radija "Diena". Kamēr neiznāca, bija miers mājās. Vienreiz kategoriskā tonī tā paziņoja, ka Mežāžus sagaida iemīlēšanās. Man – i ne smakas, i ne skaņas, i ne tuvu istabai, bet citiem?

Seiles kundzes personīgais Mežāžis, laulātais draugs un acuraugs, atstāts viens pats uz veselu nedēļu mežā. Skaidrs, ka attaisnota iemesla dēļ jāatstāj sasiņa un steidzīgi jābrauc uz mājām. Trūkst informācijas par citu vīriem un sievietēm – kas draud viņiem?

Cits par citu nezinām neko. Cik, piemēram, ir Dīmaņu? Kā pie mikrofona iet Sergejs, tā saka: "Piecdesmit devītais Dīmanis."

Bet vispār jāsāk darboties aktīvāk, biežāk jāizsaka savi priekšlikumi. Sākšu ar likumprojektu par policiju. Tālavs Jundzis ziņo, ka nākotnes policistam jābūt universālam. Ja vajadzīgs, jāsniedz palīdzība arī dzemdētājām!

Parlamentā, kā jūtat, garlaicīgi nav nemaz, un vīrieši arī nemaz tik slikti nav. Cik miļi kādreiz, kā labi audzinātas jaunas, pat samulsuši, apjukusi.

Budovska kungs:

"Mans samulsums nav mazinājies..."

Gorbunova kungs:

"Ko man darīt šajā samulsumā?"

Par īpaši lielām pārmaiņām deputātu biogrāfijās runāt nevar, ja nu vienīgi Aleksējevs kļuvis par trešo, bet Kiršteina kungs par otro mikrofonu. Daudz trakāk ir ar manu kaimiņu.

Kādu rītu Langes kungs ziņo, ka tagad viņš esot kareivis.

"???"

PSRS bruņoto spēku vietnieka, vietnieka kāda tur vietnieka kara komisārs viņam noņēmis dienesta pakāpi.

Tā nu esmu sākusi pīties ar zaldātiem.

Pabeigšu ar Lagzdiņa kunga teicienu:

"Kamēr nav kārtības, mums čurā uz galvas."

Jā, deputātu ir tikai cilvēki, un nekas cilvēcisks viņiem nav svešs. Tāpēc, lai man piedod tie, kurus pieminēju, un tie, kuriem uzmanību veltīšu citreiz.

Deputātēšanas laiks jau nebija vienas vienīgas izpriecas. Ieskanējās jau arī pa gandrīz vai traģiskai notij, jo rubļu nomaiņa pret latiem bija "lielais nezināmais". Vai cilvēki atkal šīs maiņas rezultātā nepazaudēs naudu, tas nodarbināja ne vienu vien prātu. Tā tapa humoreska

"Tu nekad vairs neatnāksi jeb... Lielā aiziešana"

Ticiet man, dzīvot uz valsts rēķina nebūt nav tas sliktākais. Baudu vienu no "zociālisma zistēmas" lielajiem iekarojumiem – bezmaksas veselības aizsardzību. Slimnīcā nonācu negribot un gandrīz arī nemanot.

Lai jums visiem būtu skaidrs, kā un kāpēc tas notika, sākšu no sākuma. Gulot uz "slimības lapas" jeb slimības gultā, dzirdu, ka mainīšot naudu. Tā kā nesaprotu, tā kā nedzirdu un tā arī neticu savām ausīm. Pēc tam izskaidro. Neko darīt, jo vairāk runā, jo lielāka bijība. Kur tu slims aizskriesi, bet mājās nāksot pie tādiem, kas nu galīgi, galīgi, galīgi un pilnīgi nemaz nesteberējot. Citi lai nezmanot un neapgrūtinot.

Tā tad brīvā stilā uz baltas papīra lapas jāuzrakta... Pag, pag, kas tad bijis tajā penterī jānorāda? Bet vispirms taču kaut kam jāadresē! Izpildu komitejai? Manī kaut kas saspurojās. Kāpēc izpildu komitejai? Ko viņi izpildīs? Ka tikai tas nav nāves sods maniem dārgajiem, mīļajiem ļeņinišiem. Ak, kā tur būs, tā būs. Bet ja nu gadījumā tā ir lielā aiziešana, tad vajag noformēt kā epitāfiju, kā atvadas no mīlā aizgājēja. Galvā sāka drūzmēties dažādi pantiņi. Klasiku, mūsdienu autoru vai tautas dziesmu? Sāku ar pirmo – mazliet pārfrāzēju Raini un iznāca tā:

Ak, lakstīgala, nedziedi

Pie mana loga sērīgi.

Man ritu agri jāceļās

Un naudas nav vairs istabā.

Tā īsti nebiju apmierināta. Ja jau pašai nepatika, citiem arī nederēs. Tāpēc izvēlējos šadas rindas:

"Tu nekad vairs neatnāksi
Manā mājā ciemoties..."

Pa galvu jaucās gan Z. Purvs, gan J. Stulpāns. Lakoniskāk skanēja tā:
"... Nu par vēlu. Nokavēju..."

Nē. Gribējās sirsnīgāk, izjustāk, lai būtu vienreizēji, jo diezin vai kādam
būs ienācis prātā rīkoties tik aizkustinoši.

"Nekur no smeldzes neaiziet,
Vai sniegi snieg,
Vai sila zvani zied."

Vienreizēji, patiesi, tieši it kā Jeņinītim veltīta šāda vārsmā:

"Un tavu smaidu, vienkāršu un siltu
Mums vajadzēs tik sirdīs saglabāt."

Mirkli šaubījies starp Ā. Elksni un D. Avotiņu, tomēr paliku pie pēdējās:

"Daudz skaistu atmiņu no tevis paliks
Un tik daudz siržu, kas pēc tevis skums..."

Vien-reiz-zē-ji! Man pašai no sajūsmas asra noripoja. It kā tieši šim
mirklim, šai vienreizējai padarišanai uzrakstīts.

Lapai apvilku sēru rāmiti un rakstīju tālāk. Tieši todien paziņoja, ka LR
AP par vainīgo atzīstot PSRS prezidentu. Trakoti labi. Vainīgais rokā, tātad
tieši viņam. Ja jau tik smalki ar pantīņiem biju sākusī, gribēju palikt smalka
līdz galam.

"Viņa ekselencei, laupītāju bandas vadonim!"

Primitīvi skanētu – atvadas no naudas, bet man arī nevienam nekas
nebija jādeklarē. Izvēlējos precīzu un vienkāršu norādi: iesniegums. Faktiski
tas bija pareizi, jo es taču iesniedzu, kas man piederēja. Uzrakstīju arī visu
patiesi un atklāti, jo man tie nebija nekādi bezstrādes ienākumi.

Es negribēju ākstīties un izdomāt kādu joku kā tā sieva, kas paskaidroja,
ka pie viņas 40 reizes bijis kāds krievu ģenerālis un katru reizi atstājis
sotaku. Nobeigusi viņa ar vārdiem: "Lučše sorok raz po razu, čem ņi razu
sorok raz!" Es savukārt pēdējo teikumu paudu it strikti: "Komunisma rītausmā
man pienācis pensijas vakars, tāpēc atdodiet manu naudu!"

Nakti murguju, it kā viens mani cieši jo cieši bija aplīmējis ar simtņiekām.
Gribēju izskaitēt, cik man viņu virsū dirn, bet nevarēju. Pamodos. Tā nebij
nauda, bet sviedros naktskreklis bija pielīpis pie miesas. Aizmigu. Atkal cits

sapnis. Rakstīju pieprasījumu, lai man atļauj uzcelt pieminekli noziedzīgās bandas barvedim. Piemineklis būtu veidots kā milzīgs simtnieks. Tur visās mēlēs jeb PSRS tautu valodās iekalts vārds – laupītājs.

No rīta, vairāk negulējusi nekā gulējusi, steberēju uz darbu. Tā jau varēja gaidīt! Tur garu garā rinda: šņuksti, vaidi, klusas nopūtas. Šis beidzot, otru reizi, dienu vēlāk nekā tajā, kādā tur 1924. gadā, 22. I beigts un pagalam.

Kasiere vispirms naudu liek čupiņās, tad iemet lielā kastē. Skan kā smiltis uz zārka vāka. Mūžam dzīvā tēls nomiris vienreiz pa istam un uz visiem laikiem. Pretī neiedod neko. Parakstījos un sveikiņi. Maciņā paliek 15 kap. vienā gabalā. Kaut ko nopirkt nav ko domāt. Vai tad nevarēja arī pie mums kā Amerikā maizīti pārdot šķēlēs, mazos kukulišos? Par 15 kapeikām nevaru nopirkt absolūti neko.

Tā prātodama, esmu tikusi līdz piemineklim. Vai tad viņš nebija tas, kas to putru savārija pašos pirmsākumos? Es, tāpat kā mana kolēģe, kad sirds pilna, gribēju viņam pateikt visu, ko domāju. Un interesanti, ka vārdi veidojās tieši alfabēta kārtībā: āksts, bandīts, cūka, d..., ēzelis, fekālija, gavno, huligāns, idiots, jampampiņš, kroplis, laupītājs, maita, nelabais, omonietis, pakaja, riebeklis, sūds, tirāns, ute, vampīrs, zaglis...

Fui! Pati nokaunējos. Kā fūrmanis. Vai tad es nevarēju savādāk, tā miļāk, kulturālāk? Mēģināju vēlreiz.

Ak tu mans auniņ, bezdievīt, cukurgailīt, dumīķīt, egoistiņ, frikadelīt, glupiķīt, holēriņa, iluzionistiņ, jezuītiņ, komunistiņ, lozberlapiņ, māneklīt, nabadziņ, oktobrēniņ, plikpaurīt, revolucionāriņ, sarkangalvīt, teorētiķīt, uzraudziņ, vējgrābslīt.

Jā. Pavisam cita lieta. Ko viņi trakoja un ārdījās ar to Jeņinekļu novākšanu? Vai tad nevarēja tagad tā smuki, kopā ar nederīgo naudu aizsūtīt uz centru? Bet nē, kā tādi sadeguši steidzās.

Kad pārvilkos mājā, biju vēl slimāka. Un tad man radās traki laba ideja. Ja viņi izjokoja mani, man jāizāzē viņi. Kā nekā āža gada priekšvakars. Uzgriežu O3 un teicu, ka mani piesmēja, lai brauc šurp. Kāds čiepstēja:

"Čto, čto, čto vi skazaji?"

"Ne čto, a kto. Po russki eto buget tak: iz-na-si-lo-va-ji."

Uz jautājumiem – kur, atbildēju, ka gultā, un kas? – informēju, ka "bojšoi brai".

Par laimi, dakteris vai feldšeris bija vīriešu kārtas pārstāvis. Viņš lielām acīm lūkojās manī un atkārtoja tos pašus jautājumus. Vēsā mierā ziņoju:

"Tas notika šeit – gultā. Es gulēju virsū, viņi apakšā. Tikai tagad..."

O, es izjutu, ka tas bijis pats dzīvākais no dzīvākajiem, mūžam gaišais tēls, ar kuru kopā es biju pavadījusi vairākus gadu desmitus. Precizitātes labad piebildīšu, ka vienā gultā bijām nogulējuši 10998 naktis.

Tagad bez kāda pamata viņi izdarījās tāpat, nē, nē, vēl jaunāk nekā 1941. gadā. Toreiz viņiem labpatika nacionalizēt visu, kas bija uz krajgrāmatiņām, atstājot katram vismaz 1000 Ls. 1961. gadā viņi šo naudu pārvērta 100 rublēnos, un 1991. gadā viņi atkal atņēma to pašu, ko bija atstājuši, preti nedodot neko. Un mums atliek tikai pateikt paldiesiņu.

Dakter, bet es jums teikšu tā: "Štrunts ar visu naudu!"

Uzlikusi "Bellacord" plati, lūdzu ārstu uz valceri. Dejojām ar tūrēm "Nu projām jāiet, nu šķirties laiks..."

...Tālāko jūs jau zināt. Valsts biezputra ir pasakaina. Vismaz trīsreiz dienā esmu ēdusi. Tas ir brīnišķīgs "zociālisma zistēmas" auglis. Un padomju cilvēkam taču vajag tik ļoti maz.

Katru rītu dakterim iečukstu ausī:

"Lūdzu, ātrāk par algas dienu jūs mani ārā nelaidiet, jo man ir nolaupīts pilnīgi viss."

Dakteris savu solījumu pilda, un es atkal esmu laimīga.

Ja jau drusku tā kā esmu "ielidusi" politikā, tad, gribot negribot, jāatceras arī citas aktualitātes. Darbības laiks 1990. gada oktobris vai kādreiz tik lielo svētku priekšvakars. Ne-sagaidot LOSR 73. gadadienu.

"Mūžam dzīvā" tēls

Pat šogad Ulanudē izdotā "Sibīrijas Jeņiniāna" sākas ar vārdiem: "Vladimira Iljiča Jeņina, PSKP radītāja un vadoņa, pasaulē pirmās sociālistiskās valsts pamatlicēja un vadītāja vārds ir pats mīļākais visas pasaules darbalaudīm."

Kādas pasaules un kādiem darbalaudīm? Vai tiem, kas teju teju ar abām kājām (basām) bija attīstītā sociālismā, vai tiem, kas, paldies Dievam, izglābās no šī baismā rēga? Bet Jeņiniāna ir atstājusi paliekošas pēdas. Apgalvojumam, ka Jeņiniānā vadoņa tēls ir zelta lappuse, varat droši ticēt. Ja izlasīsiet minēto brošūreli, striķis nebūs jāmeklē un dzīve būs skaista kā rīts:

"Kupļu Jeņina portret,
Zolotuju ramočku.
Vivel on meņa na svet,
Komnuju kresķjanočku."*

Viens raušus izrāvis elku no rāmja, paturēdams pēdējo kā ietvaru citam ģimim; otrs portretu novietojis uz, zem vai aiz skapja, trešais neaiztiek – sak, ej nu vēl sazini, ēst neprasa, lai paliek. Maz piemēriņš. Paveru mūsmājas (LR AP) kadru nodaļas priekšnieka durvis. Smaida. Abi. Laikam laimīgi. Lielā rāmī liels "portrait" mazā istabiņā pie sienas tieši virs galvas. Cienījams cilvēks, paša B. Pugo miesīgs brālis. Interesanti, kā bija agrāk? Vai kāds priekšnieķelis, kad no vienas vietas pārcēla otrā, gāja ar viņa bildi, vai šis jau bija priekšā?

* *Nopirkšu Jeņina portretu/Zelta rāmīti,
lāva viņš man, tumšai zemnieci, /Pasauli ieraudzīt.*

Pats unikālākais vai idiotiskākais Ļeņiniānas iemiesojums, kādu man gadījies redzēt – liela Ļeņinbilde kapu kantora "Atvadas" priekšnieka atvaļinātā pulkveža kabinetā. Droši vien no rīta un vakarā viņam pateicas par labumiem, kādus šeit saņēmis.

Par traģikomēdiju uzskatu arī to, ka psihiski slimo bērnu namā, kur viesojās un ar bērniem milīgi rotājās Raisa Maksimovna, pie sienas steidzīgi tika piekārtā tā kunga – pašas vīra ģimetne.

Vai jūs varat iedomāties ģēniju betonā? Tādi betona "mākslas" darbi (lasi – nedarbi) jeb bluķi greznoja ne tikai Saldu un Tukumu. Tagad abi novākti. Saldus šedevrs ielikts kastē un atdots komunālajam dienestam. Droši vien kāds atkal rakstīs, ka notiek uzbrukumi komunistiskajai partijai un tās līderiem, viņa vajāšana un pazemošana.

Pie labākās gribas nevaru saprast, kā var vajāt līderi, kurš gandrīz vai gadsimtu iebalzamēts saldi dus mauzolejā. Bet varbūt PSKP Cēsu rajona komitejas sekretārs Pleševnieks to nav pamanījis? Liels patoss un sāpe arī A. Pakules vēstulē:

"Vai Bauskas rajonā ir daudz mākslas (pasvītrojums mans – B.Z.) vērtību, kas radītas mūsu gadu simtenī? Ko tad mēs pēc sevis atstāsim nākamajām paaudzēm?" Precizēšu, ka Bauskas Ļeņins nav pat šaubīgajā aizsargājamo republikas nozīmes mākslas pieminekļu sarakstā.

"Bauskas rajona trūcīgā (!?!) budžeta dēļ pieminekļa celtniecība vilkās vairāk nekā 15 gadus."

Necēla neko, vienīgi tos! Un viens briesmonis bija dārgāks par otru. Limbažnieki lēš, ka viņējais izmaksājis vairāk nekā 380 000 rubļu. Talsos paredzētajam Ļeņineklīm atvēlēti 160 000 (33 000 izlietots), tad darbi pārtraukti. Nekur man neizdevās uzzināt, cik tie kopumā izmaksājuši. Zināms gan, ka tikai vienas Ļeņina galvas vai rumpja cena vien bijusi no 75 000 līdz 100 000 rubļu. Interesanti, vai autoriem vispirms tika piešķirti ordeņi un nosaukumi un tad uzticēja veidot šos "darbus", vai otrādi – par "izcilu" vaikumū deva izcilu novērtējumu. Ar naudu arī neskopojās.

Latvijas PSR (!) republikas nozīmes vēstures pieminekļu sarakstā veidojumi V. I. Ļeņinam vien ir 34 gab. Cik dāsni!

Republikas nozīmes mākslas (?!) pieminekļu sarakstā iekļauts Ļeņins Alūksnē, Cēsis, Gulbenē, Jūrmalā, Liepājā, Madonā, Rīgā, Rīgas rajonā, Valkā, Ventspilī. Ja kāds šedevrs aizmirsts, tad piedodiet. Kremļa sapņotājs turpina sapņot ne tikai Krievzemes plašumos, bet vai katrā Latvijas miestā. Un viņam uz to ir garantētas tiesības. Viņa snauda gan kļūst tramīga, bet

par to vēlāk. LPSR likumā "Par vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzību un izmantošanu" teikts:

"Padomju valsts attieksmē pret kultūras mantojumu, realizēdama ļeņiniskos principus, rada visus apstākļus pieminekļu saglabāšanai un efektīvai izmantošanai komunisma celtniecības interesēs." Pieminekļos iemūžināta varonīgā cīņa par sociālisma un komunisma uzcelšanu, kas skan katrā pantā, gan arī citas aplamības.

Kādas intereses var paust betona blukis?

Saskaņā ar minēto likumu, kas stājās spēkā 1977. g. 23. XII un ir spēkā vēl šodien, un saskaņā ar šo likumu, kas savukārt katrā pantā ir saskaņā ar PSRS likumu, teikts:

"Saskaņā ar PSRS likumu aizliegts nojaukt, pārvietot vai pārveidot nekustamos vēstures un kultūras pieminekļus."

Bet – vai nu saskaņā ar PSRS vai kaut ko citu – "pieminekļi" cits pēc cita tiek aizvākti un novākti. Un kāpēc gan ne, ja 1983. gadā pieņemtajā sarakstā ir objekti, kuri neatbilst ne vēstures, ne mākslas pieminekļu statusam. Veidojot šos sarakstus, republikas valdība un LKP CK deva priekšroku objektiem, kas propagandē PSKP ideoloģiju. Visas citas vērtības, kā saka, palika aiz kadra. Lielākā daļa pieminekļu ir trafareta, vispār neatbilst nekādam limenim. Un tieši tāpēc ar "mūžam dzīvā" tēlu sekmīgi jau tikuši galā Saldū, Siguldā, Tukumā, Kuldīgā u. c. Viņa liktenis izlemts Madonā, Cēsīs un citās vietās.

Neesmu sastapusi nevienu cilvēku, kas atbalstītu vandalismu un akceptētu pieminekļu apļiešanu ar baltu, melnu vai citu krāsu. Bet toreiz? Vai ar kādu konsultējās, vai tautai jautāja, par ko celt, vai celt, kur celt?

Kuldīgā pat visai labu divstāvu māju nojauca, lai "ģēniju" nosēdinātu. Tāds viņš tur dirnēja – ziemu vai vasaru ar cepuri galvā. "Cīņa" pauž, ka cilvēki lejuši gaužas asaras. Tur būtu jāklie dzird balsi, cik daudz naudas izšķiests, bet par to "Cīņa" gan nerunā. Tikai SOS palīgā saucieni lido uz visām instancēm. Lūdz, vaimanā. Draud. Vēstules ar uzdruku "Visu zemju proletārieši, savienojieties!" – gandrīz visas pēc viena ģimja un līdzības.

Bet vai Ļeņins ir tikai piemineklis? Vai tas nav arī monuments visiem tiem labumiem, ko baudīja vadošais un virzošais spēks?

Vai cilvēks, kas ne reizi mūžā nav mazgājies savā siltā vannā un dabiskās vajadzības vēl joprojām iet kārtot uz būdiņu dārza stūrī, – vai viņš lai lej gaužas asaras par kādas mistiskas figūras tālāko sēdēšanu, tupēšanu vai stāvēšanu?

Ar katru dienu aktuālāks kļūst arī jautājums, ko ar novāktajiem darīt, kur

likt. Rotkaji tiko kādu, pēc iespējas lielāku, nopirkt un pārkausēt. Klist arī versija – mainīt tikai galvas. Rumpi atstāt. Ērti. Lēti. Izdevīgi. Noņemtās galvas rindā uz plaukta. Un kāpēc gan ne, ja gandrīz visos Krievijas "universamos" lielā vairumā varēja nopirkt Ņeņina galviņas.

Kā tad tuvojas galam Ņeņiniānas "uzvaras gājiens" pie mums? Š. g. 25. septembrī LR MP tika iesniegts dokuments "No Latvijas PSR republikas nozīmes vēstures pieminekļu saraksta (apstiprināts ar LPSR MP 1983. g. 18. X lēmumu Nr. 595) izslēdzamo pieminekļu projekts".

251 objekta skaitā ir visi V. I. Ņeņina pieminekļi – Alūksnē, Vijakā, Bauskā, Cēsis, Daugavpili, Dobelē, Gulbenē, Jēkabpili (3 gab.), Jelgavā, Jūrmalā, Kuldīgā, Aizputē, Kazdangā, Priekulē, Limbažos, Rīgā, Baldonē, Saldū, Stučkā. No Latvijas PSR republikas nozīmes mākslas pieminekļu saraksta Ministru Padomei ieteikts izslēgt 9 Ņeņinus.

Pēc objektu izslēgšanas visus jautājumus par to turpmāko saglabāšanu un novietni lemī vietējās tautas deputātu padomes.

Jau no pavasara Valsts pieminekļu aizsardzības inspekcija apsekoja minētos pieminekļus un pateica savu "jā" vārdu.

Arī LTF Domes valde 11. septembrī pieņemtajā lēmumā aicināja LR Kultūras ministriju un tās inspekciju iespējami isā laikā izdarīt to republikas nozīmes pieminekļu inventarizāciju, kuri uzstādīti pēckara gados. (Šis darbs ir paveikts, iekļaujot sarakstā 251 objektu.) MP galvenais speciālists kultūras jautājumos 18. septembrī iesniedza rīkojuma projektu, kurā noteikts: "Rajonu un pilsētu tautas deputātu padomju izpildkomitejām līdz 1991. gada 1. janvārim sagatavot priekšlikumus par grozījumiem republikas nozīmes vēstures un kultūras pieminekļu sarakstos, iesniegt tos Kultūras ministrijai – (...) līdz 1991. gada 1. jūlijam sagatavot republikas nozīmes vēstures un kultūras pieminekļu sarakstu projektu."

Pabrīnījos gan par termiņiem, gan par gausumu šo jautājumu lemšanā, bet vēl lielāku izbrīnu uz jautājumu, vai parakstīts valdības rīkojums, izraisīja valdības lietu ministra K. Liča atbilde: "Es šo rīkojumu neparakstīšu. Tur vajadzīgs valdības lēmums."

Bet kuluāros runā, ka iesaka īpaši nesteigties. Gan politiskā situācija neesot tāda, gan vēl kaut kas... Godātais ministr! Jums taču nav jāizvērtē ne 17. gs. darināta vīna kannā Cēsu baznīcā, ne sudraba obladu kārbīnā citviet. Patiesi, gadu var gaidīt gan Ciborija kauss, gan 16. gs. "eņģelis", gan epitāfijas un kapu plāksnes, kas arī iekļautas aizsargājamo vienību rūļļos, bet... katrai pacietībai arī ir robežas. Un tā ir pārbaudīta pusgadsimta

garumā. Nenoliedzami, milzīgs darbs ir jāpadara, lai noteiktu un "neaizmirstu" ierakstīt patiesi izcilas vērtības, kaut vai nojauktos K. Zāles, K. Zemdegas, K. Jansona u. c. monumentālos darbus. Vai Jūs, cienijamo ministr, nedomājat, ka tad, kad gribēsiet parakstīt, nebūs vairs ko parakstīt un Jūsu centība var izrādīties veltā? Tikai tā vienkāršā iemesla dēļ, ka vai nu neizturēs laika zoba sagrauztie "ģēniji", vai viņus vienkārši aizvāks paši iedzīvotāji. Vai galvenais ir dokumenta virsraksts? Vai arī Jūs gribat pieņemt vēsturisku lēmumu? Informēšu, ka ne tikai Krievijā, bet arī Latvijā cilvēki uzņēmušies paaugstinātas sociālistiskās saistības līdz LOSR 73. gadadienai atbrīvoties no šī gadsimta lielākā murga. Nevienam īpaši vairs neinteresē, vai "izcilais proletariāta vadonis" 1917. gada nakti no 24. uz 25. oktobri sagaidīja atraitnes Fofanovas vai arī kādā citā gultā.

Tagad mums, domāju, pats pēdējais – tikai izvērtēt tik derīgo (lasi – naudas izteiksmē) Iljiča mantojumu. Ka Latvijā nav vajadzīgi Jeņiniskie ģēniji – manuprāt, gandrīz neviens neapšaubā. Tāpēc kulturāli, solīdi, ar godu, skaisti... un tā būs mūsu velte LOSR 73. gadskārtai un karsti mīļotajai partijai.

"Svētku" priekšvakarā apmazgāsimies lauru ziepēs un sauksim: "Urā! Lai ne-dzīvo mūsu laikmeta prāts, gods un sirdsapziņa! Ne slava! Urā!"

Ak, šie vīrieši!

Man esot jāraksta romāns! Par vīriešiem, mīlestību. Mī un žē! Tieši no mīlestības aprakstiem grāmatu plaukti visās bodēs vai lūst. Pasaules bestselleri pašmāju ražojumi, tulkoti un pirmpublicējumi, pat orientēties nevar.

Nē, nemūžam! Šī tēma jau pārpārēm "izsmelta", bet... Lasot Zuzannas Kubelkas "Ofēlija mācās peldēt" – izslavēto dāmu romānu –, nevaru vien nobrīnīties, kā var ar tādu aizrautību, interesi un pārlicību pierakstīt simtiem lappušu, ja precīzi, 302, par tik necilu, bet nepieciešamu lietu kā krāniņš, pimpuks, dievinātais falls vai kā nu katrs to sauc. Vai tiešām romānā ne zinātniskā pētījumā būtu tik smalki jāapraksta kā tad tur ir vai nav bijis ar šo krāniņu. Tas man nepatīk, satrauc un pat kaitina. Manā radošajā darbībā (tas attiecas tikai uz rakstīšanu) augstākais sasniegums ir bijušas bikses. Tātad forma un ne saturs, kas tajās iekšā. Ar šo presē savulaik publicēto materiālu iepazīstināšu arī jūs. Jā. Nelieģšos, arī man paliks mazs noslēpums, kas ir šo bikšu īpašnieks. Par vēl u atdarināt Elitu Veidemani, un tā jau būtu atkārtotā minētā jomā. Tātad, tas būs mans mazais noslēpums.

Ja tā atklāti, tad neesmu jau arī es nekāda svētā dievgosiņa. Jau pieminētā Ofēlija vai ik mīļu brīdi atceras un atgādina, ka viņai bijuši 43 mīļākie. Piedodiet, par necieņu, nevērību vai nesmukumu, bet es savus mīļotos vīriešus neesmu ne skaitījusi un ne numurējusi. Varbūt man viņi bijuši 44. Naba jau tas galvenais. Viens rets eksemplārs, nu tāds, piemēram, kā Zigurds Lomiņš, kas iegājis Valsts un pasaules vēsturē, taču var atsvērt visus 43.

Ir pagājušā gadsimta, ja precīzi, tad 1995. gada Valentīna dienas priekšvakars.

“Nabaga puisēna ērkšķainais ceļš” jeb “Tā gadijās”

Galvenā darbojošā persona ir... neviens cits kā 5. Saeimas deputāts. Ko nu es te pārstāstīšu, labāk izlasiet paši.

Arī man visu milētāju diena raisa tādas cēlas, tīras un patiesas jūtas. Domās esmu pie varonīgā puisēna tāltālajā zemē. Varbūt arī viņš, tāpat kā es, pie spilvena piesien lauru lapas, lai piepildās milas sapņi. Vislielākais tagad esot labestības deficīts, bet tur, kur to dāsni piedāvā, to nesaprot un neņem pretī. Vai mēs, 50 gadus komunisma saulītē tā arī nesasiluši, neilgojamies mīļu vārdu un siltu glāstu? Protams, gribam. Vai tā nebija labestība un sirds dāsnums, kuru gribēja izrādīt viesim Mišelas, jādodomā, jaunkundze. Kā sievietē jaušu, ka nakts vidū saldi dusošo vīrieti viņa gribēja apmīļot, mierināt, mīlēt, sasildīt, apkampt, skūpstīt...

Un ko dara padomju režīmā piedzimušais un izaugušais puisēns? Būdamas vēl ciešā nakts nomiedzī un saldu sapņu ieaijāts, no siltas gultiņas izrauts, viņš jauš, ka uzbrūk Švarcenēgers. Jācinās. Jāaizstāvas. Jāglābj ģimenes gods. Darbā tiek laists paralizējošas gāzes baloniņš, tiek plēsti mati un bezmaz vai izšeikelēta roka.

Tā ir cīņa uz dzīvību un nāvi, jo jāglābj valsts, tautas un ģimenes gods. Nav skaidrības, neviens preses izdevums nepasaka, vai jaktēšanās notikusi pa gultu vai pa koridoru, vai pa tualeti.

Tā ir neiedomājam bezatbildība – deputātus vienus laist uz ārzemēm. Var taču kaut kā sakāroties, kaut ko iegribēties! Vai tad deputāts nav cilvēks? Arī viņam nekas cilvēcisks taču nav svešs. Tagad jautājums: kādiem nolūkiem tika nodibināta tikumības policija? (Vai tas nebūtu bijis tieši tikumības policijas uzdevums uzraudzīt, lai naktī 4.30 pie deputātiem nelauztos iekšā

jaunkundzes. Tad būtu novērsta gan matu plēšana, gan citas izdarības. (Iebūtu šajā lietā jāiejauc arī "Latvijas ceļš". Un ja tad būtu provokācija – tā būtu vienīgi tikumības ceļa vai neceļa provokācija.)

Visi prot tikai kritizēt un nosodīt, bet neviens neizsaka konstruktīvus priekšlikumus. Tāpēc pateicos visām tām sievietēm, kas man, zinot, ka rakstu grāmatu "Deputātu dzīve un darbs no neattīstīta sociālisma līdz attīstītam un vēl", atsūtīja vērtīgus ieteikumus.

Dzīji sašutušās sievietes ierosina

1. Dibināt ģimenes glāšanas fondu. Lai ātrāk to varētu reģistrēt, tiek piedāvāti šādi fonda nosaukumi:

"Ērkšķainais ceļš",

"Nabaga puisēns",

"Draiskules uzbrukums",

"Vīra nevainība",

"Pazaudētais gods"

un viens priekšlikums arī krievu valodā:

"Hočeš katatsa, ļubi i sanočki voziķ!"

2. Tā kā nav skaidrs, kas, ko un kāpēc politiski vajā un ja tā, kā apgalvo kāds deputāta palīgs, ir privāta lieta, tad jāliek mierā Saeima, MK, ĀM un citas instances ar šī jautājuma risināšanu. Praktiskā cilvēciskā palīdzība varētu būt šāda:

LZS kongresā, kurā puisēns nevarēs piedalīties, ievēlēt delegātes – zemnieces, kas dotos uz ASV, lai zēnu mierinātu un dotu spēku, esot tālu no dzimtenes.

3. Nodrošināt Saeimas deputātus tālos un vientuļos ceļos. Komandējuma naudai jābūt tik lielai, lai segtu ar uzbrukumu (arī ja tas notiek gultā) saistītos izdevumus. Tātad zināma summa plus 5000 dolāru labam advokātam sākotnējai samaksai.

Nevienam (nevienai) neapvainot bezdarbībā valsts struktūras, jo nevar ministri un citi aizņemt cilvēki pasargāt puisēnu no draiskuļu uzbrukumiem.

4. Panākt, lai nākamajās vēlēšanās Zemnieku savienības listes galvgalā butu jaukā puisēna vārds. Pamatojums: tieši viņš un neviens cits ir pierādījis, ka prot tikt galā, aizstāvēties, atvairīt visdrausmīgāko un negaidītāko uzbrukumu jeb cīnīties katastrofālos apstākļos.

"Mēs, simtiem un tūkstošiem Latvijas jaunkundžu, kas nebijām dzirdējušas viņa vārdu un nezinājām, kas viņš ir un kāds izskatās, kura "privāta lieta" ir kļuvusi par visas valsts vai visas tautas lietu, mēs, jaunkundzes, balsosim

tikai un vienīgi par viņa kandidatūru, jo viņš ir smuks, jauns, drosmīgs un varbūt arī mazliet kārumnieks.”

Piedodiet, gandrīz aizmirsu. Manā pētījumā nenoliedzami kāda vieta noteikti jāīrēda arī Mišelas jaunkundzei. Kas tas bija, kas mudināja jaunkundzi spert šādu soli – vai tā bija labestība, cilvēkmīlestība vai nauda?

Pašreiz man vienīgi trūkst nevis naudas, bet tribīnes, no kurienes paprasīt naudu trīsdalīgajam Joti vajadzīgajam pētījumam.

Uz valdību grūti cerēt, jo tai jau tā tēriņu gana. Bet paliek jau vēl Gerkens u. c. dāsnie kungi, kas saprot un atbalsta labas literatūras izdošanu.

Tagad laikam tāda mode – deputāti strīdas, plēšas, cits citu apskauž. Viens citē, ko otrs teicis, utt. Var jau būt, ka tas viss arī vēlēšanu sakarā, jo gaisā jau virmo priekšvēlēšanu pirmās vēsmas. Tāpēc atgādināšu, kā bija agrāk. Visas grāmatas – dokumentu krājumus par Augstākās Padomes deputātiem rotāja viens skaidrs un uzmundrinošs lozungs: “Visu zemju proletārieši, savienojieties!” Skaidra un nepārprotama norāde, kas jādara.

Tā realizācijai bija arī strikti noteikts gan vīriešu, gan sieviešu skaits. 325 vīri, no tiem 115 sievas. Gandrīz nemainīgi. Vai 310 deputāti, 106 sievietes. Bija kāds regulējošs mehānisms, bija noteikts, kam un cik jābūt, un tos arī ievēlēja. Ne čiku, ne grabu! Savienoja, atvienojās, nesūdzējās un nestrīdējās.

Tagad divu pēdējo sasaukumu laikā savienojušies tikai četri deputāti jeb divi pāri. Vai tas kur der! Vienkārši kauns. Tikai četri. Ir taču vesels lērums vientuļnieku, kas deklarācijās norāda, ka viņiem otras puses nav. Manuprāt, 6. Saeimas vēlēšanām (jo gatavošanās jau rit pilnā sparā) ir strikti jāaprēķina un jānosaka, cik būs jaunu puīšu, cik veču, cik jaunkundžu, cik sieviešu labākajos un cik sliktākajos gados. Uz ārzemēm būtu ieteicams sūtīt tikai tos, kas apguvuši aizsargāšanās mākslu. Sliktākajā gadījumā brašuljiem un sieviešu viegli iekārojamiem draiskuljiem Saeimai būtu jāapmaksā ietkvando kursi, lai aizstāvēšanās gadījumā nebūtu jāplēš mati, jāsit pa seju vai jālauž rokas, tādējādi presē aizņemot lielu vietu ar situācijas aprakstu un mistiskas lietas izklāstu. Ja Saeima ievēros arī visus jaunkundžu ieteikumus, tad jācer, ka 6. Saeimā valsts iekšējās un ārējās lietās nekādu incidentu jeb nesmukumu nebūs. Turklāt katram jaunievēlētajam deputātam kopā ar mandātu būtu jāsaņem ASV iznākusi Petijas Putniči grāmata “101 jautājums, ko nedrīkstētu apspriest seksa laikā”. Tā noderētu kā mācību līdzeklis gan tiem, kam plaša pieredze, gan debitantiem, kas šajā nozarē sper pirmos biklos soļus. Jo ej nu sažini, kas ko sarunā vai sadara.

Redakcijas piebilde

Sakarā ar cilvēku lielo interesi un atsaucību par tagad jau visiem zināmo faktu redakcija saņem simtiem vēstuļu. Šodien publicēsim vienu:

“Mēs, brīvās Latvijas vēl brīvākās meitenes, nolēmām izteikt savas domas. Mēs esam lielā neizpratnē – kāpēc Saeima un valdība negriezās pie mums ar lūgumu palīdzēt? Mūsu prece, protams, nav sezonas prece, un mēs nevaram dot 50% atlaidi kā “Adidas” vai citas firmas. Pie mums arī nestāv tik garas rindas kā pie minētās firmas veikala šajās dienās, bet... Mūsu apkalpojošajā sfērā ir neizsakāmi daudz dažādu institūciju, kur ar to nodarbojas. Kases aparātu mums nav, tāpēc samaksāt var visādi.

Lūdzu, turpmāk šādos (kā ar zināmo kungu) un citos gadījumos griezties pie mums. Tikai viens lūgums – pieņemiet kādu likumu, lēmumu vai rīkojumu, lai mums galvā pēc tam nemauc polietilēna maisiņus.

Dzīlā cieņā, solidarizējoties ar citu valstu vissenākās profesijas sievietēm, Latvijas meitenes”.

Ak, šis apraksts būtu nepilnīgs, pat stipri vienpusējs, ja ne vārda par Mišelas jaunkundzi. Šoreiz izmantošu 1995. gada 4. marta “Vakara Ziņu” rubrikā “Prieka mājas meitene” publicētās ziņas:

Vārds: Mišela
vecums: 25 gadi
augums: 1,70
svars: 58 kilogrami
nodarbošanās: profesionāla sieviete

Esmu dzimusi Amerikā, kādā nelielā dienvidu pilsētā. Mans tēvs ir kovbojs (govju zēns jeb govju dzinējs), māte bija dejojāja vienīgajā pilsētas krodziņā. Tur viņa ar citām meitenēm dejoja kankānu un priecēja pēc darba nogurušos kovbojus. Tieši šajā krogā iepazinās mani vecāki. Mātei bija daudz pielūdzēju, taču viņa izvēlējās tēvu tādēļ, ka viņš bija staltākais un drosmīgākais apkaimes kovbojs.

Kad pabeidzu vietējā mācītāja organizēto svētdienas skolu, devos uz Vašingtonu turpināt mācības, taču finansiālu apsvērumu dēļ man nācās agri sākt strādāt.

Mans mīļākais dzīvnieks ir brūna gov. Esmu dzirdējusi, ka Latvijā tas ir viens no populārākajiem dzīvniekiem. Arī latvietis stāstīja man par kaut kādām “brūnajām”, kas izglābsot Latvijas ekonomiku.

Nesen Vašingtonā iepazīnos ar kādu latvieti. Pirmais iespaids bija mājīgs – tāds mīļš, simpātisks jauneklis, taču turpmākā viņa rīcība par to neliecināja. Labi, ka viss tā beidzās, kaut gan, labi padomājot, nemaz tik slikti pirms tam mums nebija.

Neskatoties uz nelielo incidentu ar latvieti, kurš esot kaut kas līdzīgs mūsu senatoram Vašingtonā, es neesmu apvainojusies uz Latviju un latviešiem.

Un nebūtu smuki rakstīt tikai par citiem, vēl jo vairāk par Saeimas deputātiem. Vai tad es pati esmu kāda svētā? Savos piedzīvojumos padalīšos arī ar jums.

Neliegšos. Ja tā labi padomā, tad arī neesmu ar tiem vīriešiem mazāk krāmējusies kā austriešu rakstnieces romāna galvenā varone.

Pagājušā gadsimta 80. gados, krievu jūgā, pat sapņot nedrīkstēja par iepazīšanās dienestiem, intīmprecēm un pakalpojumiem. Kā vārs, nikulīgs stādiņš, šur tur parādās pirmais publicētais sludinājums iepazīšanās sakarā. Arī es metos šajā dēkā, un, kā saka, rakstīju augšā, lūk, ko:

Ko tur liegties, nav vērts...

Andris, Aivars, Andrejs, Āris, Aldis, Ansis, Alvils, Aloīzs, Aleksis, Alfs, Armands, Anri, Ardis, Aigars, Arvils, Armīns, Anrijs. Kā redzat no parastākiem, biežāk esošiem, pāreju uz citiem – jau modernākiem un retāk sastopamiem vīriešu vārdiem. Bet varbūt Jūs esat Adalberts, Albertīno, Antonio, Adādžio vai pat Antejs? Biju pārsteigta, ka kalendārā ir tik daudz vīriešu vārdu, kas sākas ar šo burtu, taču arī Jūsējais? Varbūt Jūs to esat vienkārši pieņēmis, jo viss jau sākas ar A un arī Jūs esat gribējis būt šis lielais, nezināmais, gaidītais A kādas vienkāršas un simpātiskas sievietes dzīvē.

Piedodiet, bet uzrakstītais iznāca kā tāda neliela preambula vēstulei, kura tomēr jāsāk ar uzrunu "Sveicināts, A!" Varbūt tā tomēr ir interesantāk nekā rakstīt uz kaut kādu abonenta kastīti. Nevar taču rakstīt: "Mijš labvakars abonenta kastītei Nr. 8!"

Katrs taisnojas kā māc – arī es. Atzišos, ka man ļoti patīk epistolārais žanrs, bet skaistāko un vērtīgāko vēstuli, protams, manis pašas vērtējumā, es uzrakstīju Oskaram Kļavam. Šo vīrieti Jūs pazīstat, jo bez "Zvejnieka dēla" nevarēja nedz pabeigt vidusskolu, nedz iestāties augstskolā. Jums, kā pats "sludināties", ir augstākā izglītība. Varbūt esat pabeidzis konservatoriju, jo informējat, ka esat muzikāls.

Protams, tie visi ir minējumi.

Piedodiet, ka novirzījos no tēmas. Oskaram Kļavam vēstuli uzrakstīju sacerējumā, stājoties LVU. Pati biju sajūsmā, acimredzot pasniedzēji arī, jo saņēmu teicamu atzīmi. Otra vēstule tika publicēta. Tā nejauši nonāca redakcijā, tikai nedomājiet, ka tā sākās ar banālo uzrunu "Mijā redakcija...".

Tas par vēstulēm. Kā jau zināms, un presē to apliecināja arī Lija Bridaka, cilvēki vēstules vienkārši vairs neraksta – nav laika. Ātrāk, ērtāk un vieglāk ir piezvanīt, bet jums piezvanīt nevaru. Tātad ir jāraksta. Nekad neesmu domājusi, ka var iepazīties tā ar sludinājuma un vēstules starpniecību.

Droši vien esat jau pirmos vēstulu plūdus sašķirojis, atlasījis "derīgās" un "nederīgās" sievietes. Piedodiet, ka es tā, bet arī tā ir dzīves realitāte. Jūs taču ne fiziski, ne garīgi nevarat par dzīves draugu izvēlēties, nu, pieņemsim, 400 vienkāršas un simpātiskas sievietes, kurām patīk dārzs. Tātad vispirms dabīgā atlase. Jā, kas attiecas uz vārdu "vienkāršs", tad atcerējos kādu šuvēju, kas vienmēr dziļā sašutumā stāstīja, ka visas tikai gribot, lai viņām pašūjot tādu pavisam vienkāršu kleitu – un labpatikā par savām klientēm piebilda: "It kā kleita varētu būt divkārša". Tagad jau kleitas gan darina ar oderēm vai padrēbēm, tā ka iznāk pat divkārša. Aizrakstījos – no sievietēm uz kleitām.

Tagad par Jūsu otru vēlmi – simpātiska. Nu kas gan pats par sevi var teikt – esmu simpātiska. Dažreiz sludinājumos raksta, ka kaimiņi tā sakot. Es tiešām neinteresējos, ko par mani saka kaimiņi, bet pieņemsim, ka esmu simpātiska, jo tas mums abiem pašreiz ir jāpieņem. Tāda ir Jūsu prasība, lūgums, vēlme, interese.

Tātad esmu vienkārša, simpātiska, un tagad par jūsu trešo vēlēšanos. Iznāk gandrīz kā pasakā – trīs vēlēšanās: "... kurai prieku sagādā dārzkopība." Jācītē vai Čāks: "Ko tur liegties, nav vērts." Atzišos, Jūsu sludinājumā mani ieinteresēja tieši pēdējā piebilde. Un tā nolēmu Jums rakstīt. Tā ir mana mūža trešā vēstule.

Mīļais cilvēk! Kur jūs bijāt agrāk? Vai tad nelasāt Zuzannas Zīlites padomus? Tas taču viss bija jādara Vērša gadā – jānodarbojas ar lauksaimniecību, jāiekopj dārzs. Tīģeris ierūcis jau savu gadu. Par laimi, vēl tikai gada pirmās dienas. Vērša gadā bija jāiestājas dārzkopības kooperatīvā, bet mūsu arodkomiteja par to neparūpējās. Un tā, kaut arī esmu materiāli patstāvīga sieviete, pie zemes Vērša gadā netiku. Tagad pārslō sniegs un mājās sēdētājs Vērsis ir pie vietas.

Tātad Jums ir dārzs. Tas skan varen lepmi – dārzkopība. Varējāt taču rakstīt vienkāršāk. Piemēram, "kas mīl dārzu", jo mēs milam visu ko. Viens mīl skābētus kāpostus, otrs Bēthovenu, trešais Raimondu Paulu un tikai kāds sestais vai septītais savu sievu. Nesen lasīju presē, ka jautā, kur palikuši bumbieru mīlētāji? Tātad ir arī tādi, ja jau viņus meklē ar avīzes starpniecību.

Atzišos, tieši šis dārzkopības dēļ arī Jums rakstu. Atklāti sakot, jau ar abām kājām stāvu uz mīkstās, melnās zemes, ravēju nezāles un jūtu, kā zem pirkstiem kņud burkānu pirmās vārās lapiņas. Ak, kā pavasarī smaržo zeme!

Dārzam, tāpat kā sunim, vajadzīgs saimnieks. Es jau saprotu, Jums jāiepazīstas līdz pavasarim. Es dārzam būtu ar mieru atdot dvēseli. Domās jau tagad to izplānoju ar skaistām dobēm ziediem, ar zaļu mauriņu un... Bet varbūt Jūs priekšroku dodat sakņkopībai vai augļkopībai? Vienalga, pamatā ir dārzs.

Pirmajai reizei tā kā pietiktu. Manuprāt, viss ir aprakstīts, palikuši tikai divi skaitļi. Katru jau kaut kas dzīvē kaitina. Mani šie jūsu uzrādītie lielumi. Tās tāpat kā pērkot apģērbu. Pirmais apzīmē augumu, otrs krūšu un trešais gurnu apmēru. Jūs uzrādāt divus lielumus – vecumu un garumu (it kā arī Jūs kāds gribētu iegādāties).

Vienreiz gan lasīju – bija tāds kārumnieks, pašam 80, bet viņai lai būtu ne vairāk un ne mazāk kā tieši 40.

Lai Jūs savā iztēlē varētu radīt manu vizuālo veidolu, uzrakstu Jums savus izmērus – 40, 164, 55,5; 4; 5; 37,5; 96, 74, 102, 23,5.

P. S. Baidījos, ka varat kaut ko ne tā saprast, tāpēc arī īsi paskaidrošu. Pirmie divi skaitļi – vecums un garums, tad galvas jeb cepures lielums, brīļļu stiklu dioptrijas, kakla jeb apkaklītes apkārtmērs, krūšu, vidukļa un gurnu mēri un pēdējais norāda kurpju un zeķu izmēru. Kā redzat, esmu sevi aprakstījusi no galvas līdz kājām.

Patiesā cieņā B. (Nedomājiet, ka uzdodos par B tāpēc, ka Jūs esat A. Mans vārds tiešām sākas ar burtu B.)

Ar patiesu cieņu
Brita.

(1986. g. 2.1 "Antizvaigzne")

Savā laikā, tas ir 90. gadu sākumā, iznāca ne tikai "Diena", bet arī "Nakts". Tur tad arī iedrošinājos publicēt vienu no saviem nedarbiņiem.

Vēstuli "Naktij" naktī jeb atzīšanos mazā grēkā

Varbūt tas ir Tavs lillā kārdinošais bumbulis, varbūt nakts vispār un vienmēr ir samtaini violeta? Vienalga – tas viss saistībā ar matiolām, naktsvijolēm, rezēdām, ceriņiem, vijolītēm. Vai Tu jūti, ka tieši tā smaržo nakts? Rūgti, tveicīgi, griboši un kaislīgi. Un mani, tāpat kā pasakā Jāni, pārņem divains nemiers, kad zied smaržīgās naktsvijoles. Es meklēju tās un ļaujos to mulsinošajam skurbumam. Lillā "Nakts" naktī liek sēdēt un rakstīt vēstules – visatklātāko un tiešāko, ko cilvēce izgudrojusi. Tās ir vēstules, ko nepublicē "Diena", teikdama: "Fui, cik nesmuki, tas pieder naktij." Tie ir vārdi, kurus vieglāk uzrakstīt, nekā pateikt.

Dārgā, reibinoši violetā "Nakts"! Kādu dienu Liktenim labpatika mani iemūrēt jeb iesēdināt divu kungu klēpjos. Pašiem ļau ne vainas, man arī ne. Virieši jauni, glīti no vaiga, gudri, mīloši lauleņi un gādīgi papučī. Abi ar ūsiņām lai. Jūs domājat, ka zināt? Nekā nebij!

Un Tev, mīļā "Nakts", arī tāds mazītiņš aizrādījumiņš, jo ar vīru bārdām un ūsām jokus nevar dzīt. Ko nozīmē 5. numura 26. lpp. publicējums? Citēju:

"Pavīrši rēķinot, sanāca ap 30 deputātu, kuriem ir bārdas, vēl vairāk atradās..." Ko nozīmē "ap"? Tieši te ir jābūt vēl vairāk nekā precīziem jeb jāatbild par katru ūsu. Jā, tieši katru, jo Arvīds Babris, piemēram, "Pauzē" parādījās ar vienu ūsu un pusbārdū. Amizanti. Bez bārdaiņiem un ūsaiņiem vēl ir ūsbārdas jeb bārdūsas. Tātad divas greznuma regālijas.

Bet šonakt mans stāsts vienīgi par un ap ūsaiņiem. Palīdzēšu atcerēties

Tie ir tādi godājami kungi kā Augstākās Padomes deputāti Bels, Batarevskis, Berķis, Beļskis, ČernaĶis, Cibulis, Emsis, Endziņš, Felss, Krūgajauzs, Jurševics, Liepiņš, divi Krastiņi, Lagzdīņš, Punovskis, Kehris, Repša, Mucenieks, Kiršteins. Kamēr rakstu, negalvoju, ka dažs labs, iespējams, tieši šajā stundā, sievas sadusmots vai sadūšots, savu ūsu nenogriez.

Zināšanai – pēc jaunā AP lēmuma jaunai frakcijai, ja tā sadomātu dibināt tāsaiņu grupu, frakciju, klubu, pulciņu, gana būtu 18 gab. Bet tagad gan pie lietas. Šo divu svešo vīru klēpjos jutos itin labi, bet ar laiku tomēr sāku klūt tramīga. Viens paver durvis un saprotoši piemiedz ar aci. Otrs nogroza galvu. Trešais iesaucas: "Ak, piedodiet, piedodiet, piedodiet..."

Ko tur piedot vai nepiedot! Darbs paliek darbs. Bet ja nu par šo nesmukumu uzzina abu deputātu laulātās draudzenes, ko tad? Nesapratīs taču. Lieta nonāktu pie bezūsaina tikumības sarga jeb Mandātu un ētikas komisijā. Tu laikam neko nesaproto? Dienu pavadīt, strādājot tā! Jā. Vai virietim vispār var būt un ir klēpis? Tātad sēžu viņam uz ceļiem, jo, kad AP komisijām iedalīja un sadalīja telpas, katrs grāba, ko var – ar un bez tapīkiem, lielas istabas un mazus kabūzišus, vairāktelpu apartamentus un atsevišķus kabinetus, ar un bez translācijas tikla, ar vietējiem, pilsētas, valdības un bez telefoniem.

Pēc tam izveidojot jaunas komisijas, un arī es, kā teiktu spēlmaņi, paliku "jaņos". Kungi, kuriem bija uzticēta aprūpe šajā jomā, teica, lai gaidot.

Viņi turpināja stagnācijas gadu tik bezgaljauko gaidīšanas un solīšanas tradīciju. Es izsaku nožēlu un lūdzu piedošānu abu ūsaino deputātu kundzēm un viņu bērniņiem, un iesaku pārējām kundzēm šo piemēru neņemt par piemēru. Tolaik palīka arī varbūtība, ka varu iekārtoties kāda bezūsaina priekšnieka klēpī. Arī viņa klēpis nebūtu smādējams, mikstāks, bez viriešiem tik izteikti kaulainajiem ceļgaliem. Tā savukārt tiktu radīti sirdsēsti viņa dzīves draudzenei.

Dažbrīd radās doma lūgt Augstāko Padomi, lai trīs attiecīgie dienesti man izsniedz lielu mugursomu dokumentu pārņemšanai. Bet klēpja būšana jau pavisam cita lieta – ērti, labi, silti un, ko tur liegties, arī patīkami. Tā kā Augstākajā Padomē darbs iekārtots bez otrās un trešās maiņas, savu piespiedu sadarbību pie viena galda, viena telefona un vienā krēslā turpinājām samērā ilgi.

Ja vari, piedod, jo tā bija tāda maza atzišanās mazā grēkā, nesmukumā, kurš vairāk gan piederējās un iederējās naktī, bet tika pastrādāts gaišā dienas laikā.

Tagad man ir pašai sava istaba un visi nesmukumi beigušies, bet varbūt Tev būs interesanti uzzināt, ka AP darbojās jeb pastāvēja telpu pārmantojamība. Nu gandrīz kā kņaza vai barona tituls. Istabiņa, kurā sēdēja apbalvojumu – PSRS un LPSR ordeņu un medaļu – priekšnieks, pēc sektora negribīgas likvidēšanas tika laipni ierādīta biedra Pugo brālim – kadru vīram. Pēc viņa aiziešanas vai aizlaišanas pelnītā atpūtā to mantoja neviens cits kā interfronte jeb frakcija “Ravnopravije”. Lūk, tā, biedri!

Varētu vēl padomāt, ka mani runā latviešu skaudība. Pasarg Dievs, no šāda grēka! Bālē nakts. Tās sārti violetā debess pamale piesaka jaunu rītu. Paldies, ka Tu biji kopā ar mani un palīdzēji, bet vēstule jau tikai tāds mazs, pavisam mazs gabaliņš iz dzīves AP.

Tas, jāatzīstas, nebija vienīgais gadījumiņš. Nemūžam neķertos arī pie vīriešu bikšu izpētes, ja nebūtu kāds negadījumiņš, ko toreiz piedāvāju “Naktij”, bet tagad ietilpinu grāmatas attiecīgajā nodaļā.

Ministra trešās bikses

Šo nakti gribu veltīt vīriešu biksēm. Jūs varbūt pie sevis nodomāsi: nuja, nepietiek, ka kritizē parlamentu un valdību. Tagad ķērušies ne vairs pie portfeļiem, bet biksēm. Un kāpēc gan ne? Par šlipsēm – kādu, cik dārgu un raibu katrs valkā – runāts, rakstīts un rādīts jau līdz apnikumam. Par krekliem ar! Bet... šlipse var būt un var nebūt, bet bez biksēm taču neviens, cik, zināms, uz darbu nav aizgājis. Un nesakiet "fui". Katrs virietis kā no autiņiem ārā – tā biksēs iekšā. Domā, ka tās attīstījušās no gurnu priekšauta, sakumā bijušas īsas, peldu biksēm līdzīgas. Garās savukārt bijušas jātnieku tautām. Interesanti, ka Romā likums bikses pat aizliedzis. Ir arī norāde par jaijbiksēm, bet tās attiecas uz botāniku.

Man pēc kāda amizanta gadījuma nakti sagribējās apcerēt tieši ministru bikses. Man arī laimējies kādu citu ministru redzēt maigi zaļās, bēšās, smilškrāsas un baltās biksēs, bet tās nebija apakšbikses. Ja viņam mugurā bija kostīms, tad ansambli papildināja tādas pašas krāsas maza cepurīte. Pat vienu no savām jubilejām ministra kungs sagaidīja šādi. Jā, jā, tas nenotika kādā austrumu valstī, bet gan Latvijā, un arī runa ir par Latvijas Republikas ministru.

Kāds cits ministrs savukārt valkā tik bieza auduma bikses, it kā viņu kāds taisītos pērt. Viens tās šūdinājis no dārga bostona, otrs vedis no ārzemēm, trešais staigā vēl stagnācijas gadu biksēs. Ja rēķina pēc bagātības, tad visvairāk bikšu varētu un vajadzētu būt kādam eksministram. Vienu ministru pat izdevies skatīt zilās treniņbiksēs. Un teikšu, ka neizskatījās slikti, pat parāk labi. Un, ja jau kādreiz mūsu "mīļie viesi", kas šeit aizkavējās uz mūžīgiem laikiem, staigāja pa pilsētu pidžamā, vai tad kādas okupantu tautas gandrīz vai nacionālajā apģērbā nevarētu izejamā dienā tērpties ministrs? Treniņbikses it jauki apklāva viņa muskuļotos stilbus.

Nav jau smuki tik daudz ņemties par un ap tām biksēm, bet vēl vienu gadījumu atcerējos.

Vakar pusnaktī ieraugu vienu savu ministru ekrānā. Viņš elegants kā vienmēr. Es redzu ministra labo, pelēko ar svitriņu uzvalku, pieskaņoto kaklasaiti, un gribot negribot jāatceras nakts, kuru pavadījām viesnīcā. Nē, netaisos taisnoties. Tas patiesi nebija plezīrs, bet oficiāls, lietišķs komandējums mums katram atsevišķi, bet tonakt, protams, kopā. Sākumā bija vieglas vakariņas restorānā, mazliet konjaka un bez tam līdzīgi divi šampanieši. Tad atklājās, ka tas ir baigi maz. Nakts vidū viņš aizdrāza meklēt vēl. (Tas vēl bija tajā laikā, kad privātipašums nebija modē un "točkas", kas "rabortajet kruglosutočno" nebija atvērtas.) Pēc pāris stundām bija atpakaļ, modināja mani nakts vidū, un es redzēju, kā ministrs dzer. Nu, taisni tā, it kā mūžā šņabi nebūtu redzējis. Piedāvāju no rīta reizē iet brokastīs. Saka "nē". Kā tad mēs tā – divatā, reizē un brokastīs? Grib kaķītis zivis ķert, negrib kājas slāpināt. Bailulis – vairāk nekā. Satikāties vienalga brokastu rindā, un teicu viņam, lūk, ko:

"Tu vakar bijī aplējies kā cūka."

Varu galvot, ka neviens un nekad mūžā viņu nebija godājis šī mājdzīvnieka jeb lopa vārdā. Viņš ātri atjautāja:

"Vai tās bija manas trešās bikses, kuras es aplēju?"

"Piedodiet, bet es nezināju, ka ministri numurē bikses. Tāpēc arī nevaru atbildēt, vai tās bija jūsu trešās vai astotās bikses."

Vēl tagad, kad jau pagājuši gadi un atkal tiekamies, allaž pametu skatu... uz viņa biksēm un pati sev pajautāju: interesanti, kura numura bikses tad šodien ir kājā?

Viņš joprojām ir ministrs, un mēs joprojām esam labi draugi. Šis mazais nakts romāniņš lika apjaust, ka bikšu vēsturē vēl nebūt viss nav izpētīts un izzināts. Un varbūt tieši šis nakts, kā to lai īsti nosauc, plezīriņš ieinteresēs tik vajadzīgo Pētījumu centru kopā ar "Panorāmu" veikt vēl vienu tautai tik nepieciešamu aptauju. Pētītāji ar mikrofoniem trauktos pie rīdziniekiem, lai Otto Švarca kafējnīcas apkaimē uzdotu tik svarīgo jautājumu:

"Kā jūs domājat, cik vienam ministram vajag bikšu?"

Grūti būtu iztikt arī bez deklarācijas tieši par šo amizanto apģērba gabalu. Vajadzētu būt stingrai bikšu numerācijai, norādei – cik, kādas un kad iegādātas. Ja bikšu – dāvanas – cena pārsniegtu kādu noteiktu summu, arī tā būtu obligāti jāuzraksta. Tāpat būtu nepieciešams norādīt arī tuvāko radu – tēva, brāļa, dēla – bikšu daudzumu. Šeit cena nebūtu vajadzīga. Vismaz pagaidām. Un, ticiet, Saeimas vēlēšanu sakarā tas būtu lielisks materiāls. Iespējams, atklātos, ka kādam ir tikai vienas vienīgas bikses. Par

to varētu balsot noteikti, jo tas vēl nebūtu korumpējies. Bet, ja atklātos, ka kādam ir 18 bikses vai vairāk, tas kā pats pirmais būtu svītrojams no vēlēšanu rakstiem. Lūk, kā nākotnē varētu attīstīties ne tikai ministru, bet vispār likšu lietas!

Ak, piedodiet, lūdzu, manu nevēribu tik svarīgā dzīves jomā kā šī. Tikusi līdz vīriešu biksēm, konstatēju, ka manu prātu jau izsenis tomēr ir nodarbinājušas arī citas, daudz intimākas procedūras. Pilnīgi nejauši kādā preses izdevumā atradu gluži vai uz faktiem un dokumentiem balstītu problēmrakstu, un te nu nav vairs runa tikai par biksēm, bet arī par kreklīm.

Seksa krekliņš jeb atklāta vēstule visām sievietēm

Divas lielas kaislības – sekss un politika – modē nāca gandrīz vienlaicīgi. Pēkšņi parādījās filmas, literatūra, apraksti, pamācības, ieteikumi. Varbūt tāpēc un varbūt ne tāpēc mēs ar savu pavarda kūrēju un atbalstu, savu vienīgo uzticamo dzīves draugu nolēmām – nav tur ko ar to politiku nopīties, nepatīkšanās vien var iedzīvoties. Tāpēc mēs mazo pirkstiņu atdevām otram velnam – seksam.

Tad sākās video ēra. Katru vakaru drasējām – no vienas vārtrūmes ārā, otrā pagrabā iekšā. Vienreiz aizskrējām pat uz video “zalonu” veļas rulli. Dienā rullē veļu, vakarā seksu.

Tiktāl viss bija labi, bet tad sapinos ar tiem trūdošajiem imperiālistiem. Mani kā kāds nelabais didīja izlasīt “Dažas vīriešu problēmas”. Vai es kāds vīrietis vai, bet domāju – kādas tad šiem tās problēmas? Vēlāk izrādījās, ka tās ir nevis viņu, bet mūsu problēmas. Un ja no jauno amerikāņu ģimenes enciklopēdijas, tad jābūt kaut kam īpaši interesantam.

Un patiesi! Lai kļūtu par prasmīgu intīmās dzīves vadītāju, jāievēro astoņi punkti. Vērā ņemami visi, bet viens man šķita īpaši svarīgs.

Ja, gadiem ritot, sievas miesas kontūras kļūst arvien apaļākas, vienkārši viņai “ieteicams milas rotaļām nodoties nevis pilnīgi kailai (kā tas bija jaunībā), bet gan kairinošā, pikantā krekliņā.”

Vai tie rakstītāji nezina, ka “zociālisma zistēmā” *parķa* krekliņu pat nevar nopirkt, kur nu vēl tādus smalkumus. Privātajā komisijas veikalā krievu pārdevēja tā arī nesaprata, ko es vēlos. Ko gan man tikai nepiedāvāja! Gan vienreizējās šļircēs, gan biksites par fantastiskām cenām, gan kaut ko mistisku pret AIDS. Patik vai nepatik, bet manam mīļajam saulstariņam jāiztiek bez krekliņa.

"...pirms intīmās tuvības der viegli iesmaržoties ar viņa iemiļotajām smaržām."

Pār manām lūpām izlauzās vaids, un, noslaucījusi putekļus no veco laiku greznības, tukšās "Magie noir" kārbīņas, klusi atkārtoju: "Un vēl viņam patiktu "Fidži", "Point", "Clandestain" un burvīgais "j'aiOSE"

Šo problēm rakstu izlasījusi, jutos kā 5. punktā norādīts – rafinēta milas rotaļu iniciatore un vadītāja. Kas to būtu domājis piedzīvot attīstītā "sociālismā"?

Bet tad mani pārņēma dusmas. Kā kaut ko tik amorālu var drukāt LKP CK izdevniecība? Mazliet nomierinājos, tikai izlasījusi pēdējo norādi.

"Lai vīram rastos spēcīgāka seksuālā tieksme, abiem jāguļ vienā gultā."

Vai viņi – trūdošie imperiālisti – maz varēja zināt, ka mēs visi guļam vienā gultā, jo mums taču bieži nav, kur otru gultu ierūmēt. Nē, lai viņi nomirst, to neuzzinājuši.

Viņi visu aplūko no sava, mēs no sava viedokļa. Šis vienīgais pieņemamais punkts desmitreiz labāks nekā kalendāra lapiņā nodrukātais absurds: "Guļamistabai jābūt labi izvēdinātai un uzpostai." (1989. g. 19.II)

Izņemu ārā kalendāru, jo, ja nu viņš tagad grib gulēt guļamistabā, ko tad? Līdz šim labs diezgan bija komunālais dzīvoklis un atklapējamais divāns. Noslēpu arī "Veselību", jo sapratu, ka sekss labu galu neņems. Pārāk dārgs prieks, un ja grib tāpat kā citur, tad nekā.

Bet jums, jauniešos, gan došu padomu. Jūs aicina nevis uz traktoriem kā kādreiz, bet... gultās.

Citēju: "Bet varbūt Latvijas LKJS vajadzētu kļūt par organizāciju, kas stimulē jaunatnes seksuālo attiecību augstas kultūras veidošanu." ("Cīņa", 1990. g. 18.X "Latvijas komjaunatnes turpmākais liktenis")

Šie vārdi mani aizkustināja līdz asrām. Stājieties šajā vizizputējušākajā organizācijā – plikas jau jūs esat, vēl jūs varat būt tikai laimīgas!

Burvīgā "Cīņa"! Tā tūkstoškārt pārspēj visus "Dadžus". Katru nākamo numuru gaidu kā margarīna paciņu vai miltu paku. Varbūt beidzot kāds atradīsies un ieteiks milas rotaļām PSKP. Mazliet pārfrāzējot jau ieteikto, tas skanētu tā: "LKP vajadzētu kļūt par organizāciju, kas stimulē veco, prātu izkūkojušo stagnātu seksu. Milas rotaļām nekādu veļu, jo vienkārši tās vairs nav!"

Mēs, sievietes, seksa barveža lomā vismiļāk redzētu 1. sekretāru. Domāju, ka panākumi neizpaliks.

Ar patiesu cieņu rafinētā milas rotaļu iniciatore un vadītāja.

Un kur jau veļa, tur arī gulta.

Deputāte vēlētajas gultā

Horoskopā norādīts, ka Svaros izdodas gan mīlas pasākumi, gan zemes un gaisa ceļojumi. Un tā diena, kad VIŅI darba limuzinā un darba uzdevumā devās uz saviem vēlēšanu apgabaliem, arī par laimi iekrita Svaru zīmē.

Lai nu kā ar to pirmo, bet otrā norāde – zemes ceļojums – atbilda pilnīgi un galīgi. Turpceļā kungs ar kuplo vaigubārdu bija pats premjers un kundze ar melno cepurīti – visiem labi zināma deputāte. Viņi jauki tērzēja gan par armijas, gan kāda ministra, gan arī citām problēmām. Viegla mūzika ieaijāts, premjers pat pasnauda, un kundze vēlāk, ne tikai pašam, bet arī citiem dzirdot, teica, ka gulējusi ar pašu premjeru. Vainīgais sacītajam piekrita. It labā noskaņā, piekudinājusi, lai kundzi neatstāj mazpilsētiņā, jo tur nav viesnīcas, viņa šķīrās no premjera.

Pulksten vienpadsmitos vakarā gandrīz vai traci sacēla Latvijas radio, paziņojot, ka premjera tikšanās ar vēlētajiem beigusies vakara deviņajā stundā, bet par minēto kundzi ziņu nav. Aķ, bet viņi taču nezina, ka nekāds sabiedriskais transports nesavieno pilsētu ar pagastu. Un ja arī kundze naski soļotu ar savām kājēlēm, 36 km dažās stundās nepievārēt.

Izdzirdusi radio informāciju, kundze kļuva domīga. Zvanija vienam, zvanija otram, zvanija trešajam. Jā, jā, premjers izbraucis pirms vienpadsmitiem. Nu gan vajagot būt, vairāk neko līdzēt nevarot. Sākusies jau nākamā diena, bet kundze vēl joprojām pagastnamā. Kā neviens nebrauc, tā nebrauc. Iežēlojas kāda vēlētaja un piedāvā savu gultu. Ja jau esot pie tautas un ar tautu, vai tad nevarot būt arī gultā ar tautu. Par to sirsnīgs paldies jaukajam un labajam Reinkopu laulātajam pārim.

Možā, labā omā deputātes kundze 4.55 iekāpj Liepājas autobusā, un vēl pat diena nav lāgā uzaususi, kad jau saka labrītu Rīgai. Klusi dungodama: kas gan ir viena nakts bez miega, deputāte ierodas mājā. Sapnī viņa dzird durvju zvanu. Uz sliekšņa stāv pats premjers. Pasniedz sārta rožu pušķi,

konfekšu kārbu, atvainojas par aizmāršību un nodzied: "Kā var aizmirst, kā var aizmirst deputāti Kuldīgā?..."

Nevienam vēl nav izdevies noskaidrot, vai tā ir bijusi atriebība, kuru premjers kādreiz solījis pret tiem, kas nebūs ar viņu, vai bija kāds cits iemesls. Katrā ziņā kundzei patiesi kādreiz ir bijušas savas domas, nebūt ne tādas pašas kā minētajam kungam...

Pierakstīja negadījuma aculiecinieki (aģenti).

Tagad, kad esam jau ar rokām un kājām iekšā Milleniumā un kad pagājušā gadsimta pēdējā gadu desmitā mainījušies vai neskaitāmi premjeri – jāprecizē minētais. Tas bija neviens cits kā Ivars Godmanis.

Ak! Ja jau par slavenībām, tad par slavenībām. Atklājas, ka manā dzīvē taču ir bijis vēl viens vīrietis, kā kāršu licēja teiktu "bez gultas kārts".

Gerkena kunga nerātņības un citas nerātņības

Ko darīt tiem, kam pāri četrdesmit un pat piecdesmit? Vēl nesenā pagātnē bija dažādi klubi pie dažādām rūpniecām un fabrikām. Tagad kā šķira izzūd minētie rūpniecības iestādījumi un līdz ar to arī klubi. Modē ienākuši citi... intīmkлуби, bet tur deju vakari ar norādi – tiem, kam pāri 40 vai 50, -- nenotiek. Mode ir mainījies, un, ja vēl citur darbā pieņem līdz 35, tad ir arī "darba vietas", kur tikai līdz astoņpadsmit.

Arī Valsts radio kādu dienu sludinājumos lūdz pieteikties trauku novācēju vecumā līdz trīsdesmit gadiem. Šo tēmu isi varētu raksturot tā: "Nost ar vecenēm!"

Pensionāri vispār neder nekur. Un tā aiz gara laika un neko nedarišanas klimstu pa Rīgas vēsturiskajām vietām, atpazīstot senatni un ielūkojoties šodienā.

Netālu no Saeimas nama satieku kādu paziņu.

"Nu ko ta dari?"

"Un tu?"

"O, esmu robā. Redz, tepat Saeimas namā."

"Ķ!?"

"Mulķa palīgs! Ofi-ci-ā-li! Alga diezgan pieklājīga. Tagad paaugstināja. Mulķis, protams, saņem vairāk, bet man stabili katru mēnesi 136 latī. Darba grāmatiņā ierakstīts: deputāta palīgs. Un, ja deputāts ir mulķis, tad... vienvārdsakot, esmu mulķa palīgs."

Es priecājos par katru, kam šodien klājas labi. Un dzīve jau arī ir tāda, kādu mēs paši to veidojam. Cilvēkam nevajag mūždien nošņurkušam staigāt apkārt un vaimanāt. Sievieteļ vajag nolūkot kādu interesantu vitrieti.

Man, piemēram, ļoti patīk Gerkena kungs. Vai vēl Rīgā ir otrs tāds auto kā Gerkena kungam? Nav. Viensvētdien pie "Hotel de Rome" stāv, uzbraucis

uz trotuāra. Un nav jau ar nekāds zirgs, ka būtu tādām limuzīnam jāstāv uz ielas. Visi iet garām, apstājas, uz plāksnītes izlasa "Gerkena". Žēl tikai, ka tumšie stikli neļauj ielūkoties iekšā. Nezinu, kas man bija noticis, bet domāju Gerkena kungu uzaicināt uz balli, kur pati biju ielūgta. Piezvanu uz viņa biroju. Sekretāre: "Kas jūs esat? Kādā lietā?"

Es: "Man jānodod Gerkena kungam ielūgums."

Sekretāre: "Mums tādi ielūgumi ir simtiem! Sūtiet pa pastu."

Es: "Tā nav smalki. Ielūgums jāpasniedz personīgi."

Sekretāre: "Jūs vienalga tālāk par caurlaidi netiksiet."

Es: "Bet, ja jūs man nesakāt adresi, es taču nevaru ielūgumu aizsūtīt."

Pateica beidzot. Negribēju būt rupja un pateikt visu, ko domāju. Gerkena kungs ballē neieradās. Bet man tagad ir tāda brīnišķīga, vārdos neizsakāma, draudzenēm neizstāstāma un tikai man pašai zināma sajūta. Es jutos tā, it kā... Vai jūs cerat, ka es, tāpat kā sieviete, kas iesūdzēja ASV prezidentu Klintonu, tā rīkošos? Nemūžam. Es viņu mīlēšu ar klusu, slēptu, dziļu un tikai man zināmu milu.

Es iepērkos tikai un vienīgi "Gerkena un Co" veikalos. Pilnīgi visu – sākot ar veļu un beidzot ar modinātājpulksteni. Pat citu veikalu skatlogos neielūkojos. Viņam būšu uzticīga tik ilgi, cik dzīvošu. Taču manī mīt kāda lieta, bet klusa, vārdos neizsakāma un tomēr patiesa – viena vienīga vēlšanās, lai Gerkena kungs kā vienīgais gudrais, skaistais, interesantais, apburošais, dāsnais vīrietis valkātu... uz galvas kronīti. Savā iztēlē tādu viņu redzu gan bezmiega naktīs, gan iepērkoties, un virs viņa vārda mirdz viens liels zelta kronis un simtiem mazu kronīšu norāda, cik katra lietiņa maksā. Tagad es piedalos konkursā un konkursloterijā – "Gerkena garantē". Es ļoti ceru, ka mans patiesi izjustais stāsts "Būt piesmietai no Gerkena kunga" patiks lasītājiem. Es ceru uzvarēt, un tā patiesi būs tā reize, varbūt vienīgā, kad, saņemot no Gerkena rokām galveno balvu, varēšu šo jauko vīrieti apkāmpēt un skūpstīt.

Jā. Pastāstīšu arī par vēl vienu kronīti, bet vispirms – kas ir "Lussa"? Tādu patīkumu uzdevu saviem viesiem vārdadienā.

"Vai tas ir ēdams?"

"Kur viņš dzīvo?"

Kāds atbild, ka tam jābūt kaut kam mīkstam, varbūt pat pūkainam. Kāds cits paķer plauktā dažādas vārdnīcas un lasa: Jeņiniāna, Jipa, Jans – viss. Tāpat kā mikla: kas tas ir – pie griestiem karājas, zaļš un pīkst? Papildīnu, ka virs "Lussa" karājas kronītis visa "Lussa" garumā. Piedodiet, ja vienskaitli,

tad ir Miss Pasaule, Eiropa, Latvija vai Liepāja, bet kā būs daudzskaitli? Misenes vai misiesenes, vai missisis?

Kā man paskaidroja, "Luss" esot četri cilvēki un viņi slēpjoties zem viena, toties pagara kronīša. Ja neticat, aizejiet un paskatieties paši. Tāds ir krāmu bodes nosaukums K. Barona un Ģertrūdes ielas stūrī.

Varbūt tā ir Luba, Uļa, Saša un Saņa, varbūt...

Citā reizē par citām bodēm ar citiem nosaukumiem, jo vai tad būtu interesanti, ja visiem Rīgas veikaliem būtu skaisti, latviski vārdi? Droši vien pat pietrūktu. Latviešu valoda taču ir tik nabadzīga! Latviešu tautai ir tikai vienas bikses, kā smeļies, īsās un garās. Krieviem – brjuki, šorti, pantaloni, trusiki, kaļsoni, šarovāri un kur tad vēl treņirovočņij kostims – kā tautastērps, arī bikses.

Kā es pati dzīvoju?

Pašreiz vienfāzes režīmā. Jūs domājat, ka tās ir elektrības fāzes kā skaitītājam? Nē!

Kad mainās mēness fāze, tad neēd. Četras reizes mēnesī, tas ir četras ēdamdienas. Tāpat kā, teiksim, kilovatstundas. Pabalsts man ir 31 lats, dzīvokļa rēķins – 29.24. Pārejot septiņfāžu režīmā, ekonomija būs milzīga. Un vispār – pēdējais laiks to darīt.

Tagad modē un dzīvē ienākuši "habilitētie" un "promocētie". Tas taču skan labāk nekā zinātnu doktors vai kandidāts.

Es esmu nolēmusi "habilitēties" un "promocēties" pašmācības ceļā. Savas markisma-ļeņinisma 50 gadus krātās zināšanas papildīnu, arī ļoti daudz lasot presi. Un, ja kādas neskaidrības, kaut ko nesaprotu vai pārprotu, tūlīt zvanu uz redakciju. Viens mazs piemērs.

"Vakara Ziņās" firma "Nia-ko" piedāvā telpas vairumā: tādas un šitādas, pagrabus un bēniņus, pirmos un pēdējos stāvus. Bet ir arī telpas "ar izmetināšanu". Par tādām pirmo reizi dzirdu, tāpēc zvanu un jautāju:

- 1) Vai tās ir telpas, kur strādā ar metināmo aparātu?
- 2) Vai tur iemetina iekšā pa graķitīm?
- 3) Vai vienkārši met ārā?

Nē! Tā esot kļūda. Ja gribat šīs telpas, tad esot vietā jādod dzīvoklis. Nu tad jau gandrīz uzminēju – vieni jāizmetina ārā, lai otru varētu iemetināt iekšā. Un starpnieku firma tik metina. Tā mēs visi, kā nu kurš prot un māc, metināmies pa dzīvi. Es esmu uz papīra uzmetinājusi nākamo metinājumu.

Bet pagaidām, vēlot jums visiem visu to labāko, kā Gerkena kunga draudzene, atvados.

Zināt, bet itin bieži Liktenim labpatik visu iegrozīt pēc sava prāta.

Pilnīgi nejauši atklājas, ka kāda mana draudzene PERSONĪGI, varat iedomāties, pilnīgi personīgi pazīst Gerkena kungu. Un šis lielākais manas dzīves pārsteigums notiek brīdī, kad draudzene mani uzaicina aizbraukt pie viņas. Omulīgi patērējūšas un padzērušas kafiju, dodamies uz kādu tur ielas stūri. Tur būšot auto. Lai kāpjot iekšā. Bet, bet, bet... tas taču Gerkena auto! Jā, jā, viņa šoferis aizvedīšot.

Vēl šodien neesmu aizmirsusi, un vai tad to vispār var aizmirst, šo braucienu. Jutos kā kuģī, kā lidmašīnā, kā uz divāna. Divāni, galdi, ledusskapji, koka paneļi... Tos simts kilometrus līdz draudzenes mājai biju kā sapnī. Mirkšķināju acis, izmantoju visparastāko paņēmienu – iekniebju pati sev rokā, lai nebūtu jāpamostas. Bet kāda tur pamošanās, ja tas patiesi bija īstenība. Piestājam pie veikala, skatītāju desmiti. Viens saka: tu paskaties tikai! Otrs – vai tu redzi!!! Trešais – kur tad pats Gerkens brauc? Bet nebrauc jau īpašnieks, braucam mēs.

Mana draudzene tā drusciņ krāmējas ar dzeju. Gribēja izdot un arī izdeva dzejiņas izlasīti. Sponsorējis neviens cits kā Gerkena kungs. Man jau arī dažreiz ar to galvu nav kārtībā. Tagad kauns, bet toreiz, izmantojot draudzenes palīdzību, piezvanīju Gerkena kungam. Jo vairāk atceros, jo lielāks kauns metas. Kāds kungs, laikam arī ne visai gudrs, kas savulaik bija dzīvojis Čečenijā, man piedāvāja organizēt tādu kā palīdzību, kā sadarbību, kā tirgošanos nekur citur kā pašā Čečenijā. Šo projektu piedāvāju Gerkena kungam. Viņš teica, ka tas ir zelta vērts. Bet viss izčākstēja. Laikam jau to naftiņu daudziem gribas, bet ar gribēšanu vien vienmēr bijis par maz.

Nemaz neskumstu. Redzēju un tikos ar dzīvo Gerkena kungu un teikšu, ka viņš ir viens feins kungs. Es arī gribētu viņa gudro galvu, bet diemžēl katram ir jāvalkā tāda galva, kāda viņam ir.

Un tāpēc tagad meklēju govi ar zirga spalvām.

Meklēju govi ar zirga spalvām

Viens, nē, ne jau nu viens vien, sarūpē sev miljonus un nopērk māju Jūrmalā, Rīgā vai kādā citā pasaules lielpilsētā, otrs iegādājas mercedesu, trešais banku, ceturtais... jā, es gribēju būt ceturtais un nolēmu, ka man vajadzīgs kārtīgs vīrietis. Bet to taču tā vienkārši nenopirksi. Gāju nevis uz veikalu, bet iepazīšanās dienestu. Ak, kā man nepatīk pats vārds "dienests". Vai tad tur iet dienēt? Vai tad neskanētu labāk tā: iepazīšanās birža, aģentūra, fonds, salons, skola, firma, pat banka. Bet varbūt kompānija, tas gandrīz būtu īstais vārds. Tikai ne "klubs". Tas tūdaļ asociētos ar to bēdīgi slavēto "klubiņu 21". Ar to pašu, kas stāvēja pie valsts notrallināšanas šūpuļa.

Drusku novirzījos no tēmas. Sāku ar to, ka populārajam iepazīšanās iestādiņam aizsūtīju savus garuma, platuma un svara mērus. Protams, arī matu, acu un citas krāsas. Tas tomēr bija daudz ērtāk nekā skraidīt pa redakcijām un likt muļķīgos sludinājumus. Es negribēju rakstīt: noliec galvu manā klēpī, vasara uz beigām iet, divas sirdis saltās dienās vairāk siltuma spēj liet. Jā. Kāpēc liet? Bet ja nu atsaucas kāds dzīves vētrās nogurušais, kas vēl sēž cietumā un gaida vēstuli no Zeltēnes līdz 35? Un kur tad vēl visi tie, kas grib fočenītes? Ir arī tādi, kas meklē fīfigas dzūsiņas. Es, patiešām žēl, vairs neesmu tādā vecumā, ka varētu sevi dēvēt par jaunu meiteni.

Jāatzīstas, ka viens otrs sludinājums man tiešām patīk. Kaut vai šis, kas mani aizkustināja līdz asarām: "Optimistiski noskaņota miniatūra sievietē (33. izm., vājiņa) meklē nopietnu, bet pavasarīgi domājošu vīrieti."

Laika gaitā caur iepazīšanās dienestu saņēmu 13 vēstules. Lai būtu kāda sistēma šajā visnotaļ svarīgajā lietā, visus vīriešus sagrupēju kā izrakņus – derīgajos un nederīgajos. Loģiski, ka derīgo bija mazāk.

Kāds kungs rakstīja, ka nevar uzrādīt tālruna numuru, jo firmā telefoni atslēgti un arī algu, kopsummā 600 latu, neesot saņēmis. Būtu jāizsaka līdzjutība, bet nav adreses. Ja tā izvērtē visus kopumā, tad viņi visi bija

kārumnieki. Viens gribēja zināt, kā ar tiem apaļumiem??? Teicu, ka tas lielākais apaļums kā mazgājamā bļoda, bet mazākie kā pusdienu šķīvji. Vai derēs? Kāds cits teica, ka esot vīriešu kārtas. Arī velns esot bijis tēviņš. Profesija? Esot bijis direktors, bet vispār varētu sevi pieskaitīt sarkanajiem strādniekiem. Pēc kara staigājis tik īsās bikšēlēs, ka tikai pipšuks esot bijis apslēpts. Sieva mirusi, to esot nomērdējis. Ar mani darīšot to pašu. Bet vispār viņam vajagot cilvēku – sievieti, jo vīrietis bez sievietes esot kā gultas maiss bez salmiem.

Vēl kāds cits kungs vai biedrs, kura vēstule bija sešu lappušu biezumā un garumā, aprakstīja savu dzīvi, sākot no Staļina un Hruščova valdīšanas laikiem. Viņam patiesi bijis grūts darba mūžs.

“Mans direktora darbs tad galvenokārt saistījās ar santehniķa, krāvēja u. tml. darbu, nevis stundu pasniegšanu. Aizdambējusies ateja – lūdzu, direktor, pārgērbies skrandās un ķeksē laukā aizdambējumu. Atvesta kopgaldam gaja – lūdzu, direktor, uzmet vecu praķi un stiep uz muguras gan miltu maisu, gan gaļu.”

Jā. Tā patiesi bija pārdomu pilna, skumja apcere par pirmajiem pēckara gadiem kādā Latgales skoliņā. Bet kāpēc par to bija jāraksta iepazīšanās sakarā, vēl šodien netieku gudra.

Kamēr viņi rakstīja, vēl nekas. Bet viņi visi nekavējoties gribēja mani skatīt vaigā. Tagad⁸ un tūlit, it kā tas būtu dzīvības jautājums. Pazišanās zīme? Viens teica, ka viņam būšot melna adīta cepurīte. Ticiet vai ne, bet norunātajā laikā pie norunātās tramvaja pieturas stāv pieci vīrieši vienādās melnās un adītās cepurītēs. Kad piestāj tramvajs, paliek tikai viena – īstā cepurīte. Viens otru aplūkojam, pārmijam dažus vārdus un “sveikiņ!”.

Beigu beigās nevar taču kā anekdotē izvēlēties 32 vīriešus. Kad atsijāja tos, kas derēs, gribēs, varēs, palika divi – viens īstais un viens rezervē. Es izvēlējos tikai vienu. Viņš rakstīja, ka sievietē galvenais ir spirtums un atgādināja, ka nevienam nebūs lemts mierīgi dzīvot un ka mums visiem reiz vajadzēs samierināties ar nāves nenovēršamo brīdi (tas mazliet skanēja kā drauds, bet nekas). Pats galvenais, viņš ieteica man attāpties un nemeklēt govī ar zirga spalvām. Prātoju, kāpēc govī, jo es taču neesmu lezbiete? Drīzāk jau tad bulli.

Ilgi domāju un tomēr nevarēju izdomāt, ar ko atšķiras govys un zirga spalvas. It kā taču būtu vizuāli vienādas. Pati netiku galā un tāpēc palīdzību lūdzu veterinārajā klinikā. Tur man paskaidroja, ka ne zirgam, ne govij spalvu vispār nav. Spalvas ir tikai putniem, un abu iepriekš minēto dzīvnieku apmatojums var atšķirties tikai ar krāsu.

Bet vienalga. Man šis kungs ir īpaši mīļš. Ja arī jūs gribat iepazīties ar interesantu, gudru, juridiski un visādi citādi brīvu sievieti, rakstiet, jo vēl joprojām neesmu atradusi to nopietno, satīcīgo, sirsnīgo, inteligento, bez kaitīgiem ieradumiem, nebijušu un neesošu alkohola cienītāju, kurš neprasa no otra vairāk, nekā pats spēj dot, draugu un atbalstu darbā un izpriecās.

Galopā pēc galošām

Galopā pēc galošām jeb mazs ieteikums tirdzniecības darbiniekiem

Beidzot esmu iepazinusies. Atradusi to nopietno, vienkāršo, saticīgo, inteligento, sirsnīgo, saprātīgo, bez kaitīgiem ieradumiem, nebijušu un neesošu alkohola cienītāju, saimniecisku vīrieti, draugu un atbalstu, kuram prieku sagādā darbs dārzā.

It kā viss būtu. Viņš ir, dārzs arī ir, bet ko aut kājās dārza darbos? Nevaru taču ar savām spickurpēm drasēt pa viņa dārzu. Ar papēžiem vien caurumus sadurs tādus, ka ne aizbērt nevarēs. Ar čībām arī neviens neiet dārzā. Atliek tādi viegli gumijas apavi, kas derētu gan slapjam, gan sausam laikam. Nolūkoju tās veikalā Krišjāņa Barona ielā. Skatlogā gan zaļas, gan sarkanās – tādas spožas, ar mikstu, pelēku oderīti kā pelādiņu. Bet, pag, kā tad šis spožās kurpes sauc? Galoša vai kaloša, gološa vai kološa? Nevar taču blamēties, sāks vēl pārdevēja smieties. Aizskrienu tupat pāris mājas tālāk līdz V. Lāča bibliotēkai. Latviešu valodas pareizrakstības vārdnīcā ir vārdi "golfs" un "goliāts", bet gološas nav. (Tāpat kā veikalā.) Beidzot, kad vārdnīca izšķirstīta – atrodu. Nevis gološa, bet galoša aiz vārda "galops".

Skrienot atpakaļ uz veikalu, iekāroju tās, kas logā, bet nodaļa slēgta. Kasiere man paskaidro: "Nē, nē, tās, kas logā, mēs nepārdodam. Nodaļa jau sen ir slēgta, un no loga neko ārā neņemam. Jums jāgaida, kamēr atradis pārdevēju (it kā pārdevēja būtu pazudusi). Un tas var vilkties mēnesi, divus."

Un, ziniēt, tā man radās priekšlikums. Arī citos solidos firmas jeb, kā tagad saka, ražošanas apvienību veikalos sludinājumi vēsta, ka vajadzīga pārdevēja. Bet, kamēr to meklē, visas preces taču varētu salikt logā. Tas būtu skaists un ilgs pārdomu laiks, kā uz dzimtsarakstu nodaļu ejot. Pie skatloga tu vari stāvēt agrās rīta un vēlās vakara stundās, tu vari izpētīt, vai uz zaļās augu valsts fona labāk izcelsies sarkanās vai melnās galošas. Tu

vari labi iepazīt preci un dienām lemt, kam pirkt, kādā krāsā pirkt un vai vispār pirkt.

Un tā, kamēr meklē pazudušo pārdevēju, rokas pa dārzu basām kājām. Bet viņš – mans vienīgais, saimnieciskais, bez kaitīgiem ieradumiem, darbu un mūziku mīlošais, kuram trūka sievietes rokas savas mājiņas un sētas apkopšanai, kurš neprasa no otra vairāk, nekā pats spēj dot, mans uzticamais dzīves draugs un atbalsts katru nakti guļ man blakus, bet sapnī nāk pie manis smaragda zaļās, rubīna sarkanās, citronu dzeltenās un gaiši violetās galošās galopa solī. Bet es pati arī galopā pa dienu, pa veikaliem vēl joprojām skrienu pēc galošām.

Mezglojumi

Pirms izšķirošā 1990. gada

26. maijā Maskavā nopērku kažoku. Ja precīzāk, tad puskažoku – kažokjaku. Tas ir tikpat liels humors kā ar auto, kuru, aizņemoties precīzi 5000 rubļu, tik, cik žigulis maksāja, nopirku 1972. gadā. Vēl lielāks joks bija, kad toreiz kolēģi gribēja no manis aizņemties naudu, jo uzskatīja mani par bagātu sievieti. Viss jau beidzās laimīgi, saņēmu mantojumu un parādu varēju atdot. Jakai arī nauda bija jāsalasa, jo uz Maskavu jau nebraucu pēc Krievzemes slavenajām zvēradām, bet gan strādāt.

Esam vienīgā savienotā (lasi pievienotā) republika, kam PSRS Tautas deputātu kongresā ir sava televīzijas grupa. Tā pat ziņo kongresa preses centrs. Te maza piebilde – grupa jau ir, filmēt drīkstam, bet zālē mūs nelaiž. Tātad pa forūžiem, koridoriem, pagalmiem, ēdnīcām, istabām. Nolemjam, ka intervēsim pie pusdienu galdiem, bet nekas neiznāk. Visi izkļūši kur kurais. Toties ir abi dvīņi – Klaucēns un Rubiks. Viens bez otra ne soli. Vēl pierodas klāt Alksnis, Petkevičs – gandrīz vai visa Interfronte.

Uz Rīgu ar svarīgu atzīmi un uzlīmi "sjezds" pāri visai pakai aizsūtu 5 kilogramus. Kā saka, neatejot no kases, jo pasts iekārtojies nu pašā Kongresu pilī. Šis sūtījums, kā vēlāk atklājās, vai viena no lielākajām manis pastrādātajām aplamībām. Paka Rīgā pienāk bez mana jaunā putekļu mēteļa, tikpat dārgām vēl nevalkātām karpēm un vēl bez daudz kā cita – bet labākā no satura. Palikuši daži ziepju gabaliņi, bet krieviski tas skanētu tā: rožki i nožki.

30. maijā intervija ar Jāni Vagri. Ja jau zālē mūs nelaiž, filmējam Sarkanajā laukumā, vietā, kur nolaidās Rusts. Beidzot saņemam caurlaidi un varam tikt Kongresu pilī. Tur pirmā saruna ar Jeļcinu – tā, kā to mājās biju izdomājusi. Gribo dabūt klāt arī kādu ordeņoto, aitu ganu, mullu, bet pietrūkst kasetes. Edvīns Inkens un Dainis Ivāns satriekti līdz mielēm par notikušo Tbilisi. Burtiski aiz stērbeles ģērbtuvē noķeram ģenerāli Rostovski. Liels maita, lai neteiktu vairāk. Par abiem ar Edvīnu pratinām viņu, bet viņš

maļ tikai savu: "Ploščaġ nado bilo očiškiķ!" Cilvēku nošaušanu tagad sauc tā.

Nākamajā dienā "saražojam" deviņus materiālus. Neaptverami. Interesanta intervija ar Mullu Muhammad–Jusuf no Uzbekijas. Viņš Vidusāzijas un Kazahstānas musulmaņu garīgās pārvaldes priekšsēdētājs.

Un tad manā priekšā kā no zemes izaudzis Augusts Voss. Nezin kāpēc, bet pirmais salīdzinājums – tāds izbalējis. Pie žaketes, tādā palsa zirga krāsā, karodziņa nav, palikusi tikai vieta – apaļš caurums.

Tad galvenais vadonis sižetā ir kāds kirgīzs baltmelnā filca cepurē, sniegbaltā krekļā. Labi audzināts, nosauc pat vēlēšanu apgabalu.

Leopolds Ozoliņš noķēris priekš manis divas turkmēnietes – viena tepīku audēja, otra traktoriste. Kleitas, ka acis žilbst, savdabīgajā nacionālajā rakstā. Tikpat spožas un košas stikla brošas. Bijušas komjauniešu līderes un deputātes. Viena no viņām krieviski "ņe bum bum". Gāja meklēt tulku, un tā meklē vēl šodien.

Lielisks ir Gudušauri – Gruzijas Traumatoloģijas institūta direktors. Pazīst, protams, mūsu Kalnbērzu. Runā par dzīvajiem un mirušajiem – sešiem, kurus ārstēja. Meli. Radionovs melo. Vēl vairāk – viņi visi kā viens melo. Visi!!! Laukumu viņiem vajadzēja attīrīt? No kā? Slepikas un bendes.

Leopolds Ozoliņš savai intervijai vietu izvēlas pats. Fonā baznīca. Kupoli šorīt it kā ar zeltu pārliekti. Bet varbūt saulē un rīta rasā mazgāti. Jautāju: "Jūs bijāt uz barikādēm?" "Jā. Puškina laukumā. Deputāti mil baltiešus. Maskavieši tiešām sauc un aicina uz barikādēm. Uzcēla mani uz pjedestāla. Ne man vairs mugura sāpēja, ne artrīts un radikulīts."

Kapi. Baznīcas. Barikādes. Mums visiem un līdz galīgi uzvarai.

Dakteris sameklē arī Alekseju Kazaņņiku – Omskas universitātes docentu. Viņam Baikāls, Ozoliņam Lielupe un Tumšupe, palieņu pļavas. Baikāls mirst. Kā glābt un vai vispār izdosies izglābt?

Kāds brīnās, kā tie aitu gani ievēlēti? Kāds cits saka tā:

"Kā tad ne, ja abi vienādi. Tie, kas balso, un tie, par kuriem balso."

Zvanu uz televīziju. Labi novērtētas intervijas, kas rakstītas no Mavrika buduāra, ar Radionovu un Vagri. Labam jābūt arī materiālam ar Egideju Klumbi – Kauņas neiroķirurgu. Arī viņš nevar un negrib būt kopā ar slepkavu Radionovu. Kurš bija tas cilvēks, kas deva pavēli 9. aprīļa darbības Tbilisi? Tikpat kareivīgs žurnālists Vitas Tomkus. Klumbis vismaz Lietuvas vēsturē ieies kā pirmais cilvēks – PSRS Tautas deputāts, kas Kongresa pili visu acu

priekšā uzdrošinājās nolikt mandātu un lepmi iziet no zāles. Kad vēlāk visi lietuvieši sanāk vienkop Klumbja viesnīcas istabā, skaidrs, ka tā ir laba, stipra un vienota komanda. Citi domā, ka tik krasi rīkoties tomēr nevajadzēja. Mums vēl nekur nav sarkanbaltsarkanā karodziņa, baidāmies, bet viņiem ir – istabā uz galda. Kā Lietuvas sirdsapziņa.

Burtiski vienreizējs ir Ļeņingradas un Novgorodas Metropolīts tēvs Aleksejs. Viņš stāstījumu nesāk ar garīdznieku nedienām vai baznīcas tēmām, bet ar "hozraščotu". Vienreizēji!

Vēlā vakara stundā Kremļa dārzā ierakstām stundu garu "Globusu" ar Mavriku Vulfsonu, Nikolaju Neilandu un Ivaru Ņezberu. Lieliski. Izsmiejoši un saturīgi. Bet no Kremļa vārnas par piemiņu paņemu izkritušu spalvu.

Leopolds Ozoliņš ierosina filmēt PSRS Višņevska ķirurģijas institūta apdegumu centrā. Vietā, kur jau vairākas diennaktis šausmīgās mokās pavada vilciena katastrofā cietušie. Atrodies šeit, kongress nostājas kaut kur otrajā plānā. Domāju, ka tieši uz šejieni vajadzētu atvest visus deputātus. Tad varbūt daudzi jautājumi tiktu savādāk lemti un risināti. Kaut kāds neizskaidrojams brīnums izglābis vilciena brigadieru Galinu Jemelkinu. Bez matiem, visa apsaitēta. Kāds viņu baro. Šī sieviete vismaz var parunāt, citi tikai vaid.

No Maskavas atgriezies gandrīz kā deputāte. Mijie sagaida ar rozēm. Kāds jautā, kā es esmu varējusi paspēt trīsreiz dienā nomainīt kleitu? Bija jāvar ne tikai tas. Atgriešanās devītajā, bet sestdien, 10. jūnijā, ak vai, mēs uzzināsim "Sievietes – Latvijas" vārdu. Tā raksta prese. Kur? Cēsu pils austrādē. Kas viņa būs? Viena no sešām. No sešām, kuras Latvijas labā visvairāk darījušas: Ieva Akurātere, Sandra Kalniete, Marina Kosteņeckā, Džemma Skulme, Māra Zālīte un es.

... Pie Pionieru pils Cēsu I sekretāra "Volga". Nezin kāpēc tieši tur, bet man jābūt tur. Sandru paķeram no mājas. Viņa lasa "Dziedoņi ērkšķu krūmā". Es nevaru ne palasīt, ne parunāt. Pēc nenormālā darba Maskavā gribas tikai kārtīgi izgulēties, bet kas tev deva. Cēsis cilvēku tūkstoši. Sen līdz pēdējai vietai izpārdotas biļetes. Gribam kāpt mašīnā un braukt atpakaļ. Bet viss notiek. Mājup ved Imants Kalniņš. Vai pusnaktī ieviesojamies pie Maijas un Andreja Jansoniem "Silķēs". Tad, ar rīta miglas vāliem, redzētu dzīvu stirniņu mežmalā un zaķi, atgriežamies Rīgā. Nezinu. Varbūt Cēsu, varbūt Maskavas, bet varbūt visa kopiespaidā ir bezgala labi. Vai vēl pasaulē ir otra tik skaista vieta, tik brīnišķīgi cilvēki kā Latvijā. Ir 3.40 naktī, kad tieju mājā. Ziediem trūkst vāzes un laimei viegluma.

26. jūnijs

Pie Ingridas Sokolovas Murjānos. Vakar nevarējām aizbraukt, jo nebija benzīna. Visa rezultātā rakstniece jau otru reizi izcepusi cienastam pankūkas. Piens no kaimiņu gov. Filmējam arī mana tēva draugu, kapteini Edgaru Zālīti. Viņš stāsta par kara sākumu, zemūdeni "Virsaitis", neorderiem un visu, ko "izbaudīja" Latvijas kara flotes virsnieks.

4. jūlijs

Neapverami. No 9.00–21.30 studijā. Montāža idiotiskajam Kurgānam ar visām slavas dziesmām. Kapu kantorī milzīgs Ļeņina portrets, tieši pretī durvīm noraugās uz piederīgajiem. Nevar saprast, kas tas ir – vai viņš ar savu klātbūtni apliecina līdzjūtību vai zaimo.

18.30 Gogoļa ielā, kur sinagogā dzīvus sadedzināja cilvēkus, atklāj piemiņas sienu ar ebreju zvaigzni.

Studijā saruna ar bijušo "Panorāmas" priekšnieku Leonu Rudzišu par partizāniem. Jā. Katrs savādāk redz un saprot atmodu. Tā vien niezēja nagi pateikt visu, ko domāju par Kurgānu. Lai paliek.

7. jūlijs

Šodien "Dzīvoklis – 3000". Pati esmu apmierināta, bet cilvēks jau nezina, kas viņu sagaida pēc brīža. Vakarā uzzinu, ka autokatastrofā ASV nosities vēsturnieks Edgars Andersons. Tā arī man ar viņu neizdevās tikties Rīgā. Ko darija, kādā sakarā Amerikā bija "Panorāmas" kolēģe. Miruši abi. Te nu tā ir – kārtis pareģotā bērū ziņa. Domāju par viņa labo paziņu Ritu un tā savādi, skaudri sāp sirds. Kāpēc tik īsu brīdi cilvēkam lemta laime?

Piezvanu Ozoliņam. Viņš joprojām cīnās par ekoloģiju, es par būvniecību. Vakar LVU trīs stundas ar Jāni Hariju spriežam, lejam, runājam. Visgrūtāk ir ratu iekustināt. Tas man atgādina senās gravīras, melnbaltos zīmējumus, kur vergi ar pārcilvēcisku spēku griež milzīgu riteni.

10. jūlijā pirmā atvaļinājuma diena sākas ar sapulci. Barkāns, Brils u. c. Tomēr ap-brī-no-jams stulbums.

Pēc dažām dienām pabeidzu lasīt Aidas Niedras "Kārdinātāju".

"Šī diena nodzīvota. Pagājusi. Bez rūpēm, bez naida, bez atmiņām, bez lielām cerībām."

Tieši tāpat kā man.

17. jūlijā Kauguru tirgū: "Tik tuvu man vienreiz izdevās redzēt Ģirtu Jakovļevu, tagad redzu jūs."

Mežonīgi auksts. Saņēmu nožēlojamus cukura un ziepju talonus. Nopērku

Beātes salonā skaistu ādas somu un jostu. Pati sev sagādāju prieku. Rit sola 13–16 grādus.

Vai cilvēki par daudz nekurn? Arī mana draudzene. Strādāt savā mājā un priekš sevis, arī tas par grūtu. Es savukārt vēl joprojām svešiem par kāju pameslu. Ne savas mājas, ne dārza. Vai tā nav tāda klimšana no viena pie otra? Bet nedrīkst arī Dievam acīs splaut. Esmu tautas mīlule. Tas nekas, ka līdz mielēm nelaimīga. Tepat Dubultos, dažu soļu attālumā divi Skorpionī. Vienā savrupmājā kara komisārs, otram vieta un māja ne sliktāka.

Ak, beidzot uz Stradiņiem braucu pie Ata Tupiņa. Lekcija gandrīz divu stundu garumā. Ausī sudraba adata. Tāda sajūta laikam ir, ja ampula iešūta, bet jūtos lieliski. Šodien pārbijos uz svariem. 79!!! Kādreiz 74 likās katastrofāli. Cik labi, ka atvaļinājums. Var izstāvēt zivju rindas, izskriet pa līģiem un veikalēm. Laiks "iet" fantastiski.

21. jūlijs. Vai kādreiz cilvēki zinās, kas tā par dienu. Bet šodien pie Jahtkluba, viesnīcas "Majori" u. c. sarkanbaltsarkanais karogs pūsmastā.

Filma "Virietis un sieviete". Protams, ar citām un tomēr savām acīm skatos uz visu notiekošo, bet tāpēc jau nesāp mazāk. Man nav tāda cilvēka, kas skrietu pretī, kas mīlētu, kam es pateiktu tā kā Luijam Anna. Domāju, ka asaru man nav, bet izrādās, tās vēl nav izraudātas. Varbūt vienīgi skaudrāki un asāki sāp. Tikai tajā brīdī, kad Luija sieva izdrija pašnāvību, es savās domās pateicos Dievam, ka tas nenotika ar mani.

Kas mūs ved pa Likteņa nozīmēto taku? It kā zinām un it kā ne.

Gunas dzimšanas dienā kāds no viesiem saka tā:

"Tā taču Zeltkalne! Vai tad "Labvakar" puīši arī būs? Nē?" Nākamo gadu lai viņus arī aicinot.

Vai! Viņi taču nezina, ka esmu tikai vasaras ģimece Gunas mājā.

Ar Žana Pola Sartra romānu "Nelabums" vēl viens atgādinājums, ka raksta katru dienu, bet šodien jau 22. augusts. Nav uzņēmības piezīmēt pat pašu galveno. Varētu būt tā:

- 1) personiskās izjūtas (savas un citu pārdomas),
- 2) darbs (zvani, sarunas, apsveikumi, komiskas situācijas humoreskāms),
- 3) visu, kas notiek – sabiedriski politiskā situācija.

Augusta beigās saņēmu jauku vēstuli un diapozitīvus no slavenā liliju kolekcionāra Jāņa Vasarieša. Viņš lūdz atļauju jauno liliju šķirni, ak, kāpēc dzeltena, bet ne rozā vai lillā, nosaukt manā vārdā. Jā. Tā ir zolta krāsā, tātad nosaukt manā uzvārdā. Paldies. Neiedomājami aizkustinoši un mīļi.

Augusta pēdējā dienā filmējam kaut ko neiedomājami jocīgu. Pat spocīgu, jo kapos.

Drāmas teātra Kalniņš piestutējies Lielajos kapos pie kādas kapličas durvīm. Viņam ķibeles ar dzivokli, namu pārvalde neko nedara. Tagad dzīvs palikšot kapos. Kāds savdabīgs protests!

Pie Robotu rūpnīcas filmēju ne es, bet mani. Un kas? Rīgā ieradusies francūži. Fransuāza un Deni nu galīgi nekādi nevar saprast, kāpēc cilvēki dzīvo kopmītnēs, ne dzīvokļos. Tā arī laikam nesaprata, jo vēlāk filmā šo kadru nebija. Žēl.

Atkal dzeltē septembris – bērzs, osis, kļava. Rainis.

Ksenija horoskops vēsta, lūk, ko: "Izšķirošā brīdī tu parādīsi daudz drosmes un iegūsi vispārēju apbrīnu un ievēribu."

Laikam jau tas notiek, jo Latvijas Tautas frontes Maskavas rajona konferencē mani ievēl par delegāti uz kongresu. Uzstājos ar īsu runu. Sestdienas vakarā ieskrienu kadrā un pasaku visu, ko domāju par specbērniem, specpoliklinikām. Salīdzinu ar Kristiāna Bārnarda romānu "Nevēlamie". Tur rakstīts par durvīm, ko rotā uzraksts "Tikai baltajiem". Es ierosinu šādu "silti" pielikt pie mājas A. Upīša ielā 5.

Man iepatikas operatora Māra Jurgensona paustais:

"Es jūtos tā kā Čerņenko, izņemts no reanimācijas un pienests pie vēlēšanu urnas."

Bet mūsu priekšnieks – lielais D savukārt mūs kaunina. Vai tad mums nemaz neesot žēl šo veco cilvēku. Pats esot jau cik tur tos spilvenus pieraudājis. Interesanti, ja arī mēs raudātu, vai mūsu sižeti kļūtu labāki? Lai nebūtu jāsabendē spilveni, jo tie tomēr paredzēti kam citam, kāds jokdaris, paliekot anonīms, raudātājam uzdāvina kabatlakatu.

Tas joks, bet priekšā īsts ciņš un pārvērtību laiks. Kā tikt vajā no stagnātiem un viepliem? Esmu neiedomājamā graustos – avārijas mājās Dumbrāju (nosaukums atbilstošs) un Krāslavas ielās. Ja salīdzina, tad es taču dzīvoju pili!

Viendien studijas kafejnīcā kāds no "Jaunatnes" redakcijas saka:

"Sēdēsim pie varones."

Izrādās, ka vakar, t. i., 1. X "Jaunatnē" aptaujā kāda skolotāja mani nosaukusi par varoni.

Oktobri kalendārā moto:

"Pateicieties vienmēr un par visu Dievam Tēvam mūsu kunga Jēzus Kristus vārdā!"

Atkal un atkal pateicos par visu labo, bet arī zūdos. Cik grūti tādā neticībā.
7. un 8. oktobris atnāk ar smagu laimi, kuras novērtējums ir 820 balsis. Esmu ievēlēta Tautas Frontes Domē. Dome, domniece, cienītā Domes locekle. Fantastiski un netverami.

“Tev taču vairāk balsu nekā Dainim” – tā Rita.

Nakts intervija ar Daini, nepārspilējot, viena no labākajām manā mūžā. To sāku ar vārdiem:

“Es gribētu atcerēties tieši kongresa nakti no divpadsmitiem līdz septiņiem rītā, kad visi vienoti, noguruši, bet apņēmības pilni gājām nolikt ziedus pie Brīvības pieminekļa.”

Humors – intervija par pirmās nakts tiesībām, bet materiālu noraida uz Somiju. Kas saņems valūtu? Joks.

Bet mūsu ārštata autors Bruno Zaķis pie redakcijas durvīm samtainā tenorā dzied: “Ak, melnā pantera, baigi luncanā, šī nakts ar tevi nav pirmā, pēdējā.” Tas vēl joprojām par minēto nakts darbu. Dainis no tribīnes paziņoja, ka Lāčplēša ordenis ne, bet Tautas frontes prēmija 1025 rubļi gan piešķirta man. Profesors Jānis Kupčs: “500 baznīcai un 500 jānodzer.” Cik labi, ka cilvēkiem ir humora izjūta.

13. oktobrī “strādāju” kapos, tāpat kā katru gadu. Leons Rudzišs jautā: “Kas tad tā bija, ieņēšana, okupācija vai atbrīvošana?” Runa, protams, ir par Rīgu. Jā, kas?

Rit Domes sēde. Gatavojos tāpat kā uz intervijām.

Ar gudro Andri runājam par mūsu iepriekšējām dzīvēm. Par manējo viņš pauž tā:

“Viegli iesirmiemi mati kundze garā kleitā, muižā vai pili. Ēnains parks tuvu pie jūras.” Tā kā gandrīz kaut kas vai no “Rebekas”.

26. oktobrī.

Raidījumā “PIK” saka, ka Eiropas civilizācijas vilciens iet garām, mums tajā vilcienā jāielec. Kāpēc? Mēs taču jau reiz Eiropā bijām bez lekšanas.

28. oktobrī Jānis Dinevičs piedāvā būt par LTF komitejas vadītāju vai līdzpriekšsēdētāju. Kārdinoši, bet televīzija, kur vai viss mūžs aizvadīts, tomēr pirmajā vietā.

No Mākslas darbinieku nama cits zvans. 10. novembrī ielānāta tikšanās ar mani, un to vadīs Elita Veidemane.

Izpildu komitejas sēdē it kā savās runās progresīvs Rubiks, bet, kā sāk par ielu vēsturiskajiem nosaukumiem, tad kā mērs un komunistis nopārdzīvošot, ja Rīgas kartē nebūšot Kārļa Marksa, Fridriha Englsa,

Revolūcijas un Sarkanarmijas ielas. Klaucēns atkal nepārdzīvos, ja nebūs Komjaunatnes krastmalas. Kāds pretstats Jānis Stradiņš! Bet vai to vispār var salīdzināt. Imants Kalniņš zina, ka negulešu Ģertrūdes ielā. Vakarā tā arī raidījumā pasaku: "Pa tirla mirla uz karla marlu."

Ar Mārci aizejam uz franču filmu "Bēgšana". Advokāte un cietumnieks. Jūsmoju un smejos. Tā saražojas C vitamīns.

Kāda sieva uzdāvina skābos kāpostus, cita tomātus, pie "Saktas" kāds sarkanu rozi. Tirgū kāds simpātisks vīrietis sola par 10 kapeikām lētāk pārdot burkānus. Aizkustinoši un smieklīgi. Dzīve ar komisko, traģisko un ne jau tikai tirgū.

2. novembris.

Zvanu Feliksam, ne Dzeržinskim, bet VEF partijas komitejas sekretāram Kornelijsam. Pie telefona dēls:

"Tava draudzene Zeltkalne."

Bet pirms tam? Spļāviens. Vajadzīgs titānisks spēks, lai neuzrakstītu iesniegumu un neizstātos no partijas. Es gribu kliegt, bet nedrīkstu sist dūres uz galda un kliegt: izbeidziet!

Nokrāsotiem matiem, kabatā sabāzis semočka, šodien kāds aizcirta durvis deguna priekšā: "K sožajeņiju vi otnosiķes k tem koresponģentam, s kotorimi ja ne hoču razgovarivaķ."

Pie augstajām divviru durvīm paliek plāksnīte ar uzrakstu "LKP Ļeņingradas rajona komitejas I sekretārs Ļaļins."

Un vēl mums ir Kirova, Proletāriešu, Maskavas, Oktobra un Ļeņina. Kādi diži nosaukumi!

4. novembris.

Kāda sievietē tirgū sauc Brigītas kundzi un uzdāvina tik spilgti dzeltenas puķes, ka acis žilbst. Bet pati jūtos kā sabraukta reņģe. Viss jāizcina.

7. novembris.

Cik izteikti portreti, cepures ar pogu galā, aeroplāni un gandrīz "augšā pulķītis, apakšā mulķītis". Atkal demonstrācijā milzīgs daudzums sarkano lupatu. 1. maijā Daugavpili, gatavojot tā saucamo svētku reportāžu, secināju, ka nelietderīgi izniekota drāna. No tās iznāktu gultasveļa vai visai slimnīcai.

... Māj mazaš rociņas, iet pa Oktobra ceļu, bet uz ratiem stumj milzīgu sirpi un āmuru. Arī opītis māj, bet tādas īstas liksmes kā nav, tā nav. Vienīgi Kuzminam. Un atkal un vēl kāds klieudz "Vsja vlašķ sovetaṁ!"

10. novembris

Pasākums. Man šis vārds nepatīk. Kāds skaidroja, ka kaut ko pasāk un

lidz galam nekas nenotiek. Tātad sarikojums "Žurnālisti tuvplānā", bet man uztraukums ne mazāks kā bija pirms operācijas. Tikšanās ir skaista. Zālē klausī un labi cilvēki. Ziedi, ziedi, ziedi, viss vienā ziedu dāvināšanā. Pēc tam, turpat kafējnīcā, vakariņas ar maniem mīļajiem – meita ar vīru, māsa ar vīru, draugi.

11. novembris

Šodien pirmo reizi atzītājā un atļautajā Lāčplēša dienā nebijis skaistums pie Brīvības pieminekļa, Bastejkalnā, pie "Laimas" pulksteņa, pat ielas malā, uz nožogojuma – tūkstošiem sveču.

12. novembris

Šodien uz Leļļu teātri "Mans draugs saule", bet mans draugs Pēteris Vilkašs, lielais Nezināmais. Skaista izrāde – pelēkais zaķis un saules zaķis. Pēc tam uz izstādi "20. un 30. gadi latviešu glezniecībā". Sagandētas klausas mākslinieku dzīves.

"Labvakarā" saka:

"Padomju Savienībā ir trīs ceļi, kurus izvēlēties – kļūt par partijas darbinieku, alkoholiķi vai... vai arī pakārties."

Piezvana kāda sieviete. Sveša. Balss simpātiska. Trīs bērni, mazākajam divi mēneši. Iegājusi kādā tukšā dzīvoklī citā rajonā. Rit likšot ārā. Nezinot, ko darīt. Skaidrs, ka jāuzzina viss un jāpalīdz.

Lielu paldies jūrmalnieku vārdā pasaka Jānis Liepiņš. Un tomēr, cik maz var izdarīt, ja pretinieks ir tik spēcīgs.

Piezvana arī Ingrīda Sokolova. Cik grūts mūžs. Ir nauda, ir "Volga", slava, talants un visbriesmīgākais – vientulība. Kāpēc mēs saviem bērniem tik bieži esam par apgrūtinājumu.

13.–16. novembris

Kāda sieviete pie trolejbusu pieturas:

"Ja jūs zinātu, kā mēs jūs milam un gaidām", bet cita jautā, vai es zinu, ka mani tautā sauc. Izrādās, par Žannu d'Arku. Interesanti.

Jūrmalas sesija. Kārlis Līcis vīzējis 12 dzīvokļus. Kāda nožēlojama, netīra pasaule. Visi tikai pērk un pārdod. Arī Dvēseles.

18. novembris

"Iemācīties mīlēt." Kā būtu, ja mēs nebūtu tā izpostīti, ja Sibīrijā nebalētu kauļi. Kristus saka: "Kā es varu tev palīdzēt, ja tu pie manis neatnāc. Mēs tevi lūdzam, Kungs un Dievs – brīvību Latvijai!"

21. novembris.

Negaidīts brauciens. Televīzijas "Panorāma" Valmierā. Tur redzam

izlimētas afixas. Kultūras namā visas biļetes pārdotas. 800 vietas, tātad 800! Skaists un ietilpīgs vakara nosaukums: "Man sāj mans laiks." Zāle vēl vairāk nekā pārpildīta. Atkal ziedu kaudze, bet visvairāk aizkustina trīs nelķes no tā vīra, kura dēls piedalījās Tereškovas ielas akcijā.

Mājās atbraucu vienos nakti, gulēt divos, bet diena sākusies krietni pirms deviņiem. Izmisīgas filmēšanas "Dzīvoklim – 3000" mafijas rajonā. Viss pa kaklu pa galvu, un tad atklājas tāds sīkums, ka viss materiāls ierakstīts tādā kasetē, no kuras nevar montēt. Tiši, netiši???

23. novembris

Ieraksts raidījumam "Dzīvoklis". Mati ceļas stāvus, atceroties. Brrr. Es teicu: "Suns jau zina, ko ir ēdis." Galvenais, lai tikai sensacionālais materiāls ierauga dienas gaismu. Ar domām par to deviņos vakarā iznācu no studijas. Nevijus atceros vārdus – nezūdiēs par rītdienu!

Ingrīdas Sokolovas "Šausmu dziesma" pirmizrāde. "Atkal laķējums. Bilžu grāmata," – tā autore. Cik tomēr daudz spēcīgas epizodes. Sieviešu virsnieču hospitālis. Sieviete vienmēr un visur ir sieviete. Ja nav neviena cita, tad uzgāžas, vārda tiešā nozīmē, virsū pastniekam. Cik tad ilgi var izturēt – mājā, armijā, hospitālī?

Brienu mājās. Jau novembrī balta, silta, tīra ziema.

24. novembris

Televīzijai 35. Trijos esmu Cekā. Ņezbers saka: "Ieradusies biedrene Zeltkalne, laikam vakarā būs kritisks materiāls. Bez 20 minūtēm deviņos vēl nav samontēts. Balle iet pilnā sparā, bet es pirmo reizi mūžā domāju, ka "Panorāmas" nebūs. Cik ilgi vēl izturēs nēri.

Balles laikā kafejnīcā turpat Zaķusalā Daina Bruņiniece saka: "Jums ir kaut kāds oreols. Kur jūs ņemat spēku? Laukos visur un visi jautā tikai par jums."

Visi šie vārdi man iet gar ausīm. Vissvarīgākais ir "Dzīvoklis", bet "kādam" atkal nepatīk. Vienam, tam, kas lemj. Visiem patīk, cilvēki skrien pie televizoriem un to vien dzird, ka šajā laikā piedeg pannas un kastroji.

Gatavo "Dzīvokli" neļauj rādīt. Kolēģe Agija (Sūna) saka, ka šeit neviens nevar pacelties pāri viduvējībai. Un ja izdodas pacelties, tad to noēd. Bet kāpēc???

Cik ilgi vēl pietiks spēka? Cik ilgi es vēl kā Dons Kihots karāšos vējdzirnavu spārnos? Tā ir līdz mielēm grūti. Vai tiešām man to vajag, ja nevajag nevienam citam.

Tai pašā ballē kāda kolēģe par mani: tautas milule. Un atliek tikai cilvēkam

būt godīgam. Gribējās piebilst, ka ar to vien vēl nepietiek. Vēl vajadzīga līdzciešana, saprašana un milzīga uzdrīkstēšanās.

Grābstos kā aklais, nerodu miera un jūtos kā ieprogrammēta. Cīnos. Vēl cīņa nav galā. Kur nu galā! Tā ir tik tikko sākusies.

25. novembris

Kāda nekaunīga sieva uzceļ jau astoņos. Ar lvetu aizejam samainīt svārkus. Pārdevēja, mani pazinusi (līdz tam īsts dusmu pods), "izkāpj ārā pati no sevis". Un tā kā par brīnumu tiekam pie jauniem svārkkiem. Bez humora šajā trakajā laikā iztikt nevar. Edite (Sandoviča) uzjautrina ar nostāstiem no precību kluba. Visa ambrāža, iepazīšanās notiekot Strēlnieku muzejā (!). Viņa pati jau izsenis vīru koros aplūkojot katru dziedoni. Patik vai ne, uzreiz redzams. Izrādās, ka visbiežāk nepatīk neviens.

26. novembris

Mirušo piemiņas diena atnāk ar neiedomājamu puteni, sniega vērpetēm, kas savērpetē pusmetra biezumā. Nekad neesmu redzējusi tādu skaistumu. Kā balti neredzami viraku trauki pārpilni sveču liesmām. Pie maniem miljajiem sveces deg izveidotā egļu zaru ielokā. Tāds miers, ka gribas raudāt. Vai tad var izraudāt to, kas krājies un krājies, sakrājies tik, ka plūst pāri malām. Pie visu laiku aizliegtā Čakstes cilvēki iet kā svētcelnieki. Esmu uzticības parsona tautā vēl pilnīgi un galīgi nepazīstamajam Andrejam Inkulim. Iikšanās ar vēlētājiem vietējai padomei Sporta pili. Ielūgumos arī mans vārds. Kāda sieviete saka: "primanka" (ēsmā).

Tējas vakars Sporta pili izdevies. Ieradušies 120 no 500 vēlētājiem. Kad iepazīstina, cilvēki izsaka savu viedokli:

"Ja tāda uzticības persona, tad noteikti balsosim, kaut gan šo cilvēku nepazīstam."

Kāda sieviete mani fiziski aptausta, vēl cita jautā, kāpēc kandidāte neesmu es.

1. decembrī

Ksenija horoskops saka:

"Tavs vārds reiz uzlidos augstu un mirdzēs kā zvaigzne pie debesīm. Pacel, ko Dievs nolīcis tev durvju priekšā."

Būs jāpaceļ. Tāpēc "izgatavoju" (man patīk šis vārds) divus vēlēšanu materiālus – par un pret armiju. Mazliet skrienu pa veikaliem, bet nopirkt nevar pilnīgi neko, pat komisijas veikalos ne. Varbūt arī nevajag, bet kur tad paliek mans mazais prieciņš. Tas ir tas prieciņš, ko var nopirkt par naudu.

3. decembrī

"Literatūrā un Mākslā" par Jeļcina komandas darbinieku, Centrālās Televīzijas žurnālistu Vladimiru Mezencevu. Spēcīga narkotisko vielu deva. Mājās trieciens pa galvu. Atceros Aivaru Bērtulsonu. Manās trepēs arī nedeg gaisma, bet līdz piektajam stāvam – vari vai nevari, jātiek. Dzirdi sasprindzinu tā, ka tā jau pārsniedz normālās uztveres spējas.

"... pie rīkles tiek pielikts nazis, viņš ļaujas sasieties. Paņemti visi dokumenti, videokasete (zelts un nauda paliek)."

Ceņšos par to nedomāt, un tomēr...

Rakstniece uzaicina uz izrādi "Četras dienas jūnijā". Sen nav redzēts kaut kas tik satriecošs. Vai to var piedot okupantiem? Kāds naivums no Ulmaņa un kāda ticība Staļinam. Ingrīda Sokolova šo uzvedumu grib izvirzīt Republikas Valsts prēmijai. Visu laiku jādomā par traģēdiju, kas piemeklēja mūsu tautu.

6. decembrī

Ko tā grabaža (es jau kļūstu rupja) Izranova izdarījusi? Viņa pazīstama ar pastrādātajām nelietībām. Šausmu filmās liķi arī trako. Par šo deputāta kandidāti prokuratūrā neatrodas neviena sūdzība. Varētu rakstīt arī tā: "Vēl viņa nesēž cietumā." Analogi "Rīgas Balss" par Labucki. Vajadzētu saglabāt kā šedevru. Šmerli, Ebreju kapos, cilvēki, dzīvie, ne mirušie, dzīvo visu mūžu, bet viņiem, lai tikai ievēl. Viņa dzīvokļu programma tikai un vienīgi vēlēšanām.

6.–10. decembrī

Zentai Mauriņai velīts vakars Ģildē. Un tikai tagad atceros un apjaušu, ka es taču, maza meitene būdama, esmu redzējusi, kā ratiņkrēslā gar mūsu māju stumj šo sievieti.

Uz skatuves Ingrīda Sokolova arī izbrauc savos invalīda ratiņos. Mati tieši tāpat kā Zentai Mauriņai fotogrāfijā.

Ha! Konstantīns Raudive esot bijis kā bullis. Divi ārļaulības bērni. Vai tā Zentai Mauriņai nebija vislielākā traģēdija. Pats lielākais un cēlākais, ja otram var dot brīvību. Varbūt Zenta Mauriņa to deva, bet ko ieguva???

11. decembrī

Ļubova Filimonovna Sadovaja, Galina Izranova, laikam Vasīļevna, Bīruta Jakubovna "i pročiye" domās nāk līdz, un ne tikai, jo jāfilmē neskaitāmos vēlēšanu iecirkņos. Rīts, diena un nakts – viss sajaucies lielā vēlēšanu karuselī. Ar gandrīz vai kaušanos Klaucēna iecirknī, ko parāda "Labvakars". Andrejs Inkulis ievēlēts pirmajā piegājienā pilsētā un rajonā.

Man Maskavas rajona prokuratūrai jāsniedz paskaidrojums. Mana draudzene Ļubova Filimonovna par laimi nav ievēlēta. Ir mūsējais.

Brauciens uz Aizputi. Tikšanās ar "Panorāmas" skatītājiem. Ir viss – pateicība, mīlestība, uzmanība un pat vairāk. Divos nakti atgriežos mājās. Kāpjot ārā no mikriņa, Regīna saka: "Jūs kaut ko aizmirsāt." Visu ceļu biju sedējusi pati uz savas cepures. Ha-ha! Nesapratu, mest ārā turpat vai vēl buktēt.

25.–27. decembris

Ziemassvētku vakarā uz Balto baznīcu. Žēl, ka nevaram braukt ar zirgu. Ieorētiski jau varam, bet zirga ta nav. Kā laukos pēc dievkalpojuma, mācītājs atvadoties katram paspiež roku. Skaists vakars pie meitas. Esam trīs ģimenes. Visiem dāvanas gan prātam, gan sirdij, gan humoram. Moricam (meitas vira tēvam) kalendārs – erotika.

Nakti mājupceļā kādam "aizdodu" naudu. Netiekot uz Rēzekni. Skaidrs, ka neatdos, bet ir taču Ziemassvētki. Ja baznīcā ziedoju, kāpēc vēl kādam nepalīdzēt.

Apsveikumi, apsveikumi, apsveikumi – no pazīstamiem, draugiem un pilnīgi svešiem. Un visi mēs ilgojamies tikai pēc viena – savas un brīvas Latvijas, bet okupanti čum un mudž.

Kādā veikalā maņ uzdāvina lielu mandarīnu tūtu, šķiņķi (!) tādu kā vecos laikos, vīnogas. Tas jau uz dzimšanas dienu.

25. decembrī

Pirmo Ziemassvētku rītā uz veco Ģertrūdes baznīcu. Pat tur nav svētku miera. Draudzes priekšnieks Pēteris Cielavs sūdz savu bēdu. Pēc tam satieku laimoni Bukovski. Atkal stāsta vai to pašu par kādu viņam pazīstamu ģimeni un piebilst: "Viņi vienalga nevar izģērbties viens otra klātbūtnē." Ak, it kā izģērbšanās būtu tā galvenā lieta.

No Dobeles piezvana kāds Staņislavs. Viņam visas darīšanas ar sievu jākārtot tad, kad bērni aizmieg. Un tad arī gaidīdams pats aizmiegot. Man gan savādāk. Ne es pati varu aizmigt, ne man jāgaida, ka kāds aizmieg.

Otrajos Ziemassvētkos saņēmu Ļeņina ordeni (1 rubļa monētu), ādas kārbiņu briljantiem. Cik cilvēki gan var būt aizkustinoši mīļi savā izdomā.

Vēl nekad no nākošā gada neesmu gaidījusi tik daudz kā no šī 1990. Kas tas ir – priekšnojautas, cerības?

Vai Rīgu nopirks mandarīnu tirgotāji?

Līdz šim dzīvoklis ir tikai prasīts un dots – vienam ātrāk, otram vēlāk, trešam nemaz. Vai katrs, kuram bijusi teikšana, darijīs, kā grib un ko grib. Ministru Padomes lēmumi savulaik cepti kā pankūkas, un šodien visā civilizētajā pasaulē pašsaprotamais jautājums, ka arī dzīvoklis ir prece un par to jāmaksā, rada izbrīnu un neizpratni.

Vieni saka: "Jau pērk un noteikti nopirks."

Otri kliedz: "Dariet taču kaut ko!"

Trešie berzē rokas: "Lai pērk, kam tik nauda, jo tas, lūk, ir tirgus, un uz to mēs ejam!"

Rīgā vien ir vairāk nekā 91 tūkstotis ģimeņu, kas dzīvo vairāk vai mazāk katastrofālos apstākļos. Un kur tad vēl visi tie, kuriem viena pēda par daudz, lai tiktu rindā.

Cik tad īsti maksā dzīvoklis? Par cik to var nopirkt un par cik pārdot?

Palasiet sludinājumus, un jums uzreiz būs skaidrs, ka jaunu automašīnu varat samainīt pret dzīvokli vai māju. Ka vajsts dzīvoklis (kuru saņemot, nav maksāta ne kapeika) varat iegūt bez problēmām, fiktīvi apprecot dzīvokļa saimnieci un vienojoties, piedodiet, ne par gultu, bet – naudu (galvenokārt valūtā). Elementārs un likumīgs darijums. Neviena tiesa nepierādis, vai mandarīnu tirgotājs apprecējis sievu vai dzīvokli. Cik viegli salaulāties, tikpat viegli izšķirties. Un kapēc gan ne, ja šis "grēcināš" (dzīvoklis) maksā vismaz četrām piecām nullēm rakstāmu ciparu. Tallinā izsolē pārdots trīsistabu dzīvoklis, jāsecina, apbrīnojami lēti: tikai (!) par 150 tūkstošiem rubļu – Maskavā dzīvokļa cena pārsniedz miljonu. Ja Tallinā sarikotajā izsolē trīsistabu dzīvokļa sākotnējā cena bija 25 174, tad Maskavā vienistabas dzīvokļa starta cena bija augstāka – 26 tūkstoši rubļu. Sākotnējo cenu trīsistabu dzīvoklim maskavieši arī noteica it solidu – ne vairāk un ne mazāk kā 164 tūkstoši. Pārdeva par miljonu simts tūkstošiem. Vienistabas dzīvoklis (kopējā platība 36,7 kv.m) "aizgāja" apbrīnojami lēti – tikai 120 tūkstoši

rubļu. Jāpiebilst, ka tas pat nebija dzīvoklis, ko varēja nopirkt, bet tikai tiesības tajā dzīvot. Tātad ar prātu gandrīz vai neaptveramās summas maksāja dokumenti. Vi Maskavas tautas deputātu padome paredzējusi izsolēs pārdot 30 dzīvokļus.

Kāpēc par to runāju un minu šos piemērus? Tikai tāpēc, ka tas nav izņēmums un situācija visur vienāda. Ļeņingradā, piemēram, plāno vienu ceturto daļu jaunuzcelto dzīvokļu arī oficiāli pārdot tiem, kas pierakstīti pilsētā ne mazāk kā 10 gadus.

Privātmāju cenas vēl augstākas. Un gandrīz tikai valūtā. Jauna, tikko uzbūvēta māja Pārdaugavā maksā 120 tūkstošus dolāru. Arī par kooperatīvajiem dzīvokļiem prasa valūtu. Ko runāt par mājām, ja jau plika zemesgabala cena labā vietā melnā tirgus cenās ir ap 50 tūkstošiem un vairāk, ja pat saliekamās dārza mājiņas cena no 3,5 tūkstošiem oficiāli "uzkāpusi" līdz 18 tūkstošiem. Šie piemēri – orientierim. Lai taču cilvēki sāktu saprast, ka arī dzīvokļus turpmāk vairs nedos par velti, ka par to ir jāmaksā tāpat kā par jebkuru lietu – televizoru, ledusskapi, automašīnu.

Izskaitļots, ka izsolē Maskavā viens kvadrātmetrs maksājis no 3333 tūkstošiem līdz 9999 tūkstošiem rubļu. Dzīvokļus saviem darbiniekiem drīkst pirkt tikai tie uzņēmumi un organizācijas, kuru darbinieki ir dzīvokļu rindā, un tikai viņi saņems dokumentus par tiesībām tur dzīvot. Viens no aktuālākajiem jautājumiem pašreiz: "Vai arī pie mums Latvijā būs dzīvokļu un māju izsoles? Kas un kam izmantos iegūtos līdzekļus?"

Vai arī mēs varētu iet šādu ceļu? Baidos, ka ne, jo tad PSRS resori, kas šeit raduši mājvietu, atkal ar dzīvokļiem turpinātu apgādāt tos pašus, kurus līdz šim: migrantus. Nav ziņu, kur un kā maskavieši izlietos izsolē iegūtos 3,3 miljonus, bet man ļoti simpātisks šķiet talliniešu celtniecības departamenta lēmums – iegūto naudu izlietot 90 dzīvokļu mājas uzcelšanai veciem cilvēkiem un invalīdiem. Tā varētu rīkoties arī rīdzinieki. Ja Centra rajona pašvaldība uzceltu šādu māju, centrā atbrīvotos ne viens vien to veco, vientuļo ļaužu dzīvoklis, kuriem gan īres, gan gadu nasta kļuvusi par lielu. Vai tas arī nevarētu būt sākums normālai dzīvokļu aprītei?

Tiesības nopirkt dzīvokli tikai un vienīgi tiem, kas 40 gadus mituši un vēl joprojām mit bez ērtībām un komunālajos dzīvokļos jeb komunālajā ārprātā, bet nevis tiem, kam biezs maks un viena kāja vēl uz perona.

Daļa juristu uzskata, ka nedrīkst ierobežot pirkšanu. Lai pērk mandarīnu tirgotāji – visi, kas grib un kam tik ir nauda.

("Diena" 5.07.1991.)

Mazgāsim veco vai taisīsim jaunu?

Tā čigāns jautāja sievietei, kad uzlūkoja savu pārpārēm nosmulējušos bērneli. Tā jautāju es, apzinoties, ka nekāda reanimācija nevar glābt haosu, kāds 50 gados speciāli veidots dzīvokļu politikas īstenošanā. 1989. gada 13. februārī LPSR MP sēdē, pieņemot 46. lēmumu par migrācijas ierobežošanu, ierosināju atcelt lēmumus, kas atļāva aicināt šurp dzīvokļu tīkotājus. Paldies Dievam, vismaz ap 100 paši traģiskākie MP lēmumi, pat ar V. Lāča parakstu, beidzot atcelti. Tas izdarīts ar 1991. g. 17. I lēmumu nr. 18, bet jau 1. II saņemtu ar prātu neapmieramu "dāvanu" – jaunu lēmuma projektu "Par dažiem dzīvojamā fonda izmantošanas jautājumiem". Lasu: "... atsevišķos gadījumos attiecīgā Tautas deputātu padomes izpildkomiteja var atļaut pierakstīt pilsonus kopmītnē uz laiku līdz trim gadiem."

Tās ir īpašas rūpes par migrantiem. Acīmredzot projekta autors nav bijis tālāk par savu kabinetu Ministru Padomē un nezina reālo situāciju. Tomēr projekts netiek tālāk virzīts. Vai tad MP darbinieki nezina, ka, pārkāpjot viņu pašu pieņemto 46. lēmumu, 1990. gada I pusgadā no jauna pierakstītas vēl 4604 personas! No tām 306 iebraucēji no PSRS. Vēl vairāk, 6. martā Ministru Padomes sēdē, atbildot uz Ivara Godmaņa jautājumu, kā tiek pildīts 46. lēmums, G. Baltiņš min faktu, ka 1990. g. no jauna kopmītnē pierakstīti 8700 cilvēki, un šajā sakarā nekādi nav saprotami radio, presē, TV minētie apgalvojumi, ka migrācijas saldo ir lielos minusos. Neatrisinot jautājumu par PSRS armijas statusu Latvijas Republikā, Ministru Padome š.g. 18. janvārī nolēmj, ka tos, kas dien aktīvajā karadienestā Latvijas Republikā, ar ģimenēm pieraksta uz dienesta laiku karaspēka daļās neatkarīgi no reāli aizņemamās dzīvojamās platības.

Savukārt 20.II MP dokuments nr. 21/k-14/7 par pierakstīšanas piemērošanas lēmumu paskaidro, ka pagaidām, kamēr MP nav noteikusi pierakstāmo PSRS militārpersonu kvotas reģioniem, pēc sarakstiem, ko karaspēka daļas iesniegušas līdz š. g. 18. janvārim, turpmāk pierakstīšana

notiek apjomos, kas nepārsniedz izrakstīto militārpersonu skaitu attiecīgā apdzīvotā vietā. 2. punkts norāda, ka PSRS militārpersonas kvotas ietvaros var tikt pierakstītas ne tikai karaspēka daļās, bet arī citā apdzīvojamā vietā uz dienesta laiku, ja ir tāda iespēja. Un viennozīmīgi varu teikt, ka tāda iespēja ir. Kur aitas, tur cirpēji.

Pēckara gados, galvenokārt Rīgā, ar ģimenēm uz mūžīgiem laikiem palikuši vairāk nekā 180 000 atvaļināto virsnieku – migrantu. Līdz 1990. g. 1. jūlijam 170 400 saņēmuši dzīvokļus jaunās mājās. Bet no 1986. līdz 1990. g. PSRS bruņoto spēku resora vajadzībām uzcelti 10 700 (!) dzīvokļi. Gan tagad, gan rudenī, iepazīstoties ar Latvijas Republikas valdības tautsaimniecības attīstības programmu, atcerējos Solžeņicina Nobela lekciju par Apvienoto Nāciju Organizāciju. ... iztapīgi balsojot, tā noraidīja priekšlikumu izskatīt individuālās sūdzības – atsevišķo, mazo, vienkāršo cilvēku vaidus, kļedzienus, lūgšanos – tie taču pārāk siki kukainiši tik diženai organizācijai.

Vai mūsu valdības cerību dokumentā ir saklausīti mazo cilvēku lūgumi – vēstules un sarakstes desmit gadu garumā? Citēju: "Valdības dzīvokļu politikas mērķis ir radīt priekšnoteikumus, lai katrai ģimenei atbilstoši tās materiālajām iespējām un vēlmēm būtu savs dzīvoklis vai dzīvojamā māja." Vai tas mazliet neatgādina kādreiz solito komunismu? Ko nozīmē – "atbilstoši valsts ekonomiskajām iespējām tiks sniegta palīdzība dzīvokļu iegādē jaunajām un daudz bērnu ģimenēm, invalīdiem, pensionāriem un citām mazatālotām iedzīvotāju kategorijām"?

Vai šo rindu autors nenāk no "Sauls pilsētas"? Vai viņš pats tic, ka budžetā izdosies atrast līdzekļus šim cēļam mērķim? Kāpēc neviena vārda, kā atrisināt dzīvokļu krīzi? Kāpēc biežajā programmā (113 lapas) tikai nepilnas divas (!) lapas dzīvokļu un komunālās saimniecības jomai? Jau tagad saklausu iebildes, neizpratni – vai tad mēs to nezinām? Par speciālas komisijas izveidošanu cīņos nevis tāpēc, lai kritizētu Ministru Padomes lēmumus, bet gan lai nekavējoties varētu izstrādāt, mainīt esošo likumdošanu, jo vēl joprojām dzīvojam un strādājam pēc Latvijas PSR Dzīvokļu kodeksa, kura preambulā ir šāds apgalvojums:

"Lielās Oktobra Sociālistiskās revolūcijas uzvaras rezultātā mūsu (!) valstī radīti nepieciešamie priekšnoteikumi, lai varētu atrisināt vienu no svarīgākajām sociālajām problēmām – apmierināt darbaļaužu vajadzības pēc dzīvokļiem."

Izveidoto LR AP 15 pastāvīgo komisiju redzeslokā nav ne dzīvokļu

politikas, ne citu ar šo nozari saistīto jautājumu. Un tā nav tikai sadale un celtniecība. Bet bija jāpaiet veselam gadam, lai pārlicinātu AP vadību, ka nepieciešama atsevišķa komisija, kas beidzot sāktu nodarboties ar esošo likumu revīziju, jaunu likumu izstrādi un vismaz galvenajos virzienos savestu kārtībā un nelautu turpināt esošo dzīvokļu politiku visos posmos.

Vai pietiekami ilgi vienaldzīgi nenoskatāties, kā šos dzīvokļus, kuru cena no 50 000 līdz 100 000 rubļu un vairāk, saņem iebraucēji? Beidzot ūdens sakustējies. Izdevies panākt, ka bez jaunu, varbūt pat despotisku likumu pieņemšanas un nopietna darba komisijā nekas nemainīsies. Un, tāpat kā visur, jāsāk ar sākumu – likumu par izmaiņām un labojumiem Dzīvokļu kodeksā, par grozījumiem Latvijas PSR MP 1989. gada 6. XII lēmumā nr. 254, kas ļāvis pastrādāt ne vienu vien nelietību.

Domāju, ka pirmais pussolis likumības garantēšanā varētu būt Migrācijas likums un dienests, kuram valsts budžetā atvēlēti 143 000 rubļu un kuram darbs obligāti būtu jāuzsāk reizē ar likuma pieņemšanas dienu.

P. S. Š. g. 18. aprīli ar AP Prezidija lēmumu tika apstiprināta komisija dzīvokļu problēmas pamatprincipu izstrādāšanai.

(4.07.1991.)

Kam pieder kooperatīvais dzīvoklis?

Pirmā reālā privatizācija sākusies. Sākusies vēl krietni pirms likuma pieņemšanas. Nelikumīgi pērk un pārdod – skaita tūkstošus un miljonus. Diemžēl tieši tagad vislielākā taisnība vienā mudžekli sapinas ar vislielāko netaisnību. "Migrantu bābuška" kļūst miljonāre, "uzsītot gaisā" par smiekla naudu iegūto kooperatīvo dzīvokli.

Daudzi pat nezina, kāda ir dzīvokļa reālā tirgus cena. Lidz šim, godīgs būdams, nevarēdams vai negribēdams iztirgot par naudu nopirkto kooperatīvo dzīvokli, tā īpašnieks saņem iemaksāto paju – aptuveni 2000 rubļus.

Šobrīd šī naudas summa šķiet vairāk nekā smieklīga. Vienlaikus jāsecina, ka ar apbrīnojamu irfērci un ieinteresētību turpina darboties tik labi izstrādātā un ieviestā sistēma. Rindas, dažu papīreju iesniegšana, lai tiktu pie dzīvokļa utt. Gandrīz pie katras pievienota "ļičnoje ģelo" – laulības šķiršanas apliecība. Nekas te nevienam nav jāpierāda, un ej nu pierādi, vai vēl mil vai vairs nemil. Kāpēc neizdarīt šādu manipulāciju, ja dzīvokļu cenas aug ne dienām, bet stundām. Vai katrā kooperatīvā dzīvokli pierakstīti radi un radu radi. Atkal viss likumīgi. Čum un mudž no iebraucējiem. Nebiju arī pārsteigta, ka rindā uzņēmti Boičuks, Petrakova, Nazilova, Bazikina, Kovaļova, Nazarova, Patrušina, Toropova, Pogodina, Gladenko, Afanasjevs, Berdenko un tā tālāk un tā joprojām. Dzimšanas vietas? Rjazanaņas, Kazaņas, Doņeckas, Smoļenskas vai visas Krievijas guberņas.

Vai tad Rīgā tādu kooperatīvu nosaukumi kā "Zarja", "Oktobris", "Sputņik" jau neizsaka visu?

Nav ko brīnīties, jo, iepazīstoties ar kooperatīva "Ziepniekkalns" lietām, pēc kārtas lasu šādus uzvārdus: Abrahmanov, Markovskij, Opriško, Drubinja, Žbora, Janov. Nevis kā pārpratoms, bet jau kā likumsakarība, fakts – šajā sarakstā tikai viens latviešu uzvārds. Tas ir vēl viens pierādījums, kā lidz šim risinātas un atrisinātas migrantu dzīvokļu problēmas. Esmu lasījusi ne vienu

vien sūdzību, ka visu izlemj valde. Valdē, kā saka, visi savējie – arī migranti. Vai nu jums patiek, vai nepatīk šis apzīmējums.

Vācot faktus un analizējot kooperatīvo dzīvokļu problēmas, uzzināju, ka Jelgavā vien 100 (!) ģimeņu ir kooperatīvo dzīvokļu uzskaitē no Galējiem Ziemeļiem. 10 ģimeņu – bijušie armijas virsnieki. Rēzeknē 21 ģimene no Galējiem Ziemeļiem.

Gandrīz vai jāiesaucas: "Kādas patiesas rūpes par darbaļaudīm!" Vai likumīgi? Jā, jo LPSR Ministru Padomes 1988. gada 16. jūnija lēmumā nr. 88 skaidri norādīts: "... Lai uzlabotu to pilsoņu dzīves apstākļus, kas atbraukuši no citiem valsts rajoniem un nostrādājuši ne mazāk kā 10 gadus Galējo Ziemeļu rajonos un tiem pielīdzinātos apvidos..."

Vienīgi Ventspili (varbūt arī vēl kādā citā pilsētā) ar 1990. gada 9. augusta lēmumu visi ziemeļnieki noņemti no uzskaites.

Rīgā kooperatīvo dzīvokļu rindā tikai dzīvojamās platības uzskaites un sadales kantorī ir 30 000 ģimeņu. Un nevienam pat prātā nav ienācis kaul ko likvidēt, jo, kā uzlabot Latvijā latviešu dzīvokļu apstākļus, – tas taču grūti un sarežģīti.

Nule pieņemts pirmais reālais privatizācijas likums trešajā lasījumā. Varēs pirkt, pārdot, dāvināt, mantot – šoreiz likumīgi. Un, vienalga, mani neatstāj doma, ka esmu izdarījusi lāča pakalpojumu savai tautai.

Godīguma un taisnīguma vārdā, lai tie nedaudzie latvieši, kas nopirka kooperatīvos dzīvokļus, varētu būt to likumīgie un faktiskie īpašnieki, privatizējam dzīvokļus arī tūkstošiem un desmitiem tūkstošu cilvēku, kuriem Latvijā nav bijusi un nekad nebūs Tēvzeme. Daudzi no viņiem ir kļaidoņi, kas šeit ieradušies, lai gūtu personisku labumu. Cilvēktiesības? Jā. Tikai vieniem! Otri – tāpat kā 50 gadus – komunisma rītausmā. Vai valdība vismaz domā likvidēt dzīvokļu krīzi?

(*"Diena" 7.12.91.*)

Latvijā kā karaspēka pilsētiņā

Turpinām dzīvokļu tēmu risināt citā – armijas aspektā.

Oficiālā Ministru Padomes izziņā šī gada janvārī minēts, ka pēckara gados Rīgā izvietoti 55 tūkstoši atvaļināto virsnieku, kopā ar visām ģimenēm tas ir apmēram 180 tūkstoši cilvēku, kuriem nav nekādu sociālu un ekonomisku sakaru ar Latviju. (Manuprāt, šie skaitļi nav precīzi, tie reāli ir daudz lielāki.) No iebrucējiem 79 procenti pēc tautas skaitīšanas datiem nodrošināti ar labiekārtotiem dzīvokļiem.

Ir celts un celts un celtniecība joprojām turpinās ar vēl nebijušu vērienu, jo nu, lūk, ir tas brīdis klāt, kad jāokupē, ko vien vēl var okupēt.

Ari Rīgas rajona arhitektūras un celtniecības Valsts kontroles inspekcija konstatējusi, ka PSRS Aizsardzības ministrija un karaspēka daļas sākušas patvaļīgu celtniecību masveidā. Vēl vairāk, celtniecība netiek saskaņota ar vietējo pašvaldību, rajonu izpildkomitejām. Kā argumenti tiek minēti veci (1974. g.) PSRS Aizsardzības ministrijas dokumenti. Tie ne tikai paredz, bet atļauj slēgtajās armijas pilsētiņās, poligonos, bāzēs utt. dzīvojamo māju celtniecību, kas nav jāsaskaņo ne ar ko. Un tā, iedomājušies, ka viņi ceļ **savā** teritorijā, tikai Rīgas rajonā vien bez atļaujas armija ceļ Garkalnē, Ādažos, Mārupē, Ropažos "Zaķumuižā", Inčukalnā. Visu šo daudzstāvu namu celtniecības ģenerāluzņēmēji ir karaspēka daļas. Darišana ir tikai un vienīgi ar PSRS bruņotajiem spēkiem un, vai nu kādam patīk tāds formulējums vai nepatīk, arī tā ir un paliek okupācija. Un te vairs nav runa par emocijām, ko mums allaž pārmet, bet gan par konkrētiem skaitļiem, konkrētām vietām un konkrētu, mērķtiecīgu rīcību.

Vai nebūtu pēdējais laiks Latvijas Republikas Ministru Padomei (kamēr nekādu sarunu rezultātu ar PSRS nav) vismaz aizliegt šīs nelikumības un saukt pie atbildības vainīgos? Pats divvainākais, manuprāt, ir tas, ka aizbildināties ar Ministru Padomes lēmumu nr. 21/k-14/7: proti, ka pierakstām uz dienesta laiku. Kas tad notiek? Tātad atļaujam celst, cik grib un kur grib,

lai pēc tam teiktu: "Bet mēs jau PSRS militārpersonas pierakstām tikai uz laiku."

Vai tiešām esam akli un kurli, ka neredzam vai negribam redzēt, kas notiek? Kur jiksīm šos "mīļos viesus", ja vienam ir trīs bērni, otram paša un sievas māte, trešajam mazbērni un ceturtajam vēl citi ģimenes locekļi. Vai kāds zina, cik ir no Austrumeiropas izdzīto un cik māju viņiem ceļ? Laikam gan ne, jo te nav vairs runa par dažiem dzīvokļiem, bet **masveidīgu un nelikumīgu** celtniecību.

Un, lai jums būtu skaidrs priekšstats, kā līdz šim ir dzīvojuši un vēl joprojām dzīvo armijas vīri, īss ieskats.

Lielajā dokumentu kaudzē arī tāds, ar melnu ģerbonīti, "nācis" no Maskavas, Kaļiņina prospekta nr. 27, kur mājvieta PSRS Augstākās Padomes privilēģiju un atvieglojumu komisijai. Tas ir 1990. gada 10. decembra lēmums, kurā melns uz balta parādīts, kā un par kādiem līdzekļiem dzīvo maršali, ģenerāļi un citas armijas privileģētās šķiras. Un kāpēc gan lai neceltu arī "Pribaļķikā", ja Krievijā tikai vienā vien 1989. gadā pēc individuāliem projektiem respektablā vietā līdzās jau esošajiem desmitiem "osobņaku" radušies vēl četri. Sevi nav aizmirsis arī Jazovs. Šodien jau summa 808,7 tūkstoši celtniecībai un 73,9 mēbelēm šķiet smieklīga. Arī lēmumā teikts, ka uzrādīta mazāka summa, bet izlietoti miljoni un miljoni. Bijušā maršala Šestopalova mājā 14 istabas. Visās savrupmājās, protams, viss ir importa. Un kur tad vēl visas telpas apalpojošajam personālam! Un tas viss par valsts līdzekļiem.

Līdzīgi ir arī pie mums, varbūt vienīgi mazīt mazākos apjomos. Ne jau velti sacēlies tāds armijas vīru uztraukums, kad ods uzminis zilonim.

Informācijai – vēl viens dokuments ar mazo melno PSRS ģerbonīti, uztraktīts šā gada 16. februārī, adresēts godājamam biedram priekšsēdētājam Ivaram Godmanim ar paša Jazova parakstu.

Kas tad pamatā armijas vīru sašutumam? Tas pats Latvijas Republikas Ministru Padomes lēmums nr. 21. Par virsnieku, mičmaņu, praporščiku un viņu ģimeņu pierakstīšanu uz dienesta laiku. Citēšu tikai dažus teikumus no minētās vēstules.

"... noteiktā pierakstīšanās uz dienesta laiku novedis pie tā, ka pēc demobilizēšanās viņi pazaudēs tiesības uz pierakstu. Viņi būs spiesti aizbraukt no republikas un meklēt sev jaunu dzīvesvietu. Pie tam tiks ierobežotas viņu tiesības izvēlēties sev dzīvesvietu, kas paredzēta Cilvēka tiesību deklarācijas..." un tā tālāk un tā joprojām.

Tad redz, kur tas suns aprakts! Tagad tiek apelēts pie visa, ko vien var piesaukt. Bet kāpēc tad neviens neapelēja pie mūsu izdzīvošanas problēmas, pie pamatnācījas pašām elementārākajām tiesībām? Kāpēc tik bezdievīgi daudz dzīvokļu gadus gadā tiek piešķirti tiem, kas tikko iebraukuši vai pāris gadus rindā?

No 1986. līdz 1990. gadam Latvijas teritorijā armija saņēma vidēji 2050 dzīvokļu ik gadu, tas ir 23 procenti no visas Ministru Padomes dzīvokļu celtniecības. Un nav nevienas citas republikas, kur notiktu tādas nenormālas dzīvokļu celtniecībā, kara resoram pilnīgi ignorējot civiliedzīvotājus.

PSRS ir balstījusies un balstās uz meliem. Ģenerālmajors Vodopjanovs, kurš pats dzīvo vienā no labākajām jaunuzceltajām mājām Rīgā, gada sākumā apgalvoja, ka Latvijas Republikā 5500 oficiēru ir bez pajumtes...

Jāpiebilst, ka 1990. gada 27. augustā Baltijas kara apgabala pārstāvji iesniedza ziņas, ka Latvijas teritorijā viņu dzīvokļu rindā ir 3325 karavīri. Rinda aug un Dievs vien zina, cik karavīru šeit ir iebraukuši, cik rindā, cik uz perona un cik vēl ceļā. Bieži vien šķiet, ka šai braukšanai nekad nebūs gala. Arvien biežāk jūtamies tā, it kā dzīvotu... karaspēka daļā un it kā mazā Latvijā vēl joprojām būtu bezizmēra zeķe.

("Diena" 6.07.1991.)

Kopdzīvošana Latvijā turpinās

Kas ir kopmitne, kādiem nolūkiem tā kalpo un kam tā vajadzīga? Uz pirmo jautājumu vairāk vai mazāk izsmelši var atbildēt katrs. Es pazīstu tikai vienu cilvēku, franču filmas "Dievs, svēti Latviju" režisori, kura no Latvijas aizbrauca, tā arī nesapratusi, kāpēc cilvēki dzīvo kopmītnēs, bet ne dzīvokļos. Nelīdzēja nekās, ne kopmītnes parādīšana, ne izklāsts.

Nav vairs noslēpums, ka daudzdzīvokļu labiekārtotas kopmītnes tika celtas speciāli krievu ieludzināšanai un vienotas padomju tautas veidošanai. Tikai pirms trim gadiem izdevās apturēt kopmītņu celšanas drudzi. 1989. gada 14. februāra Ministru Padomes un Latvijas Republikāniskās arodbiedrību padomes lēmums nr. 46 noteica, ka līdz 1996. gadam jāpabeidz strādnieku un citu strādājošo kopmītņu likvidācija, tās pārkārtojot par viesnīcām vai dzīvokļiem. Toreiz tas acīmredzami šķita pietiekami ilgs laiks, lai likvidētu migrantu perēkļus. Tagad redzam, ka priekiem pamata nav bijis. Kāpēc gan likvidēt tik izdevīgo kopdzīvošanu ("obšče-žīkije"), kur var dzīvot ar vai bez pieraksta, jo ej nu pārbaudi, vai 400 gultās guļ 200 vai 800.

Statistikas datu izpēte liecina, ka kopmītņu likvidācijai vēža gaita un negribēšana daudz lielāka par nevarēšanu. 1992. gada 1. janvārī Latvijā vēl ir 1465 (!) kopmītnes. Gada laikā likvidētie 2 procenti diezin vai ir pat piliens jūrā.

32 procenti no visām kopmītnēm pieder Arhitektūras un celtniecības ministrijai, 28 procenti – Rūpniecības un enerģētikas ministrijai, 17 – Lauksaimniecības ministrijas uzņēmumiem.

Kopmītnēs dzīvo 73 811 cilvēki (Rīgā – 30 575), un nevienam nav arī noslēpums, ka daudzi, kas kopmītnē ir pierakstīti, tur nedzīvo, bet dzīvo citi, kuri nav pierakstīti. Un otrādi. Pilsētas izpildkomitejas dokumentā "Par strādnieku kopmītņu likvidēšanas gaitu Rīgā" izteikts priekšlikums – pārtraukt jaunu personu pierakstīšanu uzņēmumu un organizāciju kopmītnēs, izņemot mācību iestāžu kopmītnēs uz mācību laiku.

Kam tas ir jādara? Un rodas pamatots jautājums, vai tiešām nevienam nerūp, kas notiek šajās mājās? Kā iespējams, ka 1990. gadā kopmītnēs Latvijā atkal pierakstīti 8695, 1991. – 6320 cilvēki?!

Kas un vai vispār kāds ir atbildīgs, ka republikas kopmītnēs 1992. gada 1. janvārī 20 procenti iemītnieku bija iebraucēji no citām valstīm, Rīgā – 30 procenti? Gandrīz puse no personām, kuras ieradušās no ārvalstīm (7200), šā gada janvārī dzīvoja Rūpniecības un enerģētikas ministrijas uzņēmumu kopmītnēs, līdz ar to šajās kopmītnēs 34 procenti dzīvojošo ir iebraucēji?

Kāds gan īpašs likums jāgaida, lai kopmītnu īpašnieki tiktu galā vismaz ar tām personām, kas dzīvo kopmītnēs, bet ir izbeigušas darba līgumu ar attiecīgo uzņēmumu? 11 200 – tik daudz ir minēto cilvēku. Rīgas kopmītnēs 22 procenti dzīvojošo ir pārtraukuši darba attiecības ar uzņēmumu. Un maz gan ticams, ka tie, kas šeit ieradušies, lai caur kopmītni tiktu pie dzīvokļa, pēkšņi sakravās mantiņas un aizbrauks.

Vislēnāk kopmītnu likvidācija notiek Rīgā un Daugavpilī. Vai pašvaldības kontrolē, kā īsteno kopmītnu likvidācijas programmu?

Manuprāt, vissatraucošākais ir fakts, ka joprojām turpinās jaunu iemītnieku pierakstīšana. Kas un kam devis šīs tiesības?

Ko darīsim ar migranti – vientuļo māti, ar celtnieku, kurš pamanījies uz kopmītni atvest un pierakstīt tēvu, Lielā tēviņas kara invalidu? Kur liksim sievieti, kas gaida bērnu (vīrs vienā, sieva citā kopmītnē)?

Un atkal apelē pie cilvēktiesībām un nezin kā vēl. Šoreiz gribu iztikt bez konkrētām adresēm un uzvārdiem. Savulaik tie pietiekami aprakstīti. Zinot katastrofālo reālo situāciju tieši šajā jomā, dzīvokļu komisija par vienu no svarīgākajiem uzskatīja arī likumprojekta izstrādi "Par kopmītnēm un dienesta dzīvojamām telpām". Likumprojekts ir. Ir arī neskaitāmi "par" un tikpat "pret", jo pasarg Dievs, kā tad tā, 50 gadus bija tik labi šajā speciāli radītajā haosā un "pēkšņi" kontrolēsīm, ieviesīsīm kārtību un likvidēsīm.

("Diena" 20.05.92.)

Vēl vienas rūpes par migrantiem jeb lāpām vecu pufaiku, bet skapī ir labs pirmskara mēteliis

Šo trāpīgo salīdzinājumu ar "vecu pufaiku" kādā no plenārsēdēm izteica Alberts Bels. Un tiesa, kas tiesa – vēl Latvijā ir pietiekami daudz to, kas te ieradās "pufaikās", un to, kam ir tik tikams šis okupantu nacionālais apģērbs. Kāpēc rakstam tāda atkāpe? Gluži vienkārši: kā bacilis gaisā vējo nezināma autora izgudrojums – dzīvokļu privatizācija. Un neviens nesāk ar to, kam, ko un par ko privatizēsīm? Kāpēc un vai vispār tas šobrīd vajadzīgs? Vai privatizēt, ja sociālisma ārprāta radītajā dzīvokļu rindā ir desmitiem tūkstošu latviešu? Izvesti, no savām mājām padzīti, komunālās istabās ielikti, avārijas mājās un graustos mītoši. Izmisušais latvietis jautā: "Vai tiešām man mūža novakarē jāpērk dzīvoklis, kas nav šī vārda "dzīvoklis" cienīgs? Par kādiem grēkiem man jāprivatizē līdz rindas pienākšanai ierādītais būcenis?"

Savukārt krievu valodā runājošie ar vagoniem un kravas automašīnām ievēd naudu, lai tiktu ne vien pie Latvijas rubļa un Latvijas namiem, bet arī padarītu par svētu (jo tāds tiešām ir privātapašums) to, kas viņiem nekad nav piederējis un nedrīkst piederēt.

Es nekad nepievienošos izteikumiem, ka vajag privatizēt visiem, jo tad viņi varēs dzīvokļus pārdot un brauks prom.

Kāds naivums! Viņi taču ieradušies šeit, lai paliktu. Kam tad uzcelts Ķengarags, Mežciems, Pļavnieki, Imanta, Zolitūde, Kauguri Jūrmalā, "Laumas" mikrorajons Liepājā utt.? Tieši viņi, par pliku velti labiekārtotus dzīvokļus saņēmuši, klieudz: "Kto mešajet privatizaciji žilja?"*

* Kas īsti traucē privatizēt dzīvokļus?

Un, zinot tragisko situāciju dzīvokļu jomā un krīzi, kuru nav iespējams atrisināt, Ministru Padome nezina kāpēc piedāvā dāsnu likumprojektu "Par valsts un pašvaldību dzīvokļu fonda privatizāciju". Kas tad ir īpašumtiesību ieguvēji? "Par iespējamo māju un dzīvokļu īpašniekiem var kļūt Latvijas Republikas pilsoņi un republikas iedzīvotāji, kuri Latvijā nodzīvojuši un ir pastāvīgi pierakstīti ne mazāk kā 5 (!!!) pēdējos gadus."

Lūk, kādas aizkustinošas rūpes par migrantiem! Dažs pat vēl nav lāga atbraucis, nevienu dienu nav nodzīvojis Latvijā, bet nodrosē dzīvokli. Pēc aptuvenām ziņām – ap 4000 dzīvokļu. Vai vēl viena "pērle" Ministru Padomes piedāvātajā likumprojektā: "Ja privatizējamais objekts ir kopīgs (komunālais) dzīvoklis, tad priekšrocības tiesības iegādāties šo dzīvokli ir vienam no tajā dzīvojošajiem īrniekiem vai viņu pilngadīgajiem ģimenes locekļiem. Šādā gadījumā ir nepieciešama visu dzīvokļa pašreizējo īrnieku rakstiska vienošanās par visa dzīvokļa pārdošanu vienam no viņiem."

Lūk, kā! Ivanovs, Petrovs un Sidorovs, kuri gadiem terorizējuši bijušo īpašnieku Kalniņu, saukuši par fašistu, tagad privatizē dzīvokli, un viens no viņiem kļūst likumīgs īpašnieks.

Gribas jautāt, kas tad galu galā notiek? Vēl par maz ir to, kuri čum un mudž visos kādreiz tik skaistajos, elegantajos un ērtajos namos?

Migrantiem, jāsaka atklāti, ir gan ko, gan arīdzan par ko privatizēt. Bet kāpēc man, jautā simtiem rīdzinieku, jāpērk dzīvoklis bez saules, kāpēc man, mūžu nodzīvojušam sestajā stāvā, vienmēr bez ūdens, vai puspagrabā, jāatdod pēdējais grasis, lai privatizētu šo mitekli?

Privatizācijas politisko aspektu varētu risināt ļoti vienkārši – tikai Latvijas Republikas pilsoņiem, bet... Kam šī privatizācija tagad vispār ir vajadzīga? Dzīvokļu taču vairāk nekļūš. Dzīvokļu tirgus? Tā vien gribas teikt – Ministru Padomes kungi, jums taču ir pazudis viens dokuments! Šā gada sākumā Augstākās Padomes lēmumā "Par valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas koncepciju un programmu" noteikts, ka MP jāizstrādā valsts, pašvaldību, uzņēmumu, iestāžu un organizāciju īpašumā esošo dzīvokļu novērtēšanas kārtība. Kā saka – štrunts, noprivatizēsim, un tad jau manis. Cik maksā dzīvoklis? Tagad tas vairs nevienam nav noslēpums. Grozies kā gribi – miljons par labu dzīvokli jāērķina. Un tad nu jāpievienojas kādas latvietes sašutumam – viena valdība atņēma mājas un dzīvokļus, otra liek maksāt!

("Nacionālā Neatkarība" 1992. gada 6.-13. oktobris)

Nevienam nevajadzīgais īres likums jeb īrnieki, īres nami un citas nebūšanas

Jā. Tas viss bija kādreiz – gan īres nami, gan īrnieku un īpašnieku attiecības, gan īres likums. Pat īres valdes un vēl, un vēl daudz kā laba – daudz kā tāda, kas nepieciešams katrā normālā valstī. Kas ir šodien? Īres namu vietā migrantu perēkļi ar “dzeru” vai “žeru” priekšniekiem, nez kad uz PSRS un LPSR likumu un lēmumu pamata noslēgtie un vispār nenaslēgtie līgumi.

Ieskatam viena Rīgas rajona DzER (tagad atkal namu pārvaldes) īres jautājumu analīze. Bilancē 1000 mājas. Pirms diviem gadiem pārbaudot 2442 dzīvokļus, atklājās šādi fakti:

146 – trūkst orderu vai arī tie ir nepilnīgi noformēti;

233 – trūkst līgumu vai arī tie ir nepilnīgi noformēti;

110 – dzīvojamās platības, no kurām atbildīgie īrnieki izrakstīti, bet dokumenti nav pārformēti;

25 – patvaļīgi aizņemtas dzīvojamās platības;

140 – brīvas apdzīvojamās platības.

Pietiek ar šo vienu piemēru, lai būtu skaidrs, kādas ir īrnieka un īpašnieka attiecības un vai vispār tās ir. Kad par to sāku runāt, man lepnī atbild, ka visi dati tagad tiek ievadīti kompjuērā. Tātad arī visa nesakārtotība. 50 gadus komunisma rītausmā jeb sociālisma ārprātā galvenais un vienīgais bija kvadrāmetri. Atbrauc no Krievijas “košča”, kura atkal pieraksta savu dēlu, meitu, un tā savukārt savus radus. Mehānisms nevainojami darbojas. Stāv tik rindā, un, tā kā visiem migrantiem Latvijā ir “neciešami” dzīves apstākļi, labiekārtots dzīvoklis rokā gan. Kādas te īpašniekiem un īrniekiem attiecības! Vēl šodien, vārda tiešā un pārnestā nozīmē, vienīgais pamats dzīvokļa ieņemšanai ir orderis.

Rīgas centrs, komunālie dzīvokļi. Desmitiem, simtiem, tūkstošiem. Uz desmit krieviem viens latvietis – pazemots, ķengāts, likuma neaizsargāts, iedzīts vienā istabā, tā arī krievu ielenkumā mūžu nodzīvo. Kas viņiem ļāvis ieperināties ne vien mūsu zemē un mūsu mājās, bet pat mūsu gultās? Vai viņiem ir īres tiesības? Kādas? Saimniekam vai bijušajam īpašniekam “gaidīšanas svētki” vēl septiņu gadu garumā.

Nevijus atceros brošūrā “Pirmā dzīvokļu krīzes novērtēšanas propagandas nedēļa” šādas rindas:

“Labs mājoklis ir tāds pats pirmās nepieciešamības objekts kā gaiss, kā dienišķā maize, un iekš šī jautājuma racionālas nokārtošanas pa lielai daļai guļ priekšnoteikums visas valsts dzīves normālām gaitām.”

Cik vienkārši un pareizi vārdi teikti jau 1927. gadā, kad Latvijā dzīvokļu trūkumu vērtēja no 12 000 līdz 13 000. Tagad jāsaka “tikai”. Un neba jau 1924. gadā prieka vai gara laika pēc Saeima pieņēma un Valsts prezidents Jānis Čakste izsludināja likumu par telpu īri.

Nav ko brīnīties, ja šodien Augstākajai Padomei nav stratēģijas, nav arī skaidrs, kādi likumi nepieciešami. Dzīvokļu jautājums, vai tam nebija jābūt prioritātei? Un taisnība tiem, kas saka:

“Kamēr nebūs valdības programma un kamēr nesāks šo problēmu risināt, nekas nemainīsies.”^a

Interesantas un arī šobrīd vajadzīgas normas varam izlasīt 1924. gada likumā par īres valdēm, “kurām piekrit īres un apkurināšanas lietas, visu strīdu izšķiršana starp izīrētājiem un īrniekiem un izīrējamo telpu pārraudzība un reģistrācija”.

Gribas apgalvot, ka mūsdienīgi. Vai tagad nederētu šāda institūcija, kas kārtotu samilzušos jautājumus? Jāpiebilst, ka citās normālās valstīs ir Dzīvokļu ministrija, kas lemj šos jautājumus.

Savukārt nodajā par telpu īrēšanu skaidri norādīts, ja īrnieks nav 10 dienu laikā no atgādinājuma samaksājis īres maksu, tad izīrētājam ir tiesības prasīt īres līguma atcelšanu un īrnieka izlikšanu.

Tagad diemžēl neviens neko neprasa un neizliek. Ilustrācijai tikai viens piemērs. Par īri nesamaksātais parāds Rīgā vien ir 1 miljards rbļ. – skaitlis, kas rakstāms ar deviņām nullēm. Un arī šī summa nevienam nav vajadzīga, vismazāk pašvaldībām, kā jau viss, kas saistīts ar bezsaimnieka mantu. Diemžēl arī pašvaldība ir tā, kas no visām tribinēm klieudz par naudas trūkumu.

Un ieskatam vēl viens tā laika likuma pants:

"Īrniekam aizliegts tālāk izīrēt visu nomas objektu. Arī apakšīrniekam nav tiesības noīrētās telpas tālāk īrēt."

Kas notiek tagad? Vai visās reklāmās figurē viens vārds – "izīrē", galvenokārt par valūtu. Visskumjākais ir tas, ka migranti krievi izīrē latviešiem gan dzīvokļus, gan istabas. Vai bezizejā nokļuvušais latvietis domā par īres līgumu vai likumu? Laimīgs, ka jumts virs galvas un vispār var dabūt kur apmesties. Briesmīgi, bet patiesība.

Tas – Joti īsam ieskatam bijušajās un esošajās īres būšanās un nebūšanās.

Kā savest kārtībā atņemto, par graustu pārvērsto un migrantiem pārblīvēto namu? Kā atdabūt vismaz vienu dzīvokli, kur apmesties pašam saimniekam jeb nama pārzinim? Kā likumīgi iegūt īres naudu mājas remontam? Vēl viens lielās nesakārtotības jautājums, kur saduras ne tikai īrnieka un īpašnieka intereses. Kā dabūt ārā tos, kas te ielīduši un vēl joprojām diktē savus noteikumus?

Paliek vēl viena aktualitāte – nodrose. Kas tā tāda un kam tā vajadzīga?

"Nacionālā neatkarība" 1992. gada 13.-20. oktobris)

Nevainīgā "nodrose"

Kas tas ir "drosēt"? Daži šo vārdu nav pat dzirdējuši, citiem tas īpaši mīļš un tikams. Bet tas nebūt nav viens un tas pats, kas drasēt un dresēt, lai gan ir bīstama līdzība, jo tie daudzie tūkstoši, kas Latvijā nodrosējuši dzīvokļus, taču ir atdrasējuši šurp no Krievijas un turpina mūs dresēt. Jā, tieši kā cirkā.

Vēl ne lāga neatbraukuši krievi jeb precīzāk – migranti, šeit ne dienu nenodzīvojuši, saņēma un nodrosēja dzīvokļus. Un viss balstīts uz PSRS, LKP CK, LPSR MP un kādiem tur vēl likumiem.

Kas gan varētu būt vēl vienkāršāk, kā pieņemt likumu vai panākt izmaiņas esošajās nebūšanās! Bet nē!

Plenārsēdē, kad škata grozījumus esošajā Dzīvokļu kodeksā, rodas ne viens vien jautājums. Piemēram, Bērza kungs: "Mans Liepājā nodrosētais dzīvoklis savu drosējumu zaudē un no Augstākās Padomes dienesta dzīvokļa mani drīz liks ārā. Kur es iešu?"

Un te nav runa par vienu, diviem, desmitiem vai simt gadījumiem. Pēc man sniegtās informācijas Rīgā vien nodrosēti gandrīz 4000 (!) dzīvokļu.

Par kooperatīviem ziņu vispār nav. Ja ģimenē ir 3 cilvēki, tad viegli aprēķināt, ka desmitiem tūkstošu cilvēku, pamatojoties uz esošo likumdošanu, legāli ieceļo Latvijā. Cik militārpersonu, tas vispār nav zināms, jo tūkstošiem atvaļināto virsnieku saulainajām vecumdienām izvēlējušies tieši Rīgu.

Un tagad par būtību jeb Dzīvokļu kodeksa tik labo 74. pantu:

"Ja ģimene un viņa ģimenes locekļus sūta darbā uz ārzemēm, viņa aizņemtās dzīvojamās telpas nodrosē uz visu laiku, kamēr visi uzturas ārzemēs. Ja viņi izbrauc darbā uz galējo Ziemeļu rajoniem un tiem pielīdzinātiem apvidiem uz visu laiku, kamēr ir spēkā darba līgums, bet PSRS likumdošanā paredzētos gadījumos uz visu laiku, kamēr viņi uzturas galējo Ziemeļu rajonos un tiem pielīdzinātos apvidos."

Daži iesauksies: "Vai tad vēl ir spēkā šādi panti?"

Tāpēc paldies kolēģiem deputātiem Muciņam, Dobelim, Vaivodam, Preinbergam un Freimanim.

Īsi un korekti Muciņa kungs komentēja esošo situāciju:

" (...) mums ir jāizbeidz šī nodrosēšana, kura bija izveidota tikai migrantu interesēs. Tātad viņi braukāja uz ārzemēm. Šie dzīvokļi Joti daudzi ir arī armijniekiem, kas tika sūtīti šurp, nu vismaz Liepājā jūras kara flotei. Viņi tika sūtīti uz Kamčatku, uz Tālajiem Austrumiem, uz Murmansku, uz Ziemeļu floti utt. Un visi viņi grib atgriezties. Es aicinu balsot "par", lai beigtu šo cilvēku tiesības. Un mums esot jāizveido pavisam jauns likuma akts, ar ko mēs no 1. septembra pilnīgi sāktu izsniegt jaunas nodroses apliecības tiem cilvēkiem, kuri šobrīd ir Latvijā, kuriem būs acimredzot iespējama Latvijas pilsonība, kas 16 gadus nodzīvojuši Latvijā, un atvērtu pilnīgi jaunu lappusi."

Laikam deputātiem šis jautājums vienalga šķīta nebūtisks, jo par 74. panta izslēgšanu nobalsoja 43, pret – 23, atturējās – 22.

Un kā gan no 1. septembra var sākt jaunu dzīvi, ja pagājis arī 1. oktobris, bet pārmaiņu šajā jomā nav. Lūk, cik maz visus interesē mūsu mājas, mūsu dzīvokļi un mūsu tauta. Vēl vairāk, kā dāvanu tagad man pasniedz 74. pantu vēl sliktākā redakcijā. Vai tad vispār ir kaut kas jāmaina, ja rakstīts, lūk, kas:

"Ja irnieks – Latvijas Republikas pilsonis, vai persona, kas legāli, pastāvīgi uzturas Latvijā Republikā, un viņa ģimenes locekļi uz laiku izbrauc uz ārzemēm sakarā ar darbu, mācībām, ārstēšanos, kā arī citos gadījumos. (...)"

Kas tie ir par citiem gadījumiem un vai tagad migrantiem piedēvēsim likumīgo "persona, kas legāli uzturas Latvijā Republikā"?

Un vēl viens ūnikums projektā:

"Nodrošinājuma apliecību pirms termiņa var anulēt ar to personu piekrišanu, kas saņēmušas nodrošinājuma apliecību..."

Vai tiešām jūs, biedri, domājat, ka visi piekritīs, ka anulē viņu apliecības? Neba jau tāpēc veselām sādžām šurp braukuši. Man teica, ka šī "uzlabotā" varianta autori esot Plotnieks, Zaļetajevs u. c.

Šī nevainīgā nodrose ir tikai viens mazs piemēriņš, kas raksturo, kā darbojās un vēl turpina darboties esošā likumdošana un cik gariem zobiem šādus projektus skata plenārsēdē deputāti.

(*"Nacionālā Neatkarība"*)

Ka tikai vilks paēdis...

Grūti šodien pateikt, ar ko Latvijas vēsturē iemies 1992. gads, bet viens ir skaidrs – vēlāk to minēs kā Joti, Joti grūtu laiku, kad cilvēkiem viena no svarīgākajām sarunu tēmām bija dārgā apkure, ūdens, elektrība, dzīvokļu maksa, tas, ko parasti sauc vienā vārdā – ire. Vieni nemaksā, jo vienkārši nespēj samaksāt, otri iet uz pašvaldību, trešie raksta iesniegumus un deklarācijas, bet ceturtnie nedara neko. Kā palīdzēt savai tautai un vai vispār iespējams palīdzēt? Kam jārisina ar elementāru izdzīvošanu saistītie jautājumi – valstij, pašvaldībām vai kādam citam? Budžeta iestādēs strādājošajiem piemaksa, bet citiem? Un vai kādai iedzīvotāju daļai tā ir izeja no strupceļa? Simts un viens jautājums, kas kā Damokla zobens virs visu galvām karājas jau ilgāk nekā gadu. Tikai tad daudzi par to negribēja domāt. Nenovēršamais arī šajā dzīves jomā ne tikai pienāca, bet ienāca katrā dzīvoklī – gan tajā, kura īrnieki nekad nav zinājuši, ko nozīmē iet uz aku pēc ūdens un dzīvot trim ģimenēm divos kabūžos, gan tajā, kur vannas istabas kvadrātūra ir tik, cik citam visa dzīvojamā platība.

Šajā rakstā nerunāšu par to, kas un kā notika līdz 25. novembrim, bet par to novakari, kad beidzot Augstākās Padomes plenārsēdē tika skatīti divi daudziem svarīgi likumprojekti. Diezin vai kādu interesēs, kāpēc tikai tagad, kad dzīve ar savām nebūšanām ir krietnu soli priekšā. Arī "Par dzīvojamo telpu īri Latvijas Republikā", likumprojekts, kas beidzot pieņemts pirmajā lasījumā, tāpat konceptuāli. Jā, mēs ļoti labi apzināmies, ka tas ir sociālisma un kapitālisma krustojums, bet vismaz varēsīm izanalizēt visus iesniegtos priekšlikumus un iesniegt otram lasījumam.

Gribu pateikt, ka vēl joprojām ir un būs spēkā (vismaz kādu laiku) LPSR Dzīvokļu kodekss.

Citēju:

"Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas uzvaras rezultātā mūsu (?) valstī radās nepieciešamie priekšnoteikumi, lai varētu atrisināt vienu no

svarīgākajām sociālajām problēmām – apmierināt darbaļaužu vajadzības pēc dzīvokļiem.

Istenodama Ņeņina idejas par komunistiskās sabiedrības uzcelšanu un ieturēdama kursu uz kultūras līmeņa paaugstināšanu, Padomju valsts konsekventi realizē Komunistiskās partijas izstrādāto dzīvokļu celtniecības programmu.”

Tas jau nekas, ka nav Padomju valsts un neviens neko no tā nerealizē, istenodams Ņeņina idejas, un ar to komunistiskās sabiedrības uzcelšanu, kā zināms, nekas neiznāks.

Bet, nē. Labojumi kodeksā un priekšlikums svītrot šīs preambulas netika ne izskatīti, ne uzklauti. Tagad par to nav jābrīnās, jo arī Augstākajā Padomē, tāpat kā citur, ir cilvēki, kas priecājas, varbūt pat tiksminās, ka vēl joprojām darbojas vecā likumdošana. Ne jau velti 3. pantā teikts: “Dzīvokļa attiecības Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā regulē PSRS un savienoto republiku dzīvokļu likumdošanas pamati un citi ar tiem izdotie PSRS dzīvokļu likumdošanas akti, šis kodekss un citi Latvijas PSR dzīvokļu likumdošanas akti.”

Kā saka, komentāri lieki. 1. pantā lasām, ka tiesības uz dzīvokli, sabiedrības uzraudzībā taisnīgi (!) sadalot dzīvojamo platību, ko piešķir atbilstoši labiekārtotu dzīvokļu celtniecības programmas īstenošanai, kā arī nosakot zemu maksu par dzīvokli un komunālajiem pakalpojumiem.

Par kodeksa murgiem un meliem varētu uzrakstīt grāmatu. Kā, mīļie biedri, lai tagad bez dalīšanas, kad komunālie pakalpojumi sniedzas tūkstošos un ciešams dzīvoklis maksā vismaz simtiem tūkstošu, izstrādā normālus likumus? Te vairs nelīdz teiciens “papīrs pacieš visu”. Uzskatījām, ka otrs likumprojekts “Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājuma risināšanā” jāizskata sinhroni ar īres likumiem. Diemžēl par to pirmajā lasījumā pat netika balsots. Daudzi jautās: kāpēc? Lidz Saeimai gribējām kaut vai elementāri savest kārtībā esošo dzīvokļu likumdošanu, atcelt LPSR Dzīvokļu kodeksu, izanalizēt visus lēmumus un nolikumus, no kuriem daudzi balstīti uz PSRS varenību, uz slavas apmirdzēto PSKP.

Droši var teikt, ka minētais likumprojekts netika pieņemts tikai viena teikuma dēļ. Tas gan neielaida uguni pakulās, bet skaidri parādīja un pierādīja, ka vilkam jābūt paēdušam un par kazu nav nekādas daļas. Lūk, kā skanēja šis teikums: “... valsts un pašvaldību palīdzību var saņemt Latvijas Republikas pilsoņi un viņu pēcnācēji (to ģimenes).”

Tieši tā, jo pirms 50 gadiem tikām izlikti vai iedzīti sava dzīvokļa vienā

istabā, pārējo atdodot okupantiem. Latvietim līdz rindas pienākšanai labākajā gadījumā ierādīja kādu graustu.

Kas ir tie, kas aiztaisa acis un neko negrib redzēt? Vai jūs izliekaties, vai arī nezināt, ka pusgadsimtu šī republika rūpējās tikai un vienīgi par migrantiem. Varu droši apgalvot, ka tā ir visas latviešu tautas prasība – beidzot sākt vismaz domāt arī par latviešiem savā zemē. Turklāt šī nebija izteikta ultimativā formā.

Vai kāds zina otru tādu valsti pasaulē, kur ar dzīvokļiem (labiekārtotiem) vispirms apgādā tos, kas šo valsti okupējuši? Katra civilizēta un demokrātiska valsts rūpējas par saviem pilsoņiem un tikai tad par iebraucējiem. Debatēs deputāts Zaļetajevs aizrādīja, ka likumprojekts neatbilstot 4. maija deklarācijai. Re, cik gudri! Diezin kāpēc viņš toreiz balsoja "pret"?

Gulbja kungs jautāja: "Vai uzlabos darbu, likvidēs tās netaisnības pašvaldībās, kas notiek ar dzīvokļiem, vai tieši otrādi – vēl lielāku darīs iespēju netaisnībām?"

Jā. Pašvaldības vienā otrā gadījumā ir gandrīz vai Dieva vietā. Kāpēc neviens nesaka un neatbalsta domu, ka jāatjauno ires valdes?

A. Gorbunovs: "Mēs ar šo likumu iebraucam vēl dziļākā purvā. Es šeit domāju šo dalīšanu pilsoņos un nepilsoņos. Situācijā, kad mēs neesam šo perspektīvu pateikuši, kādā veidā un ar kādiem kritērijiem nepilsoņi kļūst par pilsoņiem."

Gorbunova kungs ierosināja: "Varbūt vajadzētu godīgi tomēr izdarīt tā, ka varbūt tiešām iet uz to, ka šīs ekonomiskās tiesības vienādas (???) , un noformulēt un pateikt skaidri un gaiši par politiskajām tiesībām."

Vai te atkal neieskanas tas pats miļā miera labad? Bet varbūt vispār nevajag neko? Līdz Saeimai lai iet tā, kā līdz šim, un tad jau manis. Ja vien tiem, kas te vēl būt pāri palikuši, vispār kādi likumi būs vajadzīgi.

Vladlens Dozorcevs jau savas runas pirmajā teikumā pateica, ka pēdējā laikā nav sastapies ar atklātāku dokumentu par šo. Viņš to pat nosauca par "apbrīnojamu". Un uzsvēra, ka tā esot injekcija, vēl viena porcija adrenalīna. Likumprojekts neesot arī apspriests lielākajā – Tautas frontes frakcijā.

Nereti man cilvēki jautā, ka nezinot, kas ir tie, kas balso "par" un kas "pret". Neko nekomentējot, pateikšu, ka S. Zaļetajevs, J. Gulbis, A. Gorbunovs, V. Mucenieks, V. Dozorcevs, I. Silārs, G. Salītis, J. Celmiņš aicināja balsot "pret" un likumprojektu "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājuma risināšanā" nepieņemt.

Paldies P. Laķim par priekšlikumu likumprojektu pēc pārstrādāšanas virzīt uz plenārsēdi pēc 2 nedēļām. Par – 35, pret – 5, atturas – 10.

Grūti pateikt, kāds būtu bijis rezultāts, ja šajā plenārsēdē būtu piedalījies vairākums frakcijas "Satversme" deputātu. Man ir skaidrs, ka mēs Augstākajā Padomē vai nu baidāmies, vai arī negribam sākt risināt vienas no sāpīgākajām latviešu tautas problēmām. Jā. Tieši latviešu tautas, jo, kā zināms, okupanti jeb migranti taču dzīvo labākajos dzīvokļos.

("Nacionālā Neatkarība" 1.-8.12.92.)

Kāpēc mēs baidāmies no kārtības

Tā varētu teikt par visu, kas saistīts ar likumprojektu pieņemšanu dzīvokļu jomā. Neiedomājami izstieptā dokumentu skatīšana, caurskatīšanas pārskatīšana un akceptēšana prasījusi krietni vairāk par gadu.

Īres līgums – visa pamatā

Un tagad par pašu būtiskāko likumā "Par dzīvojamo telpu īri". Dzīvojamās telpas lietošanas **vienīgais pamats** ir īres līgums. Par īrnieku vai apakšīrnieku var būt LR pilsonis, kā arī jebkura fiziska persona, kas LR dzīvo pastāvīgi vai ir saņēmusi uzturēšanās atļauju likumā noteiktā kārtībā.

Īres likumā ir 13 nodaļas. Galvenās: "Dzīvojamās telpas īres līguma slēgšana", "Termini un īres attiecības īpašnieka maiņas gadījumā", "Īrnieka ģimenes locekļu jēdziens, viņu iemitināšanas kārtība", "Dzīvojamās telpas īres līguma grozīšana", "Īrnieka tiesības apmainīt dzīvojamo telpu". Atsevišķa nodaļa veltīta arī dienesta dzīvojamo telpu īrei.

Kāpēc mēs tā cīnījāmies par šā likuma pieņemšanu? Lai savestu kārtībā attīstītā sociālisma haosu. Tad nāks gaismā gan nekad nebijuši īres līgumi, gan patvarīgi aizņemti dzīvokļi, gan nenoformēti dokumenti, gan nelikumīgi izsniegtie orderi. Izskan balsis – kas ar to visu nodarbosies? Kā veca tantiņa spēs no jauna slēgt īres līgumu? Veidošoties rindas utt., u. tml. Kāds pat saka: likumus neraksta vecām tantiņām! Racionālu priekšlikumu izsaka Kurzemes rajona valdes priekšsēdētājs Oskars Caune, apgalvodams, ka īres līguma slēgšana no jauna neprasiņot vairāk par piecām minūtēm. Kad īrnieks ieradīsies namu pārvaldē samaksāt īri, viņš tiks iepazīstināts ar esošo līgumu un, ja nebūs domstarpību, to arī parakstīs. Kāpēc mēs tik ļoti baidāmies no kārtības? Laikam jau suns zina, ko ēdis.

Īres valdes – gudrais Zālamans

Manuprāt, visnepieciešamākais būtu īstenot likumprojekta punktu, kur uzdots MP līdz 1993. gada 1. aprīlim iesniegt LR AP likumprojektu "Par īres valdēm". Tur vajadzētu paredzēt, ka tās izskata strīda jautājumus, kas rodas starp izīrētāju un īrnieku īres komunālo pakalpojumu sniegšanā, kā arī izīrējamo dzīvojamo telpu pārraudzību un reģistrāciju.

Tad dažnedažādos, arī visnotaļ nopietnos un sarežģītos jautājumos, cilvēki nemeklētu palīdzību AP kā pie vienīgā glābēja. Tiešām, ja pašvaldības noplāta rokas, kur tad vēl atrast taisnību un strīda risinājumu?

Saprotams, ka vienlaicīgi nevarēs pastāvēt īres likuma noteikums – "dzīvojamās telpas lietošanas vienīgais pamats īrniekam vai apakšīrniekam ir attiecīgi dzīvojamās telpas īres vai apakšīres līgums" un dzīvokļu kodeksā noteiktais vienīgais pamats – orderis.

Katra civilizēta valsts rūpējas par saviem pabērniem, tāpēc arī mēs sinhroni ar īres likumu piedāvājam otru – "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājuma risināšanā".

Par sociāli **mazaizsargātām** atzīstamas šādas personas: atsevišķi dzīvojošas pensijas vecuma personas bez apgādniekiem; atsevišķi dzīvojoši invalīdi bez apgādniekiem; ģimenes, kurās visi pilngadīgie ģimenes locekļi ir pensionāri vai invalīdi; ģimenes, kurās ir 3 vai vairāk nepilngadīgi bērni; ģimenes, kuras audzina bērnu invalīdu.

Savukārt par **maznodrošinātu** persona (ģimene) atzīstama tad, ja tās mēneša ienākumi uz katru ģimenes locekli nepārsniedz LR valdības noteikto minimālo algu ar valdības noteiktām piemaksām. Turklāt pašvaldībām ir tiesības lemt par atsevišķu palīdzības veidu piešķiršanu vēl citām iedzīvotāju kategorijām.

("Nacionālā Neatkarība" 1993. gada 3.–9. marts)

Morim darbs jāpadara

Desmitām reižu pārlabotais likumprojekts "Par dzīvojamo telpu īri Latvijas Republikā" beidzot plenārsēdē izskatīts un pirmajā lasījumā pieņemts. Žēl, ka jaunais dokuments, kāda nebija padomju varas laikā, netika pieņemts krietni agrāk, jo dzīve šajā, tāpat kā citās jomās, ir krietnu soli priekšā. Vēl joprojām spēkā ir tas pats LPSR dzīvokļu kodekss. Vienīgi ar AP lēmumu 1991. g. 29. augustā tika svītroti četri burti, un tagad tas saucas vienkārši dzīvokļu kodekss.

Vecā sistēma balstījās uz trim vaļiem: katram cilvēkam dzīvošanai noteikta kvadrātūra, dzīvokļu rindas un orderis. Jo vairāk cilvēku pierakstīts, jo kvadrātūra mazāka, jo sliktāki apstākļi, jo rindā ātrāk tiek uz priekšu. Ņemšanas un došanas mehānisms bija ielikts 174 pantos un darbojās nevainojami.

Latvijā uzskaitē apdzīvojamās platības saņemšanai pagājušajā gadā bija 169 421 ģimene.

Lai nebūtu teorētiskas spriedelēšanas, daži fakti: 1991. gada pirmajā pusgadā 27 687 m² dzīvojamās platības saņēmuši cilvēki, kas nemaz **nebija uzskaitē**. Savukārt 1990. gadā krietni vairāk nekā 6000 m² saņēmušas militārpersonas. Pēdējos gados Rīgā vien 1332 dzīvokļus saņēmuši LTK dalībnieki un invalīdi.

1213 dzīvokļus saņēmuši jaunie speciālisti un vairāk nekā 100 dzīvokļi iedoti pēc Ministru Padomes norādījumiem un lēmumiem. Diemžēl ar ļoti maziem izņēmumiem minēto orderu saņēmēji ir migranti.

Var tikai brīnīties, ka Tieslietu ministrija un līdzatbildīgā AP likumdošanas komisija, AP juridiskā pārvalde, Augstākās Padomes Prezidijs nav pat pamanijuši, ka pēc 1990. g. 4. maija dzīvokļu jautājumā viss vēl joprojām balstās uz PSRS likumdošanu. Nedomāju, ka tik sarežģītā situācijā, kāda 50 gados izveidojusies ar dzīvokļu došanu, kur, kā zināms, viss notika migrantu interesēs, vēl vajadzētu ko gaidīt. Liels minuss arī tas, ka Dzīvokļu

komisijai nav pastāvīgas deputātu komisijas statusa. Var jau būt, ka Augstākajai Padomei nav jānodarbojas ar šiem jautājumiem, bet kam tas jādara un kas to darīs?

Daudzās valstīs īpašnieka un īrnieka attiecības regulē īpašs likums. Arī Latvijā jau 1924. gadā Saeima pieņēma un Valsts prezidents izsludināja likumu par telpu īri un tas darbojās. Diezin vai kāds toreiz gāja uz Saeimu vai Valdības namu. Toreiz visas īrnieka un īpašnieka attiecības un nebūšanas kārtoja īres valdes. Ar likumu bija noteikts, ka pilsētās un miestos nodibināmas īres valdes, kurām jāizšķir visi strīdi par īri un apkurināšanu. Šodien vieni saka, ka likumprojektā par daudz aizstāvam īrnieku intereses, otri neapmierināti, ka visa uzmanība un priekšrocības īpašniekiem. Toreiz īres valdes locekļus ievēlēja pilsētu un miestu dome no īrnieku un namīpašnieku priekštāvjiem vienādā skaitā. Īres valdes priekšsēdētājs bija vietējais mirtiesnesis. Izskatot prasības, īres valdes piemēroja civilprocesa likumu noteikumus.

Jo vairāk iedzīļinos tā laika īres likumā u. c. dokumentos, tajā skaitā 435 lappušu biezajā un vērtīgajā 1936. g. izdotajā "Namsaimnieka rokasgrāmatā", jo vairāk saprotu, kāda skaidrība un sakārtotība bija šajā jomā. Unikālais likumu, noteikumu un rīkojumu kopojums un skaidrojums ietvēra visu, sākot ar likumu par nekustamās mantas iegūšanu un beidzot ar tādiem dokumentiem kā "Māju numuru izkārtnes Rīgā," "Rīkojums par sētnieku darba algas normām", par iemaksām slimokasēs utt.

Interesants šķiet dokuments, ka līdz 15. IV visām fiziskām un juridiskām personām, kam nav jānodod atklāts pārskats par savu darbību, ja to iepriekšējā gada ienākumi pārsniedz 2000 latus, jāiesniedz noteikta parauga paziņojums par saviem pagājušā gada ienākumiem.

Tagad viena pašvaldība pati izdomā deklarāciju saturu, otra nedara neko, trešā atbild: "Ja nav naudas, nemaksājiēt." Cilvēks nekur skaidrību nevar dabūt.

Es varu tikai klusi cerēt, ka varbūt tāda kārtība būs arī mums. Nedēļām un mēnešiem LR AP dzīvokļu komisija strādājusi pie šiem jautājumiem. Konceptuāli pieņemtajā īres likumā teikts, ka neatkarīgi no īpašuma formas šis likums reglamentē Latvijas Republikas teritorijā esošā dzīvokļu fonda izīrēšanas nosacījumus, kā arī tiesiskās attiecības, kas veidojas starp izīrētāju un īrnieku. Likvidēti orderi un rindas. Diskutēts tiek jautājums, vai visi brīvie, izīrēšanai derīgie atsevišķie dzīvokļi to īpašniekam vai pārvaldītājam ir jāpieteic pašvaldībās? Šo kā konceptuālu balsojumu izvirzīsīm otrajam lasījumam.

Visa likuma sāls ir dzīvokļa īres maksa un maksa par komunālajiem pakalpojumiem. Mēs piedāvājam šādu redakciju: "Dzīvokļu īres maksu nosaka, pusēm vienojoties, taču tā nedrīkst pārsniegt Latvijas Republikas valdības noteiktos īres maksas maksimālos apmērus."

Tieši šajā pantā ietverts vilka un kazas princips. Ir nepieciešams, lai īrniekam maksa būtu pieņemama, bet saimniekam tās nebūtu nežēlojamas kapeikas, par kurām pat durvju eņģēm gada laikā nevar sagrabināt.

Lai aizsargātu īrnieku tiesības, esam paredzējuši, ka dzīvojamai mājai vai dzīvoklim pārejot citas juridiskas vai fiziskas personas īpašumā, jaunajam īpašniekam ir saistoši agrākā īpašnieka noslēgtie īres līgumi.

Pašlaik (un, kā jaušams, arī tuvākajā laikā) paši dārgākie ir komunālie pakalpojumi. Tāpēc arī likumprojektā iestrādājām pantu, ka maksu par komunālajiem pakalpojumiem (apkuri, ūdens apgādi, gāzi, elektroenerģiju u. c. pakalpojumiem) iekasē papildus dzīvokļa īres maksai valdības noteiktajā kārtībā. Tas nozīmē, ka katrs saimnieks nevarēs prasīt, piemēram, par apkuri tik, cik viņš grib.

Savukārt dzīvojamās telpas īres līguma nosacījumus var grozīt tikai ar īrnieka un izīrētāja piekrišanu. Tāpat arī nav pieļaujama vairāku īres līgumu noslēgšana par dzīvojamām telpām atsevišķā dzīvoklī. Nav noslēpums, ka bija izplatīti dažādi dzīvokļu maiņas varianti.

Viena no smagākām problēmām – dienesta dzīvojamo telpu īre. Esam likumprojektā paredzējuši, ka uzņēmumi, uzņēmēj sabiedrības un iestādes ar pašvaldības atļauju izveido dienesta viesnīcas (bijušās kopmitnes).

Domāju, darbs būs arī valdībai, apstiprinot to amatu sarakstu, kuri valsts uzņēmumu un iestāžu darbiniekiem dod tiesības izmantot dienesta dzīvokli. Pārējiem uzņēmumiem, organizācijām un iestādēm šādu amatu un profesiju sarakstus apstiprinās vietējās pašvaldības.

Jaunajā dokumentā pieņemta arī nodaļa "Dzīvojamās telpas īres līguma izbeigšana".

Kad un kā īpašnieks var izlikt īrnieku? Vai pietiek ar ierakstu: "Gadījumos, kad jāizdara mājas kapitālais remonts"? Komisijas konsultants advokāts Kārlis Beljānis teica: "Ja nu pierāda, ka mājas stūri eņģelis nokritis un vajadzīgs kapitālais remonts, vai tiešām mani izliks ārā?" Jā, pilnīgi iespējams, ka īrnieku izlikšanai no mājām izmantos visvisādus paņēmienus. Taču būs gadījumi, kad māja jau uz sabrukšanas robežas un saimniekam nav iespējams to atjaunot, jo māja pilna ar iedzīvotājiem. Arī šis ir viens no sāpīgākajiem pantiem, jo nav runa tikai par vienu vai otru māju, bet gan par

visas Latvijas dzīvokļu fondu – tām skaistajām, vecajām mājām, kurām pat pirksts nav pielikts.

Domāju, ka šoreiz būtu nepareizi sīki izklāstīt katru pantu, jo likums vēl nav pieņemts. Gribēju ieskicēt pašu būtiskāko, pārejot uz pilnīgi jaunām – īpašnieka un īrnieka attiecībām. Dažs to – un pilnīgi pamatoti – vērtē kā sociālisma un kapitālisma krustojumu, cits gaida kā glābiņu un atpestīšanu, bet vēl cits vispār neko negaida, jo dzīvokļu joprojām trūkst un ar īres likuma pieņemšanu, protams, to skaits nepalielināsies. Mūsu mērķis bija līdz Saeimai kaut elementāri savest kārtībā esošo haosu, atcelt orderus, likvidēt katram līdz šim noteiktos kvadrāmetrus, rindas, nelikumīgas dzīvokļu došanas un, visbeidzot, – atcelt LPSR kodeksu un tur ietvertās normas.

("Diena" 16.12.92.)

Dod, Dieviņ, atjēgties un jaunu dzīvi sākt...

Domājot par bezjēdzību, kāda vēl joprojām valda dzīvokļu jomā, atcerējos Dagnijas Dreikas dažas rindas: "Kad viss būs balts un tīrs kā balta lapa, dod, Dieviņ, atjēgties un jaunu dzīvi sākt."

Tas būtu brīnišķīgi, ja varētu sākt tieši tā – bez cilvēku pazemojošām dzīvokļu rindām, bez orderiem un katram noteiktajiem mistiskajiem kvadrātmetriem – absurda, kam katra cilvēka dzīve bija pakļauta kopš 40 gadiem.

Beidzot Augstākajā Padomē (1993. g. 16. II) pieņemts likums "Par dzīvojamo telpu īri Latvijā Republikā". Daudziem tas ir sengaidīts dokuments, pamatu pamats kārtībai, kāda šajā jomā ir visā pasaulē, likums, kāds līdz ar okupāciju uzskatīts par nevajadzīgu.

Vienlaicīgi ar Īres likumu pieņemts arī Augstākās Padomes lēmums par likuma spēkā stāšanās kārtību. Man izbrīnu rada daudzu amatpersonu uzstāšanās, komentāri, izteikumi un cilvēku jautājumi par abiem dokumentiem. Vai nu tā ir apzināta rīcība, vai neizpratne. Vieni uztraukušies, ka viņus izliks no dzīvokļa, ja nesamaksās īri, otri prasa, ko nozīmē Īres likums, vai tad vairs dzīvokļus nedos? Tādu un līdzīgu jautājumu bez gala. Tāpēc šoreiz sāksu ar lēmumu "Par Latvijas Republikas likuma "Par dzīvojamo telpu īri" spēkā stāšanās kārtību", jo arī AP Dzīvokļu komisijas secinājums bija, ka minētais lēmums ir tikpat svarīgs kā likums.

Tātad Īres likums stājas spēkā no 1993. gada 1. aprīļa. Bet Ministru Padomei uzdots arī līdz 1. aprīlim apstiprināt dzīvojamo telpu, kā arī dienesta dzīvojamo telpu īres parauglīgumus un noteikt kārtību, kādā pārātjaunojami dzīvojamo telpu, kā arī dienesta dzīvojamo telpu īres līgumi.

Ministru Padomei līdz 1. aprīlim uzdots, citēju: "Noteikt un apstiprināt īres maksas maksimālos apmērus pēc dzīvojamo telpu **kvalitatīvajiem**

rādītājiem, kā arī sniegto komunālo pakalpojumu maksas aprēķināšanas kārtību.”

Šobrīd, manuprāt, ļoti nepareizi, ka īres maksa visiem vienāda, vai cilvēks dzīvo, kā saka, pagrabā vai bēniņos, jaunuzceltā skaistā namā vai graustā, Rīgas centrā vai pilsētas nomalē. Ja dzīvokli nav kādu labierīcību, noteikto īres maksu 2,50 rbj. par 1 m² samazina par 10%, tas ir, par 25 kapeikām. Tad īres maksa šķiet vēl vairāk nekā komiska. Arī šeit jāievieš taisnīga samaksa. Daudziem deputātiem, apspriežot likumprojektu, bija pamatoti un konkrēti ierosinājumi, ka īres maksa jānosaka atkarībā no rajona, vietas pilsētā, ēkas novietojuma, stāva, dzīvokļa labiekārtojuma utt.

Diez vai esošā valdība līdz Saeimai pagūs izdarīt tik nepieciešamo reorganizāciju. Ja turpināsies līdzšinējā gausā gaita dažādu lēmumu izstrādāšanā un pieņemšanā, tad cerību nekādu.

Šajā rakstā gribētu atgādināt par īres valdēm. Arī tagad, tāpat kā tas bija 20. un 30. gados, svarīgi būtu nodibināt vai atjaunot īres valdes. Tāpēc arī lēmuma projektā Ministru Padomei uzdots līdz 1. aprīlim iesniegt Augstākajai Padomei likumprojektu "Par īres valdēm", kurā jāparedz, ka īres valdes **izskata strīdus**, kas rodas starp izīrētāju un īrnieku jautājumos par īri un komunālo pakalpojumu sniegšanu, kā arī **veic izīrējamo dzīvojamo telpu pārraudzību un reģistrāciju**.

Manuprāt, tas ir viens no aktuālākajiem jautājumiem tieši pašreiz. Tad nebūtu iesniegumu un sūdzību pārsūtišanas no vienas iestādes uz otru un nebeidzamās neapmierinātības īrniekam ar namsaimnieku un otrādi, jo īres valdes locekļi būtu, tāpat kā agrāk, ievēlami no īrniekiem un namsaimniekiem vienādā skaitā. Ļoti vērtīgi ir arī citi noteikumi, kādi iekļauti 1924. gada pieņemtā Saeimas likuma par telpu īri nodaļā "Īres valde". Tagad, lai Dievs dod, ka jau tuvākajā laikā varētu sakārtot īres attiecības, jo likums stājas spēkā no 1. aprīļa.

("Nacionālā Neatkarība" 1993. gada 24.–30. marts)

Visi jau nevar, visiem jau nav

Tieši šī dziesma no Vinnija Pūka šķita pati piemērotākā, vēlreiz aplūkojot dzīvokļu sadali un pārdali, ņemšanu un došanu, piešķiršanu un nepiešķiršanu. Neskaitāmi jautājumi – vai vēl turpināsies vecās nebūšanas, cik ilgi būs rindas, vai dzīvokļus vairāk nedos, kāpēc un kas tās ir par privilēģētām šķirām, kas vēl joprojām saņem dzīvokļus? Tādi un tamlīdzīgi jautājumi tiek cilāti sakarā ar pieņemto likumu par dzīvojamo telpu īri un liem dokumentiem, kas top Augstākajā Padomē un Ministru Padomē.

Kaut arī Augstākās Padomes dzīvokļu komisija tika izveidota, lai labotu esošo likumdošanu un izstrādātu jaunu, bet nevis lai nodarbotos un risinātu katru Latvijā dzīvojoša pilsoņa dzīvokļa, mājas, rindas u. c. problēmas, vienalga – uz Augstāko Padomi nāk, raksta, jautā. Un, gribi vai negribi, visas ķibeles kā uz delnas. Nelūgta, negaidīta šī informācija un pat veselas sarakstīšanās mapes kā tieša apsūdzība un lūgums nonāk Augstākajā Padomē. Vieni lūdz likumdošanas ceļā aizstāvēt īrnieku, bet otri – gluži pretēji – namīpašnieka intereses. Rodas arī pamatots jautājums, kam jānodarbojas ar šīm nelikumībām un no kā jāprasa atbildība par pielautajiem likumu pārkāpumiem. Manuprāt, kamēr Latvijā nebūs sakārtota likumdošana, izveidotas institūcijas, kam ar to jānodarbojas, un pats galvenais – noteikta tāda kriminālā, administratīvā un disciplinārā atbildība, lai ne prātā nenāktu nelikumības, tikmēr viss būs tāpat kā visu okupācijas laiku.

Uzskatāmības labad viens piemērs.

Pildot LR Ģenerālprokurora uzdevumu, pilsētu un rajonu prokuratūras kopā ar vispārējās uzraudzības nodaļu 1991. gada nogalē veica pārbaudi par dzīvokļu likumdošanas ievērošanu republikā. Sagatavotais materiāls (9 lpp.) liecina, ka 1991. gada 1. pusgadā vien no visas sadalītās platības 11,4% dzīvokļu saņēmuši tie, kas nebija uzskaitē. Minēti konkrētu direktoru, izpildkomiteju darbinieku, ministru un dažādu priekšnieku uzvārdi, adreses un saņemto dzīvokļu kvadrātūras. Vispārējās uzraudzības nodaļas prokurore

Mirdza Celma konstatē: "... kad pilsoņi jau saņēmuši orderus un iemitinājušies dzīvokļos, novērst likuma pārkāpumu, ceļot prasību tiesā, ir praktiski neiespējami."

Diemžēl nav zināms neviens fakts, kad kāda no konkrētajām personām būtu izlikta no sava lielā, labiekārtotā un nelikumīgi saņemtā dzīvokļa. Var tikai jautāt: vai un kad šie orderu devēji tiks saukti pie atbildības?

Sāda prakse valdīja 50 gadus un nevienu nepārsteidza. Tagad, kad vairs nav "ivanovu", "izrānovu" un "meikališu", rodas pamatots jautājums: kas un kā vārdā to dara šodien? Ja ASV kāds iedomātos neiesniegt savu ienākumu deklarāciju, viņam būtu garantēti 5 gadi cietumā.

Kas pie vēl joprojām tik lielās dzīvokļu krīzes Latvijā drīkst iztirgot mūsu nabadzībā tik lielo bagātību? Katru dienu dzirdam, ka tikai un vienīgi pašvaldības ir tās, kas drīkst un kam jārisina dzīvokļu sadale (vēl joprojām). Es gribētu saņemt atbildes par konkrētajiem piemēriem, kurus minēšu šajā rakstā.

Saņēmu vienu no interesantākajiem dokumentiem, kāds varbūt vispār sacerēts un parakstīts pēdējo 100 gadu laikā. Kā lai notic, ka šie cilvēki bijuši pie pilna prāta un saprašanas, parakstīdami šādu dokumentu?

23.04.92. g. parakstīts kontrakts nr. 39. Darbojošās personas – gandrīz kā filmās par mafiju, bet darbības vieta diemžēl ir Latvijas Republika, Rīga. Un proti: "SIA Latvijas – Itālijas kopuzņēmums "Venēcija" direktora S. Murasina personā, kurš darbojas uz Nolikuma pamata, no vienas puses, un Luidži Renci kungs, kurš ir kopuzņēmuma "Venēcija" itāļu partneris, kā Itālijas likumdošanas juridiska persona, noslēdz līgumu."

Tālāk minēšu tikai dažus šī līguma punktus. "Saskaņā ar likumu par ārzemju investīcijām Latvijas Republikā un, pamatojoties uz DzER "Ziepniekkalns 4" dalībnieku sanāksmes protokolu nr. 1 (06.9.91.), kopuzņēmums "Venēcija" nodod Luidži Renci 2 istabu kooperatīvo dzīvokli nr. 15 dzīvojamā mājā nr. 12/3 Ozolciema ielā kā apmešanās vietu, ierodoties vizītēs Rīgā laika periodā uz 99 (!!!) gadiem. "Venēcija" apņemas Latvijas Republikas likumdošanas izmaiņu gadījumā šajā kontraktā norādīto īpašumu – dzīvokli – pārreģistrēt kā Luidži Renci privātipašumu." Un šis kungs apņemas samaksāt 42 000 rubļu, lai vēlāk to pārformētu kā privātipašumu saskaņā ar LR likumdošanu. Kā saka, jo tālāk, jo trakāk. Norādīts arī, ka kontrakts stājas spēkā no tā parakstīšanas brīža un ir spēkā 99 gadus.

Šo līgumu parakstījuši Murasins un Luidži Renci.

Kas to izgudrojis un akceptējis?

Kā nākamo izvēlējos vienu kolektīvu piemēru. Darbības vieta – Krāslava. Šeit varētu likt arī apakšvirsrakstu "Domādams neizdomāsi". Sastopoties ar tik klaji izteiktu nelikumību un saprotot, ka ne sabiedriskās organizācijas, ne cilvēki, kas ieradās Augstākajā Padomē, netiks galā ar šo problēmu, uzrakstīju deputāta pieprasījumu LR Ģenerālprokuroram. Lūk, kādu atbildi saņēmu: "... konstatēti dzīvokļu likumdošanas pārkāpumi. Visus 1992. gadā atbrīvotos un jaunuzceltos dzīvokļus pilsētas valde pārdeva atsevišķiem pilsoņiem. Netika ņemts vērā, vai minētie pilsoņi sastāv uzskaitē apdzīvojamās platības saņemšanai vai ne. Uzskaitē nesastāvošiem pilsoņiem pārdoti vairāk nekā 30 dzīvokļi."

Kā saka, komentāri lieki. Ar tirgošanos nodarbojas pašvaldība. Pārdod tiem, kas maksā. Vai tiešām Krāslavas pilsētā nebūtu vairs neviena, kas dzīvotu neciešamos apstākļos? Ir rajona vadības solījums minētās nelikumības skatīt š. g. aprīļa TDP sesijā. Atliek vienīgi cerēt, ka rajona prokurore M. Kristovska iesniegs prasību Tautas tiesā par orderu un noslēgto līgumu atzīšanu par spēkā neesošiem tām personām, kurām tie izdoti, pārkāpjot likumu.

Un vēl viens tipisks piemērs, kas apliecina, ka turpinās ne tikai migrācija, bet, pats galvenais un traģiskākais, turpinās 50 gadus tik ierastās un nelietīgās rūpes par migrantiem. Tieši tiem, kas šeit atbrakuši, lai ļoti īsā laikā ne no šā ne no tā tiktu pie labiekārtotiem dzīvokļiem.

Šajā sakarībā var tikai apbrīnot Rīgas rajona Stopiņu pagasta valdes izmisīgo cīņu ar un pret nelikumībām.

SIA "Latbūve" (agrāk – Rīgas PMK) uzcēla dzīvojamo māju Institūta ielā 15. Un, lasot sarakstu, kam dzīvokļi iedoti, jāsecina, ka ne jau pamatiedzīvotājiem latviešiem un ne jau tiem, kam tie pienāktos un kas pacietīgi gadiem ilgi gaidījuši dzīvokļu rindā. Bet vienīgi migrantiem. Sergejs Muravskis dzīvo Latvijā no 1984. gada, Zinovijs Thoriks arī iebraucis Latvijā tajā pašā gadā. Vladimirs Laruns dzīvo Latvijas Republikā no 1989. gada. Igors Grinčuks – no 1985. gada. Nikolajs Demčuks dzīvo Latvijas Republikā no 1984. gada. Aleksandrs Daņileks, dzīvo Latvijas Republikā no 1985. gada, piedevām vēl patvarīgi aizņēmis 3 istabu dzīvokli. Ivans Rusakevičs uz Latviju atbraucis 1984. gadā. Faktiski dzīvo pie sievas Biķernieku ielā 36/2, kur dzīvojamā platība 26,08 kv.m. Sergejs Koliso arī tikai no 1985. gada Latvijas Republikā. Turklāt visiem šiem migrantiem faktiski jau ir kopmītnes jeb vienistabas dzīvokļi. Un pats divainākais, ka Rīgas rajona

Tautas tiesa nupat akceptē dzīvokļu piešķiršanu atbraucējiem, it kā nebūtu Ministru Padomes 1989. gada 6. decembra lēmuma nr. 254 par tiem 10 gadiem, kas jādzīvo šeit, lai būtu tiesības saņemt dzīvokli. Kā gan jūs to nosauksit? Vai tad tās atkal nav rūpes par ne lūgtajiem, ne mīļajiem viesiem.

Varētu arī teikt, ka visur pamatā ir milzīga nekaunība, un tieši tāpēc vēl viens piemērs, kas, manuprāt, pārspēj visu līdz šim zināmo. Te varētu likt apakšvirsrakstu "Kā tikt pie 7 istabu dzīvokļa" jeb "Mācīsimies no prezidentiem, profesoriem u. tml."

Šoreiz būs runa par Latviešu nācijas atdzimšanas asociācijas prezidentu profesoru Andri Rubinu. Šā gada sākumā saņēmu atklātu vēstuli ar A. Rubina pārmetumiem, ka pieļāvu tādu situāciju, kurā notiek dzīvojamā un nedzīvojamā fonda izsaimniekošana. A. Rubins jautā, kas atbild par dzīvokļu politiku Rīgā, cik Rīgā ir brīvu dzīvokļu, kur tie ir uzskaitīti un tā tālāk un tā joprojām. Un nevar saprast, vai prezidents patiesi neko nezina, izliekas vai arī apzināti izvēlēties uzbrukuma pozīciju, lai pats slēptu savus darbus. Rakstijis viņš ir pilnīgi visiem – gan A. Gorbunovam un I. Godmanim, gan A. Teikmanim un ģenerālprokuroram J. Skrastiņam, gan dažādu preses izdevumu redakcijām. Tieši tāpēc nolēmu vēlreiz informēt par pašu Rubina kungu un to, kā viņš tika pie dzīvokļa.

Latvijas Medicīnas akadēmijas profesors, Latvijas ārstu dermatologu asociācijas priekšsēdētājs Andris Rubins dzīvo K. Valdemāra ielā 76 (jā, jā, tas pats Gorkija ielas 76. nams!) labiekārtotā 4 istabu dzīvokli (dzīvojamā platība 59,7 kv.m.), nolemj pievienot sev vēl blakus esošo 3 istabu dzīvokli un izveidot 7 istabu dzīvokli. Tātad arī divas vannas, divas tualetes utt. Kāda likumdošana to atļauj? A. Rubins iet visur, kur vien var, neizmirstot pat Godmani. Tieši šajā sakarā gribas akcentēt apbrīnojamo cilvēka nekaunību un atgādināt, ka ir tūkstošiem un tūkstošiem cilvēku, kas pat sapņot neuzdrošinās par trīsistabu dzīvokli. Rīgas Mūzikas instrumentu fabrikas direktors lūdz tikai padomu, kā rīkoties, kā palīdzēt ilggadējai strādniecei, kas dzimusi Latvijā, fabrikā strādā no 1975. gada. Ģimene dzīvo avārijas mājā O. Vācieša ielā 69, dz. 2a, kopējā apdzīvojamā platība 10,94 kv.m (!) un ne jau vienam, bet 5 cilvēkiem! Ari tur, tāpat kā Rubina lietā, sakrājies vesels kopotu rakstu krājums, bet cilvēki kā turpina, tā turpina tāpat dzīvot. Tikai Nartiša kundzei pat sapņos nav rādīties, ka viņa varētu ieiet kādā brīvā dzīvoklī.

Par daudz goda būtu izklāstīt, ko katrs rakstijis par Rubina nelikumīgo un nekaunīgo rīcību. Bet pārsteidz viens: tā vietā, lai A. Rubinu izliktu no

patvaljiigi aizņemtā dzīvokļa, Vidzemes priekšpilsētas TDP 1993. gada 12. janvārī ar valdes lēmumu nr. 22 izsniedz orderi uz 7 istabu dzīvokli ar platību 105,70 kv.m. Rīgas pilsētas valdes loceklis J. Lišmanis raksta A. Ručam, ka šāda rīcība ir pretrunā ar Republikas ģenerālprokurora pieņemto lēmumu attiecībā uz A. Rubina dzīvokļa jautājuma risināšanu. Vēl vairāk. Vidzemes priekšpilsēta gatavo A. Rubinam atbildi, ka ar valdes lēmumu nr. 73 no 1993. gada 2. februāra īres līgums uz 7 istabu dzīvokli ar platību 105,70 kv.m. ir pārformēts uz sievas vārda. Lūk, kā.

Un A. Rubins ir tieši tas, kas pieprasa visiem ziņas un apvairo par tukšajiem dzīvokļiem. Paliek iespaids, ka minētais kungs nav lasījis agrāk publicētos rakstus un nav arī redzējis nevienu TV raidījumu "Dzīvoklis 3000". Acīmredzot prezidents un profesors domā, ka tukšie dzīvokļi ir jāuzskaita Augstākajai Padomei.

Man ieteica A. Rubina nelikumību nepieminēt. Varot sagaidīt atriebību. Te jāsaka vai nu pirmā, vai pēdējā. Tikai, ja Latviešu nācijas atdzimšanas asociācijas prezidents rāda šādu personīgo piemēru, ko tad lai gaidām turpmāk? Viņi dara, ko grib, raksta, ko grib, un likumi nevienam no viņiem nav rakstīti.

Aplūkojot visus minētos piemērus, jāsecina viens – kaut ātrāk dzīvē sāktu darboties pieņemtie jaunie likumi. Nu kaut īres likums. Tur noteikts, ka Ministru Padomei jāiesniedz LR Augstākajā Padomē likumprojekts "Par īres valdēm", kurā jāparedz, ka īres valdes izskata strīdus, kas rodas starp izīrētāju un īrnieku jautājumos par īri un komunālo pakalpojumu sniegšanu, kā arī veic izīrējamo dzīvojamo telpu pārraudzību un reģistrāciju. Tikai... ja īres valdēs būs negodīgi cilvēki, notiks tas pats, kas tagad pašvaldībās. Varbūt tikai stingri sodi, darbinieku zvēresti (kā valsts kontrolieriem, tiesnešiem) novērsīs nelikumības, kādas ir bijušas un ir vēl joprojām. Tādiem cilvēkiem kā A. Rubins, vai nu domājot, ka viņam vienīgajam ir pieci bērni, vai arī viņam vienīgajam ir tik lieli nopelni medicīnas jomā, lai darītu, ko grib, nekad labs nebūs neviens un nekāds likums. Lēni, pat ļoti lēni uz priekšu virzās dzīvokļu likumdošana. Un tomēr – ir sakārtota un atļauta kooperatīvo dzīvokļu privatizācija, ir pieņemts likums par dzīvojamo telpu īri, kāda nebija visu okupācijas laiku. Konceptuāli pieņemts arī likumprojekts "Par valsts un pašvaldību palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā", kā arī izdarīti grozījumi un labojumi esošajā Dzīvokļu kodeksā.

Manuprāt, viens no galvenajiem trūkumiem ir tas, ka valdība jau ar pašām pirmajām dienām neizstrādāja dzīvokļu krīzes likvidēšanas

programmu. Ministru Padomes sēdē netika izskatīts arī jautājums par kompensāciju izmaksu pārtraukšanu aizbraucējiem, kaut gan MP 1992. gada 31. decembra lēmums vairs nebija spēkā. Tagad nav pat tā mazumiņa, kas bija. Vēl pilnīgi nerisināta ir armijai piederošo dzīvokļu problēma un citas.

Tagad jau var teikt, ka līdz jaunās Saeimas vēlēšanām atlikušas skaitītas dienas. Ar ko sāks un ko šajā jomā darīs Saeima, grūti prognozēt, bet skaidrs ir viens – iestrādes ir, un tās ir atbilstošas mūsu interesēm. Vēl tikai jānovērš pārsteidzība ar dzīvokļu privatizācijas likumu, kas kā Jauns murgs gada garumā karājas virs mūsu galvām. Te, gribi vai negribi, jāatgriežas pie visiem šajā rakstā minētajiem piemēriem. Ja ļausim likumīgi katram vaļu, kas te knapi degunu apsildījis, ar varu vai viltu sagrabinājis kādus 10 vai labākajā gadījumā 16 gadus, tad atkal viss piederēs viņiem – atbraucējiem. Viņi privatizēs Imantu un Zolitūdi, Ziepniekkalnu un Mežciemu, Ķengaragu un Krasta masīvu... Viņi privatizē visu, bet tiem, kuri te dzīvo paaudzū paaudzēs, nav ko privatizēt (un nav par ko – *red. piez.*). Vienīgi varbūt to graustu, kurā mūžs nodzīvots, vai arī neko.

Vai pietiks prāta nepieļaut mulķības – par to citā rakstā.

("Atmoda Atpūtai" 1993. g. 3. aprīlis)

Vai valstij jā rūpējas par pabērniem?

Tāds ir viens no jautājumiem, uz kuru Latvijas Republikā vēl nav rasta atbilde. Ir vai nav valstij jā rūpējas par tiem, kas paši nevar sevi nodrošināt vai samaksāt par dzīvokli. AP dzīvokļu komisija, izstrādājot Īres likumu, nolēma, ka kopā ar to būtu jā iesniedz arī likumprojekti, kas noteiktu, kam un kā mēs palīdzam. Šoreiz aplūkosim, kā galvenajos vilcienos šos jautājumus risina citās valstīs. Tāpēc saruna ar ASV prokuru, informācijas servisa advokātu, pašreiz LR AP juridisko konsultantu likumu izstrādāšanā Ivaru Krievanu.

Krievana kungs piedalījās arī Dzīvokļu komisijas sēdēs un dalījās pieredzē, precizējot gan īres likumu, gan likumu "Par valsts un pašvaldības palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā".

Vai šajā jomā ASV rūpējas un palīdz kādām noteiktām iedzīvotāju kategorijām?

Uz šo jautājumu Ivars Krievans atbildēja apstiprinoši.

Proti, tas attiecas uz atraidnēm un bērniem, pensionāriem, daudz bērnu ģimenēm, kurās ir tikai viens no vecākiem, kur vecākiem ir slikti atalgots darbs. Šīm kategorijām pieskaitāmi arī bāreņi. Valsts par bāreņiem rūpējas līdz brīdim, kad viņi beidz vidusskolu, augstskolu, arodskolu vai citu mācību iestādi.

Cik ASV ir šo aprūpējamo, un kā tas notiek?

Krievana kungs informēja, ka mazturīgie ASV ir 12,8%, bet Minesotā, piemēram, 9,7%. 3,9% no minētajiem 9,7% ir ģimenes ar vienu apgādnieku, 4,5% pensionāru saņem pabalstu. Kā noteikt, kurš ir mazturīgais? ASV ir ienākumu deklarācija, kuras iesniegšana nav ne apstrīdama, ne apšaubāma. (Latvijā tā ieguvusi negatīvu apzīmējumu – nabagu deklarācija.) ASV deklarācija par aizvadīto gadu obligāti jā iesniedz visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no pilsonības. Un nav nekādu izņēmumu. Šādu izziņu par visiem ienākumiem, ne tikai algu, iesniedz gan ASV prezidents, gan sētnieks. Katru

gadū līdz 15. janvārim darbavieta sagatavo dokumentu, cik konkrēti cilvēks samaksājis nodokļos un kāda bijusi viņa alga iepriekšējā gadā.

Tiek sagatavotas četras kopijas, kur uzrādīts pilnīgi viss – gan slimnīcā pavadītais laiks, gan darbavietas maiņa, atvilkumi no algas un pielikumi. Par nepareizi iesniegtām vai neiesniegtām ziņām var sodīt pat līdz 5 gadiem cietumā. Par maziem pārkāpumiem tiek sodīti ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz 2 nedēļām.

Savukārt, ja amerikāņi vēlas saņemt pabalstu, viņi izpilda apjomīgu aptaujas anketu un atbild aptuveni uz 40 jautājumiem. Kā teica Krievana kungs, lai saņemtu pabalstu, ir ļoti daudz par sevi jāpastāsta. Ja pat it kā vismaznozīmīgākajā jautājumā atklājas meli, pabalstu nedod.

Vai ASV, lai saņemtu dzīvokli, arī jāgaida rindā?

Man par lielu brīnumu, saņēmu apstiprinošu atbildi. Arī tur, kur ideāla kārtība daudzās jomās, nepietiek naudas jaunu dzīvokļu celtniecībai. Rinda ir 3 gadu garumā. Tas gan attiecas tikai un vienīgi uz valsts dzīvokļiem. Vairāk rindās neuzņem, lai reāli varētu cilvēkus nodrošināt ar dzīvokļiem, jo to īre ir 28% no jebkura ienākuma. Piemēram, ja kāds pilsonis pelna vai pensionārs saņem 3000 rubļu, tad par īri būtu jāmaksā precīzi 840 rubļi neatkarīgi no kvadrātūras, kādu cilvēks apdzīvo. Valsts dzīvokļos nav daudz un lielu istabu, bet gan normāli sadzīves apstākļi katrai ģimenei, nevis kā Latvijā pašreiz noteiktie kvadrātmetri.

Kas maksā pabalstu, un vai tas attiecas arī uz tiem, kas Amerikā dzīvo privātās mājās?

Jā. Tas attiecas arī uz tiem cilvēkiem, kas dzīvo privātās mājās, ja viņu iztikas minimums ir zem ASV noteiktā.

Piemēram, Krievana kungs nosauca vienu skaitli: ja ģimenē ir 2 bērni, tēvs un māte, t. i., 4. personas, vai arī māte un 3 bērni – arī 4 personas, vai arī citādāka 4 cilvēku ģimene, tad iztikas minimums 1989. gadā bija 1057 dolāri mēnesī. Amerikas Savienotajās Valstīs ir noteiktas 12 iztikas minimuma kategorijas. Ja kāda cilvēka vai ģimenes ienākumi (visi) ir mazāki par valsts noteikto iztikas minimumu, tad neatkarīgi no tā, kādos apstākļos viņš dzīvo – valsts dzīvokli vai privātā mājā – ir tiesības griezties pēc palīdzības.

Vēl viens piemērs: ja vajadzīgs pabalsts apkurei, jādodas uz pašvaldību. Ja pabalsts nepieciešams īres samaksai, jādodas uz pilsētas valdes attiecīgo institūciju, kur ir sakoncentrēti valsts atvēlētie līdzekļi šīm vajadzībām.

Mūsu sarunā un AP dzīvokļu komisijas sēdēs Ivars Krievans vairākkārt uzsvēra, ka katrai valstij jā rūpējas par mazturīgajiem un maznodrošī-

nātajiem. Lai tās nebūtu tikai frāzes un teorētiski spriedelējumi, Krievana kungs vēlreiz akcentēja, ka ASV katru gadu valdība izstrādā un precīzi nosaka iztikas minimumu šādām kategorijām: 1) ģimenei, ja tajā ir viens cilvēks un nav apgādnieka; 2) pensionāram neatkarīgi no tā, vai viņam ir vai nav apgādnieks; 3) ģimenei, kurā ir 2 pensionāri (neatkarīgi no citiem ģimenes locekļiem); 4) ģimenēm, kurās ir 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 vai 9 cilvēki (un ne vairāk). Piemēram, 9 cilvēku ģimenei iztikas minimums 1989. gadā bija noteikts 2123 dolāru.

Viss ir atkarīgs tikai no viņu ienākumiem. Ja minētās kategorijas cilvēki lūdz palīdzību īrei vai apkurei, vai visiem komunālajiem pakalpojumiem kopā, tad katrā iestādē, kas risina konkrēto jautājumu, jāiesniedz deklarācija. Tas ir arī pamats pabalstu saņemšanai.

Diemžēl ne vienreiz vien izskanējusi doma – ja valsts rūpēsies par pensionāriem, kuriem nav apgādnieka, invalīdiem, bāreņiem u. c., tad tās būs privileģētas šķiras. Un te gribas piebilst: "Lai nu Dievs nedod nevienam kļūt par šo "privileģēto šķiru". Krievana kunga sniegtais ieskats apliecināja, ka valstij jā rūpējas par saviem pabērniem. Jāatrod nauda budžetā un jābūt deklarācijām.

("Diena" 16.03.93.)

Asarojumi

Tauta, neguli!

Kaut kas gruzd, sāp, nedod miera. Grūti pateikt, vai tās bija bailes vai vienkārši mums bija jāklusē. Jāklusē kopš tās 1962. gada dienas, kad Skrundas pusē ieradās militārpersonas un paziņoja: "Šī teritorija jums nepiederēs." Un nepieder arī. Tikai pēc gandrīz trijiem gadu desmitiem (!) sākas grūta cīņa par savu zemi, tautu un izdzīvošanu. Tāpēc tiek rīkota Kuldīgas rajona tautas deputātu padomes ārpuskārtas sesija, lai apturētu militāro objektu celtniecību rajonā.

Uzraksts celtnes tuvumā vēsta, ka tas ir tālo kosmisko sakaru centrs. PSRS bruņoto spēku ģenerālštāba priekšnieks armijas ģenerālis Moisejevs ar savu parakstu apliecina, ka apdzīvotajās vietās Vaiņodē, Gulbenē, Liepājā, Skrundā, Pārkonē un četros Tukuma rajona ciemos elektromagnētiskā lauka starojums pārsniedz normu četras piecas reizes. To konstatē tagad, kad vēl tikai top jaunais objekts (tā ekspluatācijas sākums paredzēts 1994. gadā), kad jau ir nodzeltējušas koku galotnes, kad neviens nezina, kā un cik lielā mērā tiek saārdītas hromosomas un kas notiks ar nākamajām paaudzēm, tagadējiem iedzīvotājiem, lopiņiem, jebkuru dzīvu būtni zemē, ūdenī, gaisā.

Ar šo mēmo jautājumu cilvēki oktobri bija Kuldīgā pie izpildkomitejas ēkas, kur vēl nesen dirnēja lielais Kremļa sapņotājs.

Tās ir vecas sievas un jauni vīri ar darbā sarepējušām rokām un tumšām, vēju appūstām sejām. Viņi stāv, un tikai uzrakstīto vārdu saturs pauž viņu stingro apņēmību un gribu: "Tauta, neguli! Represijas turpinās."

Un tā vien šķiet, ka kopā ar mums ir tie 14 700 cilvēki, rajona iedzīvotāji, kas ar saviem parakstiem teica "nē" militārajai patvaļai. Kopā ar mums ir vai visu Kuldīgas iestāžu un organizāciju atbalsta telegrammas. Latvijas Republikas Augstākās Padomes deputāts, rajona izpildkomitejas priekšsēdētājs Aleksandrs Lange informēja par rajona pieciem militārajiem objektiem, kas nav pakļauti pat Baltijas kara apgabalam. Visi rajona 40 000

iedzīvotāji, nedzimušos un jaundzimušos ieskaitot, – visi ir izmēģinājumu trusīši armijas rokās.

Un tikai pulkvedis A. Golokozs, kas pāris gadu dien Skrundā, var uzrakstīt un publicēt "Cīņā" tādas muļķības:

"Aizsargājot savu tautu, Padomju Savienība, nerēķinoties ar lielajiem izdevumiem, izstrādāja un reāli iemiesoja betonā un metālā radiotehniskās sistēmas, kas spējīgas brīdināt padomju tautu, militāro un politisko vadību par potenciālā pretinieka gatavoto vai izraisīto kodolagresiju."

Sis tautas "aizsargāšanas" objekts, kam, piedodiet, nav ne smakas no tieksmes cilvēkus aizsargāt, ir izmaksājis krietni vairāk par 100 miljoniem rubļu. Ar kādām tiesībām raksta autors apgalvo, ka vairāk nekā 20 gadus ilgajā ekspluatācijas periodā tas rekomendējis sevi kā ekoloģiski tīru objektu, kam nav nekādu atomenerģētisku, radioaktīvu, ķīmisku un toksisku avotu.

Tie ir nekaunīgi meli. Ārstu grupa dr. Ābelītes vadībā, apsekojot 500 rajona iedzīvotājus un 40% bistamajā zonā dzīvojošo bērnu, atklāja, ka dati liecina gluži pretējo.

Un šajā gadījumā runa ir par veco objektu. Jaunais būs ar 10 reizes (!) lielāku jaudu.

Ar armiju šovasar it vēlīgi vienojāties, ka nākamajā gadā tiks novietotas kontrolierīces elektromagnētiskā lauka mērījumiem. Bet kāpēc šos mērījumus neveica visus 20 gadus? Tāpēc, ka PSRS armijai nekad nekas nav interesējis.

Nevaru izskaidrot, kāpēc viņiem nerūp savu bērnu un sievu likteņi. Viņu armijas pilsētiņas skolā mācās 600 bērnu.

Bet Kuldīgā bija arī kaismīgas runas, kādas izsenis nebija no tribīnes dzirdētas. Pussoliti mums priekšā esot ukraiņi. Ukrainas Augstākā Padome jau pieņēmusi lēmumu par elektromagnētiskā starojuma avotu – radiolokācijas staciju, atomenerģijas objektu celtniecības moratoriju, t. i., arī par iesākto objektu celtniecības apturēšanu visā Ukrainas teritorijā. Ar PSRS Ministru Padomes lēmumu Mukačevas jaunās radiolokācijas stacijas (tā ir analoga Skrundai) celtniecība pārtraukta, un objektu paredzēts iekonservēt.

Dienas garumā ilgst sesija. Interesanti, ko domāja armijas pārstāvji, atvezdami un demonstrēdami kādu savu darbinieku, kas 19 gadus nostrādājis bistamā objektā un vēl esot dzīvs. Dzīvais "eksponāts" zālē izraisīja tikai neapmierinātību. Sesijai beidzoties, pazuda gan armijas kareivīgums, gan komisms.

Tikai vienam deputātam, bijušajam rajona partijas komitejas II

sekretāram, tagadējam LKP CK štata darbiniekam C. Dunajevam klātesot, bet nepiedaloties balsošanā, nolemts: apturēt Skrundas tālo sakaru centra darbību un jauno objektu celtniecības un montāžas darbu un iekārtu uzstādīšanu. Lēmums stājas spēkā š. g. 20. novembrī.

Informācijai – vēl tikai viens fakts: Kuldīgas maizes kombinātā karaspēka daļām gadā izcep 700 tonnas (!), bet Skrundā 200 t maizes.

Mēs taču cināmies ne jau par citiem, bet gan par mums pašiem. Un nav runa tikai par vienu objektu vai dažām karaspēka daļām. Nu izšķiras mūsu izdzīvošana.

Paldies Uldim Vanagam, Jurim Andersonam, Igo Midrijānim, Aleksandram Langem, Uldim Antem un citiem tautfrontiešiem, kuri pašizliedzīgi cīnījās pret Skrundas monstros.

P. S. Varam informēt, ka ir izveidota un darbu uzsākusi komisija, kurā ir vairāk nekā 60 kompetentu speciālistu, arī PSRS bruņoto spēku pārstāvji. Komisija strādās līdz 1991. gada martam. Tad arī izšķirsies Skrundas tālo sakaru centra liktenis.

Vai reiz izturēsimies pret mirušajiem ar cieņu?

Nereti bijis jādzird – lai taču gul mirušie, ko jūs tur tik daudz ar viņiem krāmējaties. Bet, ja vien aizgājēji varētu pastāstīt par kapu kopšanu un apgānīšanu, par cilvēcību un necilvēcību, par rūpēm un vandalismu, mēs diez vai izturētu šausmas, kas atklātos. Mirušie klusē, un ir vienalga, vai viņš apglabāts ar dievārdu lapiņu vai PSKP biedra karti kabatā. Kara laikā nobendētie un nošautie, atbrīvotāji un okupanti, zināmie un nezināmi apraktie – cik viņu? Otrajos Meža kapos pat cits citam virsū gul. Jau zināmajām un nezināmajām vietām 5. decembrī “piepulcējās” jaunas – Bauskas, Tukuma un Cēsu rajonā pastrādātās Jaundarības. Mēs zinām, par ko runāja Jazovs un Rubiks, bet nezinām, par ko meloja Ždanoka. Pēdējās apgalvojums no Augstākās Padomes sesijas tribīnes bija pilnīga dezinformācija un neķītri meli no pirmā līdz pēdējam vārdam.

Citāts no stenogrammas:

“Nekādā gadījumā netiek attaisnoti daudzie padomju karavīru – Rīgas atbrīvotāju – kapu postīšanas gadījumi. Patiesi, tādi ir bijuši. Tā, piemēram, ne vairāk kā pirms mēneša Miera ielā tika apbērtas ar zemi un ar buldozeru nolīdzinātas apmēram 100 kapu plāksnes, jo šajā vecajā kapsētā sākusies kaut kāda celtniecība. Bet tur bija vairāk nekā karavīru kapi ar kopēju uzrakstu – “Rīgas atbrīvotājiem”. ”

Par kādiem kapiem un Rīgas atbrīvotājiem ir runa?

Lielajos kapos, konkrēti – Mazās Klijaņu ielas galā – tiešām rit spraiga kapu rekonstrukcija, bet te mūžīgā mierā dus... vācu karagūstekņi. Un varam tikai priecāties, ka vācieši patiešām gādā par visā pasaulē kara laikā izmētāto tautiešu apzināšanu un aprūpēšanu. Un kas zina, kā būtu, ja viņi nebūtu atbraukuši un samaksājuši valūtā...

Tagad ceļmalā gulošie pārrakti, un beidzot pēc gandrīz pusgadsimta

433 karavīri varēs mierīgi dusēt, kā cilvēkiem pieklājas. Toties tā sauktie Rīgas atbrīvotāji (par kuriem acīmredzot runāja Ždanoka) – aprūpēti, apkopti, baltām marmora plāksnītēm, ziediem un vainagiem ir greznoti ik svētku reizē. Tur, Pokrova kapsētā, nav nekas postīts.

Un neba jau šie ir vienīgie kapi, kurus tā aprūpē. Piemēram, Pirmo Meža kapu boļševiku alejā 1559 kapu kopiņas apkopa, kā vien varēdami. Tur piederīgajiem pat puķīte nebija jāuzliek. Mirušo piemiņas dienā visām kopiņām ar ķerru pieveda svecas, ar slotas kātu izdūra caurumu, un arī tas par 41 tūkstoši rubļu no Rīgas pilsētas naudas. Kāpēc par boļševikiem nemaksāja partija? Par milzīgajām biedru naudām katram pat pieminēti varēja uzlikt. Brāļu kapos guļošo boļševiku kopšana – 6000 rubļu no tās pašas lādītes utt., u. t. jpr. Valsts kopj arī ievērojamo cilvēku kapavietas. 1974. gadā apstiprinātajā sarakstā ir vairāk nekā 230 sabiedrisko kapu jeb tā saukto budžeta vietu.

Līdzās tādu ievērojamu rakstnieku, mākslinieku, komponistu u. c. uzvārdiem kā Anna Brigadere, Antons Austriņš, Atis Ķeniņš, Anta Klints, Helēna Tangijeva-Birzniece, Ernests Vigners u. c. arī "pa blatu" iekļuvuši nevienam nezināmi pirmie sekretāri un citi darboņi.

Bet... šajā sarakstā nav ne Čakstes, ne Meierovica (!).

Pašreiz Rīgā 19 kapsētu teritorija aizņem 390 ha. Cilvēki saka: vajadzētu pārbaudīt, kurus tad apglabā aktētajās vietās. Tur piederīgie grib guldīt Kalniņu, Lejiņu, Bērziņu, Liepiņu, Kārkliņu, Ozoliņu, bet... vieta ir tikai viena. Kurš tad ir tas laimīgais savā nelaimē? Kā pierādīt, ja nav dokumentu, ka to vai citu vietu radi novēlējuši tieši konkrētam cilvēkam? Bez bieza maka nav ko kapa vietu meklēt. Varbūt derētu atjaunot neatkarīgās Latvijas laika praksi, kad kapa vietu katrs sev varēja nopirkt? Arī tagad var "nopirkt", tikai ne oficiāli. Kapu priekšnieki iebilda: droši vien tad viegli varētu pārbaudīt tāpat kā dzīvokļu orderi – kam, kāpēc un kāda kapu vieta iedota. Kam tad pieder kapsētas? LTF II kongresā Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas draudzes vecākais Pēteris Cielavs bilda, ka, tāpat kā atsavinātie baznīcas īpašumi, arī draudžu kapsētas jāatdod draudzēm, ka jāatjauno un jāgarantē pilsoņu tiesības savas konfesijas kapsētās iegūt ģimenes kapu vietu un tikt tajā apbedītiem. Dzirdu, ka draudzes ir nabadzīgas, bet valsts savu bezsaimnieciskumu jau ir demonstrējusi visās jomās, un nabadzīgi ir visi. Cik bija cilvēku toreiz un cik tagad? Katru gadu ap 10 000 mirušo Rīgā vien, un Mūža māja jāiedod katram. Un tas nav "Dzīvoklis – 3000", kuru var gaidīt un gaidīt.

Bet līdz 50. gadu sākumam ienākumi par kapu vietām nonāca tieši baznīcas

kasē. Konversācijas vārdnīcas 8. sēj. 15526. lpp. norādīts, ka Latvijā vairums kapu pieder konfesiju draudzēm. Atceros kādreizējo Rīgas pilsētas 19. sasaukuma 1. sesiju, kurā tika nolemts, ka 1990. gadā jāizstrādā priekšlikumi par pilsētas kapsētu un krematoriju izvietojumu 13. piecgadē un jāierīko jauna pilsētas kapsēta. Jauniem kapiem Rīgā būs trīs teritorijas Pārdaugavā un viena kapsēta rajonā aiz Bergu autoservisa. Top arī sēru nams un kremācijas krāsns.

LR AP pieņemtais lēmums "Par kapu un kapu pieminekļu aizsardzību" vismaz vieš cerību vienā jomā, bet vēl jāsapatavo likumprojekti par grozījumiem LR likumdošanas aktos jautājumā par pieminekļu aizsardzību un jāsauc pie atbildības tie, kas diviem simtiem Augstākās Padomes deputātu pauž nekrietnus melus par karavīriem.

P.S. Profesors V. Kalnbērzs plenārsēdē, kurā pieņēma lēmumu kapu vandalisma sakarā, informēja, ka ziedo 1000 rubļu 5. XII apgānīto kapu atjaunošanai. Naudu ziedojuši arī citi LR AP deputāti.

Kas gulēs viņa gultā?

"Meli par Ļeņina personību un visu, kas ar to saistīts, izpaužas gan sikumos, gan lielās lietās. Bet, ja jau māksliniekiem jāiemūžina akmeni pat siena guba, kurā pārgulējis Ļeņins (Razļivā), un aiz katrām durvīm, kur Ļeņins piekļāvējis, jāiekārto muzejs, tad saprotam, ka cilvēka aiz tā visa nav, ir tikai mīts, kam akli jātic," tā laikrakstā "Darba Balss" raksta J. Saulītis.

Prospektos un dažādās norādēs par Ļeņina uzturēšanos Rīgā teikts, ka viņš šeit bijis ļoti neilgi. Vai Ļeņins ir gulējis Cēsu ielā 17., kur iekārtots viens viņa muzejs, un ticies ar sociāldemokrātiem Elizabetes ielā 16, kur atrodas otrs muzejs, – to, kā saka, tikai Dievs zina.

1961. gada PSKP XII kongresa priekšvakarā Cēsu ielā 17 tika atklāts V. Ļeņina memoriālais muzejs un, tāpat kā citas šādas iestādes, gandrīz 30 gadus uzticīgi kalpoja darbaļaužu komunistiskajai audzināšanai. Un kopā ar darbaļaudīm te bariem tika dzīti arī skolēni. "Par padomju tautas un visu darbaļaužu lielo milestību pret Vladimiru Iljiču Ļeņinu liecina apmeklētāju tūkstoši," – tā rakstīts kādā bukletā.

Jaukajā divstāvu namiņā astoņas zāles un memoriālais dzīvoklis ar divām istabām un virtuvi.

Kādā citā izdevumā "V. I. Ļeņina memoriālie muzeji Rīgā" lasu, ka aprakstītais memoriālais muzejs ir viens no Ļeņinisko ideju propagandas centriem Rīgā un padomju Latvijā.

Otrs centrs – Elizabetes ielā – atklāts 1970. gadā. Šeit it kā notikusi Ļeņina apspriede ar latviešu sociāldemokrātiem. Tas esot bijis revolucionāru Jēkaba un Olgas Kovaļevsku konspiratīvais dzīvoklis.

Vēl šodien saglabāts glīts divstābu dzīvoklītis ar tā laika mēbelēm. Bet šajā pašā ēkā, 2. stāvā, kur dzīvojis un strādājis lielā līdzgaitnieka ne mazāk lielais līdzgaitnieks P. Stučka, pirms gadiem pieciem tika izbrīvēts dzīvoklis P. Stučkas muzejam. Līdz pat šī gada pavasarim par šī līdzgaitnieka muzeja

direktoru bija cits līdzgaitnieks – bijušais milicijas darbinieks. Ideja burvīga. Beidzot dzīvoklis izremontēts, un kautrīga norāde vēsta, ka tagad 2. un 4. stāvā atrodas Elizabetes ielas muzejkomplekss. Kas to izkārtojis un kas devis vārdu šādam kompleksam, tas uz devēju sirdsapziņas, bet, vai mēs savā milzīgajā telpu nabadzībā esam tik bagāti, ka varam vienai ielai veltīt muzejkompleksu, – par to jāšaubās. Kā man pastāstīja Kara muzeja direktore, Cēsu ielas Ļeņina muzeju domājot pārvērst par sociāldemokrātiskās kustības muzeju (ar visu Ļeņinu). Tagad, kad darbaļaudis komunisma garā ir ne tikai izaudzināti, bet pat pāraudzīnāti, Kultūras ministrijai būtu rūpīgi jāizvērtē, ko darīt ar abiem memoriāliem. Vai vajag saglabāt divas gultas, vai vajag vienai partijai atdot veselu muzeju – arī tas vēl diskutējams jautājums, bet tik daudzām muļķībām nevajadzētu pievienot vēl vienu. Kāpēc Elizabetes ielas un ne Ģertrūdes, Čaka, Brīvības vai kādas citas ielas muzejkomplekss? Ik rītu un vakaru, nākot un ejot pa savu ielu, lasu, ka te dažus gadus dzīvojis Padomju Savienības varonis Andrejs Jefremovs. Ko viņš labu vai sliktu izdarījis, to man nemūžam neuzzināt. Vienīgi varu secināt, ka visiem varoņiem patīk Rīga un viņi visi te ir sabraukuši. Acīmredzot rūpīgi jāizvērtē arī līdzgaitnieku līdzgaitnieki un visu līdzgaitnieku pie katra stūra pieliktās piemiņas plāksnes. Tāpat kā to jau esam izdarījuši ar lielo vadoni. Runājot ar “Alfas” komunistiem par Ļeņina pieminekļu demontēšanu, A. Rubiks teicis:

“Vai tiešām katrā gadījumā neatradās divdesmit komunistu, kas apkārt piemineklim izveidotu dzīvu ķēdi un neļautu demokrātu vandaļiem kārtējo reizi apgānīt Ļeņina piemiņu?”

Ar varu miļš nekļūsi! Var jau rociņās saķērušies apstāvēt katru ģipša kluci, no tā taču nemainās būtība!

Vai pieminekļa korekta demontāža ir vandalisms? Šajā pēdējā vārdā jādēvē tas, kas pastrādāts, īstu un lielu mākslas darbu vientā noliekot vairumā safabricētos “ļeņinekļus”.

“Mūžam dzīvā” tēls vairs “negrezno” Tukumu, Saldu, Kuldīgu, Dobeli, Jelgavu, Limbažus, Valmieru, Siguldu, Baldoni, Cēsis, Madonu, Līvānu, Viļānus un Aizputi (informācija uz 22.X). Ventspilī, Liepājā, Alūksnē, Balvos, Rēzeknē, Jēkabpilī (Strēlnieku laukumā) un Bauskā savukārt pieņemts vietējo tautas deputātu padomju lēmums par pieminekļu noņemšanu.

Par kādu vandalismu var runāt? Tautas deputātu padomju izpildkomitejām LR valdības administrācija izsūtīja vēstules un pieminekļu saraksta projektu

"No Latvijas PSR republikas nozīmes vēstures pieminekļu saraksta, kas apstiprināts LPSR MP 1983. g. 18.X lēm. Nr. 595, izslēdzamie pieminekļi", vajadzētu dažas minūtes. Ir pat plāksņu teksti, kas robežojas ar komismu. Piemēram, notikusi sadursme ar fašistiem. Labāk vajadzētu pielikt plāksnes visur tur, kur notikusi sadursme ar okupantiem vai čekistiem. Nekādi nevaru izskaidrot šāda fakta svarīgumu – "1920.–1923. g. notika LKP Vidienas apgabala komitejas sēdes". Nu un tad?

Sarakstā minēts, ka Madonas rajonā, piemēram, ir seši izslēdzamie pieminekļi, Rēzeknes rajonā – 4, Alūksnē – 5, Bauskā – 5 utt. Divos mēnešos varētu gan jaunas plāksnes pagatavot, gan atklāt, kur nu vēl izlemt par tik nevērtīgo pagātnes mantojumu. Ja laiks būtu norādīts – viens mēnesis, tad taču iznāktu tieši uz svētkiem...

Laiks dara savu, un diezin vai pēc diviem mēnešiem vispār vairs būs ko izslēgt, ja jau sagaidot "lielo oktobri", 21 "ģēnijs" nolikts citā vietā.

Tagad lielais rēga vadonis turpina sapņot citās, daudz piemērotākās vietās, no kurienes labāk saskatāma komunisma rītausma.

Es tevi lūdzu...

"Latviešu tautas trešo atmodu iezīmēja Latvijas Tautas frontes rašanās. Piedzīvojusi gan kāpumus, gan kritumus, LTF sasniegusi savas darbības kulmināciju: vai izdosies jaunajā parlamentā iegūt vairākumu un pirmoreiz kopš 1940. gada uzsākt tādu pārkārtojumu iemiestošanu dzīvē, kuri atbilstu Latvijā dzīvojošo iedzīvotāju interesēm. Ir beidzot jāuzvar patiesībai un taisnīgumam un vietas parlamentā jāieņem taisnīgiem cilvēkiem. Runājot par vienu no tiem – Brigitu Zeltkalni, ir nevietā skaži vārdi un solījumiem bagātas programmas. Lai runā viņas dienasgrāmatas fragmenti, kuros, izsekojot notikumiem, kas risinās studentu ieņemtajā Tereškovas ielas kopmītnē, soli pa solim atklājas Brigitas Zeltkalnes patiesība – ciņa par pazemoto, apmuļķoto, piesmiesto cilvēku. Par tainību mums visiem. Par Latviju."

J. Andersons, B. Zeltkalnes uzticības persona.

Tikai varbūt tagad tā pa īstam apjaušu, cik dārga man ir bijusi šī neaizmirstamā diena. Diena, kas atvēra garos, mūža tik vienādos gadus, diena, ar kuru sākās patiesi lielas bēdas un prieki, laime un nelaime, negulētas un mazliet gulētas naktis. Diena, ar kuru sākās milzīga tautas mīlestība, kur cerīgums mijās ar skumju bezcerīgumu.

Kā caurspīdīgas pērles pakšķēdamas krit asaras. Rakstāmgalds apkrauts vēstulēm, fotogrāfijām, avižu izgriezumiem dažādās valodās. Juku jukām to dienu relikvijas. Un tepat priekšā arī apsveikuma kartiņa: "Sirsnīgi sveicu 18. februārī! Vindedze." Kad atplēsu šo aploksni un atvēru kartiņu, pat nesaratu – kas par svētkiem? Bet vai tad tā nav mūsu, mana, visas latviešu tautas maza svētku diena? Varbūt kādreiz kalendāra lapiņā kāds ierakstīs: 1989. gada 17. II Latvijas Universitātes studenti nacionalizē nelikumīgi uzcelto kopmītni Tereškovas ielā 25.

Cik dobji galda pulkstenis atskaita laiku, sekundi pa sekundei arī no šīs

pēdējās nakts pirms lielā un saulainā 1989. gada 18. februāra atmiņu rīta.

Bet pirms tam... pārlopoju dienasgrāmatu, šķirot lappusi pa lappusei atpakaļ.

1989. g. 17. I

Pie Kalnrozes. Te arī Alisīte (māksliniece Zvirbule). Viņš sēž zem savas mīļākās gleznas. 95. Kāds gaišums! Tikai fiziski nav spēka. Kalnroze saka, ka es viņam esot pati mīļākā televīzijā. Vai tādus komplimentus viņš saka visām? Bijis arī Barkāns. Filmējam, kā biedrenes Klibiķe un Aņisimova pasniedz kārtējo goda rakstu. Ik pa pieciem gadiem viens papīrs. Meita saka, ka agrāk brauca Strautmanis. Tagad Gorbunovs aizņemts un nevar atbraukt.

Piezīme šodien. Mēs taču neviens nezinām, kas notiks pēc minūtes, stundas, gada. Vai toreiz es varēju iedomāties, ka jau pēc dažām dienām mākslinieces Alises Zvirbules brīnišķīgais mazdēls – studentu iesauka "Zirgs" – ar tēva "Volgu" mani vedīs naktī uz mājām no Tereškovas ielas, ka šis – vienīgais transports – kalpos studentiem, mājas iedzīvotājiem. Un par to arī paldies profesoram.

18.I

Mana kolēģe Aija Rītiņa: "Jūs kāds laikam ļoti mil, ka jums piegādā tādus unikālus materiālus par migrantu perēkļiem?"

Mil? Varbūt drīz es vispār aizmirsīšu, kas ir milestība? Visaugstais Dievs! Es ielieku savu dzīvi tikai tavās rokās un visžēlīgi izlūdzos vienu – vai nu tā kā līdz šim – līdz mielēm sevi atdot darbam un vairāk neko dzīvē nezināt, vai...

21.I

"Smadzenēs ledus ir sācis kust", – Jānis Peters. Ne tikai ledus sakustējies.

21.I

Bijām ar mazo Mārci uz "Karalis Kongs dzīvo". Abi esam sajūsmā. Atkal es kaut ko paņemu savai Dvēselei. Kā kļiedza un cik izmisīgi sauca Konga draudzene, un kā Kongs jūta viņas tuvumu! Vai viņš ir vai nav mākslīgs, un kāds lai viņš arī nebūtu, "kļiedziens ir visiem viens un sāpes arī".

29.I

Esmu koncertzālē "Ave sol". "Dievs, Tava zeme deg!" Dievs, Tavu cilvēku dvēseles deg! Lūdzu, palīdzi visiem nelaimīgajiem!

30.I

Izskan 11 minūšu raidījums "Migrācijas perēkļi". Par mazo Kristu, kuras

nelaime bija tā, ka viņa piedzima māmiņai, kura dzīvoja kopmītnē. Viņas izmeta uz ielas.

Piezīme šodien. Vai sapnī varēju nosapņot, ka pēc gada Rudbāržos, tiekoties ar vēlētājiem, kāda sieviete man pasniegs baltu kallas ziedu, pateiks paldies. Tā bija mazās Kristas vecmāmiņa. Pasaulīt, cik Tu gan maza!

31.I

Pirmā uzvara. Mazai, dažus mēnešus jaunajai Kristai, kas ar māmiņu un tēti klimta pie draugiem un svešiem, ierādīta mājvieta – kopmītne.

“Mēs esam svēta tauta un tikai Dievs var mūs glābt.” Tādu ierakstu atrodu dienasgrāmatā.

5.II

“Labvakarā” kāds saka: “Sociālistiskā bandītisma politika”. Es šodien savos 17 pavasara mirkļos par migrācijas perēkļiem – konkrēti, kopmītni Saulgožu ielā, pateicu tā:

“Saules brālis saules staros silda savus stilbus garos. Saulgožu ielā – Saulgozi.” Ulmaņlaikā mēs bijām slaveni ar bekonu, ar ko tagad? Migrān-tiem...

13. II

Uzstāšanās Ministru Padomes Prezidija sēdē. Ar piemēriem pierādu migrācijas šausmas. Tiek pieņemts tā saucamais MP 346. lēmums pret migrāciju. Tramvajā raudu. Varbūt tā būs pirmā lielā un praktiskā uzvara? Ja vēl 62 studentiem izdotos ieņemt kopmītni, tad... Vai tas baismo netaisnības karuseli, kas vienā virzienā griežies uz vienu, spēš pagriezt uz citu pusi?

16. II

Nakts. Pusdivi. Jau otro nakti uz barikādēm. Zvanu vēl Janai. Viņa tic man kā Dievam. Paldies, Jana. Es Jums noteikti palīdzēšu. Vismaz to, ko varēšu.

Mati, nagi, zeķbikses, kleitas. Absolūti nekam vairs nav un nevar būt laika. Vai nu tagad, vai nekad. Ir jāuzvar. Vismaz ticību šiem cilvēkiem. Kaut vai pirmajam desmitam.

Vēl nav 18. februāra rīta, vēl nav daudzo publicēto rakstu par un ap šo faktu. Vēl juridisko zinātņu kandidāts, docents Antons Daukšts, kuram neskaitāmi iedzīvotāju paldies par sniegtajām konsultācijām, raksta:

“Jau notikušajā Latvijas žurnālistu kongresā Latvijas Ministru Padomes priekšsēdētājs V. Bresis, atbildēdams uz žurnālistes B. Zeltkalnes jautājumu, skaidri lika saprast, ka, sākot ar 1986. gadu, saskaņā ar valdības lēmumu

par mazģimeņu kopmītnēm, to būvniecība, tātad arī Tereškovas ielā 25, ir nelikumīga.”

Kā Andrejam Upītim tēli rakstot, tā man svarīgs atmiņu kamolā šķiet katrs teikums, vārds. Vispirms sevī izsāpēts un iznēsāts, tad uz papīra likts.

Sestdiena, 18. II

Kad pirmie iemītnieki saņēmuši atslēgas, skrienu uz studiju. Tur, konferenču zālē, Domes sēde. Starpbrīdis. Zīnu, agri vai vēlū šī satraucošā, neparastā ziņa sasniegs arī Augstākās Padomes Prezidiju. Pieeju pie Anatolija Gorbunova. Tā arī pasaku: “Jūs noteikti šovakar dabūsi zināt par notikušo, tāpēc, lūdzu, uzklausiet mani, jo cita informācija var pienākt sagrozītā veidā.” Izstāstu. Elita Veidemane turpat lūdz rakstu “Atmodai”.

Un šo solījumu ārprātīgajā nevajā varu izpildīt tikai 4. aprīlī, kad pabeidzu “Torīt saule sildīja visus vienādi”.

Te nu tagad viņi visi ir kopā. Kā tie lielie pelēkie zirņi, kurus mana izbijušā vīramāte mācīja pārlasīt tā: “Ja arī kāds tārpīņš cauri gājīs – nekas, tos met pie labiem, bet tos, kur vairs pat zirni neredz, – tos gan prom.”

Pirmajā gadā milzeņu sēklu bija tik maz, ka ražas pietika tikai vienai reizei un to taupīja Ziemassvētku vakaram.

Dīvaini, bet tieši šis salīdzinājums ienāk prātā tagad – tad, kad viņi visi, šie nelaimīgie cilvēki, ir kopā vienā mājā. Tik dažādi un tomēr tik vienādi likteņi. To – ar tārpju saēstiem mūžiem gan daudz daudz vairāk – praktiski jau visi. Un šie lielie pelēkie Ziemassvētku zirņi, vienā katlā sabērti, man atgādina Svētvakaru, kuru diezin vai viņi savās bailēs pat apzinājās. Trīcēja kā sunīši, pirmo reizi mūžā “sava” dzīvokļa atslēgas “saņēmuši”.

Baismi, atceroties viņu baiļu sindromu. Ak, nabaga asarās un asinīs mirkusi padomju tauta.

Tovakar viņi, it kā kāds to varētu pateikt, jautāja vienu un to pašu:

“Vai mūs sauks uz prokuratūru?”

“Kas tiesās – rajons vai pilsēta?”

“Vai vismaz uzreiz neizliks ārā?”

“Vai nāks ar varu?”

Viens teica: “Mani ienesa, lai mani arī iznes.”

Otrs: “Es visu mūžu esmu tikai lūdzis, mani spēki ir galā.”

Ko es varēju atbildēt uz neskaitāmajiem jautājumiem? Tikai mierināt un mierināt – teikt patiesību, to pierādīt un viņus drošināt.

Kas bija man? Dažu lielu vīru solījumi, ka varas darbu nebūs, ka nevienam neaiztiks. Vai tajā brīdī es vispār apzinājos, ko daru? Es – sieviete, “nekas”,

gandrīz vai piedraudēdama, ka, ja kāds uzdrošināsies pielikt pirkstu bērnam, topošajai mātei vai invalidam, – es darišu visu taisnības un cilvēcības vārdā. Un tikai pēc 48 stundām pilsētas izpildkomitejas sēdē kāds teica, ka situācija vēl Rīgā nav bijusi tik tuvu fiziskas izrēķināšanās iespējai kā sestdien, kad notika mājaš "ieņemšana". Viņiem patika vārdi: "samovoľnij zahvat".

Bet par tiem diviem pulkiem? Baumas? Diezin vai, jo kā gan tad būtu saskrējuši tie, kas vispirms trīcēja par savām biedru kartēm? Nevienš sēdē nerunāja par to, ka tas bija izmisuma solis.

"... ir spēki, kam sociālā taisnīguma principu ieviešana dzīvē nebūt nav pa prātam."

Sabiedrība izkustējusies no garīgā sastinguma un apātijas. Tās fatālo padevību nenovēršamajam, ka nekad vairs neizdosies nodibināt taisnību dzīvokļu orderu sadalē un ar to cieši saistīto migrācijas procesu pārtraukšanu republikā, ir nomainījusi cerība, ka šo procesu kontrole nav vairs noziedzīgā un korumpētā vidējā administratīvā slāņa pārstāvju mafijas monopols. Studentu akciju, pakļaujot savai kontrolei un "nacionalizējot" namu Tereškovas ielā 25, ja neņem vērā dziļākos sociālos cēloņus, kas ir šīs akcijas pamatā, var saukt par nelikumību. Tomēr mēs pievienojamies Latvijas TV "Politisko diskusiju klubā" izteiktajam spriedumam, ka "viena nelikumība" ir izvilksusi gaismā daudz lielāku, jau par noziedzību pārvērtušos nelietību dzīvokļu sadalē. Atbalstām viedokli, ka LVU studentu rīcība ir bijusi izmisuma akcija, palīdzība lopiskos sadzīves apstākļos nonākušajiem Rīgas pamattiedzīvotājiem, tiem pilsoņiem, kas migrantu dēļ, gadu desmitus gaidot dzīvokļu rindā, aizvada savas dienas avārijas stāvokli nonākušos pagraba dzīvokļos, kamēr migranti, netraucēti, teju kā republikā ieceļojuši, okupē dzīvokļus jaunceļamās mājās. Tas ir organizēts tautas cīņas sākums..."

Otrajā vakarā vēl nebija ne vēstuli, ne parakstu. Tikai dzirdēju, ka es esot vadījusi cīņu uz barikādēm, ka kādu ielu Rīgā pārdēvēšot manā vārdā un pie kādas mājas pielikšot plāksni. Kāds skumjš joks, ja nebūtu pēc tam LKP CK biroja ārkārtējās sēdes. Ja tieši tur augstu galvas neceltu tie, kas paši vainīgi.

Redz, cik jauki, ka tagad var atriebt. Nu kaut vai par tiem 107, nu kaut vai par to vēstuli, kuru celtniecības komitejas priekšsēdētājs 20.11.88. Nr. 052/301. 5 rakstīja B. Šteinbrikam. Vai tad to man var piedot? Ekrānā tika nosaukti migranti, "pribivšije" no visas plašās dzimtenes.

Tagad, kad jau deg, vēl var piešaut eļļu klāt.

Un vai savu netīro pirkstu nav pielicis arī tas, kas dzīvo Cekas mājā? Vai

tāds var saprast otru, kam mūžā nav bijusi wanna, kam tā ir kā tāla neaizsniedzama rīta zvaigzne, kas nodziest katru dienu, rītam austot. Un tāds saka: "Pietiek, piecas minūtes (!) nedēļā ekrānā" – par migrāciju, visbriesmīgāko – par Latvijas Hārlermu, Buhenvaldi, kas velkas mūža garumā.

Es varu krist ceļos un lūgt – ļaujiet taču man pateikt patiesību! Nē! Donkihots karājas vējdzirnavu spārnos un negrib krist zemē.

Vai tad Jums tur televīzijā arī? Jā, mums arī! Ir taču citas lietas arī jārāda. Kā tad! Kādam jāiet kadrā un pašam sevi jārāda. Kāds cits velk mēteļi no komjaunatnes laikiem, uz kuru pusi vajag. Kad tika Voss parādīts kājām gaisā, vārda tiešā nozīmē filmas kadrs bija ielimēts otrādi un Voss ar visu tribīni stāvēja uz galvas, tad jā. Priekšnieks pieprasa rājienu citiem, lai tikai pats būtu balts. Tagad iet pie pieminekļa puķīti nolikt, toreiz...

Jā. Es apzinos un visiem to atklāti saku, ka divdesmit gadus man lika ar sarkaniem karogiem skiet no priekšas un pakaļas Vosam. Esmu saņēmusi "pieklājīgu" algu – sākumā 100 rbļ., vēlāk vairāk un honorāru. Kā jau visi žurnālisti ar augstāko izglītību. Tagad godīgi gribu izpirkt savu vainu, bet vai dažs, ik vakaru sēdēdams siltā vannā, gulēdams specsliimnicā, kas izkārtojis specdzīvokli, spēs līdzjust maniem "padomju" varas bāreņiem? Kā viņam saprast to, kam labi ja ir aukstais ūdens krāns koridorā un katra netirā šļancka jānes" izliet pagalmā, ja vienā istabā dzīvo 11 cilvēki un katram ģimenē ir nepilni 2m², kur komunālā dzīvokli kādā ģimenē visi ir psihiski slimi. Un ko lai saka tā pamestā, šķirtā sieva ar diviem bērniem, kurai vienīgā iespēja vai nu gulēt ar bijušo vīru un viņa jauno sievu vienā gultā, jo istabā otrai gultai vietas nepietiek, vai klist pa pasauli, katru nakti citu mājvietu meklējot. Un tā daudz bērnu māte, kura viena ar trim mazulīem ir tuvu nervu sabrukumam? Kas katru nakti uz darbu ņem līdzī Mārtiņu, Brigitu un Meldru. Tur viņi guļ sargu būdā, kamēr māmiņa mazgā gridu. Darbs naktī, un divas algas vienīgais ļauj savilkt galus ar galiem. Kā to sauc? "Saulainā bērniība", "Mums ir tikai viena privileģēta šķira – bērni" utt., it kā vēl zaimu būtu par maz. Cik skumjas uz mani aiz lielajiem brīļļu stikliem raugās šīs sievietes acis. Viktorija. Kāds skaists vārds, bet bez seguma.

Manam mūžam, ja arī nebūtu vairāk, pietiktu šīs vienas pirmās nedēļas no sestdienas līdz sestdienai. Cik dāsni tā atdod garus un neinteresantus darba gadus, kur visi tā saucamie valdības materiāli – konferences, kongresi, svinīgās sēdes, sapulces u. c. pasākumi bija tik vienādi, kā zeķbiksēm abas zeķes. Reizē lēcām augšā, reizē plaukšķinājām. "Par" – visi. Ja būtu četras rokas, celtu arī tās. "Pret?" Kā var būt "pret"!

Tagad mani vienīgais mierina apziņa, ka Jaunums, kas nodarīts tautai, nevar būt bezgalīgs. Pabijusi bēniņos, kūtis un pagrabos, redzējusi visbriesmīgākās dzīves tragēdijas dzīviem esot, es izlūdzos Dieva žēlastību, lai taču Viņš palīdz šiem cietējiem.

Un Dievs apžēlojās arī par mani un līdzās simtu nelaimīgiem liktenstāstiem parādīja, kādi izskatās vislaimīgākie cilvēki. Par katru no viņiem, un ne tikai viņiem, top apraksti. Šeit tikai daži teikumi ieskatam:

... kā karaliene uz grīdas, no studentu kopmītnēm atvesta matrača gul un klausās pie auss pielikto radio visvecākā mājas iemītniece Alise Pētersone – dzimusi pagājušajā gadsimtā, 1895. gada 24. janvārī. Pēc ilgiem, tik gariem gadiem pirmo nakti bez žurkāms – kā cilvēks. Turpat rosās meita un meitas meita. Kādu citu vakaru mani lūdz atkal ieiet pie viņiem. Kaut vai tikai uz minūti, paskatīties – pie mammas. Un atkal Joti lūdz paņemt mazu paciņu. Čaukstošā zīdpuķīrā krelles. Tās man jānēsā – dienu un nakti, palīdzēšot pret visām kaitēm. Varbūt kāds teiks “kukulis”, bet es saku “paldies”. Ņemu kā talismanu, kā dārgu dāvanu. Un rītrītā brīnos: “Vai tad tas ir dzintars?” Pelēki melns, netīrs, gludas un robainas, plānas un biezas šķepelītes – nespīd. Tāds kā šis dzimtas mūžs – bezkrāsains. Izskaitu – no vairāk nekā divsimts saules akmentiņiem tikai daži mirdz.

... Valdis kāpa augšā pa trepēm, ar roku taustīdams sienu. Tā iet aklie. Viņu es atradu kādā vēstulē norādītajā būdiņā jūras malā. Tā arī kāda veca tantiņa rakstīja (stipri pieteikts nevienam neteikt). Savu vēstuli viņa iesāka tā:

“Klausoties un skatoties žurnālistu kongresu, no visa jaukā pārpilnības sirdi iekērās tikai Jūsu nedaudzie vārdi. Es gribu lūgt – neaizmirstiet arī tos neaizsargātos cilvēciņus mūsu vidū, kam nav pat slikta dzīvokļa.”

Un tad sākās stāsts par bērnu namu, badu, divām kuņģa operācijām. Tādu sīkumu kā cukura talonu, rakstītāja saka, nav pat vērts pieminēt. Un nobeidz vēstuli vārdiem:

“Tāds īsumā ir stāstījums par vienu latviešu jaunieci, kuram savā zemē nav vietas.”

Kā gan var atnest formu 22-Z, ja vispār cilvēkam mūžā nekad nav bijusi dzīvojamā platība, kā var prasīt iesniegumu no visiem pilngadīgajiem ģimenes locekļiem, ja viņš ir bērnu nama audzēknis un nezina, kas tas ir – ģimene.

... Pirmā dzimšanas diena mūsu lielajā ģimenē, “mūsu” deviņstāvu namā. Vispār pirmā dzimšanas diena mīļajai Madarai. Un arī tas ir briesmīgi, ka

meitenītei, kurai piedzimstot bija tikai divi kilogrami, kur vispār nebija pat cerību, jādzīvo Zinātņu akadēmijas kopmītnes istabīnā. Ka viņām abām ar māmiņu, ja nekas nemainās, viss mūžs jāpavada tur, jo Iveta ir izrēķinājusi, ka dzīvokli (bet viņa vēl nav pat uzņemta rindā) saņems pēc apmēram 100 gadiem. Mēs runājam arī par to. Mēs runājam par daudz ko arī vēl citu. Uz galda goda vietā liktais mirtes kociņš par spīti visam dzen jaunus zarus. Man nav drosmes pajautāt, vai šis kociņš aug meitai, vai... jo Ivetai nav bijis ne līgavas plivura, ne miršu vainadziņa, bet viņa ir simtreiz labāka par to sievieti, kas netīrām kājām iekāpa citas sievas gultā un piespieda sevi apprecēt. Iveta ir tīru sirdsapziņu, un tāpēc es līdzās savai meitai Ivetai arī viņai savā sirdī atrodu vietu. Un līdzās Mārcim un Jorenam ir kaktiņš arī brūnacei Madarai.

Mani cienā ar pašceptu torti un atkal – vai sagādīšanās? Tā ir pilnīgi melna, tikai dažas baltas mandeles kā asaras mirdz. Un atkal es neuzdrošinos vaicāt, kā tādu miklu var iejaukt. Es, atdodama savas dzīves daļu, paņemu uz mūžu sirdi Ivetas likteņstāstu un salauzto, bet tīro dvēseli.

Man šajā mājā ir vēl viena Iveta. Studente, teicamniece, lepna, skaista. Piedāvā man, lai būtu silti, savas mātes dāvināto, man tik tuvos Ziemeļvidzemes toņos austu seģeni. Ietinos, man ir skumji, bet labi. Vēlāk studentu dienasgrāmatā lasu 25. februārī rakstītās rindas:

“18.30. Atbrauc Z. (Zeltkalne) ar torti 44 personām. Viņa sēž mūsu virtuvē, dzer tēju ar pienu un ēd desu maizi, lai sagatavotu augšni tortei. No Rojas mums līdzī ir atvests kaut kas, no kā mēli var norīt. Sarunas grozās ap politiku, dzīvi. 19. 52 no Jelgavas atbrauc Gunta un Eduards. Sajūsma izceļas par teicienu “Staljiniskās domāšanas atrauga”.

Z: “Man tik divaini dzirdēt, ka kāds nav redzējis Rubiku” – sarunā ar Ģirtu. Viņš piedalījās pilsētas izpildkomitejas pirmajā ārkārtējā sēdē. Topošais zinātnieks, cīnītājs par taisnību! Tāpat kā Aigars. Man viņš atgādina Veidenbaumu – allaž melnā plānā mētelī, it kā saltu, gandrīz nekad un nekur to nenovelk.

Cik brīnišķīgs ir 25. marta vakars! Teikmaņa kungs (tagad Andris Teikmanis ir Rīgas pilsētas Tautas deputātu padomes priekšsēdētājs), tāpat kā mēs visi, ēd torti no “Darba spars” bļodiņas, un garšo labāk nekā no Meisenes porcelāna. Mēs kopā domājam un runājam par visu to tūkstošu likteņiem, kas vēl joprojām nolemti nikšanai. Un arī viņiem ir jāpalīdz, bet vēl nezinām, kā.

Es esmu laimīga par katru šeit pavadīto dienu. Bet vai viņi apjauš savas

laimes drumslas, jo uz ko gan var cerēt tādā beztiesiskumā? Un to nojauš pat bērni, kuri tiek ņemti līdzī uz mājas sapulcēm 11. dzīvoklī. Visi uz grīdas savietojas – mazie un lielie, laimīgie un nelaimīgie. Tad kādā dzīvoklī paliek tikai Peka – pirmais no vecās dzīves vietas atvestais kaķis. Ciemojoties pie Janas, jautājū, vai Mārtiņš zina savu adresi, un mazais gudrinieks atbild: “Kad māja paliksies manējā, tad es zināšu, kāds dzīvoklis.”

Jana gaida trešo bērniņu teju teju nākam šajā Baltajā pasaulē. Viktorijai jau ir trīs. Pie Janas arī es paēdu vakariņas. Smaržo visa māja, katrā dzīvoklī kaut ko cep un vāra. Un tā smaržo tikai labās mājās. Kaut kur uzvēdi buljons, kaut kur cep pankūkas. Un tad kā šunelis sajūtu – deg.

“Puiši, mīļie! Kas noticis?”

“Neuztraucieties. Pirmajā stāvā piena zupa pārskrēja pāri katliņa malai.”

Kādā citā vietā mani aicina paskatīties, ko var dabūt tepat veikalā.

Pirmo reizi redzu, ka pusmūža sieviete tā var priecāties, kā bērns, par katliņiem. Un vēlāk, it kā nokaunējusies, piebilst: “Tie jau arī man ir pirmie katliņi mūžā, un vēl cik skaisti, ar atraitnītēm.”

Bet šo un citus priekus tieši 18. martā nomaina rīcība, kuru varētu raksturot Joti īsi – sadisms. Meikališs devis pavēli noslēgt gāzi. Protams, melu valstī, kur viss balstās tikai un vienīgi uz meliem, tiek teikts, ka esot avārija. Katastrofa vai avārija – vai tā nav mūsu valstī, mūsu mājās un mūsu dvēselēs? Kad tā sākās, bet velkas garu gadu desmitu garumā un vēl turpinās. Un šo avāriju varam likvidēt tikai mēs paši.

Spītējot nekrietnībai, mēs svinam pirmo mēneša jubileju – ar lielu kafijas katlu uz elektriskās plītiņas, ar no visiem dzīvokļiem sanestu cienastu – gardām smērētām sviestmaizēm, tortēm un uz vairākiem desmitiem vienu šampanieša pudeli, bet arī tā ir gana simboliskam tostam, lai mēs atkal visi tāpat satiktos cilvēces rītausmas gadadienā – Parīzes Komūnas 119. dzimšanas dienā, satiktos pie tā nelaimes piemeklētā, kas būs saņēmis vislielāko dzīvokli. Bet tovakar, kā cāliši cits pie cita piespiedušies, malkojām kafiju, tērzējām un, tikai tad, kad uz vecāku rokām aizmīga mazuļi un izskanēja pēdējā studentu iemācītā un līdzdziedātā dziesma, devāmies prom.

Otrajā nakts stundā braucu uz mājām, paņēmusi līdzī to, ko tik reti izjūtām un pazīstām, – lielas ģimenes prieku, laimi un nelaimi, kas tik patiesi vieno.

Bet vēl nav cietās kartiņas ar atzīmi, ka man jāierodas lekslietu ministrijā. Eju un domāju, ka tā ir viena no tām retajām vietām, kur, paldies Dievam, nebija nācies būt žurnālistes gaitās. Ir baisi un riebīgi, bet baiļu nav. Esmu

kā saniknota lauvu māte. Gribas atvērt logu un visam Raiņa bulvārim izliegt to smacējošo netaisnību, kas valda dzīvokļu sadales, nē, nesadales jomā. Savaldos. Man preti kā atbildi Svētā Gara tornī māj sarkanbaltsarkanais karogs. Ne vairs Rišarda Labanovska un manis uzvilktais, bet jau cits.

Man sakrājušies vesela mape ar vēstulēm, avižu rakstiem, Latvijas Tautas frontes Domes prasību Ministru Padomei izveidot ārkārtēju komisiju, kas pārņemtu savā kontrolē visus pašlaik Rīgā esošos un sadalei pakļautos dzīvokļus un organizētu to atklātu un taisnīgu sadali.

Un vai jūs domājat, ka kaut mazais pirkstiņš ir pakustināts? Ka LKP CK birojs ir tālāk ticis par savu vienpusīgo ārkārtējās sēdes lēmumu, kur principiāli (!) un prasīgi (!) nosodiya LVU studentu grupu, kas patvaļīgi ieņēma dzīvojamo māju? Vai jūs domājat, ka televīzija divu mēnešu laikā ir saņēmusi raksta galiņu – atbildi uz vēstulēm, kur tūkstošiem republikas iedzīvotāju protestēja pret iedzīvotāju izlikšanu no Tereškovas ielas, kur bija desmitiem priekšlikumu un prasību darīt beidzot galu visām nelikumībām.

Tā viņiem izdevīgāk. Iebāzt galvu smiltīs, neko neredzēt un nedzirdēt.

Akcija beigusies, bet mūsu cīņa turpinās. Un šajā cīņā mums līdzās nāks arī studenti. Todien, kad viņus padzina, māja pamira. Uz kopmītni aizceļoja Botāniskā dārza dāvinātie istabas augi, un bija savāda sajūta – kaut kas ir atņemts, nav vairs šo dežūru. Ivetas, Tijas, Guntas, Inetas kopīgi sarūpēto vakariņu, neskan dziesmas un bērnu smieklī. Bet varbūt gluži otrādi – mums ir atvērtas acis, mēs esam kļuvuši redzīgāki un gudrāki. Mēs esam pārtapuši vienā ģimenē, kur katrs izsapņēja otra bēdu.

Arī es atvados no Tereškovas nama. Paņemot līdzī tik daudz aizlauztu un salauztu mūža stāstu, dziļā cieņā noliecu galvu katra studenta un mājas vecākā Jāņa Harjas priekšā. Vissirsnīgākā pateicība katram un visiem Tautas frontes cīnītājiem, tiem, kas ar pārtiku un naudu pabalstīja studentus, kas interesējās un no visas Latvijas man sūtīja tik mīļas vēstules.

Un līdzās citām relikvijām esmu pievienojusi pirmo 20. II rakstīto vēstuli. Uz aploknes pūpola zars un skopa adrese: Rīgā, Tereškovas ielā 25 – iedzīvotājiem.

“Labdien, mīļie ļaudis Tereškovas ielā 25.

No sirds apsveicu jūs ar dzīvokļu ieņemšanu. Tie jums jau sen pienācās likumīgi. Ja kāds iedomāsies jūs izlikt, tauta celsies jūs aizstāvēt!”

Dzīvojiet droši un esiet laimīgi! Arī es, atvadoties no šiem labajiem ļaudīm, saku – dzīvojiet droši un esiet laimīgi. Vienmēr būšu kopā ar jums.

Rīgā, 1989. g. 18. II-4. IV

Galīgi nemedicīniskas piezīmes

Kas ir gan viena nakts bez miega, viens skumjām aizplivurots rīts... gandrīz vai jācitē Čaks. Teju teju no rīta biju uz šķiršanās robežas. Kāda nu tur mantas dališana, bet mīļotais vīrietis teica, ka naktis manu ķīķināšanos nevarot izturēt. Kas notiekot, ko es atceroties, kāpēc tāda labpatika pirmajā nomiedzī?

Biju pie vainas, jo atkal pieskrēja Mūzis. Ne jau tā uz īsu brīdi, bet kārtīgi uz četrām stundām iekārtojās blakus un nu tik dos savus padomus. Portretējums nebūšot pilnīgs, ja neizklāstišot savas slimības. Bieži dzird sakām – nu pilnīgi vesels cilvēks bija, ne kas sāpēja, nekāda vaina bija, bet ņēma un nomira. Ar mani tā nevar būt un neviens tādus vārdus mutē neņems, jo...

Pagājušo nakti no 26. uz 27. janvāri šajā Milleniumā Mūzis faktiski smējās jau par manu izskatu. Roku un kāju pirksti man bija aplimēti ar milzīgiem, spiciem griķiem. Faktiski tie nebija Latvijā audzēti un "Valdo" jeb Valdemāra iesaiņoti, bet kaut kādi nerēdzēti ģenētiskie mutanti. Šie graudi ar leikoplastu bija pielimēti ne jau tikai pie pirkstiem. Skats laikam bija amizants, ja Mūzis jautāja, vai no rīta es neizskatišoties pēc lielas griķu biežputras. Ar vērtīgajām ārstēšanas izejvielām mani aplimēja šarlatāns Rolands. Par viņu vairāk nestāstīšu, jo tad jums nebūs iekāres lasīt unikālo izdevumu "Šarlatāns Rolands un viņa asistents Robītis." Jums nebūs arī interesanti uzzināt par manām bērnu dienu slimībām, jo ar tām jau bez izņēmuma sirgstot visas meitenes un zēni. Tāpēc aprakstu sākšu ar divdesmit gadus senu vēsturi, kad man uz operāciju galda kā sunim uzpurni uzlika profesora Andrejeva plakano narkozes masku. Par ķirurģisko iejaukšanos manā personīgajā organismā neuzdrošinos gausties un tā pat deva taustāmus rezultātus, kas bija ielikti caurspīdīgā mazā plastmasas maisiņā. Man bija izoperēti divi akmeņi – viens zirņa, otrs resnas turku pupas vai ozolzīles lielumā. Es nebiju nekāds izņēmums un šādus maisiņus pēc

operācijas saņēma katrs. Kulītes bija vienādas, bet saturs! Vienai tā kā ar olu čaumalām pilns, otrai piparu lieluma akmentiņi, trešai stūraini, melni it kā ar sārtu oderējumu. Ja vēl gulēdama vājinieces gultā izdomāju, ka mazāko izmantošu gredzenam, bet lielāko kakla rotai, tad tā bija acumirkļa alošanās, jo šie atradeņi bija sirmu žurku pelēkumā bez kādām dārgakmeņu pazīmēm.

Te atliek smagi nopūsties un jautāt: kāpēc? Kāpēc Māte Daba vai Dievs, radīdams cilvēku, nav bijis pilnīgs vārda tiešā nozīmē? Tūkstošiem "kāpēc" tonakt mani sauca pēc atbildes. Ja cilvēkam, šim neatkārtojamajam "homo sapienam", bija ieprogrammēts pūslis, šādu vērtslietu radīšanai un glabāšanai, tad kāpēc katrā no mums, izredzētajiem, jo visiem jau tas nav dots, nevarēja izperināties īsts dārgakmens. Dabai pašai bija jāzina, ka pēc horoskopa man jānēsā tumši zilais safīrs un opāls. Faktiski mana dzīve jau tāpēc ir dažādu ķibeļu pilna, ka man nav nepieciešamo reālo veiksmes atribūtu. Ja būtu sarežģījumi ar konkrēto, vēl varētu vīra (sievass) horoskopā norādīto laimes akmeni, bet nu nekādā gadījumā ne bērnu. Ja viena atvasīte, vēl nekas, bet tajās ģimenītēs, kur pieci un desmit bērni! Tad jau kāds vai kāda līdzināsies leroču palātai vai Dzintara istabai.

Aizrāvos ar dārglietām un aizmirsu par sevi. Manai mazliet aprakstītajai operācijai ir vecs un nedomoderns piegriezums, kas nozīmē 10 cm garumā un sabojāts vēdera izskats.

Paģātnei vēl pieder dažī ar saslimšanām saistīti negadījumi, kurus gribu jums priekšā stādīt.

1990. gadā kļuva mazliet zila un tā tapa nemediķa galīgi nemedicīniskas piezīmes slimnīcā.

“Jūs kļūvat mazliet zila...”

Ši gada lielajā ziedēšanas trakumā aprīli gandrīz viss jau noziedējis un, šķiet, teju teju maijā būs mārtiņrozēs un krizantēmas. Bet tagad man preti gultai puķuzirņi – bāli, sārti, violeti rozā ar asparāgu adatiņām un narcīšu lapām kā ligavas buķetē. Man tas atgādina jūliju. Tāpat kā tikko pagājušī nestundas nakts, kad izmisīgi griezu 03 un, atskatot aizņemtam pīkšķim, sapratu, ka arī tur ir “pik” stunda. Beidzot atsaucās kāda krieviska balss, kas man solīja vai draudēja vest uz slimnīcu, bet visticamāk tā bija parastā vienaldzība, jo klausuli nolika, pirms spēju pateikt, ka esmu sētas mājā.

Pēc 40 minūtēm:

“Vai tad kāds nevar nonākt lejā un sagaidīt “ātro palīdzību”?” Bet “kāds”, asinīm noplūdis, gulēja gultā un cita “kāda” nebija. 16-tais vai 18-tais migrants, atvaļinātais virsnieks, kādā pagrabā ierīkotajā videosalonā (kāds smalks vārds “salons”) skatījās seksfilmu un viņam, DZer priekšniekam, bija gluži vienalga, vai neapgaismotajā pagalmā, un kāpnēs var acis izdurt vai nevar. Viņam bija tikai divas intereses – kā jau minēju – sekss un dabūt labu dzīvokli vecā mājā, centrā. Novirzījās no tēmas jeb, tieši otrādi, aizrāvās ar to, kas jau kļuvis par manu otro iedabu.

Un tā atgriezās pie smaržīgajiem ziediem. Jūtos kā specslimnīcā, lai gan tur nekad neesmu gulējusi. Diezin vai tur ir labāk. Es guļu gandrīz vai zāļu skapī. Kad man jautāja, kādā palātā, teicu: “Palātas nav, guļu skapī.”

Tātad šajā mazajā, dažus m² istabiņā ir divāniņš, skapītis, zāļu skapis un, nezin kāpēc, šaha galds. Ši taču nav ne vīriešu, ne uroloģiskā, kur varbūt piederētos dažādas spēles, bet gan ginekoloģiskā nodaļa. Ja precīzi, tad grūtniecības patoloģijas. Te jāpiebilst, ka man nav sakara ne ar grūtniecību, ne patoloģiju. Ja nu vienīgais, tad visa mūsu dzīve ir viena vienīga patoloģija. Bet es kā novērotājs no malas un vājniece esmu visā šajā zaņķī jeb padomju medicinā iekšā ar abām kājām un baudu visus tās

labumus no 6.30, kad jāceļas, un līdz 22.00, kad miegs. Man ir daudz neskaidrību. Piemēram, dienas režīmā. Man, tāpat kā citiem slimniekiem, paredzēts starpbrīdis. Viens un stundu garš no 20.00 līdz 21.00. Kā teātri. Un ja "izrāde" sākas tik agri no rīta un beidzas desmitos vakarā, viens starpbrīdis gauži noderīgs. Vēl man ir noteikts neko neuzglabāt zem spilveniem un matrača. Kāda amizanta norāde! Taisni gribētos kaut ko uzglabāt, bet nav jau ko.

Visvairāk mani uzjautrina punkts h. Izejot no istabas, katrā ziņā uzgērbt apvalku un kurpes. Apvalks (pidžama). Vai tad istabās dzīvo pliki? Tas nedaudz atgādina pēckara un vēl 60. gadus, kad atpūtnieki Jūrmalā kā goda tērpos visur gāja pidžamās.

Un vēlreiz par punktu f, ka aizliegts gulēt vai sēdēt uz gultām apvalkos un korpēs (!!!)

Lūdzu, dodiet man arī apvalku! Es vismaz gribu tajā padzīvot. Varbūt kāds valodnieks tomēr varētu šos noteikumus uzrakstīt vai kopā ar mediķiem rediģēt saprotamā un pareizā literārā valodā. Varbūt, gluži otrādi, nevajag neko aiztikt, jo tad jau slimniekiem būs garlaicīgi.

Tā kā slimnīcā nav norādīta atmoda, bet celšanās, tad atmosfosa pati, kā vēlos, jeb pareizāk būtu teikt, nevēlos. Un tā ir, kad vēlu vakarā salasos avīzes. Man tik infensīvi jādomā, no kāda materiāla ir bijis Smiltene pazudušais Ņeņins, ka vairs neko nesaprotu. Vai viņš ir aprakts, noslicināts, pārkausēts... Un ja man būtu pierikots spidometrs, tad tas uzrādītu ne vienu vien kilometru, grozoties no vieniem sāniem uz otriem. Atceros Martiņu (Krustiņsoni), kas līdz nesamaņai 90 gadu vecumā pārbaidīja ārstus. Viņa tik sparīgi vingroja – brauca ar velosipēdu pēc acu operācijas nākošajā rītā, ka ārste pārbīli aizcirta palātas durvis un aizbēga, it kā gultā darbotos spoks.

Es arī gribu vingrot, peldēt (kaut arī neprotu) un vēl daudz ko citu. Bet vispirms es gribu nopirkt pašu nepieciešamāko, jo izjūk trūdošo imperiālistu laikam taču no trūdošiem diegiem saražotās biksītes (1 gab. cena 20,- rb.) un ja vēl ilgi būs jāguļ, tad uz vēdera man paliks tikai biksišu puķe vai tauriņš no tauriņbiksēm.

Gribētu katram, ja viņš pie pilnas saprašanas gaida ātro palīdzību, ieteikt tikai vienu – Dieva dēļ, nedariet tā kā es un nebrauciet uz slimnīcu ar kosmētikas maciņu padusē. Šeit pat piedauzīgi būtu uzkrāsot lūpas un izkrāsot acis kā kadrā ejot. Mana mīļā māsa man aizdod no Anglijas atvesto pokolu, lietoju Parīzes dezodorantu, ar pasaulslavenām sziedotām mantām jūtos kā pasaulslavenā Kristapa Keģi klinikā.

Bet manā kosmētiskajā maciņā ir braukšanas mēneša biļete, it kā slimnīcas teritorijā es varētu un man vajadzētu izmantot tramvaju, trolejbusu vai autobusu. Šeit, jāpiebilst, man vienīgais satiksmes līdzeklis bija rati, kas mani grabēdami un dārdēdami aizveda no operāciju zāles līdz gultai. Tur lūdzu, lai man nedara neko, kamēr nebūšu cieši aizmigusī. Kļūst ļoti ļoti slikti. Tad es vēl nezinu, ka esot palikusi zila un ka man nāvējošs sombrevīns. To vajagot ierakstīt pasē. Bet arī tā būtu vislielākā aplamība, jo "pasport graždaņina sojuza Sovetskih socialjiskičeskih respublik" es lietoju tikai divas reizes gadā, aiznesot uz komisijas veikalu to, ko vairs nevilksu mugurā.

Bet pirms uz galda aizmigu, acu priekšā ir divi lieli laukumi. Viens balti melniem zigzagiem, otrs dzeltens. Grūti elpot, tad jau liek atvērt acis un sākas brauciens uz gultu. Paliku zila? Hm. Tā taču ir jaukā cerību krāsa. Man pašai gan šķiet, ka esmu zaļa.

Bet par spīti visam saku tāpat kā kāda pavecāka māsiņa poliklinikā: "Kamēr uz pasaules būs "rūžs", mani vaigi būs sārti."

Svētdiena. Varbūt tieši asaras ir tās, kas jau dienām un mēnešiem krājušās un tagad ļauju tām vaļu. Cik es labprāt tagad būtu baznīcā un pielūgtu Dievu. Vai tad neviens par to nav iedomājies, ka tieši te un tieši sirdzējiem tas visvairāk ir vajadzīgs? Savām sāpēm, mieram un dvēselei. Atceros mazo jauko baznīciņu Tallinā Olimpisko spēļu centrā.

Toreiz uz to raudzījos kā brīnumā. Mums paskaidroja, ka, ja kāds vēlas šeit laulību ceremoniju, lūdzu. Tas, ja mīlestība ir tik liela, ka netiek līdz mājām. Bet varbūt tā bija visnepieciešamākā un piemērotākā vieta, kur pabūt vienatnē ar Dievu?

...Nekas nav briesmīgāks par gaidīšanu.

"Ko jūs gribat? Tagad nakts vidū?"

Man laikam uz mūžu paliks atmiņā uzņemšanas nodaja, ar dzelzi apsistās durvis, smieklīgais lodziņš durvis un izspūrusi, nekopta sievietes galva.

"Brauciet uz piekto." Man ausis sāka skanēt "piekto, piekto, piekto. Te neviens jūs neuzņems. Tāda kārtība te ir 29 gadus."

Viņa bija tik pārsteigta, ka lūdzu palīdzību, it kā es būtu naktī ielauzusies kosmētiskajā kabinetā un vēlētos sakopt seju.

Spēki man bija galā un lūdzu, lai man atļauj te pasēdēt un sagaidīt ritu.

Tad kādu sameklēja, kāds atnāca, sazimēja, brīnījās, kur tad es uz tik prastu slimnīcu.

"Cikos ierakstīsim, 1. 24 vai 1. 30." Tikai vēlāk es apjautu, ka nevar taču cilvēks nomirt ātrāk nekā iestājas slimnīcā. Ierakstīts viss tiek pareizi un

tad sākās tas, ko sauc "nekas mums nav". Jā, bet pirms tam kā nopratināšanā. Un kāda gan nozīme, vai man bijuši trīs vai pieci aborti. Es taču varu nosaukt jebkuru skaitli. Un kam tagad te naktī būtu svarīgi, vai es dzimumdzīvi esmu sākusi 18 vai 28 gadu vecumā. Starpība tāda, ka agrāk vai vēlāk droši vien būtu nepieklājīgi. Labi vēl, ka netaujāja kur un ar ko. Tad es atbildētu tā: "Cietos līdz 38 gadiem, un tad gan trakoti gribējās pamēģināt." Ko tad?

Zāles, kādu vajag, nav, vienreizējās šprīces arī nav. Vēlāk jau man bija vienalga, vai man vēnā stūķē tamboradatu vai citu adatu. Māsiņa taisnojās, ka cik varot, asinot. Interesanti, vai ar vili vai šmirgeli.

Pa spodro gaiteni aizklunkuroju līdz logam un iesaucos: "Kakoi peizaž!" Varētu arī teikt: "Klusā daba ar vecmodīgu šiberi." (Tas tad, ja kāds vēlētos gleznot.) Ak, bet vai tad ir vērts aprakstīt katru izgāztuvi, kaut arī tā atrastos tieši pie slimnīcas loga. Kāda padomju medicīnas iestādes darbiniece baltā apvalkā un spaini vienā un piestūķētu tiklu otrā rokā aiztenterē pāri izlauztai sētai. Ko viņa nes un kam, cūkām vai cilvēkam? Tad pati sevi pieķeru domājot, ka es taču neesmu uz slimnīcu atsūtīts novērošanas aģents!

Kaut ātrāk apvalkātos mana Dvēsele, un es neko nejustu! Bet pagaidām ir tā, kā ir. Zāles rītā un vakarā. Asaras tāpat. Tikai tās nav ārstu noteiktas. Un atceros tikko lasīto: "Labi, ka cilvēkam par savu nākotni nav nekādas nojausmas..."

Vēl pagaidām guļu zem un uz palaga, kur starp jaukām ziedu vītņiņiem ir neskaitāmi "Min zdrav".

Sāku skaitīt. Cik šo uzrakstu ir? Domāju, kāds gan idiots to ir izgudrojis impērijas slimnīcu gultasveļai? Un kāds idiots atļāvis? Varētu rakstīt arī "Mintždravhozsnabsit". Varbūt kāds saka, ka tik palags. Melnie štempeli arī bez skaita uzspiesti. Te gulēdama un uzrakstus skaitīdama, atceros kādu interviju Medicīnas darbinieku dienas priekšvakarā ar nelaiķi Gunāru Orleānu.

Mani kāds didija visai republikai parādīt kreklu, ko mana meita bija no-za-gu-si slimnīcā. Toreiz pārbijos. "Tev nebūs taču zagst un melot..."

Tas bija noticis un šo zemes melno (kādreiz balto) lupatu nēsā tās sievietes, kas gaida savu vissvētāko brīdi – Bērna Piedzimšanu. Toreiz god. ministra vietniekam jautāju: "Kāpēc tādās skrandās jāguļ slimnīcā?" Bet, ja zinām, ka vienmēr var būt vēl sliktāk, tad dibens ir apsegts un no neīrības neviens nav nomiris.

... Balti, melni, pelēki un rudi ērkulji ik pa brīdim paver manas celles

durvis. Tad nolemju pie durvīm pielikt zīmīti: "Zāles koridorā. Še dus Brigita." Pārbijos. Kā epitāfija. Nosvītroju.

Kā vecie cilvēki pansionātos, jo tas viņiem ir vesles rituāls, gaidu ēdienreizes. Pusdienas ir pasakainas. Māsa Līga netic, saka, ka alojos. Kāds esot mērci aizvedis sunim, un tas nekādi neesot bijis piedabūjams ēst. Izlēpis suns, ko tu citu teiksi.

Profesors Kalnbērzs arī ievietoja LKP CK I sekretāru Jāni Vagri savā slimnīcā, kur prusaki skraida tāpat kā šeit. Pierast var pie visa, un es taču neesmu nekāda klirīga jaunkundze, kas teiks: "Fui, kāda šmuce!" Arī tarakāni kļuvuši par padomju medicīnas neatņemamu sastāvdaļu.

Tās bija mazas atmiņas no stacionāra. Tādu kā humoru saskatīju arī poliklinikā to pašu 90. gadu sākumā.

Kad galva atsitās pret betonu jeb patiesš negadījums

Tas bija briesmīgi – mana dzīves līnija gandrīz pārtrūka uz brūga tai brīdī, kad galva asi atsitās pret betonu. Vēl nezinu, vai vainīgs bija sētnieks, vai kāds cits palīdzēja nokrist. Zils vien gar acīm nogriezās. Kā tieši tas notika, neko neatceros. Slimnīcā un no slimnīcas kategoriski atteicos, bet ko tu sasistai galvai padarīsi. Tai brīdī biju aizmirsusi arī sev doto solījumu, ka uz polikliniku iešu tikai un vienīgi pēc mirstamās zīmes.

Mājās izsauktā ārste, pirms sāka runāt, pieprasīja 40 rubļus. Tad: “Ak tā! No slimnīcas attācieties, no manis gribat slimības lapu. Ko? Strādājat?” (Jo gultā bija ielikti tikko no darba atnestie dokumenti.) Pēc trim nedēļām pagērēja nākt uz polikliniku. Vai varēšu, vai nevarēšu, tas viņu neinteresēja. Bet kā par nelaimi, tobrīd arī zobs sastrutoja. Kāds ieteica, lai uzlieku alveju. Tā arī izdarīju – piebāzu muti ar alvejas lapām un taisni kā kaza steberēju turp.

Reģistratūrā uz stikla starpsienas rakstīts “logs” un “okno”. Tā sešas reizes. Bet, ja nu uz polikliniku aiziet tatārs, tad stiklos iekšā kā likts. Man atkal tāds mazitiņš priekšlikumiņš: dziednīcas vadībai vai nu vārdiņu “logs” uzrakstīt visās pasaules valodās, vai arī tikai vienā – valsts valodā.

Pie un uz ārsta istabas durvīm savukārt divi uzraksti. Laikam tas ar tiem lielajiem melnajiem burtiem, lai redz, ar ko būs darīšana. Kā nekā nervu dakteris! Un iet jau arī tur ar visādām slimām galvām jeb pēc principa: “Muļķiem vēlreiz atkārtotam.” Mistiskā puskrēslā gaidu divas stundas. Žēl, ka nevaru labi iegaumēt visus īpašā ielogojumā izliktās neēdamo sēņu zīmējumus un aprakstus. Arī šeit uzskatāmi izpaužas īpašas rūpes par krieviem, lai viņi, nabadziņi, šurp atbraukuši, neapēstu kādu “muhomoru”. Latviešus laikam grib noindēt. Bija dažādi starpgadījumi. Kāda rindā gaidītāja pajautāja – vai es zinot, ko par mani tagad runā?

Viņa zinājās teikt, ka es ņemot šausmīgu kukuļus.

Meita savukārt nervu atslodzei ieteica aiziet uz Leļļu teātri. Biju patiesi sašutusi, jo atklājās, ka esmu aizgājusi uz LPSR Leļļu teātri.

Atklājās arī, ka partijas līniju izkonkurējusi "Dzīves līnija". Ja pirmie solija mūžīgu dzīvošanu komunismā, tad otrie trakoti ātri gribēja mūs dabūt zem zemes. Bet... Viņi teica, ka es esot gudra! Varbūt man tikko bijusi operācija vai esmu smagi slima un tad būs jāsedz bērnu izdevumi. Polise stājoties spēkā tikai 3 mēnešus pēc apdrošināšanas iemaksas izdarīšanas. Man šķita, ka viņi mani grib piekrāpt, jo miršana diktēja savus noteikumus.

Dodoties mājup, satiku kādu paziņu, kurš informēja, ka kāds Augstākās Padomes ierēdnis viņam teicis, ka es esot samainījusi dzīvokli.

Man tā bija pirmā dzirdēšana, tāpēc pieliku soli. Bet, paldies Dievam, kad uzrāpos piektajā stāvā, konstatēju, ka vēl mantas ārā nenes. Tātad dzīvoklis nav samainīts.

Miesa man bija vāja, bet gars možs. Par zālēm bija izlietoti 5000 rbļ.. Tur nebija ierēķināta nauda par kartupeļiem, jo smadzenēm vajadzīgo kāliju banānos varot aizstāt ar kartupeļiem.

Ar nepacietību gaidīju pirmo darba dienu. Interesanti, vai kukuļi būs salikti uz, zem, iekš vai apakš galda? Mana vilšanās bija briesmīga – neviens na kukuļa. Tātad tieši tāpat kā pirms pēdējām Augstākās Padomes vēlēšanām, arī tagad ienaidnieks izplatījis melu informāciju. Tā, lūk, iet, kad galva sasista un visam notic!

Un kā tad lietas medicīnās jomā risinās tagad? Īss raksturojums būtu šāds: no vienas galējības otrā. Manai draudzenei tā kā iesnas, kā saaukstējusies, kā deguns ciet. Aptiekā lūdz deguna drapes. Kā zināms, katram cilvēkam ir tikai viens vienīgs deguns, liels vai mazs, taisns vai šķībs, bet tāpēc ne mazāk milams un saudzējams. Nav jau tā kā ar tiem citiem orgāniem. Ja ir vairāki, tad jau var izturēties tā paviršāk. Un tā draudzenei šai nepieciešamajai deguna procedūrai tiek piedāvāti pilieni. Pats interesantākais, ka vispirms noliek priekšā gandrīz divu latu dārgumā vajadzīgo zāli. Kad tiek prasīts, vai tad citas neesot, tad: "Nu, kā tad nu ne! Protams, ir."

Faktiski ir medikamentu pārbagātība un tirgus ekonomika. Jāpiedāvā un jāpārdod vispirms dārgākās, tātad labākās. Un milzīga nepārvērtējama nozīme ir tieši reklāmai. Vēl cits piemērs. Pie manas sasirgušās māsas atnāk ģimenes ārste un ko izraksta. Neoangīnu u. c. vajadzīgas zāļītes. Kā tad ārste zinātu? Noskatās, ko televizorā rāda, un raksta tik augšā. Un kā bija, kad nebija televizoru? Neziņa un viss.

Nr. 268

Mirušie klusē, bet dzīvajiem ir jārunā. Un, ja arī vēl paliks neziņa, simtiem mēmu jautājumu, kā Itai aizejot, kā Klāva nāvē, tad arī kāda cilvēka pienākums – sirdsapziņa – ir pateikt patiesību. Atcerēsimies Mateja evaņģēlija vārdus: "Netiesājiet, lai jūs netaptu tiesāti. Jo, ar kādu tiesu jūs tiesājat, ar tādu jūs tapsiet tiesāti." Nē, mēs negribam tiesāt, bet tikai zināt. Šeit pastāstītais ir paties notikums. Vārdi, uzvārdi? Jā, tie gan citi.

Kā nezināmu viņu ieregistrēja ar Nr. 268

Un tāpat kā Klāvu viņi izmēta, izgrūda, viņš izlēca, viņam lika izlēkt pa logu. Varbūt pavisam vienkārši – ne viens, ne otrs, ne trešais. Varbūt viņš tikai gribēja aizbēgt no saviem vajātājiem. Bet, ja nu pavisam citādi, ja nav neviena no šim versļām?

Arī šajā traģēdijā minēta sieviete. Bija. Vienīgā. Vie-nī-gā, kas pirms baisā negadījuma atradās tur. Līdz nesamaņai piedzērusies vai piedzirdīta. Viņa nomira vai tika novākta 11 (!) dienas pēc tam, kad zemes klēpī guldīja pirmo upuri. Bet varbūt viņa vispār nav mirusi? Te maza piebilde no sērijas "Viena tante teica...". Lietā ierakstīts: "Kaimiņi teica, ka mirusi!"

Šim kriminālstāstam nav sakara ar Baigo gadu, Liteni, pēckara posmu. Un ja nu tomēr ir? Tas viss nenotika ne sensenos laikos, ne tāltālā zemē, bet gan Zirgu gada Sveču mēnesī. Tas ir laiks, kad Latvijā sabiedriski politiskajā dzīvē it kā nenotiek nekas liels, un tomēr... Pāri visam Parlamenta priekšdarbos taču brāž lielās vēlēšanu kaislibas.

Un mēs varam tikai minēt, vai nezināmajam vīrietim, kas ieregistrēts mirušo lietā ar 268. numuru, ir vai nav kāds sakars ar vēlēšanām, izvirzītajiem kandidātiem, norisēm pilsētās un laukos.

1990. gada 12. novembris.

Sākums lietai, kuras nav.

Salnas mēnesis. Viena diena pēc Lāčplēša dienas. Latvijas neatkarības cīņu piemiņas diena. Pirmoreiz oficiāli atzīta un svinēta pēc daudzajiem

klusēšanas un tirānijas gadiem. 11. novembrī Romualds Ražuks saka vārdus, kas liek ieklausīties, padomāt un pildīt pie Brīvības pieminekļa teikto aicinājumu.

"Priekšā stāv grūta, ilga un pacietīga cīņa, šoreiz bez ieročiem rokās, bet, tāpat kā 1919. gadā, ikviens cilvēks, kurš apzinās brīža nopietnību un ir gatavs darboties, te ir no svara. Ir jāsaprot, ka mums tomēr ir vieglāk nekā tiem latviešu kareivjiem, kuri tajos laikos cīnījās badā, salā un aukstumā.

Pieminot kritušos, lūgšim Dievu savā dvēselē, lai viņš palīdz mums atbrīvoties no visa maziskā, no cilvēciskām vājībām un dod mums spēku iet ciešā vienotībā ar savu sirdsapziņu līdz galam cīņā par brīvu Latviju."

Vai arī mums nebūs priekšā cīņa, lai pierādītu? Vai jau mirušajiem pievienosies vēl kāds?

Pieminot kritušos, mēs lūdzam Dievu. Es nezinu, vai kāds lūdza arī par viņu, un vai šie cilvēki tic Dievam. Nezinu arī, cik vakar visā Latvijā bija aizdegta svecišu un vai katrai nokautai dvēselītei iznāca pa vienai aizdegtai liesmiņai?

Un visbeidzot, kāpēc sāku ar 12. novembri un ne 15. vai 16. februāri? Bet jāskatās no beigām, tieši no 12. novembra.

Tā ir diena, kad viens prokurors otram raksta oficiālu vēstuli un nodod atpakaļ materiālus Ērika Gobas nāves fakta gadījumā, kas notika 16. februārī.

Mazliet pabrīnos, kāpēc uz veidlapas, ko grezno Latvijas Republikas ģerbonis un arī prokuratūras nosaukums latviešu valodā, sarakste notiek krievu mēlē.

Visbeidzot, tā ir diena, kad vēl gandrīz neko nezinām. Nezinām, ka vēlāk kāds to sauks par politisku slepkavību, ka darīšana būs ar daudzām mistiskām personām.

Kā viņš nokļuva šajā namā?

1990. gada 14. novembris.

Divas dienas pēc tam, kad divās prokuratūrās viss izbeigts jeb lieta nav pat ierosināta. Kāds saka, ka viņš par daudz zinājis. Bet mēs jau faktiski nezinām, cik un ko viņš zināja.

Klausos magnetofona ierakstu, kas sākas ne ar vārdiem, bet smagu nopūtu. Ērika un Ēriks Gobas. Viņi bija nodzīvojuši laulībā trīsdesmit trīs gadus. Trešā daļa no gadu simta. Vai tas bija no tiem mūžiem, kur ne tikai abiem tik līdzīgi vārdi, bet arī dienas, domas, darbi? Kur abiem vienlīdz daudz kā gulētās, tā negulētās naktis?

Minu tālāk. Bet varbūt dzīvoja pēc principa: "Kur skriesi, ja visu diktē pieraduma rutīna un katrs, cik labi mācēdams, ierāvis savā čaulā?"

Pēdējā versija skan pašai pieņemamāka, jo Gobas kundze tomēr nezina, kāpēc vīrs braucis uz Rīgu, ko vedis un pie kā devies. Pats bijis vesels, tāpēc arī tas, ka gribējis doties pie ārsta, diezin vai iztur kritiku.

15. februārī aizbraucis, mājās vairs neatgriezās. Baismīgi – pirmās pa pastu pienāk vīra brilles. Tās atsūta cilvēks, pie kura viņš nakšņojis. Un tūdaļ jautājums – kāpēc tur un ne tajā vietā, kuru minējis prombraucot? Dokumenti vēlāk atrasti miskastē, kopā ar konjaka pudelēm. Mirušā brālim zvanīts, lai izbeidz slepkavas meklēšanu, citādi pašu tāds pats gals sagaida. Un tas tikai dažas dienas pēc Gobas kunga nāves. Gadījums, sagādīšanās? Bet kāpēc nezvana un šādus vārdus nesaka ne Kalniņam, ne Bērziņam, ne Liepiņam?

"Rīgā uzzināju, ka vīrs uz palodzes sēdējis minūtes divdesmit. Kāds aiz apkakles it kā gribējis viņu noturēt. Neviena istabā nav bijis, bet, kad tas notika, blakus istabā iedegās gaisma. Citi saka, ka ar bailēm skatījies atpakaļ. Drēbes ar asinīm, kurpēs asinis. Kāju pēdās tādi kā naglas dūrieni", – stāsta atraitne.

Un tad izskan pats interesantākais, ja te var un driest lietot šo vārdu.

"Ciemā runā, kā tā ir novārkšana. It kā vīram bijuši kādu cilvēku atmaskojoši dokumenti."

"Vai jūs varat nosaukt šā cilvēka vārdu?" – jautā kāds vīrietis.

"Šī cilvēka vārds ir..."

Sastingstu. Nospiežu magnetofona taustiņu "Stop". Klausos vēl un vēl, it kā kāds man būtu pateicis burvju vārdu – sākumu, beigas, atrisinājumu šai mistiskajai lietai.

Reāli, ticami, bet... Varbūt tā, bet varbūt tam nav ne mazākā sakara?

Un pāri visam paceļas viens vienīgs jautājums – kā Gobas kungs nokļūva šajā namā? Vai viņu kā mazu meitenīti varēja ar konfekti ievilināt vārtūrmē? Kur palika melnais koferītis un tā saturs? Vai tas bija vai nebija slepkavības pamats? Zinot daļēji, kā tas notika, vēlos redzēt, kur tas notika.

Rīgas centrs. Viena no tām kādreiz skaistajām mājām, kas pieder pie gadsimta sākuma arhitektūras. Mazītiņais aklais pagalmiņš, kurš paveras pa starpstāvu koridora logu, pārvērsts par lielu, atbaidoši pretīgu atkritumu izgāztuvi. Otrā stāva kāpņu laukumīnā, kur vajadzētu būt viena otrai pretī divām durvīm, ir tikai ar aprūsējušām metāla plāksnēm noklāta siena. Vai dzīvokli, kas toreiz bija paredzēts kapitālajam remontam, ir vēl cita ieeja?

Skaidrs, ka arī šajā, tāpat kā daudzos dzīvokļos pilsētā, bijis perēklis – Meka dzērājiem un bezpajumtniekiem. Tā bijusi nekad neaizslēgta, ideāla vieta tiem, kam ir ko dzert, bet nav kur dzert. Kā Alise, tā Artūrs tur gājuši kā uz savām mājām. Un vai tikai viņi? Un vai viens vien noziegums tieši šādās vietās izdarīts?

Neatradusi atbildes uz šiem jautājumiem, uzdodu citus. Cik maksā cilvēka dzīvība? Ne vienreiz vien dzirdētas summas – cik maksā iebaidīšana, cik miesas bojājumi un cik novākšana. Apzināties to, kas notika ar Gobas kungu, ir apzināties to, ka tas pats var notikt ar jebkuru no mums. Un tas ir visbriesmīgākais.

Un nav pat ierosināta lieta. Kāds paskaidro, ka tas nav nekas sevišķs, juristiem tā ir ikdiens. Prātā ienāk rindā dzirdēti vārdi:

“Kāda tur starpība – nobendēti 20 vai 40 miljoni?”

Šajā gadījumā nobendēts **tikai viens**, varbūt divi.

16. februāris

Lieta, liecinieki

Meklēju Laika liecību. Kādēļ bija 16. februāris?

Ceturtdien iebraucis Rīgā, piektdien pulksten vienos Gobas kungs gribēja braukt mājup. 17. februārī 10.10 Gobas kungs iegāja Mūža mājā un tika reģistrēts kā nezināms ar numuru 268.

Kas šajā dienā notiek Latvijā? Kriminālchroniku prese vēl nepublicē un televīzija par apzagtiem, apkrāptiem un nobendētiem neinformē. “Cīņa” un “Latvijas Jaunatne” raksta par gatavošanos Augstākās Padomes vēlēšanām, informatīvie ziņojumi vēsta par Latvijas PSR 11. sasaukuma Augstākās Padomes 15. sesiju.

Tikai vēlāk uzzinām, ka šo sesiju 15. februāra vakarā skatījies arī Gobas kungs. Tas bija pēdējais vakars viņa mūžā. Mēs nezinām un neuzzināsim, kāpēc Liktenim labpatika tieši tā. Pēdējā nakts tika pavadīta svešā vietā, svešā ģimenē, svešā gultā. Varbūt tieši šajā naktī tā bija izšķiršanās par kādu vēl neietu, bīstamu soli? Un neba jau tāpēc Gobas kungs brauca uz Rīgu, lai pie Sidorova naktī pārgulētu. Un kam kalpoja vakarā izdzertais pusstops – cienastam, drosmei? Vai Sidorovs pats uzaicināja Gobas kungu pievienoties viņam, vai...? Atstājis ciemiņu gulot, Sidorovs devās uz darbu. Viņš zināja, ka Gobas kungam kaut kur jāaiziet un vienos viņš iet uz autobusu.

Tātad pati galvenā neskaidrība – kā viņš tika iemānīts vai labprātīgi

iegāja sešstāvu namā un cikos tas notika? Vai ejot uz autoostu, tātad no 9.30 līdz 13.00, vai citā laikā?

Minējumi, minējumi un tikai minējumi. Mūsu rezultāts šīs lietas labā, kā teiktu spēlmaņi, ir zero.

Acīmredzamais, neticamais.

1990. gada novembra beigas.

Paplānā mapīte baltām, zaļām un dzeltenām lapām glabā ne tikai šā viena cilvēka dzīves pēdējo stundu liecības. Ar ko beidzas nāves apstākļu noskaidrošana? Pēdējais dokuments ir 31. oktobrī uz "Ūpiem" aizsūtītā mirušā vīrieša vizītkarte.

Kāds sarkasms! Vai tad arī debesu valstībā, tāpat kā attīstītā sociālismā ar taloniem, kartiņām un vizītkartēm? Nezinu, varbūt tā noteikts kādā instrukcijā, ja viss izbeigts vai nekas nav iesākts.

Kas bijuši liecinieki un ko liecinājuši?

Protokolus rakstījis, parakstījis un paskaidrojumus uzklusījis kāds operupolnomočennijs. Vai tam kāds sakars ar operu? Milicijas leitnants Kološins ustanovil, pēc tam postanovil un priekšnieks ar to bija soglešen.

Šķiet, vispatiesāko liecību sniedzis Žuks – vīrietis no pretējās mājas piektā stāva. Viņš sekojis visai notikumam gaitai, izsaucis ātro palīdzību, miliciju un bijis arī liktenīgajā dzīvokli.

Divi – vīrietis un sieviete – liecina, ka gājuši pa ielu, dzirdējuši troksni, paskatījušies augšā utt.

Vēl viens vīrietis, kuru citi pazīst ar iesauku Artūrs, redzot uz palodzes sēdošu cilvēku, uzskrējis augšā, lai vīrieti ievilkto istabā. Norādīts, ka Artūru vairs nevar (?) atrast. Citviet norādīts Artūra īstais vārds, uzvārds un pat adrese.

Pēc Artūra paša liecības secinām, ka viņš **vienīgais** notikuma brīdī ieskrējis istabā. Tajā brīdī arī vīrietis izkritis pa logu.

Unikāli šķiet trīs citi liecinieki. Viņi paskaidro, ka 17. februāra vakarā (tātad nākamās dienas vakarā) atnākuši uz tās ielas stūra un "slučaino" dzirdējušio no pazīstamiem, ka kāds tur vīrietis, kas sēdējis uz palodzes, noslidējis lejā. **So vīrieti neviens neesot izgrūdis. Viņš izkritis pats.**

Pirmās aizdomas – vai leitnants Kološins kruglosutočno dežurēja uz šīs ielas stūra un klausījās, ko katrs runā? Tā kā šī versija šķiet nepieņemama, tad kā šie "liecinieki" zināja sameklēt tieši Kološinu, lai pavēstītu kaut ko uz ielas saklausītu? Cikos rakstīts paskaidrojums, ja uz ielas stūra viņi ieradās vakarā un turklāt tā vēl bija otrā diena?

Jāpiebilst, ka abi gādīgie liecinieki, pašos spēka gados, nekur nestrādā. No abiem viens pat nav ridzinieks.

Arī trešais gādīgais pilsonis, tāpat kā abi iepriekšējie, ieradies tieši uz ielas stūra. Patiesi, mistisks ielas stūris, kur ierodas liecinieki!

Liecinieku pulkā pati interesantākā šķiet Alise. Liktenīgā sievietē? Viņa pati liecina, ka gribējusi iedzert un uzgājusi augšā kopā ar Artūru un Koļu. Savukārt Artūrs saka, ka uzgājis augšā viens. Ar to pašu Koļa it kā izgaist un neviens vairs neko par viņu nezina un pat neinteresējas. Alise mirusi, un Artūrs nav atrodamas. Arī visi pierādījumi – plaukstas nospiedums uz palodzes, asiņu traipi dzīvoklī, izsmēķi un fototabula – "pazuduši".

Jau zināmais leitnants paskaidro prokuroram, ka viņš nezina, kur palikuši dzīvokļa apskates laikā paņemtie pierādījumi. Cik vienkārši, nezina – un viss.

Cik cilvēki bijuši notikuma brīdī dzīvoklī? Viens redzējis četrus (Alise), otrs – nevienu (Artūrs), trešais – vienu (Žuks).

Kāpēc netika noprotināti citi liecībās minētie? Un vēl viena mikla – kāpēc Kološins mirušā drēbes nesis Sidorovam? Kad tas notika? Kā viņš uzzināja Sidorova adresi, un, ja to pateica nelaiķa sieva, tad kāds gan vairs Sidorova ģimenei sakars ar mirušo paziņu?

1990. gada decembris.

Vai jaunais gads nesis arī ko jaunu šajā lietā? Ko teiks vīrietis, kuru vaino vai min kā tiešo slepkavības ieganstu? Ja šis vīrietis un mirušais ir bijuši labi draugi, darba un domu biedri, vai būs vēl kāds trešais, kas iejaucies un gribējis "novākt" abus?

Bet varbūt apstākļu noskaidrošana ir bijusi viena vienīga paviršība? Vispārējā, kā nolemtība, visās vietās un lietās, vai runa būtu par brāķa kurlpju pāri vai kāda cienījama cilvēka nāves faktu.

P. S. Maigonis Apse – tāds ir mirušā cilvēka īstais vārds, bet tiek minēts arī šeit nenosauktais Augstākās Padomes deputāts Jānis Dzintars.

Smieklojumi caur asarojumiem

Nopelniem bagātais jampampiņš

Kādi tikai krievu okupācijas laikā nebija apbalvojumi. Ja lietoju vai apzināti izvēlējos vārdu **nebija**, tad nekur neatradu, ka LPSR būtu bijis, lūk, kāds apbalvojums: "Nopelniem bagātais jampampiņš". Tas būtu bijis vispiemērotākais visiem dzīves gadījumiem un visiem tiem pajolišiem, kuriem pēc ieņemamā amata un nopelniem patiešām pienācās kāda šķiņķība.

Vai tad es arī nebūtu pelnījusi kādu "urdeni", kā saka veci ļaudis. Bet, nē, mani pat neviens izvirzīt negrasījās. Un tā secināju, ka ir cilvēki, kas pelnīti un arī nepelnīti tiek apbalvoti ar ne vienu vien ordeni. Ir tādi, kas par ordeņiem pat sapņot neuzdrīkstas. Vēl viena šķira, ne jau ordeņu, bet cilvēku, kuriem skauž un kuri to vien dara, kā aprunā stajļu puisī. Kāpēc citas valsts stajļu puisim Triju Zvaigžņu ordenis? Un kāpēc ne? Jādots un var iedot tikai tādu apbalvojumu, kāds ir. Vēl jo vairāk, ja tas ir vienīgais. Un visbeidzot ir arī tādi, kas ar ordeņiem krāmējas. Pie pēdējiem piederu arī es. Man bija tas gods un laime tieši šajā sakarā krāmēties ar apbalvojumu nesmukumiem, izpētīt, kas labs un kas slikts. Vienvārdu sakot, biju Valsts apbalvojumu komisijas priekšsēdētāja. Ticiet vai ne, bet arī šajā sakarā gadījās tik smieklīgas lietas, ka nopietni domātajos rakstos bez humora nevarēja iztikt.

Cik daudz bija jādodomā, jālemj, kādiem atkal būt valsts apbalvojumiem, bet... Un viss bija veltīgi. Tagad, iegājušajiem jaunajā Milleniumā, jāsecina tā: viens pats nabaga apbalvojums visai valstij, visiem gadījumiem, visiem, kam to gribas pasniegt un kas to saņem. Protams, ir arī tādas personības, kas atsakās. Jūtu, ka atkal lienu iekšā tur, kur "nepiederošiem ieeja aizliegta", tāpēc pietiks par šodienu. Tīši vai netīši, bet savas atmiņas, piezīmes, ierakstus un pierakstus gribu nobeigt tieši ar ordeņiem. Tas taču ir tik interesanti, jo cilvēks var dzīvot apkāries ar ordeņiem, vai nomirt, tā arī neuzzinājis, kā ir, ja tu nēsā pie krūts piekārtu tādu vai šitādu apbalvojumu.

Tāds pavisam neliels ieskats ordeņu sakarā un pavisam netālā pagātnē, rakstos, kas bija publicēti presē.

Izlietu ūdeni nesasmelsi, bet vai tāpēc jālej vēl?

Kaislības pierimst un atkal virmo. Parlamentā un ārpus tā. Laukos un pilsētā, mājās un uz ielas, darbavietās un pie pusdienu galda. Šoreiz par problēmu, kas vienam šķiet ļoti aktuāla, bet otram – nemaz.

I Viriešu pirti Mātes Varones apkalpo ārpus kārtas.

Varētu ļoti īsi – vienā vārdā pateikt, ka nekas steidzams nav un apspriežams arī nav, bet... Par to tālāk. Un diezin vai apbalvotajiem vajadzētu arī raut nost ordeņus. Varbūt lai viņi dzīvo Dieva mierā uz šīs zemes un uz viņpasauli lai viņus aizvada, nesot pa priekšu sarkanos samta spilventiņus. Lai dzīvo ar to apbalvojumu daudzumu, kādu katrs pelnīti un nepelnīti ir saņēmis, ja... Ja varētu izlikties neredzam, ka katrā veikalā, iestādē un organizācijā, remontdarbnīcā un ķīmiskajā tīrītavā preti raugās priekšrocību uzskaitījums "ordeņotajiem". Piena veikalā ar līdzjūtību es tikai varu noraudzīties uz večiņu, kas, atbalstījusies uz bozītes, pacietīgi gaida rindā. Un es redzu arī to "varoni", kas, augstu gaisā pavicinājis apliecību, kā uzvarētājs aiziet visiem garām un pirkumu saņem nekavējoties, jo, lūk, neviens Latvijas Republikā nav atcēlis šīs privilēģijas. Un kā izsmieklis (jā, tieši izsmieklis) manās acīs ir abās valodās tik lieliem burtiem un redzamās vietās izliktie paziņojumi.

Deputāts Arnolds Bērzs komisijas sēdē stāstīja ne anekdoti, bet patiesu faktu iz dzīves. Liepājā pilsētas pirti ir norāde, ka viriešu nodaļā Mātes Varones apkalpo ārpus kārtas. Varbūt tad analogi sievietes pirtis vajadzētu laist Sociālistiskā Darba Varoņus? Tas būtu amizanti un bez pretējā dzimuma diskriminācijas.

Kāpēc slimam, vecam onkultim, kurš izcietis visas nepamatotā izsūtījuma šausmas, ir jāstāv garu garās rindās? Vai viņš ar savu iztikas minimumu ir sliktāks par to, kuru apkalpo ārpus kārtas?

Un tad gribi vai negribi rodas jautājums – kāpēc, kā vārdā un cik ilgi vēl? Šos retoriskos jautājumus uzdodu pati sev, jo ilgus gadus, būdama apbalvošanas ceremoniju līdzzinātāja un aprāditāja televīzijā, labi pārzinu šo nozari. Un tieši tāpēc man nebūt ne tik mazsvarīgi šķiet šie jautājumi.

Cik tad Latvijas Republikā ir saņēmuši Latvijas PSR valdības apbalvojumus? No 1980. gada līdz 1985. gadam vidēji gadā piešķirti 119 goda nosaukumi, 650 Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Goda raksti. Īpaši dāsns ar pēdējiem ir bijis 1986. gads – 1361 (!). Pēdējos šāda veida apbalvojumus pasniedza šā gada aprīli: dažas dienas pirms Deklarācijas pieņemšanas. Un tā Latvijas PSR apbalvojumu kontā ir desmitiem tūkstoši darbinieku.

Un, pārskatot šos garu garos sarakstus, jākonstatē, ka Nopelniem bagātais kultūras darbinieks, diemžēl arī tāds, kuram līdz kultūrai ai, ai, ai, cik tālu! Kurš (vai kura) ne tikai neprata latviski, bet darīja visu, lai ātrāk izdeldētu ne tikai latviešu valodu vien.

Nopelniem bagātais transporta darbinieks, kuram tik vien tā sakara ar transportu, kā "Volga" priekšā un pakajā. Un ja jau par to, ka neesi ne soli spērīs kājām, esi "nopelnījis" šādu godu, tad patiesi oriģināli, lai neteiktu vēl vairāk.

Vīri, sievas, radi un radu radi. Augstākās Padomes Prezidija apbalvojumu nodaļas bijusi vadītāja kļuva Nopelniem bagātā kultūras darbiniece. Arī viņas vīrs – Latvijas PSR viens no lielākajiem ideologiem, ir Nopelniem bagātais kultūras darbinieks un vēl sešu citu apbalvojumu īpašnieks.

Jā. Šajos dekrētos minēti arī labi strādnieki, taču šajos garum garajos sarakstos tā vien gar acīm nīrb partijas komiteju sekretāru, direktoru, "zam" un "zav otgelom" CK, personālo pensionāru u. c. izcilnieku uzvārdi. Un atkal jautājums: kāpēc apbalvo tieši personālo pensionāru? Vai nepersonālais sliktāks?

Skumji, bet šajā kartotēkā ir pilsoņi, kas tik vien ir, kā pūlējušies, lai zeltu un plauktu migrācija, un vai nu bez viņu gādības katra trešā ģimene Latvijā dzīvo vairāk vai mazāk cilvēka necienīgos apstākļos. Un arī šie cilvēki padarīti par Nopelniem bagātajiem.

Kad valdībā modē nāca sievietes (vienai bija jābūt, to prasīja PSRS etiķete), Nina Deņisenko – Nopelniem bagātā celtniece – tika apbalvota ar Tautu Draudzības ordeni. Neko teikt – īpašās rūpes par migrantiem – spilgta tautu draudzības izpausme. Tikai uz sadisma robežas.

Prātā ienāk kaut kur dzirdēti vārdi – jo lielāks nelietis, jo vairāk ordeņu.

Bet ej nu tagad izsver un izmēri. Un lai nebūtu tikai skaļa prātošana jeb teorija bez prakses, minēšu dažus pazīstamus uzvārdus.

Jurijam Rubenim vienam pašam vien trīs Ļeņina ordeņi.

Augusts Voss savā laikā cerēja vismaz uz Varoņa Zvaigzni, bet tā arī aizgāja uz Maskavu ar 3 Ļeņina ordeņiem, 4 Darba Sarkanā Karoga, Oktobra Revolūcijas u. c. apbalvojumiem.

Vienam otram vai žaketes krūteža jāpaplašina, lai tur visu sarūpēto piekārtu.

Ir bijuši gadi, kad apbalvojumi biruši kā no pilnības raga. Par 11. piecgades uzdevumu sekmīgu izpildi 1986. gadā Latvijas PSR pasniegti ap 6000 apbalvojumu.

Tā izveidojās vesela Varoņu plejāde, kas, ordeņus žvazdinādami, ieradās visur un bija neatņemama dzīves elites sastāvdaļa.

Pārlapoju Latvijas PSR Augstākās Padomes deputātu biogrāfiskās izziņas un secinu, ka deputātu lielākā daļa bija "ordeņotie".

8. sasaukumā – 310 deputāti, 24 Varoņi, 293 apbalvotie ar PSRS ordeņiem un medaļām;

9. sasaukumā – 310 deputāti, 23 Varoņi, 259 apbalvotie ar PSRS ordeņiem un medaļām;

10. sasaukumā – 325 deputāti, 17 Varoņi, 227 apbalvotie;

11. sasaukumā – 325 deputāti, 10 Varoņi, 224 apbalvotie;

12. sasaukumā ordeņu norādes nav, jo tā bijusi vismazsvarīgākā detaļa.

Sos faktus minu ne jau tāpēc, lai līdz ar zeņi nolīdzinātu visu veco, bet gan tikai tādēļ, ka šo apbalvojumu piešķiršana bija vesels netaisnību kalngals. Cik ir to, kuri arī bija pelnījuši un palika bez apbalvojumiem? Un tikai tāpēc, ka, lūk, viņu biogrāfijās bija melnie vai baltie plankumi. Bez lieliem ordeņiem leģendārais aktieris Tautas skatuves mākslinieks Ēvalds Valters, šā paša iemesla dēļ viņam viens ordenis "Goda Zīme" pasniegts 1947. gadā (!).

Un izcilajam meistaram Kalnrozem? Ik pa pieciem gadiem Augstākās Padomes Prezidija Goda raksts. Kur Ļeņina un citi ordeņi? Vai viņš tos mazāk pelnījis kā Augusts Eduardovičs un Jurijs Janovičs?

Kā tad izsvērt un izvērtēt apbalvotos? Jūs varbūt iebildīsiet: "Kas tur jāizsver un jāizmēri?" Bet... tam taču ir ciešs jo ciešs sakars arī ar kaut ko citu. Kaut vai personālajām pensijām. Un kāda pensija ir tai vecīņai, kura ik vakaru pārrurķē miskastes, tukšas pudeles meklējama? Un ne tikai viņai, bet simtiem

un tūkstošiem nav ne tikai vissavienības, ne republikas, ne vietējas nozīmes personālas pensijas, bet ir bada pensija uz dzīvības izvilksanas robežas.

Un rodas jautājums, kāpēc šie Nopelniem bagātie – godīgi nopelnīto un nepelnīto saņēmēši – Latvijas Republikā bauda PSRS un LPSR piešķirtos labumus?

II Vai tirā mājā ieiesim ar mēsliem aplipušiem zābakiem?

Sākums? Varbūt jau Latvijas PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1945. gada 4. jūlija sēdes protokolā Nr. 42.

Tur apliecināts, ka APP nolemj nodibināt šādus Latvijas PSR goda nosaukumus:

Latvijas PSR Tautas rakstnieks vai Latvijas PSR Tautas dzejnieks,

Nopelniem bagātais zinātnes un tehnikas darbinieks,

Nopelniem bagātais zinātnes darbinieks,

Nopelniem bagātais mākslas darbinieks u. c.

Turpat nākamajos punktos noteikts, ka goda nosaukumus piešķir Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs par sevišķiem nopelniem.

Nopelniem bagātais skolotājs, kurš parādījis izcilas sekmes bērnu komunistiskajā audzināšanā un apmācīšanā.

Vēl vairāk – personām, kurām piešķirts Latvijas PSR goda nosaukums, jābūt par priekšzīmi Latvijas PSR Konstitūcijā noteikto pilsoņa pienākumu pildīšanā un nenogurstoši jāstrādā savas sociālistiskās celtniecības nozares tālākas attīstības labā.

Lielākā daļa cilvēku arī zina, kas piešķir šos apbalvojumus. Kā kanceleja darbojās AP Prezidijs, kam pamatā bija tikai reģistrācijas un pasniegšanas funkcijas. Tā no 1944. līdz 1988. gadam ieteikumus apbalvojumiem sūtīja ne uz Prezidiju, bet gan uz LKP CK, un katra apbalvojuma likteni izlēma un "bū" vai "nebū" noteica attiecīgās nodaļas darboņi. (Un, zinot šīs aizkulises, pat smieklīga šķiet līdz šim iedibinātā kārtība.) Kas mainījies pēc tam?

1988. gada 27. oktobra nolikumā par Latvijas PSR valsts apbalvojumiem noteikts, ka Latvijas PSR goda nosaukumus piešķir personām par sevišķiem nopelniem saimnieciskajā, sociālajā un kultūras celtniecībā, valsts aizsardzības varenības stiprināšanā un darbaļaužu komunistiskajā audzināšanā, kuras agrāk apbalvotas ar PSRS vai Latvijas PSR valsts apbalvojumiem. (Tātad vēl viens obligāts priekšnoteikums.)

Un interesanti zināt, ko domā tie ministri, ministriju pārstāvju priekšsēdētāji, kuri ierosina turpināt apbalvot tādā pašā garā? Tātad par sevišķiem nopelniem – arī darbaļaužu komunistiskajā audzināšanā.

Un tagad par to, kas tad iebilstams, ja neko nepārskatām. Kāpēc viss vecais nevar palikt pa vecam?

Pielikums pie Latvijas PSR Ministru Padomes 1978. g. 31.01. Nr. 36. likuma. Tas ir nolikums par personālajām pensijām, kas balstīts uz 1977. g. PSRS MP lēmumu, un tieši tur skaidri norādīts, ka personālās pensijas piešķir tiem, kuriem ir īpaši nopelni Padomju valsts labā, ka ir vissavienības, republikāniskās un vietējās nozīmes personālie pensionāri.

Vai tad Nopelniem bagātajam izcilniekam nav izcili nopelni "pered sovetskim gosudarstvom"?

Informācijai minēšu dažas personālo pensionāru un viņu ģimenes locekļu privilēģijas.

1. Īres maksa par dzīvokli viņam un viņa ģimenei – 50%. Arī liekā platība par to pašu naudu.

2. Apkure, ūdens, kanalizācija, gāze, elektroenerģija – 50%.

3. Tiesības uz specializēto medicīnisko palīdzību, bezmaksas protezēšanu (protezē arī viņa "otru pusi" – sievu vai vīru).

4. Par zālēm, arī ģimenes locekļiem, kuri dzīvo kopā, jāmaksā – 20%.

Un, ja PSKP stāžs attiecīgi liels, tad arī labumu skaits liels. Tam īpaša norāde. Jāsaka, ka priekšrocību saraksts gan šajā, gan tajā saulē, jo Varonim uz kapa uzliekams pieminēklis 1000 rb]. vērtībā no vietējā budžeta. Un tas nav humors, bet ar likumu noteikta norma.

Par šīm problēmām arī varētu uzrakstīt garum garu rakstu, bet pieskaros tam tikai tāpēc, ka labumi ir saistīti ar apbalvojumiem. Nevar būt sevišķi nopelni PSRS vai LPSR labā un nebūt ordeņu un otrādi.

Cik tad pie mūsu trūcības izmantojam naudu šīm privilēģijām un vai tās jāatstāj, vēl jo vairāk tāpēc, ka partijas virzošais spēks un vadošā loma nevienu vairs nevirza un nevada. Un tieši tāpēc, vai lielāko pensiju (vissavienības – 250 rb]. mēnesi) jāturpina saņemt tam, kuram ir vislielākais stāžs, "stāvo" uz PSKP platformas?

Nobeidzot ieskatu esošajā situācijā, vēl daži skaitļi. Līdz 3. maijam apbalvojumu pūrā mums ir 63 358 cilvēki, kas saņēmuši Latvijas PSR valsts apbalvojumu – Augstākās Padomes Prezidija Goda rakstu. Mums ir krietni vairāk nekā 5000 Latvijas PSRS Nopelniem bagāto personu, un statistika min, ka līdz 1989. gadam PSRS ordeņus un medaļas saņēmuši 462 321 cilvēks. No tiem 393 789 saņēmuši PSRS medaļu "Darba veterāns". Un vēl jāprojām tiek iesniegti dokumenti, lai turpinātu piešķirt šo medaļu. Tikai 1988. gadā Ceka atteicās vai bija spiesta atteikties no savām uzurpatora

funkcijām, vienalga atstājot sev tiesības lemt un noteikt, kam būt un kam nebūt tautas godu saņēmumam. Vai tas nav kliezošs fakts, ka vienas partijas funkcionāri lemj tautas vārdā? Bet tā jau diemžēl bijis visās jomās.

Tātad jārunā par savas un citu (vai citas) valsts apbalvojumiem. Kā darbojas un vai ir ētiski citu valstu ordeņotos padarīt par savas valsts privileģēto šķiru? Es domāju, ka ne.

Vai, nepārskatot veco, mēs drīkstam domāt un lemt par jauniem Latvijas Republikas apbalvojumiem? Kad un kādiem tiem būtu jābūt? Nevar izdzīvot bez maizes un ūdens, bet vai var izdzīvot bez morāla darba gandarījuma?

Vieni uzskata, ka var, otri – ka ne. Vismaz es nezinu nevienu, kas pēdējos 45 gados būtu aizgājis viņsaulē tikai tāpēc, ka nav saņēmis morālo darba gandarījumu. Vēl ķēdīte darbojas. Vēl ir apbalvojumu sektors (vadītāja alga pat pārsniedz lielo deputāta algu). Vēl šogad noteikta tāme, kur apbalvojumiem 1990. gadā paredzēti 40 000 rubļu (!).

Arī es pirmajā acu uzmetienā šim dokumentam domāju, ka nauda paredzēta jauno medaļu un ordeņu kalšanai, bet tā vis gluži nav.

Vai Lāčplēša biogrāfijā bija "baltie plankumi" jeb pārdomas par apbalvošanu vai ne-apbalvošanu

Partijas un darba veterāns b. Sedols raksta: "Man ir ļoti sāpīgi, ka par savu darba mūžu es nevarēju saņemt to, kas man pienākas." Skaidrības labad norādišu, ka 1990. g. 28. jūnijā LR AP Prezidija pieņemtajā lēmumā "Par apbalvošanas pārtraukšanu Latvijas Republikā" teikts:

1. Lidz jaunas likumdošanas izstrādāšanai Latvijas Republikā pārtraukt apbalvošanu PSRS Augstākās Padomes Prezidija vārdā ar I, II un III pakāpes Mātes Slavas ordeni, ar medaļām "Par teicamu dienestu sabiedriskās kārtības sargāšanā", "Par droširdību ugunsgrēkā", I un II pakāpes Mātes medaļu;

2. Apbalvošanu ar LPSR AP Prezidija Goda rakstu;

3. Latvijas PSR goda nosaukumu piešķiršanu.

Vai tiešām daudziem tik tikama bija masveidīgā apbalvošana? Kā suniņiem pameta kaulu: bleķa ripulītis, puķe, aplausi un apšaubāma laime! Un katrs bija viens no 40 000 darba veterāniem. Ja kāds no šiem 40 000 būtu piedalījies kaut vienā šāda apbalvojuma apstiprināšanā, viņi saprastu, cik tā bija nožēlojama un smieklīga. Kādi priekšlikumi saņemti? Vasarā pirms valsts apbalvojumu komisijas nodibināšanas AP Prezidijs aptaujāja rajonu un pilsētu tautas deputātu padomes, izpildkomitejas, ministrijas, biedrības, savienības u. c. institūcijas. Interesanti atzīmēt, ka daudzi ministri bija par veco apbalvojumu saglabāšanu.

Piedodiet, vai tad par labi padarītu darbu jādod ordenis? Vai tad mēs vairs neprastu dzīvot bez kuriozajiem speciālistiem, bieži vien migrantiem, kas paši sevi apbalvoja un apgādāja ar dzīvokļiem?! PSRS Nopelniem

bagātā lidotāja goda nosaukums, piemēram, piešķirts pilsoņiem, kam vispār neesot nekāda sakara ar šo profesiju. Šāds gods diemžēl nav parādīts nevienam (!) latvietim. Arī republikā populārais Bizjukovs augsto apbalvojumu saņēma... pēc zvana no Maskavas. Un, kad apbalvotie dažādās nozarēs sašmucējušies tā, ka pat notīrīt vairs nevar (piemēram, iztirgotā manta, pārdotas lidmašīnas), tad vai nu viņi atrod darbu Maskavā, vai aiziet pelnītā atpūtā ar visiem pelniem (nepelniem) labumiem.

Nopelniem bagātā lidotāja gods gan slepkavām, gan afēristiem. Konkrētus faktus savā vēstulē min pazīstamais lidotājs Vilnis Zaķis. Savukārt Dž. Skulme izsaka visas bezjēdzības kredo:

“Šī valsts apbalvojumu sistēma (tostarp jebkuri goda raksti) gadu desmitos ir tā sakompromitējusies, ka labot to nevar, var tikai likvidēt. Ierosinām ar valdības lēmumu atcelt visus līdzšinējos goda nosaukumus un ar tiem saistītās privilēģijas.”

Ko likt vecā vietā?

Izveidot un ieviest Republikas ordeni, atjaunot Triju Zvaigžņu ordeni, nodibināt trispakāpju Republikas ordeni, Tautas balvu – tie ir tikai dažī izteiktie priekšlikumi. Latvijas Mākslinieku savienība uzskata, ka mākslinieku radošo sniegumu varētu atzīmēt kā Romas, Parīzes, Ņujorkas u. tml. stipendiju, kas dotu iespēju praktizēties kādā no pasaules mākslas centriem. Savukārt prof. Kalnbērzs LR Augstākajai Padomei iesaka nodibināt jaunu valsts apbalvojumu – Lāčplēša ordeni (atšķirībā no kādreizējā Lāčplēša kara ordeņa). “Uzskatu,” raksta profesors, “ka Lāčplēša ordenis iemantos atzinību Latvijas tautā, jo tautas eposa varoņa simboliskajā biogrāfijā diezin vai var tikt atrasti “baltie plankumi”.” Atgādināšu, ka Lāčplēša kara ordeņa devīze bija “Par Latviju”. Tas nodibināts 1919. gada 11. novembrī, un to piešķīra vienīgi par kara nopelniem, par izciliem varoņdarbiem.

Latviešu karavīri Jānis Balodis, Oskars Kalpaks, Fridrihs Briedis, Krišjānis Berķis un 7 ārzemnieki bija ordeņa pirmās šķiras īpašnieki. Un tieši tie, kas darbos pierādīja dziļu Tēvzemes mīlestību, bija pirmie, ar kuriem viszvēriskāk izrēķinājās okupanti. Varbūt neaiztikt, nerestaurēt, jo pārāk dārga un svēta ir šī Laika un šo Cilvēku piemiņa.

Latvijā no 1919. gada līdz 1940. gada okupācijai bija četri ordeņi un ļoti daudz medaļu jeb piemiņas zīmju.

Pastāstīšu, kādas domas skanēja Valsts apbalvojumu komisijā. Ir ierosinājums katram savā nozarē, pilsētā, rajonā, pagastā atzīmēt labākos ļaudis ar vietējas nozīmes atzinībām. Un tam nebūt nav jābūt papīram

sarkanos vākos. Savukārt valsts apbalvojums varētu būt tikai par sevišķi izcilu rīcību, par varonību, riskējot ar dzīvību Latvijas Republikas labā, bet ne par normāli padarītu darbu, skaistām acīm, radu būšanu vai citām pazīmēm – kā tas bija agrāk. Ne vienā vien vēstulē rakstīts, ka Latvijas Republikai jābūt godīgai un tīrai. Austra Kiršteina raksta par drošminieku saujīņu, kas 1987. gada 14. jūnijā gāja pie Brīvības pieminekļa un riskēja ne tikai ar savu brīvību, bet arī ar dzīvību. Vēstules autore ierosina "Latvijas varoņa" vai "Tēvzemes varoņa" vārdu piešķirt Gunāram Astram, kas līdz pat savai nāves stundai smaka Padomju Savienības cietumos. Kam dosim pirmos apbalvojumus? Vai atkal cits citam pasniegsim ordeņus?

Varbūt tomēr vajadzīga maza atelpa? Pēc pusgadsimta murga radīt kaut ko svētu – savas valsts – Latvijas valsts – visaugstāko atzinību. Tam apstiprinājums bija mana ieešana seifā jeb ordeņu glabātavā. Tur vēl 1990. g. rudenī, kā saka, Dieva mierā dus 12 818 (!) dažādu ordeņu un medaļu. Glīti kaudzītēs sakārtotas kastītes un grāmatiņas. 7. Lēņina, 15. Oktobra Revolūcijas ordeņi. Gaidīja tikai cekas "dobro". Tikai pēc rūpīgas "balto" un "melno" plankumu pārbaudes biogrāfijā varēja rīkot ceremoniju un spraut ordeņi pie krūts.

Vēl lielos audekla maisos aizzīmogota "guļ" 7321 iesaiņota medaļa darba veterāniem, 35 282 veidlapas un dokumenti. Šī milzīgā "bagātība" ir Maskavas biedru sarūpēta...

Manī izbrīnu radīja nevis tas, ka masveidā pasniedzam apbalvojumus, bet gan tas, ka šis process tik vienkāršs – paņem no kaudzītes un aizsūti uz centru atskaitīti. Tāpēc jau arī partijas kongresos un svinīgajās sanāksmēs "ordeņotie" žvadzēja vien. Protams, arī turpmāk nekalsim katru ordeņi, bet tam vēl laika gana. Skumji tikai, ka daži vēl izmisīgi cinās par visa satru-nējušā saglabāšanu.

Kad izkāpu no lielā ordeņu skapja (tā ir paliela istaba), tā vien gribējās šajā mājā atvērt logus un izvēdināt naftalina smaku. Kaut arī tā nav manta, ko ēd rūsa un kodes, savu ir paveicis Laiks.

Ši pēdējā apcere par minēto tēmu tapa 1992. gada rudenī. Un patik tas mums vai ne, bet ir pagājuši tieši desmit gadi.

Mēs bijām ceļā, bet palikām pusceļā

Ordenis var būt nopelnīts vai saņemts nepelnīti. Tas var tikt piesprausts, pārdots un pirkt (visbiežāk par valūtu), mainīts un dāvināts. Tagad man šķiet, ka tas var būt arī gaisā pakārts. Tā tas ir noticis ar neatkarīgās Latvijas augsto atzinību "Tēvzemes balva". Publikācijās esmu atradusi pat informāciju, ka šo augsto apbalvojumu salīdzina jeb nosauc par Latvijas Nobela prēmiju.

Tas bija 1937. gada 12. maijā, kad, sekojot prezidenta Dr. Kārļa Ulmaņa ierosinājumam, izdeva likumu, ar ko nodibināja valsts atzinību un pateicību par izciliem nopelniem tautas un valsts labā. Ministru kabinets nolēma šo godalgu nosaukt par Tēvzemes balvu.

Šodien, atgriežoties pie problēmas: būt vai nebūt tagad Latvijas Republikas valsts apbalvojumiem, man uzdod jautājumus: vai paguva izsniegt šos apbalvojumus, un kas bija to ieguvēji?

1938. gadā Tēvzemes balvu saņēma lauksaimnieks un sabiedriskais darbinieks Hermanis Enzeliņš, dzejnieks un rakstnieks Vilis Plūdons, gleznotājs prof. Vilhelms Purvītis, profesors Pēteris Šmits, dzejnieks un rakstnieks Edvards Virza un tēlnieks Kārlis Zāle. Cilvēki, kuru vārdi un devums Latvijai ir labi zināmi. Fakti vēsta, ka arī otru reizi valsts svētkos 15. maijā piešķirta Tēvzemes balva.

Jau zināms, ka Pasaules Brīvo latviešu apvienība (PBLA) Tautas balvu pasniedza, sākot ar 1963. gadu. Un atkal minēšu kaut dažus laureātus, kā Zentu Mauriņu, Ludi Bērziņu, Andreju Eglīti, Gunāru Astru u.c. Skaidrs, cik augstā godā arī svešatnē turēta lielā atzinība.

Lai cik dārgas un mīļas būtu atmiņas par pagātni, jādzīvo un jāstrādā

šodien. Apklusušas kaislības, kādam būt Latvijas Republikas valsts apbalvojumam, daudzi saka: "Vai traki palikuši, vai? Tagad pliki un neēduši ordeņus dabūs?"

Varbūt arī tāpēc un ne tikai tāpēc tik gauži maz priekšlikumu, ierosinājumu, ieteikumu saņēmusi arī Augstākās Padomes valsts apbalvojumu komisija par AP Prezidijam iesniegto likumprojektu "Par Tēvzemes balvu". Kā šo dokumentu vērtē Augstākās Padomes komisijas, kam bija jāiesniedz atsauksmes? Piemēram, Rūpniecības komisija, atzīstot šī projekta vajadzību, uzskata, ka tas ir priekšlaicīgs, un neatbalsta tā iekļaušanu sesijas darba kārtībā.

Tautas izglītības, zinātnes un kultūras komisija ierosina likumprojektu pieņemt Saeimai, jo tā ir tikai Saeimas kompetence.

Likumdošanas komisija ierosina precīzi noteikt, kas veido Tēvzemes balvas fondu, fonda domes izveidošanas kārtību. Arī Lauksaimniecības un mežsaimniecības komisijas priekšsēdētājs Guntis Grūbe saka, ka varbūt politiski pareizāk būtu pieņemt AP lēmumu par Tēvzemes balvas fonda darbības atjaunošanu, nosakot, ka pašas balvas piešķiršana atsākama pēc Saeimas vēlēšanām.

Tādējādi izvirzīti divi priekšlikumi: veidot Tēvzemes balvas fondu un domi, otrs – visu Tēvzemes balvas atjaunošanas darbu atstāt Saeimas ziņā.

Radās jautājums – vai būtu prāta darbs veidot domi un atjaunot fonda darbu, ja nav nekādas garantijas, vai Saeimai tas būs pieņemams. Visticamāk, ka tur sāks no nulles.

Tāpēc arī šoreiz par divām pieminētajām struktūrām. Kas tās veidoja un kādas tās bija toreiz?

Tēvzemes balvas fonda pārvaldība bija Tēvzemes balvas fonda domei. Tās priekšsēdētājs bija Valsts prezidents, bet locekļi – izglītības ministrs, sabiedrisko lietu ministrs, Latvijas Universitātes, Konservatorijas un Mākslas akadēmijas rektori un Valsts prezidenta iecelta persona, kas ir arī priekšsēdētāja vietnieks.

Kas varēja ierosināt apbalvojumus? Valsts prezidents, Tēvzemes fonda domes locekļi, Valsts kontrolieris, Latvijas Universitātes, Konservatorijas un Mākslas akadēmijas prorektori, dekāni un štata profesori, Latvijas Universitātes goda biedri un goda doktori, Nacionālās celtniecības komisijas priekšsēdētājs, Vēstures institūta direktors, Rīgas pilsētas galva, kameru priekšsēdētāji, Latvijas Nacionālās operas un Nacionālā teātra direktori, Latvijas Preses biedrība, Rīgas Latviešu biedrība, Latvijas Banka, Latvijas Hipotēku un Latvijas Kredītbanka.

Šoreiz apzināti uzskaitīju jeb precīzi citēju 1937. gada 12. maijā pieņemtā likuma par Tēvzemes balvu 25. pantu. Kā redzat, tad atjaunot šo likumu nav reāli, jo šobrīd nav pat daudzu likumā noteikto institūciju.

Kā veidojās naudas līdzekļi un cik liela bija balva? Interesanti atzīmēt, ka fonda kapitāla summai bija paredzēts 1 miljons latu, bet tā tika krietni papildināta, proti, ar 80 000 latu uzviju. Likumā bija precīzi noteikts, ka Tēvzemes balvas summu noteic Tēvzemes balvas fonda dome, ņemot vērā apbalvojamā nopelnus, bet šī summa nevar būt mazāka par Ls 3000.

Pašreiz, kad nezinām, kur un kā rast līdzekļus pat viselementārākajai vajadzībai, šķiet pat piedauzīgi atvēlēt miljonus balvām. Un tomēr ar apbrīnu var lasīt jau minēto likumu un konstatēt faktu, cik lietpratīgi tika atrastas lielas summas. Šodien vai uz visiem ielu stūriem tirgo seksa "literatūru", un rodas jautājums – kur te ir kāda uzskaitē un kādus nodokļus maksā šie tirgotāji? 1937. gada likumā ar apbrīnojamu precizitāti bija noteiktas kārtējās iemaksas Tēvzemes balvas fondā. Ieskatam daži fakti: grāmatu un laikrakstu izdevēji un importieri izdarīja 1% iemaksu no katras oriģinālgrāmatas, katra jauna izdevuma pārdošanas bruto summas, ko izrēķina, reizinot grāmatas cenu, mazumā pārdodot, ar izdevuma eksemplāru skaitu; 2% apmērā par tulkojumu izdevumiem un par grāmatu tirgotāju ievestām ārzemju grāmatām; 1 santīmu maksāja par katru ievestu dienas laikraksta eksemplāru; 5 santīmus par katru ievestu ārzemju žurnāla eksemplāru utt.

Manuprāt, arī šodienas haosā, ja vien labi gribētu, varētu atrast pietiekami lielas summas apbalvojumiem, bet nav ne gribēšanas, ne varēšanas.

Vai būtu prāta darbs sākt no otra gala – veidot fondu, fonda domi un citas institūcijas?

Arī Valsts apbalvojumu komisijā tikai divi deputāti bija par darba turpināšanu. Pārējo viedoklis – likumu par Tēvzemes balvu un visu ar to saistīto darbu atstāt Saeimai. Līdz ar to Valsts apbalvojumu komisija nolēma pašreiz apturēt savu darbību.

Tātad ceļā uz Tēvzemes balvu palikām pusceļā. Un, ja atceramies teicienu "Dievs nemil, ka nabagi trako", varbūt arī darām pareizi.

Dievs nemīl, ka nabagi trako

Ordeņa dome un čekas kartotēkas Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieri un VDK, vairāki tūkstoši aģentu un viens no lielākajiem valsts apbalvojumiem. Ordeņa dome un čekas maiši. Vai tādu mēs iedomājāties tā apbalvojuma atjaunošanu, kas nodibināts pirms 70 gadiem un par kuru 1924. gada 25. martā Valsts prezidenta J. Čakstes parakstītajā un Saeimas pieņemtajā likumā "Triju Zvaigžņu ordeņa statūti" teikts, ka tas ir ordenis par piemiņu Latvijas valsts tapšanā, zīme par nopelniem Tēvijas labā?

Diezin vai mūsu valsts bijušie prezidenti kapā neapgrieztos otrādi, ja lasītu to, ko šodien presē publicē par ordeni. Bet neba jau prese vainīga. Kāpēc viss notiek tādā steigā? Vai varbūt tāpēc, ka dažam labam labo darbu pūrā vajag daudz apbalvoto?

Vai, pirms nosauc visā valstī pazīstamu un cienījamu cilvēku vārdus, nevajadzētu vienreiz par visām reizēm tikt galā ar čekas lietām? Tad nebūtu jāpiedzīvo kauns, pazemojumi, minējumi un šaubas.

Jāatceras, kāds bija sākums pirms pieciem gadiem arī šajā – apbalvojumu jomā.

Vēl pastāvēja vecie, t.i., PSRS un LPSR apbalvojumi, jaunu, ko likt vietā, nebija. Jau 1990. gada vasarā, lai izstrādātu koncepciju par LR valsts apbalvojumiem, izveidoja Latvijas Republikas tautas deputātu komisiju, kurā bija pa vienam deputātam no katras pastāvīgās komisijas: E. Berkļavs, R. Černajš, A. Endziņš, E. Jurševics, I. Kalniņš, V. Kokorišs, O. Kostanda, A. Kramiņš, A. Ulme. 28. jūnijā LR AP Prezidijs pieņēma lēmumu – līdz jaunas likumdošanas izstrādāšanai Latvijas Republikā pārtraukt apbalvošanu PSRS AP Prezidija vārdā ar LPSR Prezidija goda rakstu un LPSR goda nosaukumu piešķiršanu.

Komisijai nebija viegli izlemt, ko likt veco apbalvojumu vietā, tāpēc vispirms sīki tika izpētīts un savākts viss pieejamais materiāls par Latvijas apbalvojumiem līdz 1940. gadam. Deputāti E. Berkļavs un I. Kalniņš,

piemēram, kategoriski protestēja pret valsts apbalvojumu atjaunošanu, jo vēl neesot pienācis psiholoģiski piemērots brīdis.

Pēc vairākām komisijas sēdēm pieņēma lēmumu atjaunot Tēvzemes balvu kā valsts atzinību un pateicību par izciliem nopelniem valsts labā. To mēs atzinām par pašu piemērotāko pirmo apbalvojumu, kuru varētu piešķirt arī par atsevišķiem ievērojamiem darbiem, par nopelniem ilgākā darbības laikā zinātnes, mākslas, rakstniecības, celtniecības, saimnieciskajā, audzināšanas, sabiedriskā, valsts aizsardzības un politiskā laukā. Atjaunotais jeb pārstrādātais likumprojekts tika nodots izskatīšanai septiņām pastāvīgajām komisijām.

“Projekts ir vajadzīgs, bet priekšlaicīgs”, “Atsākt piešķiršanu pēc Saeimas vēlēšanām, “Šis likumprojekts jāpieņem Saeimai” – tādi isumā bija viedokļi.

Tēvzemes balva savā laikā salīdzināta pat ar Latvijas Nobela prēmiju. 1937. gadā Tēvzemes balvas pirmie ieguvēji bija tikai seši Latvijas cienīti un mīlēti cilvēki – mūzikas profesors Jāzeps Vītols, Nacionālās operas solists Ā. Kaktiņš, soliste M. Brehmane-Štengele, rakstnieks J. Akuraters un Nacionālā teātra bijušais aktieris A. Mierlauks. Prese šo apbalvojumu pasniegšanu aprakstīja kā lielo svētbrīdi Nacionālajā operā, kad, prezidentu sagaidot, no valdības nama līdz operai stāvēja aizsargu ierinda.

1992. gada rudenī tikai divi deputāti no komisijas balsoja par darba turpināšanu, pārējo viedoklis bija – likumu par Tēvzemes balvu atstāt Saeimai. Tā Valsts apbalvojumu komisija savu darbību apturēja. Toreiz, protams, neviens nedomāja, ka ordeņu sakarā var būt tā, kā ir pašlaik. Un ne jau man vienai sāp sirds par to, kas notiek. Pirms pieciem gadiem mēs teicām, ka būtu amorāli piešķirt augstus apbalvojumus, jo nebija ne ko ēst, ne mugurā vilkt. Un kā ir šodien?

Vai tiešām nekas nav darāms, lai Latvija, iegājusi 2000. gadā, nepaliktu vienīgā valsts Eiropā, kam ir tikai viens vienīgs valsts apbalvojums.

Lūk, kādu rakstu sagatavoja LR Augstākās Padomes Latvijas Tautas frontes frakcijas deputātu klubs.

“Kopš Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas 1990. gadā liels skaits Latvijas pilsoņu ir apbalvoti ar valsts vienīgo apbalvojumu – Triju Zvaigžņu ordeni. Vēl lielāks ir to pilsoņu skaits, kuri dažādās jomās ir ieguldījuši atzinības cienīgas pūles savas valsts un tautas labā, neskatoties uz atšķirīgo pārliecību iepriekšējos gadu desmitus un atrašanos pretējās

pozīcijās iepriekšējās varas laikā. Ir diskutabla un visai problemātiska agrāko pretinieku apbalvošana ar vienādiem ordeņiem. Daži tautā plaši pazīstami un godājami cilvēki šī iemesla dēļ no pelnītā pagodinājuma atteikušies.

Pirmskara Latvijai bija savs Likums par ordeņiem un goda zīmēm, stabila un precīzi reglamentēta apbalvojumu sistēma. Tādējādi pienācīgi tika novērtēti Latvijas pilsoņu un ārzemnieku nopelni Latvijas valsts tapšanā, Brīvības cīņu laikā un godprātīgā ikdienas darbā."

Lietuva un Igaunija drīz pēc neatkarības atgūšanas atjaunoja visus savus pirmskara ordeņus, turklāt Igaunija 1995. gadā iedibināja Jaunavas Marijas Zemes Krusta ordeni kā pateicības apliecinājumu ārzemniekiem par īpašiem nopelniem Igaunijas labā.

Latvijas Republikas Augstākās Padomes deputāti, kuri 1990. gada 4. maijā balsoja par neatkarības atjaunošanu, aicina Saeimu atjaunot neatkarīgās Latvijas Republikas apbalvojumus, ņemot par pamatu 1938. gada 12. jūlija Likumu par ordeņiem un goda zīmēm, grozot un pieskaņojot to pašreizējiem apstākļiem un iespējām.

Viestura ordenis lai atkal tiktu piešķirts par nopelniem valsts bruņoto spēku audzināšanā un sabiedriskās kārtības uzturēšanā un nostiprināšanā, valsts robežu sargāšanā un valsts stipruma apziņas ieaudzinašanā pilsoņos, sagatavojot tos modrai kalpošanai savai valstij un zemei un savas valsts un zemes nelokāmai aizstāvēšanai. Atzinības Krusts būtu piešķirams par izcilu Tēvijas mīlestību un nopelniem valsts, sabiedriskajā un kultūras darbā pilsoņiem, kuri savu mūžu veltījuši tautas un valsts labā, palikdami uzticīgi neatkarīgai Latvijai un nepakļaudamies svešām varām, kad par tēvzemes mīlestību bargi sodīja. Šī ordeņa devīze "Goda prāta ļaudim" nelautu to piešķirt cilvēkiem, kuri aktīvi kalpojuši okupācijas varas struktūrās.

Atjaunojot Lāčplēša Kara ordeni, tā piešķiršana paliktu apturēta.

Atgriezoties pie pirmskara Latvijas Republikas apbalvojumiem, mēs tuvinātos tiem principiem un ideāliem, kuru dēļ nests tūkstošiem upuru, ziedoti gari mūža gadi nebrīvē, stāvēts uz barikādēm, samierinātu cīnītājus, Latvijas pilsoņus un spētu apliecināt katra ieguldījumu pēc nopelniem savas valsts un tautas labā.

Visu Latvijas Republikas ordeņu atjaunošana blakus Triju Zvaigžņu ordenim ļautu diferencēt valsts apbalvojumu piešķiršanu un apstādināt arvien vairāk iezīmējušos Triju Zvaigžņu ordeņa devalvācijas procesu."

1999. gada decembrī.

Manis un ne manis pastrādātie nesmukumi

Vai jūs domājat, ka viegli ir atzīties nedarbos, grēkos, šantāžās un vēl, un vēl un vēl visādos nesmukumos. Viens tāds atgadījās 95. gada februārī.

Tie deputāti dažreiz arī kā tādi kūdītāji, kā cīņā saucēji, kā mudinātāji un aicinātāji. Iedod man Saeimas revīzijas komisijas atzinumu par kādu visiem zināmu personu.

Saeimas Revīzijas komisija nav pabeigusi izskatīt finansu u.c. dokumentus par izmaksām krājuma "Latvijas Republikas okupācija un aneksija. 1939. g. augusts un 1940. g. augusts" izdošanai. Kā izdevējs minētajam krājumam, kas iznācis angļu valodā ar nosaukumu "1939. Latvia and the Year of Fateful Decisions" (brošēts, 124 lpp. apjomā), norādīta Latvijas Universitāte, nevis Saeima. Atklāts paliek jautājums, kāpēc līdzekļi ar LR Ministru Prezidenta rīkojumu Nr. 220-r 1994. gada 23. maijā no MK rezerves fonda 24 tūkst. latu apmērā tika piešķirti nevis Latvijas Universitātei, bet Saeimai.

1994. gada II pusgadā krājuma autoriem, tulkotājiem u. c. personām uz darba līgumu pamata kopsummā izmaksāti Ls 7706 (sk. pielikumā grāmatvedības izziņas 3. punktu).

Noteikt, vai šādas izmaiņas atbilst izpildīta darba apjomam (sarežģītības pakāpei un zinātniskajam līmenim), var tikai salīdzinājumā ar citiem līdzīgas ievirzes darbiem.

• Visus darba pieņemšanas aktus parakstījusi Saeimas deputāte Ilga Grava-Kreituse, kas arī pati saņēmusi atlīdzību Ls 800 apmērā. Bez tam darba līgumos norādīts, ka darbs tiek veikts Demokrātiskās partijas frakcijas vajadzībām, kas pilnīgi neatbilst Ministru Prezidenta rīkojuma un līdzekļu piešķiršanas mērķim.

No KM rezerves fonda piešķirtajiem 24 tūkst. latu, bez iepriekšminētajām izmaksām, Ls 494,09 samaksāti par tipogrāfijas izdevumiem, Ls 485,87

Latvijas Valsts vēstures arhīvam par kserokopiju izgatavošanu, bet Ls 9510 – pārskaitīti LU žurnāla "Latvijas vēsture" fondam.

Pēc sīkākas visu apstākļu un finanšu līdzekļu izlietojuma noskaidrošanas, Revīzijas komisija šajā jautājumā atkārtoti iesniegs savu atzinumu Saeimas Prezīdijam.

Vai tas ir vai nav zaudētais gods?

Drāma 3 cēlienos no Latvijas šodienas

Personas:

Gudrā, vēlāk arī **naudīgā dāma**

Skaugis

Dažādas balsis

Mārtiņš no lugas "Torņu cēlājs"

Neapmierinātie ļaudis

Skati norisinās pa daļai Saeimā, pa daļai uz un aiz skatuves.

Pirmais cēliens

Vēl neviens neko nezina. Klusums un miers. Laiks – 1994. gads.

Aspazijas balsis:

"Šurpu, tautas zeltenīte,

Darbs ir tevi aicina:

Raksti vārdus tautas sirdī

Daiļākus kā zīdautā."

Mārtiņš piebalso:

"Tu zini, lai kāds tas amatiņš,

Ikvienam savs zelta pamatiņš."

Darbības vieta: Saeimas vecais nams, ka tik daudz ko jau pieredzējis un dzirdējis. Sēžu zāle. Labajā – loga pusē – tribīne.

Turp steidz tautas zeltenīte. Nē, tā nav tautas zeltenīte.

Tribīnē kāpj kāda gudra un skaista dāma – "dīpīte". Prasa naudu.

Visi biedri pacīlātā noskaņā – nauda būs!

"Lai dus Milda ievu birzē,

Saldū vēsmu šūpota..."

Darbības vieta mainās. Arī laiks. Ir 1994. gada 23. maijs. Saule jau lec 4.52. Tieši pirms 200 gadiem brīvības cīnītāji Tadeuša Kostjuško vadībā pasludina dzimniecības atcelšanu.

Ministru kabinets. Atkal 23. maijs – vēsturiska diena. Un atkal kāds kaut ko pasludina.

Ministru prezidents raksta rīkojumu nr. 220–r.

Par līdzekļu piešķiršanu Saeimai.

Piešķirt 1994. gadā no Ministru kabineta rezerves fonda Saeimai 24 000 latu krājuma "Latvijas Republikas okupācija un aneksija. 1939. g. augusts un 1940. g. augusts" izdošanai.

Tiek noslēgti darba līgumi.

Gaviles! Gaviles! Prieks! Prieks! Uz skatuves tiek uznesti rakstāmgaldi. Latvijas Universitātes profesori Aivars Stranga, Maksims Duhanovs un Inesis Feldmanis raksta. Lasa. Pārraksta un paraksta. Top grāmata. Bez jau minētajiem vēl 11 cilvēkiem no jūlija līdz decembrim aprēķināts līgumdarba atalgojums 7706,50.

Gudrai un bagātai dāmai par redaktora un autora darbu aprēķināti 800 lati. Viņa uzrakstījusi ievadiņu – arī pusotras lapiņas brošūriņai.

Visi priecājas. Pienācis decembris. Balts sniedzīgs snieg uz skujiņām, un visiem sirds tā laimīgi nepukst gan...

Uzskrien Mārtiņš: ... Tad nezin kur naudu sabāzišu!

*Gudrai dāmai kaut kas jāizdomā. Top Saeimai piešķirtās naudas maksājuma uzdevums nr. 1285 1994. gada 21. decembrī. Rēķinu nr. 4 un nr. 5 no 15.12.94. apmaksā par dokumentu krājuma "Latvija 1920. g. – 1940. g." sagatavošanu un izdošanu. Izdevumu pants nr. 1440. Summa nekāda mazā nav. Gandrīz 10 000 latu. Precīzi 9510 lati. Saņēmējs nevis kāda Saeimas institūcija, bet... LU **žurnāla "Latvijas Vēsture" fonds.***

Darbības vieta un laiks nav svarīgi.

Notiek pirmās brošūreles pirmās svinības. Pirmās 124 lapelītes jau ir. Dalībnieki – augsti kungi un augstas dāmas. Krusttēvi un krustmātes.

Liela balle – kā nekā grāmatele sver 100 gramus.

Aspazijas balss:

*"Lai kā tev trūktu, tas man jāsaka,
Tev netrūkst lepnuma!"*

Otrais cēliens

Nemanot pienācis 1995. gada februāris. Tās pašas darbojošās personas un vēl citas. Kņada. Cilvēki iz tautas grib zināt, cik un kur, un kādas naudas izlietotas. Brošūra esot izmaksājusi 2329,09 latus. Šāda summa sedzot krājuma, kura apjoms 600 lpp., visu trīs izdevumu izmaksas.

Balsis: Meli un krāpšana!

Kāds sauc: Tātad vēl būs okupācija un tad vēl viena.

Cita balsis: Tas būšot, kad pūcei aste ziedēs – tā otra brošūra.

Otrs pārkliedz: Tas būs martā, kad pūpoli zied!

Būs! Būs! Būs!

Kāds kliez: Ar kādām tiesībām gandrīz 10 000 latu pārskaitīti kādā fondā, kuram nav nekāda sakara ar Saeimu.

Cita balsis: Kā tas var būt, ka naudu piešķir Saeimai, bet izdevējs un autortiesības pieder universitātei?

Kāds godīgais: Kāpēc gandrīz visos jeb 9 ligumos melns uz balta uzrakstīts, ka darbs tiek veikts Demokrātiskās partijas frakcijas vajadzībām. Katrs pats ar savu parakstu to apliecina. Vai tās ir partijas vajadzības – uzrakstīt par okupāciju un aneksiju?

Balsis no malas: Neviena avīze vai žurnāls, pat veselas lappuses apjomā par rakstu nemaksā vairāk kā kādus 10–15 lateļus. Ja 20 vai 30, tad jau dāsni!

Kāds zinošais: Visās izdevniecībās šāda brošūra 2000 eks. ar vāka materiālu, papīru, tekstu, salikumu, iespiešanu, vāka iespiešanu un plēvēšanu un visa iesiešanu nemaksātu vairāk par 2000 latu. Par šāda vēsturiski dokumentāra krājuma sastādīšanu maksimālā samaksa varētu būt 250 latu.

Nepacietīgais: Ko tu te skaidroji! Tāpat viss skaidrs.

Kāds cits: Nekas nav skaidrs. Bez minētās naudas 9510 un 7706,50 tipogrāfijai samaksāts 494,09, vēstures arhivam pār kserokopēšanu 485,87. Viens datorsalikums vien maksājis 1651,50 (no summas 7706,50).

Kāds uzskrien uz skatuves, vicinādams atkal kādas lapas. Jaunais vīrs tiek krāpts! Gudrā un naudīgā dāma deklarācijā ar savu parakstu apliecina sniegto ziņu pareizību. Saņēmusi algā 914,09 latus (1994. g. sept.–dec.). Īstenībā saņemtā summa bez nodokļiem ir 1125,46. Vai viņa nezina vai speciāli ko noklusē? Vai tā ir piemaksa algas apmērā vai samaksa par darbu komisijās, vai par frakcijas vadīšanu, vai deputātu izmaksas?

Skaugis: Vai jums skauž? Dāmai vienalga. Simts lati šurp, tūkstoši turp. Deputātēšanās sākumā, atcerieties, kādu algu prasīja? Labi, ka tagad paši sev atkal pielika.

Visi kliez: Emancipētā dāma par daudz atļaujas. Vīrs tiek krāpts, partija krāpta. "Dipīšiem" pieprasīto naudu izlieto citur. Mēs neticam, ka brošūrele ir objektīvs darbs.

Uzskrien neapmierinātais: Runā, ka "Latvijas ceļš" par 24 000 nopircis DP, lai balso "par".

Aspazijas nomierinošā balss:

"Pie katra salda ieguvuma
Tu baidies, ka tas gaisis drīz,
Pie katra rūgta zaudējuma
Tu atmini zudušo paradīzi."

Trešais, bet ne pēdējais cēliens

Neapmierinātība pieaug. Gudrā un naudīgā dāma vēl grib ieekonomēt naudu, lai izdotu brošūru krievu valodā. Žirinovska ģimis nevienu vairs neinteresē. Arī dāma pati netic, ka viņš brošūru lasīs.

Cilvēki kurn. Kņada turpinās. Kāda sieva, sen pensijā, paziņo, ka viņai būs bērns martā vai maijā. Pie tā jau tiek strādāts. Lai dodot dekrēta naudu. Pārējie apsauc, ka par solījumiem naudu nedrīkst saņemt.

Plānā mētelīti uz skatuves uzskrien Veidenbaums: Virs zemes nav taisnības.

Aspazija piebalso: Ak vai! Šai pasaulē viss iet greizi.

Kāds sauc, lai naudīgā dāma pieprasa no rezerves fonda vēl 24 000. Vēl neesot uzrakstīts par 1905. gada revolūciju. Par mūsu valsts okupāciju jau sen un daudzi ārzemju vēsturnieki publicējuši ne tikai materiālus, bet pat grāmatas. Par 1905. gadu pat Vulfsons nav runājis. Drīz mainīsies laiks. Kāds jau klauvē. Laikam 6. Saeima. Visi grib zināt, vai tad tā paliks? Priekšskars.

Gandrīz epilogs

Aspazija, pati būdama "Dvēseles krēslā" un gulēdama "Saulainā stūrītī" "Zem Vakara zvaigznes", saprot, ka tā ir "Velna nauda". Šajā pirmajā Saeimā pēc okupācijas daudz kas ir palicis "Neaizsniegtais mērķis", bet viņa nebūs "Atriebēja".

Sakārtojusi "Sidraba šķidrautu", Aspazija modina Raini. Abi apgriežas kopā otrādi. Skandējot dzejnieces teikto:

"Ak vai! Šai pasaulē viss iet greizi", visi noiet no skatuves.

Pēcvārds

Lugā izmantoti Aspazijas darbu oriģināli, daudzi dokumenti ar vēsturisku vērtību. Tā kā minētā drāma ir sen jau ļoti nepieciešama un nav autorei

tribīnes, no kurienes naudu paprasīt, lūdzu nemaksāt 800 latus un arī ne parasto honorāru – 10 latus. Lai būtu godīgi – vismaz vienu krīzes iztikas minimumu.

Ak! Vislielāko nesmukumu pastrādāju es pati – parakstīdamās kā Aspazija. Tas bija mazs joks, bet daži grāmatas autori taču nebija lasījuši īsto dzejnieci un tāpēc arī neko nebija sapratuši. Man pat prātā nevarēja ienākt, ka vēsturniece lasa tikai vēstures grāmatas. Varētu jau atvainoties, bet... vilciens ir aizgājis.

Vai! Vēl jau bija arī **ceturtais cēliens**, kundzes vīra vainīgā meklēšana un dubļu mešana no abu lauleņu puses. Bet neba es vienīgā gribēju pateikt kas ir kas. Kādā "zolidīgā" izdevumā Latvijā un latviešu valodā Itakas koledžas (ASV) speciālists Andrievs Ezergailis raksta, lūk, ko:

"1994. gada maijā Latvijas Ministru kabinets deputātei vēsturniecei Ilgai Kreitusei piešķīra 30 000 latu dokumentu sakopojuma sagatavošanai un iespiešanai ar vispārēju projekta nosaukumu LATVIJAS REPUBLIKAS OKUPĀCIJA UN ANEKSIJA 1939.–1940. GADĀ.

Nu negribas šo analītisko, pamatīgo un argumentēto trīsleju rakstu "Latvijas tēla sabotāža?" pārstāstīt, tāpēc atļaušos tikai minētā darba pašu nobeigumu:

"Grāmata tāda, kāda tā iznākusi, ir vairāk Latvijas tēla sabotāža, nevis tā spodrinātāja. Einšteiniskā ātrumā sējums triecas uz negrāmatu melno caurumu. Ko darīt ar šo darbu? Vislabāk būtu to nosūtīt atpakaļ uz Līgatnes papīrmaltuvi un visu sākt no jauna."

To izlasot, man vēl 24 stundas kratīja drebuli. Ezergaija kungam, kā atklājās, vēl labāk par mani ir zināms, cik naudas ir saņēmusi vēsturniece un kāds ir rezultāts. Bet arī tas pieder pagājušā gadsimta nu neteiksim, ka kurioziem, bet tā kā stihijām, kā katastrofām, kā nelaimēm gan. Un ne jau vēsturniecei vai vēsturei, bet nodokļu maksātājiem. Atliek vienīgi visu pieņemt no panesamās puses, jo to jau pats Nostradamus paredzēja vēl 16. gadsimtā.

Un ja jau esmu sākusi apcerēt naudas izkleķerēšanas lietas, tad vēl divas tā kā ienāca prātā.

Tiktāl izlasījuši jūs taču būsiet pamanījuši, ka te jau nav runa par ministriem, premjeriem, dažādiem priekšsēžiem utt.

Tā iegādājies, ka mana nākošā stāsta varonis (darbības laiks 1996. gads) ir Māriņis un Ilgiņa.

Par dāvināšanas trakumiem jeb latvietis latvietim latvietis

Tā vien mēle niez parunāt par dāvanām – saņemtām un nesaņemtām, no sirds dotām un noskaustām. Ak, trakais dāvināšanas prieks, ja vien atceramies Atmodas pirmsākumus. Ko tik un kam nenesa! “Panorāmas” meitenes ar iniciāļiem BZ un VP vai ik dienu dabūja pa blociņam, zeķēm, cimdiem, glāzītēm un vāzītēm, dzintara gabaliem un gabaliņiem. Un dies vien tik zina, vai “Labvakara” trīniši vēl tagad negrauž to dienu pēperkoku sirsniņas. Vai tad kāds varēja novalkāt tos cimdus, zeķu un pastalu kalnus? Sūtīja, nesa, veda, piemīlīga caurlaidē atstāja un nevienam pat prātā nenāca, ka tas varētu būt kukulis. Neba jau viens, bet kukuļu kukuļkukuļi – pilni plaukti, galdi un atvilktnes.

Bet kas notiek tagad? Cilvēki traki palikuši, vairāk neko. Žēl un skauž – lūk, kas par vainu. Tagad jau arī vairs nedāvina ne pastaiņas, ne cimdiņus, ne šallītes un cepurītes, ne zeķītes un ne biksītes. Es tikai gribu apcerēt vienu šodienas dāvaniņu un to lielo nesmukumu ap to.

Neesmu arī redzējusi, nezinu un pat iedomāties nevaru, kāds izskatās rokas pulkstenis, kas maksā 10 000 dolāru jeb vairāk nekā 5000 latu. Nu varbūt drusku vairāk vai mazāk, bet tas jau nemaina lietas būtību, jo runa jūk un tā ir par tūkstošiem. Vai tad par tādu naudu nevarētu nopirkt labu labo autiņu – tā domāju es savā muļķa prātā. Bet dāvinātājs jau zina, ko dara. Premjeram taču jau ir valsts dots braucamais un labu labais. Tāpēc jau dāvina kaut ko personisku, kaut ko ekskluzīvu, kaut ko tādu pavisam mazītiņu un mīļiņu. Un ko tie latvieši? Noskauž, panāk to, ka nabaga cilvēciņš savu dārgo, mīļo, mazo dāvaniņu spiests nodot Valsts kancelejā!!! Muzejā vajadzēja ielikt uz postamenta, glāžu skapī.

Lūk, kādas dāvaniņas jādāvina! Ko jūs tur urķējaties? Vai ta premjeriņš

nedarīja visu, lai "laventiņi", "freimaniši" pie naudiņas tiek? Tak cilvēki jau vien ir. Un ja viens ar naftiņu pašiverē, citiem arī tak atlec savs labumiņš. Tādam vīrelim, kas savu personisko dāvanu aiznesis uz valsts kasi, jāuzceļ piemineklis vēl dzīvam esot. Ja es būtu arhitekts, ieteiktu statujai pulksteņa formu – ar visu pendeli, lai tad pendelējas ar – pa visu naudu.

Taisni vai asara jānotrauš par visu to, kas te notiek. Bet es vienalga, smeļies vai raudi, gribu jūs mudināt turpināt dāvināšanas labās tradīcijas. Likumus gan vajadzētu mazliet pielabot – vismaz tādus pieņemt, kas aizliedz pārbiļa pārņemtiem dāvanu saņēmējiem skriet uz valsts kasi.

Paldies Dievam, ka cilvēki ir tik dažādi, vai katrs ar savām vājībām un vājībiņām. Ir taču gana daudzi, kas nevar, vienkārši nevar savas mazās rocības dēļ nopirkt darbam nepieciešamu lietu. Tad to vajadzētu uzdāvināt. Nu ne jau tādus "Cartier" pulksteņus. Nē, nekādā gadījumā. Kāpēc? Tikai tāpēc, ka gan jau kādam kolēģim pulkstenis būs un laiku pateiks. Savādāk, ja tā ir pildāmspalva. To nu gan vajag katram savu. Nevar taču teikt tā:

"Tu pagaidi. Neraksti. Tagad parakstišu es."

Un nekad nevajag vienkāršas lietas sapinķerēt. Vai tagad nevar nopirkt rakstāmrīku? Pat bērnam skaidrs, ka var. Nav jau tā, kā komunisma ritausmā. Tad, ja kāds aizbrauca pie trūdošajiem imperiālistiem, atveda katram pa "lodīti". Tagad pie mums tā kā kādreiz tur – visos kioskos, veikalos un bodītēs visa kā gana – pērk tik nost. Cenas? ASV ražota skaista lodīšu pildspalva 9 santīmi. Gribi zilu, pērc zilu, izvēlies zaļu – dabūsi, nepatik melna – iekāro sarkanu. Vārdu sakot, pērc tik nost. Bet ko darīt tiem, kas to nevar atļauties un arī likums aizliedzis rakstīt ar spalvaskātu, kas ir lētāks par 30 latiem? Nē, nedomājiet, ka tie cilvēki krīt panikā, streiko vai plēš matus. Nē, nekas tamlīdzīgs. Tie gluži vienkārši paņem no valsts budžeta tik, cik pildspalva maksā, un to nopērk.

Vai jūs domājat, ka atkal neskauž? Un kā vēl. Bet tagad drusku padomājiet – vai tad cilvēks, kuram alga ir tikai simtos latu, var to atļauties. Taču nē! Un ja nu vēl vīrs būtu kāds Prezidents. Arī nē. Tikai kāds ministrs. Un ko mums būs no tā secināt? Te būtu atkal tā istā reize un vieta parādīt, ka mums latviešos vēl joprojām dzīvs ir dāvināšanas gars. Vai tad visa tauta nevarētu samest pa santīmam pildspalvai, vai varbūt vēl ko cilvēkam darbam vajag? Lai tokš nebūtu jātērē tas valsts budžets. Nevajag aizmirst pie kolektes arī pensionārus, apvainosies. Mums pabalsts pāri veselīem 30 latiem. Grozies kā gribi – katru mēnesi iznāk viena pildspalva, bet tad gan nekad pāri nepaliek, ne ko uz zoba likt, ne samaksāt.

Štrunts par to ēšanu. Ja kaut ko grib dāvināt, tad dāvanai gan jābūt īstai, nu ne jau daudz sliktākai par to vēsturisko pulksteni. Un dāvināt var vienmēr, ne tur īpaši svētki, ne datumi vajadzīgi. Vai ta premjeram svētkos dāvināja? Taču, nē! Tāpat pa jokam.

Un vēl viena īsa pamācīšana. Nekavējoties un tūlīt Satversmes 81. panta kārtībā jāpieņem likums, kas ievieš skaidrību dāvanu un dāvināšanas jēzģā. Ar likumu un nekā savādāk, jānosaka, kādas dāvanas vai kukuļus drīkst pieņemt un kādus ne. Tāpat jānosaka kam, kas, kad un cikos jānes uz Valsts kasi. Kā steidzams arī jāizskata likumprojekts, siki un smalki paskaidrojot, kas katram jāpērk pašam un ko viņš tā vienkārši drīkst iekārot un nopirkt par valsts naudu. Ja gadījumā kārumnieku sarodas pārāk daudz, jāpalielina nodokļi. Un nobeigumā – tās ģimenes, kuru ienākums mēnesī pārsniedz 800 latu, līdz mūža galam no valsts budžeta jāapgādā ar vērtīgām pildspalvām.

Vēl viena manis pastrādāta ģeķiba

Toreiz, kad iznāca jeb dienas gaismā nāca tas nesmukums ar to "dipīšu" dāmu, nolēmu – viss! Nekad, nemūžam neaiztikšu cilvēkus, nepieņemšu nekādus pasūtījumus un lūgumus citu aprakstīšanai un vispār... Deguns nav jābāž politikā un ar augstām amatpersonām jāapietas mīļi, saudzējoši un neaizskaroši, lai viņi darītu ko darīdami.

Šo ģeķibu pastrādāju Milleniuma 22. janvārī. Sevi vēl joprojām mierinu ar domu un esmu vienisprātis ar zinātniekiem, ka īstā tūkstošgade vēl tikai pēc gada. Tātad 2000. ar visiem salūtiem un jampadračiem bijusi tikai tāda maza iesildīšanās pirms lielā notikuma. Secinājums – jaunu dzīvi sākšu īstajā Milleniumā un tad gan, ievērojot visus "tev būs un tev nebūs".

Par minēto kauna traipu, kas datēts ar jau minēto datumu, varētu nebilst ne vārda, jo to zinām tikai mēs abi ar Omāru, bet... Naktī no 24. uz 25. jūtu, ka gultā tā kā vietas par maz. Tā jau esam trīs – mans mīļotais vīrietis, runcis un es. Nu no miega ne vēsts! No četriem, kas tas ir, rīts vai nakts, no gulēšanas ne miņas. Viens tā kā smejas, kā kutina, kā draiskojas. Nu vārdu sakot, neliek miera. Ha! Pielavījies jaukais Mūzis un nu tik stāsta. Janvāra ballē piedzīvotais esot jādara zināms sabiedrībai, jo kaut ko tādu varot pastrādāt tikai vienu reizi gadsimtā. Apsoliju Mūzim, ka uzlikšu visu uz papīra.

Bet te jāizdara tāda maza atkāpīte. Aktīvi darbojos Latvijas Republikas Augstākās Padomes Latvijas Tautas frontes frakcijas deputātu klubā. Nosaukums garš, bet vajadzēja vēl garāku un izsmelošāku. Tātad to deputātu klubā, saimē, pulkā, kas balsoja par Latvijas neatkarību zināmā gada zināmajā maijā. Tomēr mēs atšķiramies no citiem līdzīgiem un ne līdzīgiem dibinātājiem ar ko īpašu. Mēs beigsim pastāvēt nu tā varbūt, rupji rēķinot, pēc gadiem piecdesmit. Ne ātrāk un ne vēlāk, kā būs šīs zemes gaitas pārtraucis jeb, vienkārši sakot, nomiris pēdējais no tiem 134, kas balsoja par 4. maija deklarāciju. Un te nelīdzēs nekas – ne lielas naudas, ne

pazišanās, nu pilnīgi un galīgi nekas. Tas tāpat kā ar to upē iekāpšanu, faktiski vēl nopietnāk.

Todien mūsu saiets mūs pulcināja Arhitektu namiņā, kura laika ritumā "iz vēstures miglas un tvaikiem" iznirst janvāra barikāžu kārtējai gadskārtas atcerei.

Mūsu juridiskā adrese nav tur, kur "svinamies", bet gan Mazajā Trokšņu ielā. Un tur mēs ne mazus un ne lielus troksnišus netaisām, jo reālajā īstenībā šo telpu nemaz nav.

Es, tāpat kā pārējie, jau otru sasaukumu, tas ir, otru reizi esmu ievēlēta kluba valdē. Un esmu, kā vecos laikos teiktu, nu tāds kā rakstvedis. Tas gan nenozīmē, ka vienīgā protu rakstīt. Mūsējie ne tikai prot rakstīt, bet ir atzīti, cienīti un mīlēti īsti rakstnieki. Nu, piemēram, Imants Ziedonis, Alberts Bels, Ruta Marjaša, Anna Seile, Mavriks Vulfsons, Anrnolds Bērzs un vēl un vēl. Ziedonim jau pat Rakstu 10. sējums iznācis. Citam pa vienai grāmatai, bet ne jau skaits ir galvenais.

Nē, nē, manos pienākumos gan neietilpst grāmatu rakstīšana. Man caur presi, ja konkrētāk, tad masu mediju daudzšķautņainajos labirintos jānogādā visvisāda satura un rakstura, kā to teikt, kāzu apsveikumi, bēru līdzjūtības, paziņojumi, sludinājumi utt. Bet mums ir vēl viena jauka, mīļa, neiztrūkstoša un visnotaļ patīkama un jau iesakņojusies tradīcija. Apaļās un pusapaļās jubilejās sveicam kluba biedrus. Un ne jau tikai apkampjam un skūpstām. Dāvinām arī pa vērtīgai grāmatai ar ierakstiem un parakstiem. Man savukārt uzticēts sarūpēt tās peršas atbilstošas un uz jauniem varoņdarbiem mudinošas. Nu tādas, kas iet no sirds uz sirdi. Tas man kā tāds mājas darbs, kā pienākums, kā goda lieta. Šim nolūkam man jau sagatavots izejmateriāls un visbiežāk – gandrīz vienmēr izmantoju dzejnieka Andra Priediša aforismus.

Kā par nelaimi un kā vēlāk atklājās, lielu, varbūt par neatgriezenisku, viņa jaunāko krājumu "Ir tevī prieks" biju aizmirsusi dārza mājā. Kas nav galvā, tas ir kājās. Bet kājās arī nav, jo 30 kilometrus salā un sniegā nenokātošu. Nolēmu izlidzēties ar Haijama vārsām. Sveicamie bija trīs – viens par otru pazīstamāki un redzamāki smalkajās aprindās. Tas vēl vairāk lika visam pieiet ar īpašu apdomu un dzejas izvēli. Man nebija informācijas, vai kāds no kungiem lieto vīnu un nebija arī dzirdēts par vienas vai otras personas mīlas priekiem, skandāliem tādā vai šādā sakarā.

Jaukais, vecais Haijams! Un kā gan ne, ja persiešu klasiķis vai visas pasaules tautu mutēs vēl joprojām tiek lasīts, citēts un skandēts. Ar

atbilstošajām, katram jubilāram atrastajām četrindēm biju vēl vairāk nekā apmierināta, bet... Nezinu, kā gadījās, kā ne, un baņķierim Andrim Bērziņam ierakstīju, lūk, ko:

*"Aizmirsti, vakar ka nācās tev
alga, bet neguvi to.*

*Esi laimīgs. Nenožēlo nekā un
negaidi itin nekā.*

*Tas, kam notikt ar tevi,
ierakstīts grāmatā tai,
Kuru kā gadās pašķirsta
mūžības vējš."*

Ak, šī vārsmā taču bija piemeklēta Vladlenam Dozorcevam, jo rakstniekiem, dramaturgiem un dzejniekiem ar to algu tā ir, kā ir. Bet "Unibankas" prezidentam! Dievam finansu pasaulē! Tieši viņa vadītais uzņēmums, no franču "Bangu" guvusi vislielāko peļņu. Cik? Tas jau nav svarīgi. Miljonos un, piedodiet, es nezinu, ar cik nullēm raksta šo skaitli, un miljonus skaitīt jau nu nav pieklājīgi.

Minētais ieraksts jau vairs nebija kādas vienas personas, bet vai visas banku sistēmas zaimošana. Aizmirst, ka nācās alga!!! Absurds. Vai tad šim cilvēkam kas jāgaida?

Par laimi, Bērziņa kungs nebija ieradies un vēl vienu nakti varēju gulēt mierīgi.

No uztraukuma kādam citam kungam ierakstīju:

"Vīnu! Šaltim vīnu! Lai bango

tas manās dzislās!

Lai vārās tas manā galvā!

Kausus... Nerunājiet vairs!

Viss – meli!

Kausus... Ātrāk! Es novecoju."

Kas? Vai viņš kāds dzērājs vai? Uz ko es aicinu – liet dzislās vīnu. Kam? Bijušajam deputātam. Labi vēl, ka neizmantoju šādas rindas:

"Šodien vai rītu tevis vairs nebūs..."

Par šo pantu, tas ir, dzeršanu, varbūt mani varētu tiesāt, bet uztrauc kas cits. Vai es vairs jebkad varēšu iet uz "Unibanku"? Iet jau varēšu, bet vai man kāds dos kaut latu šīs grāmatas izdošanai. Ko domās Andris Bērziņš? Tikai to, ka es par viņu un viņa algu smejos. Bet Dievs ir mans liecinieks, ka tā nav.

Īsi pirms, pēc un Milleniumā

Visur – priekšā, pakalā (piedodiet par rupjību), bet patiesi visās iespējamās un neiespējamās vietās ir tikai viens vienīgs Millenium. Uz puķu podiem un veikalu dekorā, uz palagiem un apakšbiksēm, krūzītēm un bļodiņām, glāzēm un šnabja pudelēm. "Berlats" pat jaunu dziru izgudrojis. Etiķete kā Hruščova kapa pieminēklis – melns un balts.

Garkalnes baznīcā, dievkalpojuma, mācītājs saka: tas jocīgais vārds. Un ne jau tikai vārds, šķiet, ka jocīgs kļūst viss. Un tie, kas ir un kas nav paši ar divainībām, visi metas iekšā Millenioma jucekli. Un kur tad vēl pats jaunās tūkstošgades gaidīšanas trakums! Tā vien šķiet, ka savās mājās palikt negrib neviens. Es negribu atrasties ne uz tilta un kur citur, kā vien savās mājās, pie saviem mīļajiem. Paši tuvākie gadsimta pēdējā desmitgadē aizgājuši citā – veļu valstībā. Arī mans mīļais, uzticamais dzīves draugs – runcis Klaudijs.

Nākamajā dienā jeb precīzāk, pirmās Millenium dienas vakarā, kā ar bomi par pašu Milleniumu.

Kā pieklājas, "Panorāma" sāk ar Valsts prezidentes Vecgada vakara runas citātu un tad... Jā. Prezidente atzīta par simpātiskāko sievieti. Bet vīrietis? Jābūt taču arī vīrietim Nr. 1. Urā! Ir!!! Un tas ir slavenais Klops, īstajā vārdā Jānis Kalva. Izlaists no Vecumnieku cietuma ar savu balto "Luck Linkoln Town Car" atkal uzbraucis. Sorteiz kādai Valentīnai P. Viņam, cilvēkam, tāda kā uzbraukšanas mānija. Regulāri kādam jāuzbrauc. Viens negadījums 15. decembrī un pēc pāris nedēļām atkal. Toreiz piesprieda brīvības atņemšanu uz trim gadiem.

Tieši te, šajā vietā piebildīšu, ka man patīk cilvēki, kas allaž rūpējas, lai citiem nebūtu garlaicīgi. Jā. Visos preses izdevumos un televīzijas kanālos, sākumā un avižu pirmajās lapās lieliem, jo lieliem burtiem un bildi piecreiz sodītais Blakts. Sporta terminus lietojot, varētu teikt, ka stipri apsteidzis, atrāvies un aiz sevis tālu atstājis 2000. gada pirmo bērnu Katrinu. Viņai

ierādīta vieta tikai 3. lappusē ("Diena" 3.) Pirmajā lapā Klops un pareizi vien ir. Kas tad ir tāds tikko piedzimis bērns 2000 latu vērtībā! Tādu summiņu atvēlējis Rīgas domes priekšsēdētājs Andris Bērziņš. Ak, te nu, gribi vai negribi, bet jāatceras Doma laukumā uzstādītās egles – invalīdes kāja, kas maksāja vai par kuru samaksāja (nezin kam) 3000(!) latu. Ir labi, ka ir tādi Millenium mirkļi – cilvēki, par ko parunāt, nauda un vispār...

Atgriezoties pie "Panorāmas", jāatzīst, ka tā īpaši izceļas ar rūpēm par cilvēku. Nu piemēram, Ziemassvētkos lielā reportāža vēsta par patiešām lielu nelaimi – tuberkulozi. Brrr... Sēžam mājās, pie svētku galda (tāpat kā daudzās ģimenēs) un man rāda un stāsta par tbc slimniekiem. Cik pasaulē mirst, konkrēti, 3 miljoni cilvēku katru gadu, kā neārstējas, kā profilaktorijā lec pāri sētai un lauž kājas, kā bacīji izplatās utt. To visu raidījumā pasniedz gluži vai kā Ziemassvētku dāvanu. Vai briesmu lietām kāds sakars ar Jēzus bērniņu, Belēmi? Kāds teiktu: "Ar galvu tiem rādītājiem nav kārtībā."

Jā. Un jau pieminētajā 1. janvāra "Panorāmā" aiz Klopa nedarbiem seko... lielā olu reportāža. Nu gluži kā Lieldienās. Tas nenoliedzami ir svarīgākais un ievērojamākais Milleniuma pirmās dienas notikums. Mums vairs nevarēšot "iesmērēt" vecas olas – tā D. Uz katras tagad būšot 5 mm burtiem un skaitļiem liels štempelis. Katrai oliņai pa zīmodziņam, līdz kuram datumam oliņa apēdama. Nē, mans prāts vairs nav spējīgs to visu klausīties un skatīties. Viens rokas pastiepiens, nospiežu uz pults citu podziņu un manā mājoklī ienāk raidījums "Savādi gan". Man patīk jau pats nosaukums, jo visa mūsu dzīve tagad ir savāda gan. Nu kaut vai tās pašas naudas lietas. Atkal neder mans iemīļotais teiciens: "Mulķis skaita svešu naudu, gudrs savējo!" Tagad piederu pie pirmajiem, jo, ja "Diena", kurai ir vairāk nekā 57 tūkstoši liels metiens darb dienās un pāri par 73 tūkstoši sestdienās, apraksta tos, kas viens otru pārspēj turībā, tad... Kā zināms, tad vienu avīzi izlasa vismaz visa ģimene, tad iedod vēl kaimiņam un pat radiem. Tā iznāk, ka ir samērā liels mulķu skaits, kas skaita deputātu un citu augstu vīru un sievu naudas lietas. Nu kā tu cilvēks nepriecāsies par Andra Šķēles miljoniem lielo vekseli.

Dažiem ceļojums uz Tunisiju, kur iztērēti 15 000 latu. (Lasi izšķiesti.) Lai kaut ko tādu izdomātu, ir jābūt galvai. Ja nu vēl brauktu atpūsties. Bet, nē. Pieredzes apmaiņā. Rīgas domnieki pilsētas problēmas risinājuši arī Brazīlijā. Tas rada vēl nebijušu prieku, jo "notikusi pieredzes apmaiņa pilsētu transporta sistēmu organizēšanas un uzturēšanas jautājumos".

Rīgas pilsētas valsts un pašvaldības dzīvojamo māju privatizācijas

komisija pērn iztērējusi 3 miljonus (!!!) 150 000 latu, taču darba rezultāti gauzām niecīgi.

Un kur tad vēl interesantais dārgais brauciens uz Tunisiju. Tunisieši, kā rakstīts presē, parasti savus ciemiņus iepazīstinošos ar Sahāras tuksneša plašumiem un ar nedaudzajiem tuksnesi izkaisītajiem berberu cilšu alu ciematiem. Ak, ko gan mēs zinām! Varbūt rīdzinieki mācīs berberu cilšu pārstāvjus, kā privatizējamas alas. Šie paši kungi braukuši uz Ķīnu, Izraēlu, Itāliju, Zviedriju, Nīderlandi, Austriju, Portugāli.

Ja tā pavisam godīgi, tad laika pietrūkst, lai izlasītu vien par tik interesantām un dārgām izpriecām. Un galīgi nevaru pievienoties kolēģa Arnolda Bērza paustajam par viņa – ārmalnieka šķitumiem no trešās atmodas līdz ceturtajai aizmigšanai. Kāda gan var būt aizmigšana, viss notiek. Vai tad var aizmigt, ja gar acīm kā palu ūdeņi plūst un plūst miljoni. Ak, un tad jau pienāk arī diena, kad esam visi kopā – būdēlnieki un miljoniāri.

4. maijs! Ordeņu pasniegšana, sarīkojumi, pieņemšanas un tikšanās. Skrienam, ejam, braucam. Ar neiedomājami dārgiem autiņiem, kam tādi ir, ar vilcieniem, autobusiem un tramvajiem. Tramvajā arī viens no mūsējiem AP eksdeputātiem.

“Mēs laikam uz vienu vietu.”

Nu kā gan viens kultūrais cilvēks, pats kultūras akadēmijas rektors, tā var vaicāt?

Joku sakarā jāatceras vēl viens joks. Saeimā, pasniedzot atšķirības zīmes (jā, jā, mēs esam atšķirīgi no citiem), Vilnis Edvīns Bresis kļuvis par sievieti. Romāns Apsītis saka: “Tas ir Kalnbērza darbs, jo rakstīts Bresei.”

Un vēl.

Vai jūs zināt gadījumu, kad par vecmāmiņu kļūst tieši Brīvības pieminekļa pakājē? Emeritai Buķelei brīdī, kad viņa noliek ziedus, zvana znots no Dzemdību nama un informē, ka tikko piedzimis mazdēliņš. Emerita čukstot atzīstas, ka visu gaidību laiku vēlējusies tikai, lai mazulis – vienalga, zēns vai meitene, pasaulē nāk tieši 4. maijā. Priecājos no sirds arī es, bet mani nu galīgi neapmierina vecāku izraudzītais vārds. Kāpēc viņš nav Neatkarība, Maijs, Brīvība? Kā tad toreiz bija Milicas, Pjakiļetkas, Staļinas un Ļeņinas?

Pie skaistajiem, neaizmirstamajiem mirkļiem pieskaitāma arī Triju Zvaigžņu ordeņu pasniegšana. Un ko tikai tie vīrieši nesarunāja pateicībā. Gods kalpot Latvijai! Kāds komentē: “Služu Sovetskomu Sojuzu!” Protams, visvairāk mums patik Ūdra kunga paustais: “Parādā nepalikšu!” Kā nekā “Berlat” prezidents! Ar pašu “Avelat” sacenšas un sit pušu.

Kad apbalvo abus Kazimirus, Marjaša kundze man blakus kļūst tāda nemierīga. "Ko dara mans Kazimirs? Tieši ap šo laiku es viņu vedu pastaigāties. Ka nepieslapina..."

Ordenis ir, ziedi ir un šampanietis arī ir. Bet kafijas nav. "Māmuļai" tuvākais iestādījums Raimonda Paula puķu veikals. Diezin vai vēl kāds ar tik augstu ordeni apbalvotais ir lielo notikumu atzīmējis šādi.

Tāpat kā aizskrējuši desmit gadi pēc Neatkarības atgūšanas, aizjopro arī atceres sarīkojumi un sākas parastā šodiena – kāda nu katram tā ir.

Līdz šim biju pārliecināta, ka ar manu galvu ir viss kārtībā, bet tagad sāku šaubīties ne tikai par galvu. Pat par veselo saprātu. Un tūdaļ izklāstīšu lietas būtību.

Manam vectētiņam no tēva puses, viņu gan neesmu redzējusi, Liepājā piederēja maza bodīte. Tas ir vienīgais, ko zinu radu rakstos saistītu ar tirdzniecību. To, ka manos gēnos ir pārmantotais andeles prieks, pamaniiju jau krietni sen. Mazu britiņu pašiverēju ar "Oriflame" kosmētiku, tad vēl iesaistījos kādā mazpazīstamā kompānijā, bet sirdsapziņa neļāva ieteikt cilvēkiem to, ko pati nevēlējos lietot – konkrēti pārtikas piedevas.

Šopavasār atkal pārņēma tāds kā nemiers, kā tirgošanās gars, kā peļņas kāre. Doma materializējās un, protams, jāsāk bija ar ierobežotās, labi ka ne aprobežotās sabiedrības nosaukumu. Kādu vārdu likt, kā saukt pirmdzimto? Pastaigāju pa Sporta pils tirdzniecības kambariņiem un pat sevi palika žēl. Tik nesaprotami, tik nelatviski un visādi citādi man nepieņemami šķita tur redzētās un izlasītās norādes, kas pilnīgi neko neliecināja ne par īpašnieku, ne tur pārdodamo preci.

Tobrid vēl ziedēja mans pavasara skaistums – sniega roze. Tā arī ierakstīju statūtos jaundibināmās iestādes vārdu. Bet... te nu atkal jāliek Godmaņa "bet". Es it kā biju aizgulējusies un uzņēmumu reģistra datorā vismaz viena sniega roze jau bija uzdziedējusi. Atdeva man visas parpaliņas atpakaļ, lai domājot citu nosaukumu. Ak, tas visu atkal sarežģīja un pat naudas izteiksmē. Statūti bija jāpārraksta un arī paraksta paraugs, kura vērtība bija seši lati, gāja zudībā. Ja sen vēlējos kaut ko (ne jau kaut ko, bet kādu) nosaukt savas māmulītes vārdā, bet viens jau bija pamaniijies mani apsteigt. Man vienmēr bija patīcis manu abu vecāku vārdu salikums, tāpēc piedāvāju to. Jā. Beidzot. Tas derēja. Vēlāk, kad aizbraucu uz bāzi iegādāties preci, paskaidroju. Nē, nē, es neko nepaskaidroju, jo man nevienam nekas nebija jāskaidro. Vienkārši lepni teicu, ka tie ir manu vecāku vārdi – Alvine un Alberts. Citreiz mana parādišanās noliktavu labirintos tika komentēta šādi:

“Māma i pāpa priehala”¹

Ak. Tagad pat mazliet pārdzīvoju, ka neizdomāju nosaukt SIA par mammu un papu. Neticu, ka šāda firma jau ir, bet, kas par vēlu, tas par skādi.

Ar savu pieticīgo rocību nevarēju atļauties irēt un iekārtot vai pat nopirkt kiosku. Kur nu vēl sapņot par veikalu. Tāpēc, izejot no reālām iespējām, un kā norādīts Ministru Kabineta noteikumos, tirdzniecībai lauku apvidū iegādājos pārvietojamu mazumtirdzniecības punktu bez motora uz diviem istiem un viena rezerves riteņa. Tas nebija lēts pirkums, bet precizitātes labad teikšu, 1986. gada ražojums. Mani vēl joprojām nospiež lielā parādu nasta, bet tā kā tā spiež tikai mani, tad iztikšu bez komentāriem.

Sajūsmu mani izraisīja MK minētais dokuments un tāpēc nolēmu pedantiski un bez kādām ierunām pildīt tur norādītās prasības. Kāpēc? Gluži vienkārši tāpēc, ka šie noteikumi bija pieņemti pavisam nesen, 1996. gada 28.V, bet dažām dažu iestāžu dāmītēm tie šķita gauži veci un viņas bija dziļi sašutušas. Vai tas varot būt? Ha! Bet viņas nepamanīja, ka šis dokuments izdots saskaņā ar likuma “Par 1925. (!!!!!) 1. aprīļa likuma “Ministru Kabineta” iekārtu atjaunošanu. Man vispār ir alerģija pret visu, kas notiek minētajā aprīlī, jo tas tāds aprīļa joks vien ir. Diezin vai tur kādu var vainot, jo visticamāk, ka visi vainīgie jau citos kabinetos, citā saulē. Respektējot šī svarīgā papīra vecumu, pati jūtos kā vismaz Ulmaņlaika (istā, protams) darba veterāne,

Astotais punkts pagērēja, lai autoveikalā būtu sanitārā pase un pārdevējam sanitārā grāmatiņa. Ar sanitāro pasi Nr. 473 viss kārtībā, bet sanitārās pases, kas oficiāli ir personas medicīniskā grāmatiņa, īpašnieks ir tā vērts, lai to aprakstītu.

Ja pamanījāt, runa ir par vīrieti, jo noteikts, ka nevis pārdevējai, bet pārdevējam. Tas būtu pirmkārt. Otrkārt, nevarēju atļauties vēl šoferi, ekspeditoru, krāvēju un tāpēc lūdzu savu mīļoto vīrieti uzņemt visas rūpes vienā personā.

Aizsūtīju viņu uz polikliniku, un, kā vēlāk atklājās, tā atkal bija viena no manis pielautajām rupjajām kļūdām. Vislielākās nepatikšanas bija ar asins analizēm, jo ārstei, kurai ir vecmeitas sindroms un it kā tikumības sarga statuss, visi vīrieši šķiet slimi ar slikto slimību. Un tā šeit piesauktā persona aizsūta arī manu iemīļoto uz slikto slimību pārbaudi. Katrs dūriens maksāja,

¹ Mamma un paps atbraukuši.

un tas bija neizbēgami, jo pretējā gadījumā sanitāro pasi neredzēt kā savas ausis. Bez tam poliklinikā bija arī pasu aptrūkums un mums lika bizot pa Rīgu nepieciešamā dokumenta meklējumos. Dermatovenerologa, terapeita apskate, fluorogrāfiskā izmeklēšana, asins analīzes vēl nebija nekas. Personīgi man vislielāko prieku kā firmas direktorei un viņa mīļotajai sagādāja divu izmeklējumu rezultāti. Viens no tiem vēstīja, ka manam mīļajam susuriņam *enterobius vermiculus* olinās nav atrastas.

Sakiet, lūdzu, vai jūs zināt kaut vēl vienu sievieti, kas zina, kā viņas acuraugam un mīļotajam sastāv ar šīm olinām? Šajā ziņā mēs bijām unikāli un varējām palepties smalko aprindu hronikā. Tikai iedzimtais kautrīgums to liedza darīt.

Vides veselības centrs novērtēja arī mūsu iegādātā objekta higiēnisko stāvokli un neiebilda izbraukuma tirdzniecībai. Braukšanas maršrutu saskaņojām ar pašvaldībām un biju priecīgam, ka tirdzniecības vietas varēju nodrošināt ar tekošu ūdeni inventāra mazgāšanai. Kā nekā strauja, strauja upe tecēj' gar manām namdurvīm un es drīkstēju gan pāri jāti, gan mazgāt inventāru.

Ak! Viss jau nebija tik gludi kā tautas dziesmā. Nu, piemēram, gribējām tirgot saldējumu, un pats vasaras vidus to pagērēja, bet braucošā furgonā nevarējām bez ledusskapja nodrošināt vajadzīgo temperatūru. Pēc palīdzības ledus jautājumos griezos Piena kombinātā.

"Vai nevarētu izīrēt kādus aukstuma ratiņus, nu tādus, kuros uz ielas pārdod saldējumu?"

"Nē, ar tādiem mēs apgādājam tikai savus darbiniekus."

"Es arī vēlos būt jūsu darbiniece!"

"Nē. Un, nē, un vēlreiz, nē! Tad jums būs jāstāv tur, kur mēs jūs noliksim, pie Operas, Vecrīgā utt."

Ak, Dievs! Tikai tur varot atpelnīt ratiņus, kuru cena ir ap 500/600 latu. Vai tad tos varēja saukt par ratiņiem??? Pat automobili varēja dabūt par lētāku naudu. Bija jāiztiek bez iecerētā kāruma.

Aprīli sākām dibināties, bet Jāņu vakarā knapi varējām sākt strādāt. Un te nu jāatgriežas ne pie aprakstītajām olinām, bet īstām vistu olām. Nekad un ne par ko nedrīkst smieties. Kas to būtu domājis, ka sarkanais zīmodziņš uz olas ieņems vienu no galvenajām vietām manā dzīvē. Olas ir viena no pieprasītākajām precēm, bet, ak vai! Pieprasītākā un visneizturīgākā. Vakar, piemēram, bija apgāzies olu grozs un traumas rezultātā biju spiesta pati ēst olu kulteni no 12 olām.

Bet pircēji dara tā. Aptausta, izpēta datumiņu un nopērk. Kāda kundze saka, ka maziņas, cita nesaka neko. Dažreiz jūtos kā vista, it kā es pati dētu.

Kad biju apbruņota ar trim atļaujām, ko izsniedza pašvaldība, vēl reģistrācijas apliecību, transporta līdzekļa sanitāro pasi, nodokļu maksātāja reģistrācijas apliecību, izziņu, ka man bankā ir norēķinu rēķins, paraksta paraugu, ko parakstījusi rīcībspējīga persona, tāpat es, un vēl trim vērtīgiem dokumentiem no Rīgas vides veselības centra, preču saņemšanas dokumentu reģistrācijas žurnālu, sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas polisi, tehnisko pasi, norādi, ka izieta tehniskā apskate, pārdevēja personas medicīnisko grāmatiņu un neskaitāmām preču pavadzīmēm, bez kurām nedrīkstēju tirgot, nepieciešamajam vēl nebija gala.

Lai pārdotu, bet vispirms iegādātos tirdzniecībai kādu cigarešu paciņu, bija jāiesniedz tāds kā lūgums un jāpievieno gluži vai visi produktu dokumenti, bet, ak vai, vēlreiz!

Kundze, kurai iesniedzu visu prasīto šajā jomā, skatījās uz mani tā, it kā es ne lasīt un ne rakstīt neprastu. Man nebija nekādas struktūras, bet prasīja nodokļu maksātāja struktūrvienības reģistrācijas apliecību. Aizsūtīja atpakaļ mani no kurienes biju nākusi – tāpat, Valsts ieņēmumu dienestu. Bet tur neviens nezināja un arī nesaprata, kāpēc braucošam vagoniņam jāreģistrē struktūrvienība. Kad ar lielām mokām šāds papīrs bija sarūpēts, nelaiņajiem un vizdegunīgajiem birokrātiem bija vajadzīga arī transporta līdzekļa reģistrācijas apliecība, kas, pats par sevi saprotams, nebija man līdzī, bet atradās furgonā. Es taču neesmu nekāds braucamrīks, kaut arī bieži vien jūtos tieši tā. Nekur jau nebija norādīts, ka nepieciešams arī šāds dokuments. Laikam biju pirmā, kas strukturējās.

Kad beidzot saņēmu struktūrvienības reģistrācijas apliecību un manam nodokļu maksātāja reģistrācijas kodam pievienojās vēl viens 11 ciparu kods, jutos patiesi lepna. Tāpat biju divreiz kodēta. Esmu stājusies tabakas izstrādājumu mazumtirgotāju uzskaitē un nepacietīgi gaidu, kad Akcīzes preču pārvalde mani aplaimos ar vēl vienu valstiski svarīgu izziņu. Kāpēc valstiski? Tāpēc, ka nodokļu maksātāju pulkā biju arī es. Un ka vēl cits, ja ne mēs – mazie, sīkie gariņi – rūpēsimies par lielajiem. Notraucu prieka asaru, kad uzzināju, ka Rīgas domnieki pirmajā pusgadā komandējumos, pieredzes apmaiņā (lasi – izprieccas braucienos) iztērējuši 160 000 latu un tur sabijuši 480 dienas. Mans lepnums aug augumā un esmu ar mieru savā braucošajā

darbavietā pavadīt visu diennakti, jo kā nekā no katra pārdotā maizes kukuliša 2 santīmi mani.

Šodien kāds kungs jautāja tā:

“Vai jums cigaretes nav?”

“Kārtoju dokumentus,” tā mazliet skumīgi, bet ar vērtības apziņu piebildu.

Viņš: “Vajag darīt tā! Noliek bloku kaut kur zem sēdekļa un saka – nav, nav. Un tūlit – ak, te kāda paciņa aizķērusies!”

Nē. Par tādām negodībām jeb mahinācijām pat dzirdēt negribu. Kā gan es varētu apkrāpt tos, kas gaidīt gaida arī manu artavu. Nē un nē, un vēlreiz, nē.

Un te, saistībā ar cigaretēm, maza atkāpīte.

Uz pircēju vēlēšanos nopirku brētliņas tomātos. Cilvēki burtiski izķēra. 25 saņķiki un paēst var pats un vēl runcis. Jau nākošā ritā vagoniņam draudīgi tuvojas kāda kareivīga būtne:

“Nu znaiķe! Čuķ skoruju nado bilo vizvaķ!”²

Šo kundzi vairs neesmu redzējusi, bet sirdi tomēr miers, jo brētliņas, kā vēlāk atklājās, sapuvušas tomēr nebija. Otrai kundzei, kurai ir skaistulis Timofejs, latviski teiksim Timotiņš, steidzīgi atdevu naudu par divām nopirktajām kārbīņām un brīdināju, lai labāk neēd. No tā brīža viņa nepērk vairs neko. Par notikušo negadījumu informēju bāzes priekšnieci, un viņa, gods kam gods, turpat pie plaukta atšņorēja vienu brētliņu bundžu. Un? Jūs arī gribat zināt, kā tur izskatījās? Bāli dzeltenīgā zupā peldēja atsevišķas mazas galviņas un kiļkiņas, bet vecuma smakas nebija. Drusku tā kā uz augšu parāva no skatīšanās, bet vai tad tādas neērtības vien piedzīvo tirdzniecības darbinieki. Aizmirsu paskaidrot, ka tikko minētais un atgrieztais produkts bija smeķējams līdz 2003. gadam. Vēl neesmu izlēmusi, vai par goda laupīšanu sūdzēt tiesā ražotājus “Rāndu”, vai... Izvēlējos pēdējo, tātad, vai.

Konservu klāsts ir faktiski un praktiski neapverams un tāpēc jau kuro dienu ēdu tikai konservus, kurus tirgoju.

Ritā zivju tefteļi tomātu mērcē (tā ne visai), pusdienās skumbrija savā sulā. Piedodiet, vai tikai šai zivij ir sava sula? Vakarā šprotes, sardinellas vai reņģes.

Jau no mazotnes esmu mocījies ar fosfora trūkumu organismā, tāpēc šādas ilgstoši uzglabājamas zivju pārmērības manam vēderam raizes

² Nu ziniet! Gandrīz ātros bija jāsauc!

nesagādā. Rit, piemēram, pārmaiņas pēc ēdīšu tūristu brokastis, liellopu gaļas vai cūkgaļas tušonkas.

Un vēl par nelaimīgo mazo zivteli jeb sakarā ar to. Radi jau visu dabū zināt pēdējie. Uzzinājis manu pašreizējo nodarbi, māsas dēls to komentēja šādi: "Triju Zvaigžņu ordeņu komandiere tirgo brētliņas tomātos."

Un kāpēc ne? Slavenais Uldis Pūcītis tirgū pārdod bulciņas. Vai tāpēc mēs esam sliktāki? Nē, mēs esam tādi pat mazliet tā kā labāki. Nezinu, ko Pūciša kungs dara ar savām bulciņām, bet man ar maizīti vesela bēdu ieleja. Jāapsver iespēja par kāda maizēdāja mājdzīvnieka iegādi, jo divatā apēst desmitiem maizes klaipu nedēļā ir pilnīgi neiespējami. Ar pārējo savādāk. Šorīt no konserviem piekrautā ledusskapja izvēlējos zivs tefteļus (tos švaki pārķ). Milošais vīrietis atrada bundžiņu bez etiķetes. Kā laimes loterijā gaidījām, kas tad tur būs iekšā. Urrā! Aknu pastēte.

Susuriņš kategoriski atteicās no mana garduma un tāpēc, ieraugot kaut ko iz gaļas, atplauka platā smaidā. Uz vairumam metāla kārbu "srok godnosķi divi gadi". Lūk, kādas ir tirdzniecības saules puses.

Tā. Par sevi jau esmu pietiekoši izvājuļojusies. Tagad gribu pastāstīt par saviem pircējiem. Vienā vārdā raksturojot, tie ir brīnišķīgi cilvēki, protams, ar mazām atkāpītēm, jo katram ir sava uts. Arī man. Līdz vakarrītam domāju, ka klientu pulkā ir divi mazliet psihiski slimī, bet nekā!

Viens no viņiem skrien pakal vagoniņam un grib mūs apstādināt. Kad beidzot tas notiek un atveru pārdotavas logu, viņš saka:

"Ja nebūtu krūštura, varētu pasūkat."

Todien uz galvas pašķībi uzlikta sievietes salmu cepure, krūtaža pusplika, tāda pašmējusi padzīvojuša vīrieša priekša.

Māsa man blakus čukst:

"Taisi ātrāk logu ciet, viņš ir traks."

Bet nav ne traks, nekā. Vakar, apģērbies kā cilvēks, atnāk iepirkties. Viņa kaimiņiene gandrīz vai ar kulakiem klūp viņam virsū:

"Ko tu manu viru allaž piedzirdi."

Sikā, sirmā krievu kundzīte ir izlūka sieva.

Jocīgais, sauksim viņu tā, kas mazliet izskatā un izdarībās atgādina misteru Bīnu, taisnojas, ka viņam divānu vajadzējis pārbidīt.

"Čto ti každij ģeņ divan perestavlaješ?"³

Viņš kaut ko nesakarīgi murmina, apmierināts smaida un sen jau ir

³ Ko tu katru dienu divānu pārviēto?

aizmirsis mums sagvelztās mulķības. Nopircis ķilavas, saldskābmaizi un Zelta alus pudeli, aiziet tā, it kā nekādas vārdu pārmaiņas nebūtu bijušas.

Otrs vīrietis, arī tumšs, varbūt dažus gadus jaunāks, ir neiedomājami kareivīgs. Sākumā arī viņu noturējām par traku. Lielā, skaistā vilku suņa saimnieks kliegz, ka mums ir dārga maize. Atzīstamies, ka pelnām uz kukulīti 2 santīmus. Viņš: "Kas tā par maizi? Man nazis palika kukulī, ķēpa jēla."

Māsa bilst, ka arī viņa ēd "ķieģelīti" un maize kā maize. Viņš kliegz: "Bet mans suns tādu maizi neēd."

To viņš atkārtu reizes piecas. Uzdāvinu viņa sunim saldskābmaizi, un viņš aiziet, pat neatskatījies. Vēlāk uzzinām, ka suni esot pataisījis par veģetārieti. Saulē sakaltējot suhārus un tad velkot no kabatas un dodot sunim kā kādu delikatesi. Žēl suņa; bet nezinu, kā palīdzēt. Ja nu vienīgi sazināties ar Bridžitu Bardo.

Tā kā mana vājiņa ir dzīvnieki, tad cenšos iepazīt un sadraudzēties ar visiem. Kad apguvām kādu jaunu objektu, izkāpu no auto, lai cilvēkiem pavaicātu, vai ko nevajag. Brīdī, kad uzsaucu, ka veikaliņš atbraucis, uz mani draudīgi sāka riet kāds labi kopts melns suns. Pa ceļu pretī nāca brūns īsspalvainis terjers, bet nikni no aizmugures tuvojās balts lāčveidīgs dzīvnieks. Bailēs sastingu. Biju kā suņu ielenkumā. To varēja dēvēt par tādu kā "pusbiezo" rajonu. Pie katras mājas pa "biezam" autiņam un tikpat biežam sunim. Biju laimīga, ka tiku vagoniņā, jo jutos kā cirka arēnā. Iekodis, neiekodis? Uz šo miniatūro trīs māju un trīs suņu rajoniņu vairs nebraucam, jo tur nav ko darīt. Arī Džois ir kodējs. Ha! Bet kam? Tikai tiem, kas lietojuši alkoholu. Saimniece paskaidro, ka dzērājus nevarot ciest. Viendien palūdzu mīļoto vīrieti, lai aiziet līdz ieliņas galam, paūjina, ka veikaliņš ieradies. Un ko domājat? Suns apsēdies ielas vidū un nelaiž ne uz priekšu, ne atpakaļ. Prātojis jau, kā tikt līdz manim. Tā atklājās divas patiesības – Džoja nepatika pret dzērājiem un tas, ka pārdevējs todien bija tā pavairāk ielietojis Lāču alu. Pēc nelielā incidenta suņa saimniece reti pie mums iepērkas. Bet, kad pirmo reizi nopirka oliņas, teica sunim: "Dabūsi tu arī kādu oliņu."

Tās pašas ieliņas galā balta buldogveidīga resnīte un plāksnīte pie žoga vēsta, ka nikns suns.

Megijas īpašniecei, kas dzīvo citā kvartālā, jautāju, vai vārds sunītei no "Vējiem līdzī". Vai nu viņa nezina šo jauko milas stāstu, vai arī nesaprata manu jautājumu, bet atbildi nesaņēmu. Nupat melnā pūdelīte bijusi pie suņu friziera un tagad nenopriecāties, kā apcirpta un izcirpta.

Dusmīgajam no kādas terjeru sugas kājās kā ilgviļņi būtu ielikti. Apmatojums vismaz piecu centimetru garumā un spirālveidīgās sprogas apskaustu tās meitenes, kurām kājas no padusēm aug. Melnais Nero, kad grib redzēt, kas nopērkams veikaliņā, pieceļas pakajkājās un priekšējās atbalstījis, aplūko visu kā pirkt gribēdams. Nabadziņš tikko izķepurojies. Saimnieki stāsta, ka kaut kur atradis kaulu un teju teju ar visu kaulu nav devies uz viņsauli. Viņiem tas divdesmit astoņos kopdzīves gados trešais suns un viens par otru esot gudrāks.

Ak, un vēl jau mūsu draugu pulkā ieskaitīts arī Stjopa, pilnīgi balts runcis. Kad saimniece nelaiž iet pāri šosejai, tad tā tenteriski kā gailēns skrien viņai virsū.

Bet, atgriežoties pie suņiem, vēl jāmin divi čau-čau. Vienam saimnieku neesam pat redzējuši, bet otram? Tas paša Jura Ritiņa suns. Deviņgadīgais Loids piedalījies pat skaistumkonkursos, bet pie pēcnācējiem tā arī nav ticis. Šodien pat tā kā sabučojamies, bet šī abpusējā milestības izpausme gan notiek bez domnieka klātesamības.

Manas simpātijas pieder arī kādam krievvalodīgajam, kas nopērk piecus konservus, lai pabarotu piecus kaķus. Citā situācijā vīram ar gluži vai visiem zelta zobiem neveltītu pat ne skata.

Katram rajoniņam mums ir tāda kā kļička. Viens ir vienzobu rajons, jo tur viena no pircējām ir veca kundze ar vienu zobu. Vai tad mēs zobus skaitām? Bet kad piedāvājam dažādas sausbaranciņas, salami desu, Jāņu sieru utt., viņa plati atver muti un parāda priekšā esošo patiesi vienīgo zobu. Kaut kādā veidā viņa ir ieguvusi mūsu labvēlību (sauksim to tā), jo, ja arī pietrūkst baltmaizes, tad viņai vienmēr ir nolikts. Ikreiz, kad pīpinādami tuvojamies šīs mājas vārtiņiem, nāk tāda kā vesela delegācija. Meitas virs, dēls un deviņdesmitgadīgais gēds. Pirmajā tikšanās reizē viņš atstāja patiesi nevarīga, veca cilvēka iespaidu, bet uvi! Katrai precei viņš pajautā cenu un pārskaita izdoto atlikumu. Gājienu noslēdz Bims – melnibaltmelns šuņelis. Kundzei raizes sagādā izgrieztā žults un kā bijušai medmāsai katrā iepirkšanās reizē, un tas ir trīs reizes nedēļā, seko sika un smalka žults darbības analīze. Tas mūs vairs netracina, bet, kad runa sākas par maizīti, katru reizi tik sparīgi tiek pakustināts vienīgais zobs, ka bailēs jānotrīs. Māsa saka, ka viņai kļūst nelabi. Labi vai nelabi, bet vecā kundze ir mūsu uzticīgā pircēja un kas to zin, ar kādām divainībām vēl būs jāstopas citviet. Un ja par zobu tēmu, tad zinām, kam ir protēzes, un šiem klientiem nekādā gadījumā nedrīkst piedāvāt Jubilejas maizītes ar riekstiem. Bet

vislielākais humors bija Trīssuņu laukumā. Veca krievu dāma, kura mums ļoti patik, jautā par sausiņiem, vai tie neesot miksti. Viņam, nezinām, par ko ir runa, bet iedomājam vīru, esot kādi astoņi, desmit zobi. Sākām smieties, jo, mūsaprāt, šāds zobu skaits taču ir pietiekošs, salīdzinot ar vienu. Kundze apvainojās, kāpēc smejamies. Kad viņa pastāstīja, ka tas ir mazdēliņam, smējāmie visi.

Pašreiz ir tāda sajūta, ka es varētu strādāt vismaz par protēzistu, ja ne pat stomatologu.

Bet ir jau arī citāda rakstura sarunas.

Viendien kāds kungs labākajos gados, visnotaļ pieklājīgs un patikams, saka, ka esam kopā kādas lietas darījuši. Vēriģi lūkojos viņa sejā, bet ar šo kungu, skaidri zinu, neesmu nekādas darbības veikusi.

"Cik ilgi mēs visu pacietīsim? Tas taču nav izturams, ko ar mums dara!"

"Bet jūs taču paši viņus ievēlējāt" – tā es.

"Jādibina partija, kaut kas jādara. Kur Dainis Īvāns palicis?"

Nekur nav palicis, tepat vien ir.

Viendien kāda sieviete saka tā:

"Maize tik dārga. Jūs jau arī tur sēdējāt. Vai tad Saeimā vairs neesat?"

"Kā tad varu sēdēt tur, ja tagad sēžu vagoniņā?"

Teju, teju sezona beigsies, bet pagaidām viss notiek. Tikko pie apvāršņa parādās mūsu baltā budka (tā viņi to dēvē), tā no visām pusēm sauc:

"Bulki jesķ?"

Ak, un es, naivā, viņiem piedāvāju "Kafijas pauzi", kas sasatāv no sešām patiesi smalkām smalkmaizītēm. Bet bulka ir vieņkārši bulka – batons baltmaizes.

Diemžēl mēs neesam vienīgie tirgotāji. Starpība tikai tāda, ka tiem pārējiem ne sanitārās, ne citas pases, ne atļaujas, ne pavadzīmes. Aivars mašīnas pakalējo sēdekli piekrauj ar tikko kautu cūciņu. Jaunlopam blakus nodirāta galviņa, lai zina, kas tas par lopiņu. Uz auto jumta uzliek svarus, un andele iet vaļā. Sievas stāv rindā. Mums piedraud, lai lasās prom. Tas viņa rajons.

Ivāns (esot īsts nekauņa) pa to pašu maršrutu brauc trešdienās un sestdienās. Pārdod visu ko, šnabi ieskaitot. Ne viņam vagoniņi, ne lokomotīvītes. Piekrauj veco žiguli un veikals gatavs.

Virs zemes kā nav, tā nav taisnības. Tagad visi gudri. Saka, kāpēc mums vajadzēja tādu naudu izgrūst. Kāpēc jums tos daudzos papirus vajadzēja?

Nu neliedzieties. Jūs taču interesē, cik mēs nopelnām. Pēc provizoriskām

aplēsēm rēķinām, ka minimālā alga būs sagābelēta. Samaksāsim nodokļus un štrunts tur vien paliks. Katru dienu vajadzīga degviela, jo vagoniņš mums tāds – bez motora. Trīs reizes drasējam uz Rīgu pēc bulkām vien. Un kur tad vēl dažādas neparedzētas ķibeles.

Andele vēl tikai pusē, kā mūsu vilcējspēkam, vecajam labajam opelim, nokūp dūmi un čušššš... Kāds pat mēģina ievilkēt, bet nekā. No Rīgas izsaucam papildspēkus. Visi sapūtušies, īgni. Vai tad paši nevarot tikt galā? Ne galā un ne malā, jo esam pašā šosejas vidū. Atkabinātais vagoniņš pļaviņā kā govs ganās. Aizvelk mūs līdz "Ripo". Kāds labs nosaukums! Bet, lai ripotu, jānomaina ģenerators, relejs un vēl nezin kas. Simtnieks, kura nav, jāatstāj servisā.

Kad ebrejam jautāja, kāpēc viņš vāritas olas pārdod par to pašu cenu kā nopircis jēlās, viņš lepnī atbildēja:

"Bet man taču paliek tas olu buljons!"

Tā laikam arī mums. Bet vai tādēļ tie raudāja?

Vēl priekšā divi mēneši. Darbs un cerība, tikšanās ar labiem cilvēkiem un viņu zvēriem. Tad teiksim ardievas līdz pavasarim un ar Dieva žēlastību sāksim, nē, turpināsim jau iesākto.

Pēcvārds

Nav vairs svarīgi, kas un kad teica, ka vajadzīgs savākt vienkop toreiz publicēto, tik aktuālo. Tas nu ir noticis. Akadēmiķis Jānis Freimanis ne vienreiz vien ir paudis savu atziņu, ka jāraksta un nekad nevar būt par daudz pateikts. Tas nekas, ka atmiņu vērtība ir tikai to komposta auglīgumā. Tā savukārt Gundega Repše.

Uz papīra uzlikta tāda pavisam pavisam maza daļiņa tā laika. Viss līdz pēdējai nervu šūnai izsāpēts. Lai sāpēs par savu zemi un tautu nebūtu jākliež, bieži vien traģiskais pārvēršas komiskā.

Man patīk Māras Zālītes sacītais, ka katrs uzraksta tik, cik viņam ir jāuzraksta. Ilgi viss šeit savātais bija bez virsraksta, bez apzīmējuma. Zīmīgi, bet tieši 4. maija naktī kāds it kā teica: "Tie ir smieklojumi." Pag, pag, ja jau smieklojumi, tad jābūt arī asarojumiem. Tad viss savijās, sapinās, satinās un samezģlojās. Mezģlojumi. Tādi paši kā visa mūsu dzīve pēdējo desmit gadu garumā. Bet tas ir tikai tāds pavisam, pavisam mazs gabaliņš tā laika - skaudrs, reāls un visbiežāk smieklojumu caurausts.

Pavisam, pavisam savādāka ir šodienas Latvija. Ar vēl nesadzijušām, mūždien noplēstām vātim. Ar milzum daudz veciem, nevarīgiem pensionāriem, ar vecum veciem, vai tikpat cik paši, naudas maciņiem sastrādātajās rokās un tikpat melniem santīmiem, kas ir tikai un vienīgi maizītei. Kā kārojas to šokolādes gabaliņu, to smalkmaizīti, kausēto sieriņu ar krabjiem vai šķiņķi, bet nevar. Neiznāk un tāpēc nedrīkst! Visu tikai pašu to lētāko – cukuru, ziepes, sāli, pat tualetes papīru. Un visur tāda miniatūra Latvija – mūsu tik ilgus gadus kārotā valsts, kur tik nežēlīgi pretstatīts jaunizceptais (ak, neviens jau visu nav pat izcepis) miljonārs un tas pats vecais cilvēks, kāds bijis. Nē, nē, vēl daudz plikāks palicis.

Bez naudas neviens nevar neko. Viens ir grāmatu uzrakstīt, otrs to izdot. Un tad tu izstiepi roku un ej. Ej pie tiem, kam ir. Man personīgi nekas nav bijis tik grūti, kā lūgt. Bagātais var dot un var arī nedot. Var vāri pasmaidīt

un atteikt. Cik bezgala vienkārši un tomēr sarežģīti pasaulē, kur tu preti vari dot vienīgi savu neizmērojamo pateicību.

Paldies Augstākās Padomes deputātiem, kas palīdzēja. Paldies tiem tūkstošiem labo cilvēku, kas mani atbalstīja pirms desmit gadiem un atbalsta šodien.